تذکرۃ الابرار والاشرار

تالیف

حضرت اخون درویزہ

اسلامی کتب خانہ قصہ خوانی پشاور

BUXSONS.

تذکرة الابرار والاشرار

حضرت اخون درویزه

علیه الرّحمة تالیف

اسلامی کتبخانه قصّه خوانی پشاور

قیمت ۸۰/-

رَبِّ یَسِّرْ وَلَا تُعَسِّرْ وَتَمِّمْ بِالْخَیْرِ

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سپاس بلا انتہا و ثناء بلا منتہا۔ شایان حضرت خدا۔ المتصف بصفات سبحان
ربی الاعلے جاعل الانسان خلیفہ بین الارض و السماء بل علی مابین العرش الی ما
تحت الثرے بل علے ما صدر من الازل الی آخر البقا لاظہار ربوبیۃ بتوسط خلافۃ
فی الاشیا ھم ازانست کہ نسل آدم را ممتنع الانقطاع گردانید تا بتوسط استفاضہ
خلیفہ از ما فوق و افاضہ بما تحت اطفال حسن لمآل ممکنات را در صحراء عدم آناً فاناً
بہ پرورید و بحکمتہای غامض خویش اصناف شتی کہ ہندو و ترک و فرس اند از واحد
فرس کہ ابو البشر باشد بر دنو کشید و بہ محکمۂ علم کُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَیْہِمْ فَرِحُوْنَ
ہر کدام آنہا را بعادت مالوف خویش دانا و آگاہ گردانید و تحفہ زاکیات و صلوت
نامیات بر آں مفخر ممکنات المختص بخلافۃ العظمے من بین سائر الموجودات یعنی محمد
مصطفٰے و حبیب مجتبٰی علیہ الصلوۃ و السلام ممدود باد الی یوم القیامۃ الی قاضی
الحاجات فی آخر الساعات کہ آنحضرت مبعوث است الی کافۃ الانام لتبلیغ الاحکام
خصوصاً الی الجن و الانس بنص الکلام تا ہر صنف ازان اصناف عادات مالوفہ نفسانیہ
و لذات ذلات شہوانیہ شیطانیہ را بگذارند و توجہ تام و سعی مالاکلام فی مسرالایام
و اللیالے بحصن حصین شریعت مصطفویہ علیہ الصلوۃ و السلام و التحیۃ آرند تا شایان ذل
استرفاق دینویہ لایق مہدکات ابدیہ اخرویہ نگردند و دعاے بلیشمار کہ مقبول درگاہ غفار
باشد شایان آل حضرات طاہرین و خلفاء راشدین و عظماء مہدیین کہ ہر یک ازان
باغبان گلستان دین آمدہ باد و بر علما اتقیا کہ سر زاغان اہل ہوا را بہ تیر شریعت غرا بریدہ اند
اللہ تعالیٰ پی در پی گردانا د الی یوم التناد با کنبۂ و آلہ الامجاد **بعد** از ادای ما وجب

مکشوف خرد از ازل تا ابد آنست که قوام دین حضرت خیر البشر علیه من الصلوٰة افضلها ومن
التحیات اکملها بعلوم شرعیه بل بانواع علوم است که تا انام زبان دلایل عقلی و نقلی را
کما حقه دریافته باشند تا عوام انام را از ملحدان و مبتدعان روزگار خلاصی داده باشد
چنانکه کتب ائمه سلف از ان دلایل مملو و مشحون اند و اکباد نامراد اهل هوا از ان
پر خون اند. و اهم انواع علوم باحوال خیر و شر مصنفان متقدمین است که تا منکشف گردد
که فلان مصنف را چه دین و چه آئین و چه ملت است یا از علماء اتقیا است یا از متمردان
اهل هوا تا بعد از اطلاع احوال او مطالعه تصنیف او روا باشد و الا محض نظر کردن در
تصنیف مصنف نامعلوم عین خطا باشد مخدوم عبدالرحیم مانکرائی علیه الرحمة والغفران
در ردّ البدع خویش در همین روایات معتبره از کتب برره آورده که در کشف العقائد
ینبغی ان یعرف طالب العلم عقائد المصنفین فیعتمد باهل السنة
والجماعة ویحترز عن اهل البدعة فکم للفلاسفة من تصانیف موسومة
باسم التوحید مملوة من الشرک والنفاق وکم للمبتدعة من المعتزلة والحشویة
من تصانیف موسومة باسم السنة ونحو ذلک وکلها محرمة الامساک لا یحل
النظر فیها لئلا یحدث منها الشکوک ویوهن الاعتقادات واسلا ینسب ممسکها
الی البدعة ولهذا اما امسک المتقدمی فالحکم فی هذه الکتب کلها اذهاب عینها
متی وجدت بالحرق بالنار او الغسل بالماء حتی یمحی اثرها لکتابتها لما فی ذلک من
المصلحة العامة فی الدین بمحو عقائد المضلة الی آخره وجزم القاضی
عیاض بانهم غسلوه ثم حرقوها مبالغة فی اذهاب اثرها و ایضا اندران آورده
که یکی از ان کتابها تفسیر کشاف و تفسیر مجاز است و حضرت مخدوم الملک مخدوم ابراهیم
علیه الرحمة در دافع الملحدین خویش آورده که یکی از ان کتابها کتاب فوائد الفوائد است
و در مجموع ملکی آورده که مصنف کشف المحجوب از جمله عارفان نیست آنچه مفهوم افقر
الناس است آنکه در کتابی که اقوال ناموجه و مخالف کتب سنت و جماعة است شود
از سه حال خالی نیست یا مصنف او از جمله مخالفانست از ان در تصنیف خویش اکثر صحیح
و کمتر سقیم در تبع صحیح رواج یابد و عقیده بعضی ضعفا مسلمانان بی علم بدان تاراج یابد
عیاذاً بالله و یا آنکه بعد از فراغ مصنف مبتدین متقی از تصنیف بنا بر تلبیس آمدن بعضی ضرور

ممانعات از جمعیت جامع آن تالیف اهل هوا بوده دراوان جمعیت بعضی کلمات بالغه
رادرآن جمع کرده چنانکه بحث حرف شرح ملا جمع کردهٔ غیر حضرت ملا اسدت علیه الرحمته و
الغفران ازآن مدقق نیست وعبارت اوبعبارت باسبق نه ماندیا کاتب ازجماعته
متمردان است بقوت علمیته بعضے کلمات ناموافق رادرکتب ایمه هدایت می پیوندند تا
عوام بدان گمراه گردند. نعوذ بالله من ذالک روزی فقیر تفسیر جرجی را با تفسیر جرجی حکایت
دیگر که ازان مخدوم نظر علی بوده مقابله می نمود تادرآن تفسیر سخنی از سخنان روافض
یافتم ودرتفسیرهای دیگر نبوده متعجب ماندیم ودرشان مخدوم الملک ملا یعقوب جرجی ظن
فاسد بردم تابعدازملاقات از مخدوم نظر علی کاتب تفسیر اورا پرسیدم گفت سید خراسانی
بوده دانستم که درآوردهٔ همان سید رافضی است وحضرت پیردستگیر فقیر حضرت سید علی
ترمذی علیه الرحمته اکثراوقات این کلمه را برزبان میراندہ که عجائب دنیا ازسه چیز بیرون
است سُنّی بودن سید وسخی بودن ملا ومتّقی بودن قلندر پس چون عالمان مذهب
نعمانی وناقدان زیوف معانی این نوع کتبها را مطالعه کنند هرچندان سقیم را بهزار
حیله پیراسته باشند وبصد هزار حیله دران نگاشته دربدیهه پی بردن میکنند که این ازمذهب
ما نیست بل ازمشرب فرقه شنیعه اهل هوا است. القصه چون این نوع مخالفات
ومخالطات درکتبها شایع شده پس فقیر آنچه دیده وشنیده اززمان ماتقدم واز
زمان حال خود همه را درتحریر آورد تا علما اتقیا ومتاخرازمنه عوام عصر خویش را ازینها
تنبیهی دهند واجتنابی نمایند. تابدان کتبها شایع شده پس فقیر آنچه دیده وشنیده از
زمان ماتقدم واززمان حال وهمه را وبدان کلمات مختلطات اقتدا نکنند تا هلاک
نگردند. وبرما جزاین قدر نیست کقول من قال بیت

گر نیاید بگوش گفته کس — بر رسولان بلاغ باشد وبس

اگر ساکت نشینم در وعید قول خیر البشر شفیع روز محشر علیه الصلوٰة والسلام
درآمده باشم که اَلسَّاکِتُ عَنِ الحَقِّ شَیْطَانٌ اَخْرَسٌ ه اگر گویم عداوت
دنیاوی یابیم پس بحکم قول خیر البشر که هرکه حق را بگوید درمحل خوف هلاک اگر هلاکش
گردند ثواب هفتاد شهیدان یابد. والاقلم سیّهٔ من بعد بروبگشند برامر معروف
نهی منکر اقدام نمودم الحمد لله که این شرف دراین ایام فساد روزی وقت این فقیر

است کہ بسراۃ جہر آبدان مشغولم باآنکہ در حدود بادشاہِ اسلام نیست ہرچہ بر
سر رود از زجر و قتل سبب قبول وارم وچون در عصر خویش ازین متمردان احتراز
نکردم وحق گفتن را دِردساختم بنابرآن بر علمای عصر دیگر این کار را فرض می سازم
کہ بعوام زمانۂ خویش گویند تاما از عہدہ ہر معروف ونہی منکر بیرون آمدہ باشم۔

فالحاصل ازان جملہ این ست کہ در تحفۃ الفقہا آوردہ است اکہ دیدار حق تعالیٰ
غ اسمۂ جز بی بی فاطمہ زہرہ رضی اللہ تعالیٰ عنہا زنان دیگر را نباشد این قول روافض
است روافض براین عقیدہ دارند وخوارج ہم براین قائلند وچون نظر در کتب
آئمۂ اسلام کنی ہر دو قول را باطل بینی پس سایر مسائل این کتاب معمول کلی نماندہ
الابعد از تطابق او بر کتابہائے دیگر زیراکہ شاید کہ مسئلہ دیگر ہم برین مضمون
ناموجہات دران ثبت نمودہ باشد **از انجملہ** اینست کہ در تیسیر الکلام قول
روافض اکثر من ان یحصی بعضی جلی وبعضی خفی یافتہ میشود ومصنف ۵
او خود را سیف سنت می نامد ما را اعتقاد بگفتار او نماندہ پس عقیدۂ او را
بر عقاید مصنفان اسلامیہ دیگر عرض می توان کرد ہرچہ موافق افتد اقتدا باید
کرد والا احتراز کلی باید نمود تا رفض وبدعت در دل تو جا نگیرد **از انجملہ** اینست
کہ در سراج الہدایہ آوردہ است کہ سہ طلاق دفعتہً واحدۃً اصلاً واقع نمیگردد
واین مذہب روافض است وبر مذہب اہل سنت جماعت بدعی گردد اما واقع
گردد واگر مسائل این کتاب مخالف اند پس سایر مسائل این کتاب معمول کلی
نماند الابعد از موافق ساختن بر کتابہائے دیگر **از انجملہ** آنست کہ تذکرۂ مقتل
حضرت امام حسن وحضرت امام حسین رضی اللہ عنہما مملو از مفتریات است۔ البتہ
نباید شنود دلیل برین آن کہ یزید ولشکرش را کفار می نویسند نعوذ باللہ من ذلک
واین محض دروغ وضلالت است۔ ازان کہ از عہد خیر البشر علیہ الصلوٰۃ والسلام
تا باین غایت ہیچ کافرے برآن حدود بادشاہ نشدہ ونہ کافر ذمی را بر زین سواری
رخصت میدادند مگر بر پالان ویکی از علامت قیامت اینست کہ لشکر کفار بران
مستولی شوند وآن ہنوز تا یومنا نشدہ ودیگر آن کہ ذل بسیار وخواری بلشیار
برخاندان پیغمبر علیہ السلام کہ برگزیدۂ ملک غفار است مینویسند کہ آن ممکن

سہ یعنی جملہ مخالفات و مغالطات در کتب رافضہ ۱۲

ف مقتل را این را نباید شنید ۱۲

الوجود نیست بل یاد کردن آن نوع ذلول از طریقہ آداب و اسلام دور است و ہیچ
عاقل مسلم این را نہ پسندد کہ آن ذل از دست اسلامیان بر خاندان خاتم پیغمبران
جاری شود عیاذاً باللہ و ذکر مقتل صحیح راشت میفرمودم اما د جہات دیگر از دست
خواہد رفت و ہم از انرو کہ فرمودہ اند کہ ذکر آن معاملہا کہ درمیان اصحاب
رفتہ محض نامشروع است ہرچند بطریق صحت برجا آرند لہذا بہ تحریر آن
مقید نشدیم **از انجملہ** اینست کہ جنگنامہا بسیار در فضیلت و شجاعت مرتضی
علی رضی اللہ عنہ یافتہ می شوند کہ در آن فتح و ظفر بلاد و شجاعت بنام مرتضی علی مے
نویسند و خلفاء ثلثہ را یاد نمی کنند این نیز مجعولیات و تمایلات روافض است.
کہ رعایت یک جانب نوشتہ اند **صحیح اہلسنت** کہ در تیسیر الکلام آوردہ است
بل حضرت صدیق رضی اللہ عنہ اشجع قلباً و اوفر علماً است و متن امالی نیز برین جملہ
مشیر است بیت وَذِی النُّورَینِ حَقًّا کَانَ خَیْرًا مِنَ الْکَرَّارِ فِی صَفِّ
الْقِتَالِ ٭ و در شرح او کہ مسمی بہ بحر الالی است نیز ہمین تقریر تحریر است و ازین
روشن تر باشد کہ در عقیدہ ابومعین نسفی مسطور است کہ بعد از رحلت سید عالمیان
علیہ الصلوۃ والسلام خلافت صدیق اکبر مدت دو سال بود و درین ایام ہیچگاہ از محاربہ مرتدان مکہ و مدینہ
نیاسودہ کہ اکثر مردم از اسلام مرتد گشتہ بودند و شب و روز با یکدیگر محاربہ بود تا بعون اللہ و
توفیقہ فتح میسر شدہ ہمہ ایشان بقتل و تاراج رفتند و عیال ایشان اسیر گشتہ و ہمین حکم است در مرتدان
این زمانہ بعدہ مدت خلافت عمر فاروق مدت دہ سال بود ہمیشہ در فتح بلادہای
کفار مشتغل از جہت تفریق حق از باطل و فتح خراسان نیز بر دست ایشان
شدہ و احنف بن قیس کہ یکے از سرداران لشکر او بود بہ بلخ روان کردہ تا بلخ
را فتح کردہ احنف توجہ بجانب ماوراء النہر بود عمر فاروق کتابت روان کرد کہ
احنف برگردد کہ آن فتح بر دست عثمان ذی النورین خواہد بود **لطیفہ است**
کہ حضرت عمر فاروق بقدر چہار ہزار و چہار صد و چہل و چہار مسجد جامع
بنا کردہ بود بعدہ خلافت عثمان رضی اللہ تعالی عنہ مدت دوازدہ سال بودہ
فتح ماوراء النہر بدست ایشان شد. چون عثمان ذی النورین وفات گشتہ بعدہ
خلافت مرتضی علی رضی اللہ عنہ مدت شش سال بود و ہمان مملکت خلفاء ثلثہ
را نگہداشتہ و زیادت از آن معلوم نیست کہ گرفتہ باشد **از انجملہ آنست** کہ

ف یعنی حضرت عثمان ذی النورین حال بودن او یعنی در فتح بہتر است از مرتضی علی رض از جنگ کفران یعنی در جنگہا ہم عثمان بہتر بود
و در لاوری و ظفر از مرتضی پس معلوم شد کہ آنچہ در بعضی جنگنامہا بیشتر دلاوری حضرت مرتضی نوشتہ اند از تصانیف روافض اند ۱۲
شرح قصیدہ امالی تصنیف اخوند درویزہ
ف بیان خلافت خلفاء اربعہ ۱۲
ف تعداد مساجد کہ حضرت عمر رض بنا کردہ ۱۲

عہ نام مردے کہ داؤد زن منکوحہ او را بفریب در نکاح خود آوردہ ۱۲

درین باب نیز اقوال روافض بسیار اند پس سایر مسائل این کتاب را بعد از مقابله بر کتب اسلامیه دیگر می توان یافت و قبول کردن **از انجمله آنست** که در قصص الانبیاء کلمات ناموجه بسیار اند بلکه در حصن الایمان و مجموع ملکی وغیر ذلک از کتب عقائد اسلامیه اکثر فقهاء آن را بکفر رسانیده می گیرند یکے از قصهای او آن است . که داؤد علیہ السلام با اوریا خداع کرد و خداع از پیغمبران علیهم السلام بعمداً گناه کبیره بود و نبی را به گناه کبیره منسوب کردن کفر بود پس سایر قصهای او را اعتبار نماند الا بعد از تحقیق آن در کتب دیگر **از انجمله آنست** که حضرت امیر سید علی همدانی در رساله خویش آورده که اکثر مشائخ در سلوک بمرتبه غیب جن رسیده اند بشنودهای ایشان فریفته از مقصود باز مانده اند باید که از آنها احتراز کنی یکے از ایشان حسین و اتباع او بود دوم سلطان الدین مقتول که در دشت قبچاق بود است سیوم آن شهاب الدین مقتول که در عراق است چهارم شیخ کمال الدین جرانی که در ترکستان است پنجم آسماعیل که در ترکستان است و ازین جهت است که جهل در قبائل او باقی است . الی یومنا هذا و هر کدام یکے از اولاد ایشان را نگهداشته اند آنها را خواجها و پیران گویند و ندانند که پیری به برکت علم و خدمت و اذن مرشد کامل است هدیه نسب صحیح چه جائے آنکه نسب سقیم را فضیلت باشد **القصه** هر تصنیف که از انها مانده باشد اعتبار نباشد چنان که صدر بن العاقب در کتاب خویش که مسمی به خلاصة المناقب است آورده اند که لاجرم تعظیم سادات باید اما اقتدا بایشان در امر مجهول نباید کرد مگر که عالم متقی و عارف صالح و متیقن باشد چنانکه سید علی همدانی و این از ان فرموده که در سادات طریقه سنت و جماعت یافتن نادر است پس نباید گفت که سید هر چه گوید قبول بلکه گفته او را بر علماء اتقیاء روزگار عرض توان کرد هر چه موافق سنت و جماعت بود قبول کن هر چه مخالف بود از ان سید احتراز نمائی و در خلاصة المناقب نیز اقوال روافض یافته می شود . **از انجمله آنست** که در رساله شمائل الاتقیاء اباحة سرود آورده است و حضرت مخدوم انام مخدوم الملک شیخ الاسلام لهانوری در قالع البدعة خویش منقولا من التفاسیر و الکتب الفقهیه فرموده و منها ما ذکر فی الزاهدی مجاهد میگوید بیان کرد مارا ابن عباس رض که مراد ازین لهو سرود است .

ف بیان آنکه اقتدا با سادات در امر مجهول نباید کرد ۱۲

ـه یعنی مراد از لفظ لهو که در آیت و من الناس من یشتری لهو الحدیث مذکور است ۱۲ محرره

وہرکہ گفتن وشنیدن سرود کرد وے قرآن را فسوس کرد وکتاب خدای تعالیٰ
فسوس گرفتن موجب عذاب است وشادی از لہو وفسوس وصف کافر
است ومنہا ماذکر فی الکشاف ہرکہ بے نماز بود وبے دین بود حدیث او لہو و
سرود او باطل بود وہرکہ بہ لہو وشنیدن سرود در آید در مذہب ابا حنیان بر
وی کشادہ گردد وبر کلام خدائے تعالیٰ فسوس گرفتہ باشد وعاقبت بہ کافرے
افتد ومنہا ماذکر فی الثعلبی لھو الحدیث الغناء وضرب البربط
والطنبور والاوطار وکل ذلک حرام بھذا النص ومن
استحل فقد کفر ومن ابتلی بہ فھو منافق لقولہ علیہ
الصلوٰۃ والسلام استماع الملاھی معصیۃ والجلوس
علیھا فسق والتلذذ بھا کفر وبعض الزھاد
المتجھلۃ والصوفیۃ المتضلۃ قد ابتلیھم الشیطٰن
فابتلوا بہ ورووا اقصۃ مفتراۃ علی النبی صلی اللہ علیہ
وسلم من الرضی بالتغنی والمیل الی الرقص والدف بحیث
اتصل ردائہ رکبتہ صلعم فذلک افتراء کلہ وبھتان علی
النبی صلی اللہ علیہ وسلم وھو کفر منھم ولو کان کذلک لا
شتھرت من الصحابۃ رضی اللہ عنھم وانما جاز اللعب
بالسلاح ولو کان کذلک لما اخرج عمر رضی اللہ عنہ المغنین
عن المدینۃ ومنھا ما ذکر فی المدارک لھو الحدیث
نحو الشتم والغناء مفسدۃ للقلب منفدۃ للمال ومسخطۃ
للرب ومنھا ما ذکر فی معنی لھو الحدیث الغناء حرام بھذا
النھی من استحلہ فقد کفر ولا یستحلہ الا الاباحیتون و
من ابتلی بہ فھو منافق ومنھا ماذکر فی الفتاویٰ الجامع الغناء
واستماع الملاھی وضرب المزامیر والرقص کلھا حرام
ومستحلھا کافر تاب اللہ علی من ابتلی بہ **اعلم** ان ھذہ
الروایات کلھا مطلقۃ خالیۃ عن التفصیل ومن وصلھا

مفتراۃ وقصص علی النبی ۱۲

ومن قویل ضعیف انه یجوز فی الاعراس لاعلان النکاح لا یجوز الاستدلال بهما علی
جواز الغناء فی غیرهما لان القاعدة مقررة فی الاصول ان ما یجیء بسبب خاص وعلی وجه خاص
لا یکون شائعا فی الوجوه فلا یصح الاستدلال باباحة الغناء فی الاعیاد والاعراس علی
اباحة مطلق السماع فتدبر وایضا فی قامع البدعة اما الغناء والتصفیق فهو السماع المحدث
فی الاسلام احدث بعد ذهاب القرون الثلثة وقال الشافعی رح خلفت ببغداد شیئا
احدثه الزنادقة ویسمونه الغناء والتغبیر یصدون الناس عن القران فدل کلام الشافعی
علی انه فعل الزنادقة لا فعل البررة وما روی عنه فی اباحته فغیر مختار عند اصحابه
حیث قال الشیخ کمال الدین الذی انشاء فی کتاب الاشراق ان الغناء حرمه ابو حنیفة
رح واهل العراق رحمهم الله وکرهه الشافعی رح ای حرمه وهو المشهور من مذهب
المالک والامام الاحمد بن حنبل سئل عن الغناء قال هو محدث اکرهه قیل انه یرق
علیه القلب فقال لا تجالسوا معهم لانهم المجرمون قوله تعالی انه لا یفلح المجرمون فتبین انه
بدعة ومن هذا صح قول شهاب الدین فی العوارف اجمع العلماء فیه ای فی حرمته وبالغوا
فیه وتاب الجنید فی اخر عمره وانما فسرت قول الشیخ اکمل الدین وهو قوله وکرهه الشافعی
رح بقوله حرمه لان المذکور فی کتابه ان الشافعی رح اذا قال فی شیء اکرهه فالمراد هو
المحظور العام وایضا فی قامع البدعة روی ان شرا لکافر عندی مبتدع اذ لا یعتقده احد
ولا یدعی لنفسه المنزلة فاما المبتدع الذی یدعو الی البدعة فیدعی لنفسه المنزلة
ویزعم انما یدعو الیه حق فهو سبب لغوایة الخلق کذا ذکره الغزالی فی احیاء العلوم
وهو حق لا ریب فیه ووافق احادیث الصحیح وما ذکر فیه ایضا اباحة السماع وترویج
الغناء ثم روی حدیثا فلا اصل فانه سهو منه ولو صح فنحن لا نقلد لامامه هو
الشافعی رح فکیف له فی احکامه وانما قلنا سهو منه فان اهل الحل والعقد اجمعوا
علی خلافه ولان السهو العظیم وقع منه حیث قال القاضی القضاة ابو العباس
من اصحاب الاحادیث الشافعی المذهب قال امام الحرمین فی النهایة والغزالی فی
البسیطان هذا الحدیث ای حدیث اذا قاء احدکم فی الصلوة الحدیث مروی فی
الکتب الصحاح وهو وهم منهما ولا معرفة لهما بالحدیث ولیسا من اهل الشان
ایضا فی قامع البدعة اعلم ان الغناء عند ابی حنیفة وصاحبیه رحمهم الله

حرام مطلقا لا تفصيل فيه مثل ان يقال ان كان لعينه فحرام وان كان لغيره
فليس بحرام لان الروايات كلهم خالية عن هذا التفصيل فالواجب على المفتي المقلد
لهم ان يفتي بانه حرام ولا يشتغل بالتفصيل من عنده لئلا يخرج عن تقليد
الشرع وكذلك لا تفصيل فيه عنهم مثل ان يقال انه حلال لاهله وحرام
لغيره لان اباحنيفة لا يكون اهلا حيث قال ابتليت مرة والصوفي الجاهل
يكون اهلا وهذا مما يجري به السفهاء ثم اعلم انه لا خلاف في هذه المسئلة
لاحد من اصحابهم وانما الاختلاف عنهم في انه لو تغنى لنفسه بحيث لا يسمع غيره
لدفع الوحشة فانه لا يكره عند شمس الائمة السرخسي اذا لم يرفع الصوت فان
رفع الصوت مكروه بالاتفاق وفي شرح الخلاصة والمحرم ما ثبت النهي فيه بلا
عارض وحكمه الثواب بالترك لله عز وجل والعقاب بالفعل والكفر بالاستحلال
في المتفق اي في الحرام المتفق كاستحلال ترك الصلوة الخمس من غير عذر
وكسماع المزامير وسماع الاصوات بالمزامير الا السماع المختلفة فيه
كالسماع الخالي عن الاسباب المحرمة فاستحلاله لا يوجب التكفير ؞

وبرین مضمون کتابها ائمه سلف وخلف مملو ومشحون اند ار روایات تحریم غنا وملاهی ورقص
پس در رسالها که خلاف اینها یافته شود ازان احتراز کلی باید نمود تا ایمان را بباد مذهبی نعوذ
بالله من ذلک فی الجمله این نامراد زمانه خویدم العلماء والصلحاء المتضرع الی الله الباری
شیخ درویزه ننگرهاری قدس الله سره العزیز بنا بر امور ماسبق می خواهد که تذکره تقریر نماید
تا صلحا وفضلاء عصر خویش را از اهل عناد وفرقه هوا ممتاز گرداند که اهل فضل درین ایام رد
خلائق گشته اند ومقبول حق آمده اما اهل هوا مقبول تمام عالم در درگاه خدا گشته وچون این
متمردان درین ایام شهرتی تمام یافته واصناف مردم بدیشان اقتداء میکنند اکثر افغانان
زمانه واهل هند مبادا که صیت وآوازه ایشان در گوش در آیندگان عصر رسد وازاحوال
ایشان تا خبر بوده به تصنیف ایشان ویا باولاد ایشان اقتدا کنند وکافر شوند نعوذ بالله من ذلک
که ایشان کافر مطلق اند وچه کفر ایشان در مجلس بیان خواهم کرد واین فتنه درین ایام فساد
بیشتر شائع گشته است چونکه مردم عوام اقتدا به نسب میکنند وبحسب ازان خبر ندارند که خیر
البشر علیه السلام فرموده من ابطاء به عمله لم یسرع به نسبه پس شنیده باید که از ایشان احتراز

ایضاً نمائی تا در مجمر ضلالت نسوزی واز اهل هوا نگردی **وایضا** در متابعت ایشان هلاکت ابدی یابی

تذکرهٔ اول در احوال مصنف رحمة الله علیه واز متابعت خیر البشر که طریقهٔ شریفه شریعت غراست بیرون خواهی رفت **تذکرهٔ اول**

در شرف حضرت شیخنا وامامنا شیخ الاسلام والمسلمین شیخ سید علی ترمذی قدس الله سره العزیز

بدان ای عزیز ارجمند وای یار حق پسند که حضرت ایشان از ترمذ اند اصلا واز قندس اند

وطنا وحضرت ایشان از خواهرزادهای امیر کبیر ظهیر الدنیا والدین ناصر الاسلام والمسلمین المعتمد

حکایت برحمة رب العالمین امیر طیمور طاب الله ثراه وجعل الجنة مثواه بوده اند **حکایت** چنین از

ناصر ... مصنف علیه الرحمة حضرت ایشان دارم که پدر من قنبر علی چون مناسبت بسلاطین زمان داشتند منصب دنیا

ویرا اختیار کرده بودند تا در امیر نظر بهادر نیز گفتندی اما طریقهٔ زهد درویشی و شیخوخت آباء و

اجداد از دست داده بود ولیکن جد من حضرت امام المسلمین سید الدنیا والدین سید احمد نور سینا

بر طریقهٔ مرضیهٔ آباء واجداد نسباً و بر سجادهٔ سلسلهٔ کبرویه اذناً مستقیم بود متوطن در وطن قندس

بدخشان و باید در رفتن حوالات دنیاوی التفاتی نداشتند مگر آنکه گوشهٔ خاطر موج داشت که تذکر اسحق

در اختیار اولاد افتاد چنان که رسم مادران و پدران ست جمیع اخوان و اخوات را اختیار نکردند

حاصل آنکه فرموده اند **بیت** چون ندارم با خلایق الفتی ؛ خلق پندارند که من دیوانه ام

مرا دیوانه می گفتند هیچ احدی اختیار نکرد حضرت ایشان فرمودند که این دیوانه را من اختیار

کردم شما را بدو کاری نیست که قدرش نمی دانید **بیت** قدر زر زرگر شناسد قدر جوهر جوهری

ایضاً قدر گل بلبل شناسد قدر قنبر را علی **ایضا** فقیر را بخدمت حضرت مشرف ساخته بودند به تحصیل

علم تربیت میکردند تا آنکه تحصیل شرح ملا را در ایام طفولیت از خدمت ایشان در یافتم در طریقهٔ

زهد و ریاضت در دل من استحکام یافت تا آنکه بیک اجل در رسیدن گرفت و چون حکم الله جبار

جلیل آورده بود دست در گریبان عمرش زد تا بدامن دریدن گرفت و چون جوزهٔ وحشی

نه راحت پرورد آشیانه تالب بود بلا توقف پریدن گرفت مرا فرمود که ای فرزند هیچ از قرآن

یاد داری بخوان سورهٔ تبارک الذی را خواندم فرمود باز بخوان بازش خواندم فرمود

بازش بخوان بازش خواندم فرمود ای فرزند هر برکتی و نعمتی که مرا بود بطریق ارث از آباء و اجداد

نسباً یافته بودم بعضی آن را از سلسلهٔ شریفهٔ کبرویه اذناً همه را بتو بخشیدم و آذن سلسلهٔ

کبرویه فقیر را از انجاست آن گاه بعد از رحلت آن حضرت فقیر بی مونس ماندند بار بار ... اهل

آن ... بالکلیه از ایشان فراری از آنکه فرار از دنیا و اهل آن بسبب آن ... چون اهل دل

بیابد بلکه گریزد خصوصاً طالب مبتدی را بے طول صحبت اہل دل ہر چند بنفس خود در ریاضت پیشہ گیرد کشایش باطنی نخواہد شد و اگر چیزی ضیا باطن باشد بحصول پیوندد و یا عین ضلالت باشد چنانچہ دیدہ می شوند درین ایام تیرہ اکثر جہال خود رو کہ بحد کفر رسیدہ اند لقول من قال **بیت** خیالات نادان خلوت نشین ؛ بہم بر زند عاقبت کفر و دین ؛ و یا مکر و استدراج باشد چنانکہ متالہ و متنبی را باشد و یا کشف و کرامات باشد ابہر حال از مقصود اصلی قاصر خواہد بود زیرانچہ مقصود استقامت است و استقامت از واحد لقول من قال **رباعی** را را امید بکس گر خدا اجز دہدت ؛ چہ عالم و چہ متعلم چہ مفتی و چہ ملا ؛ بوادی کہ شوی ناامید از ہمہ کس برہین بلکیست امیدت بدانکہ او دست خدا ؛ **نقل ست** کہ شخصی بخدمت امام جعفر صادق که درین باب طبیب حاذق ست آمدہ التماس نمود که یا شیخ خدای جہانم بنمای ہر چند امام اشارةً و عبارةً دلالت می نمود کار آنکس بجہالت میرفت فرمود تا دست و پایش بربستہ در گردابے انداخت و استعانت غیر را منع نمود از بیم ہلاک فریاد ہای سہمناک می بر آورد یا ابن رسول الغیاث الغیاث میگفت چون از استعانت امام ناامید شد فریاد بر آورد کہ یا اللہ الغیاث درزمان موج دریاب او را از شدت گردش آب بر زمین زدہ دست پایش کشودہ برکنارش انداخت آنگاہ امام پرسید کہ خدای جہان را دیدی گفت آری یا ابن رسول اللہ درزمانی کہ از غیر ناامید شدم التجا بدو آوردم او را دیدم غیر را در میان نیافتم امام گفت این دیدن را نگاہ دار الغرض چون مقصود این ست نہ کشف و کرامت این مقصود جز برہنمونی رہنمائی کامل روزی نخواہد شد چنانکہ حضرت ملا یعقوب کابلی در تفسیر خویش فرمودہ اند کہ در عبادات نوافل ہوا جاری ست مگر کہ باذن شیخ فانی فی اللہ باشد **القصہ** ہمیشہ درین اندوہ مستغرق می بودم نہ از لذات دنیاوی فرحت می یافتم و نہ بر لطائف ظرائف یک لی ظفری یافتم تا زمانی کہ سلطان سلاطین زمان فخر الدوران لا یزال مغفور بغفران اللہ سلطان ارجمند ہمایون بادشاہ توجہ بجدود ہند نمودہ و بیمن فضیلت رب العالمین فتح ہند روزی شدہ درآن ایام پدر شریف فقیر را نیز با ترک خود ہمراہ بردہ گاہ گاہے لباسہای ملوکانہ می پوشانیدہ بدری خانہ سلطان حاضر می ساختہ اما چون رب جلیل درشان من آن خواستہ کہ از دنیا اہل آن مجتنب سازد ہیچ طریق ادب سلطان را کہ لایق لشکریان باشد بجا نمی آوردم بجبر رجوع از ان ملبس لباسہا را از برکشیدہ روی بعلما و صلحای روزگار آوردہ بتحصیل علم مشتغل میشدم و چونکہ تدبیر

موافق تقدیر بود و سعی بسیار و کوشش بشمار بعد از مدت مدید و عهد بعید بخطهٔ شریفه بی علت المسمی به
پانی پت رسیدم تا روزی از روزهای دولت نشان یومی از یومهای راحت رسان که صبح سعادت از
مطلع هدایت دمیده بود و زاغ بی نور پر جهالت شب از آشیان عالم پریده اتفاق آن افتاد
که در گرد نواحی این دیار بگردیم نیک بدین ولایت را مشاهده کنم چون نوبت سعادت سرمدی
میخواست که روی بنماید تا جهالت با ظلمت جبلی انسان زنگ ازار دل باحاصل منیر آید آن
روز مرور باسر در بر مقبرهٔ شریفه و حظیرهٔ مقدسه حضرت سلطان العارفین امام المؤمنین
شیخ الاسلام والمسلمین شیخ شرف الدنیا والدین شیخ شرف الدین پانی پتی افتاد عزم جزم
بر آن شدم که زیارت حظیرهٔ مقدسه را بجا آریم پس باحترام تمام و آداب مالاکلام فرود آمدیم
متعلقان را بگذاشتیم و پای برهنه در حظیرهٔ مقدسه در آمدیم چنانکه سنت زیارت است بحضور
تمام بجا آوردم سنن بیان آداب زیارت اول آنکه بحضور ظاهر و باطن آراسته گشته پشت
بقبلهٔ روی بمیت نشیند سنن دویم آنکه ارادهٔ خویش را در دل نگاه دارد و هر گاه که نظر زائر
بزیارت گاه افتد در آن آوان حاجت خویش را بحضرت باری عز اسمه خفا عرض دارد و اگر
خواهد بزبان راند البته مقصود بر آورده گردد فی الجمله بدان اوان از فضل خداوند ذو العدل والاحسان
و برکت مرتبهٔ عالی جناب حضرت شیخ در دل من تاثیر پیدا آمد و جنبشی هویدا تا دران زمان
براهی دیگر از حظیرهٔ متبرکه بیرون رفتم و بموضع نامعلوم در رسیدم و عبادات حق تعالی را شغل تام دیدم
بعد از زمانی متعلقان خبر جسته مرا در حظیره نیافته خبر را بپدر عزیز بردند دانستند که ایشان دغدغه
خیال و فکر حق طلبی بوده شاید که از جاه و منصب دنیا و اختلاط امرا گریخته باشد کقول من قال نظم

چند روزی پی مردان می گیر
بین که مردان چه توکل کردند
مردم چشم جهان آن نفرند
خاطر از وسوسه صافی کردند
ترک دنیا و تمنا کردند
شوز شست همه امرا و بیگانه

پی مردان جوان مردان گیر
روش پاک بسنت بردند
که به نفرت سوی دنیا نگرند
در ورع موی شگافی کردند
خاک بر سر همه امراء کردند
زهد این است دگر افسانه

بعد از جست و جوی بسیار مرا در زاویه یافتند بعد از استقبال پدر در پای افتادم
اذن خواستم تا بطلب حق بیرون روم پدر چون نصایح دنیاوی بسیار نمود فایده

نکرد بضرورت راضی شد مبلغ نقد در پیش آورد که این را از اوگردان گفتم ای پدر مشفق مرا
ازین قید آزاد گردان چون بطلب دوست روم روزی از و خواهم و اعتماد بر و کنم اگر نیم اعتمادی
بودی ازین نگر نخیتی بعد از اذن پدر عزیز و دعا شریف روی باطراف دیارهای آوردم
تا بحکم قضاء قدیر و ارادهٔ علام خبیر در بلدتین فاخرتین پرگنه مانک پور که مستغرق نور
و از چشم بد اندیشان دور اند رسیدم و بشرف خدمت امام المسلمین و وارث الانبیاء
والمرسلین مخدوم زمان کهف الامان ماحی البدعة و طریقه و محی السنة شریعت غرا ادام
الله علیه بره و احسانه فی الدین والدنیا شیخ مشتهر و امام مفتخر شیخ سیلو علیه الرحمة و الغفران
مشرف شدم چون حضرت ایشان از غایت شفقت دینی محبت یقینی مشتاق طلاب علوم
بوده و دعاگوی را مشتاق تحصیل یافته بخدمت خویش قبول کرده و آنچه از انواع علوم
بود حسب حال و لایق مآل دعاگوی را می نموده تعلیم تحصیل بکتاب هدایه رسانیدم شمهٔ از احوال
شیخنا و امامنا شیخ سیلو نه علیه الرحمة و الغفران آنکه شیخنا شغل ظاهری و باطنی بحق داشته
کلی از غیر بگسسته بود در ظاهر بغیر از ساعتی درس هیچ ساعتی از اعمال جوارح خالی نبود حتی
که اصابع مبارک بدیدین ایشان بطریقه سنت تسبیحات نوماً و یقظةً در حرکت بوده و در شغل باطنی
نیز استغراق تمام داشته تا روزی بربام ذکر جلی میکرده از تعب آن فرود افتاد و بیحس شود
خبر نشده بل همچنان در حرکت سر از خود بیخبر بود چون از آن حال بخود آمد دانست که حال چنانست
ایضا روزی چنین ماده گاو را که در بعضی روایات به تبعیت مادر مذبوح می گیرند و حلال میدانند
پخته بودیم حضرت ایشان را دعوت نمودیم و لیکن از مطبخ خود آگاهش نکردیم چون در برابر رسید
برگشت دانستم که خطا واقع شد ما از حیا و خجالت هیچش نگفتم که موجب باز گشت چیست
نرم نرم در پی او روان شدم تا زمانی که نی بریان آورده گفت ای سید علی فتوی برین قول نیست
دانستم که حضرت ایشان بنور ایمان مطبخ ما را دریافتند از آن انداختم بدان العزیز که این نوع
مشاهدات اولیا را غیب گوئی نگویند زیرا که غیب گوئی کفر است لیکن این را در شریعت اثر نور
ایمان گویند لقوله علیه السلام اتقوا من فراسة المومن فانه ینظر بنور الله و در طریقت نظر
را جز اولیا کامل که علماء اتقیا باشد کسی دیگر از مدعیان نداند از آنکه اولیاء الله از کثرت ریاضت
و مجاهدات بر طریقه پیغمبر علیه السلام آئینه قلبیه را صیقل زده اند دل ایشان جام جهان نمائی
گشته نظر در احادیث واجب دارند بلکه بالکلیه واجب دانند و چشم بینند ظن خود بینی و غیر

واحد ۱۲

احوال پدر بابا

احوال توجه بابا ۱۲

بیان احوال شیخ سیلو علیه الرحمة ۱۲

بیان کرامت شیخ سیلو علیه الرحمة ۱۲

غیب گوئی ... نیست

بینی را در میان نیارند نه از روی ظن و تخمین و گمان و مقال بل از روی مشاهده و ملاحظه و عیان
و حال پس ازین نظر همه اشیا را باحاطت دریابند نقل ست که روزی سواری از سواران
کامگار بر ملاء روم بگذشت اسپ را تازیانه سخت بزد ملاء از جای بی اختیار بر جست
آنکه تا اینکه منکر حال او بودند اجهاء او را ملاحظه کردند بر ران مبارک ایشان اثر زخم تازیانه
همچنان پیدا بود که بر اسپ ما این نظر پس مشکل ست فردی باید از افراد عالم که بدین وصف
موصوف گردد ایضاً خودم العلماء والصلحاء مولف مصنف این رساله و مقرر این قباله را
روزی از روزها چون نظر از عز بگسسته این شرف روزی وقت گشته بود تا من و یاری بگرد
نواحی دیاری می گشتیم ظالمی از ظلام زمانه بر ما بگذشت سنگی از کمین گرفته بشدت تمام همان
خرمی ناتمام بر سینه بی کینه حضرت ایشان زد از بحالتی که سلامت حال از رو ایشان ست نه از شدت
سنگ خبر یافته و نه بر ضارب آن نظر باخت و لیکن من دانم که بر من رسید چون بحدی که ساعتی
طویل نفس زدن و کلام گفتن نتوانستم بعد از زمانی چون از احوال یکدیگر خبر یافتیم فرمودند
که چون لطافت برگ گل از شدت آن خبر نشدم معلوم اینست که شما بنظر احاطت بدانستید
اما مدعیان و مبتدعان را بخلاف اینست از انکه خوبی ببینند و یا آوازی شنوند آنرا کشف و
کرامت دانند و خود را بدان داخل و اولیاء گیرند و شهرت آن را در خلق پیدا آرند تا جاییکه بدان
که این معنی محض ضلالت ست نعوذ بالله من ذلک از ان خبر ندارند که آنجمله از القای شیطانی
ست و تبعیت نمودن مر شیطان را در کل امور کفر باشد چنانکه در مشکوة و شرح آن مسطور
ست حضرت سرور کائنات فرموده اند چون حضرت جبار جهاندار کاری را خواهد که در زمین کند
حاملان عرش را ازان اطلاع بخشد حاملان عرش بفرشتگان دیگر رسانند بکذا در میان
فرشتگان آن سخن از افواه بافواه جاری گردد و لیکن شیاطین پران شده باسمان رسند از بهر
شنیدن کلام ملائک اگر شعله آتش از نجوم بر ایشان رسد گرد و ارسوخته و دزیر زنند اگر
نجات یابند آن سخن و زدیده را آورده در اذن اولیاء خویش اندازند نوما و لفظه و این معنی
در جوگیان و پیشوایان کفار بغایت بسیار ست و بعضی جهال مسلمانان نیز بدان ضلالت
گرفتار اند و بحد کفر رسیده اند از انکه قبول کرده قول جنیان خود را استشهاد دادن بر آنکه
از غیب اطلاع دارم و راضی شدن بدان و دعوی کردن که اهل باطن شدم این جمله از پیروی
جنیان بود و پیروی ایشان کفر ست چنانکه عبارات تفسیر یعقوب چرخی بر آن جمله مشیر ست ایضا

ف خود را شنیده از دین بی آنکه از غیب اطلاع دادن و اعتماد کردن بیان و دعوی کردن که اهل باطن شدم ۱۲

روزی حضرت ایشان نه از برای اظهار حال خود بخلق بل ازبرای ادای شکر نعمت باری تعالی کقوله تعالی واما بنعمة ربک فحدث یعنی از نعمتهای ظاهری وباطنی که برتو ریخته ام بخلق بگو تا ایشان نیز متابعت کنند وتو نیز شکر نعمت را بجا آورده باشی برزبان رانده که هیچ گاه از یاد باری عز اسمه تغافل ندارد درین سخن همیشه متامل می بودم تا وقتی از اوقات شریفه با مردم بکلمات جهریه بیان شرایع می نمود تا ناگاه خطرهٔ ناموجه برخاطر گذشت که اکنون مگر غفلت روی داده درخت حضور یکسو نهاده باشد بمجرد ضمیر فقیر درمیان میان برزبان راند که نی نی غافل نیستم باز خجالت رو نمود تا باز ساعتی از ساعات غریبه درخواب رفت بحکم آنکه العادة لا ترد الا بالموت ظن فاسد باز درخاطر گشت بمجرد مرور خطره درضمیر فرمودند نی غافل نیستم انگاه برگذشتها غایب از خطرات ناموجه تائب شدم القصه چون حضرت ایشان عالم متقی ومتدین وعارف صالح ومتیقن وعابد وزاهد ظاهراً وباطناً درزهد وریاضت متمکن بوده هر کردار وگفتار ایشان درما اثر می کرد وما را ازما بی خبر ساخت کقول من قال ؂

سگ اصحاب کهف روزی چند	پی نیکان گرفت مردم شد

ودرین باب الصحبة توثر کلامی مشهور است روزی از ایشان سوال عاجزانه ودرخواست مشتاقانه کردم که مرا نیز از شغل باطن خویش بهره مند سازید ومشغول گردان ایشان ممانعت فرمودند که تحمل این بار گران است ورفع این غبار از ضمیر نه آسان چون عزم جزم وصلح بلا نزم کرده بودم از سوال نه ماندم هرچند تعداد شوائبها وسختیها آن بیان می نمود آتش شوق ومحبت آن درمن میفزود تا بعد ازان فرمودند که این کار نه سرسری است ونه خودروی بلکه مقتبس از مشکاة ذو البرکات حضرت نبوی باید ومشایخ رسید وهر کدام اینها اخذ ما باذن آورده اکنون هر کدام از علماء وصلحا وزهاد وعباد وسادات وغیرهم من ذوی الاشباه بلا اذن شیخ کامل مکمل که یداً بید از حضرت خیر البشر علیه السلام را اذن آورده باشد بر سجادهٔ رسم وعادت نشیند تا عوام الناس را دعوت نماند ودری بیعت عام بکشاید فکر ومکر ناموجه نامرخصه بمریدان رسمی وعادتی جهال یعنی بلا طریق سند وتصور وارادهٔ مشروعانه بل طریق رفض والحاد وزندقه ومبتدعانه من هواجس انفسهم تلقین نمایند جز ضلالت بضاعتش نباشد کقول من قال مثنوی منه دست تهی از سیم وازر

بجز دو دست پیری پیر پرور	چون دو دستش تهی دست الاات

قصه خود در روزه

[illegible] احوال خود [illegible] تلقین ۱۲

بدست آید ترا گنج سعادت — مکن با صوفیان خام یارے
که باشد کار خامان خام کاری — طریق پخته کاری را ندانند!
بخامی میوه باغت فشانند — ز اصل خویش آن میوه بریده
بماند تا قیامت نارسیده — ز کار خام کس سودے ندارد
چون حلوه خام باشد علت آرد — فی اے بسا ابلیس آدم روی هست
پس به هر دستے نشاید داد دست — پس چون درین باب از حضرت شیخ

خود شرف اذن ندارم خود را معذور میدارم اقدام نمودن برین امر جائز نیست اما همراه موافق و یار صادق که درین باب طبیب حاذق است بدون مرخص از حضرت شیخنا و امامنا شیخ الاسلام والمسلمین شیخ بهاؤ الدین صادر اذن بحصول پیوسته شمارا دلیل کردیم بدان آستان خیر نشان رسانیم القصه چون ما را درین مرض تمام بود ایشان را بر ما شفقت ما لا کلام در خطه شریفه اجمیر بخدمت شیخ الاسلام والمسلمین سراج الدین والدنیا رئیس العلما العالمین تاج العرفا الکاملین حضرت مخدومی مرحومی شیخ سالار رومی علیه الرحمة والغفران با سپارش بغایت و مواعظ بی نهایت سپردند بعد از اطلاع آن مجدد زمان کهف الامان بطریقه حسب نسب این فقیر فرمودند ای سید باید دانست که سادات سنی مخدومی را شاید نه خادمی را اما طریق این کار و صیقل آینه پر زنگار خادمی است نه مخدومی و حصول طریقه وصول بی کیف جز بطول صحبت مرشد کامل متشرع بحصول نه پیوندد پس خلعت اختیار کرد خدمت مصلی را تعیین فرمودند خدمت شریف را از ذره منیف دانستم بدل و جانش قبول کردم طرفة العین از تغافل نه ورزیدم مدتے بسیار و روزگار بیشمار برین گذشته چون در خدمتم صادق یافت شفقت نمود بتحصیل علم تصوف تسلیم گماشت بحکم آنکه الصوفی ابن الوقت در زمان فرصت آن نکتها را تعلیم می نمود بطریق واجبانه که حصول آن علم بلا تمسک بدان واجبات میسر نیست بلکه طالب آن را بلا شروط و طریق متداول و متعارف بین المشایخ والاولیا من الاول الی الآخر خوف و خطر کفر و ضلالت حاصل نیست چنانکه دیده میشود درین روزگار تیره اکثر پیران و مریدان خود را بسبب خوض درین علم بلا ادائے شروط آن بحد کفر رسیده اند و عوام الناس را از راه راست محمدی بیرون برده اند **شرط اول** آنکه شخصے باید عالم متبحر که در انواع علوم دینی و عقاید یقینی خط وافر داشته باشد تا در یقین عقیده او خلل واقع نگردد

ف خرقه سادات سنی

ف حال معرفت شرط طریقه

انگاه طالب این علم گردد و الا بسا علماء ناقص بسبب نقصانیت علم دینی درین علم
خوض نمایند و کافر گردند چه از ادراک عبارات و اشارات این علم عاجز آیند یا آنکه این
علم بتمامه اشارات است در عبارات واضح نگنجد ایضاً شاید و باید که علم کلام را کما حقه
دریافته باشد تا طریق توفیق میان هردو علم میسر گردد و داند که معرفت ذات و صفات
باری تعالی در دو علم متحد اند هر که امتیاز بینهما جایز داند او ضال و مضل است مگر آن که
در علم کلام قال است و قیل اما اینجا حال است و تخییل آنجا کار دلایل نقل است و عقل
اما اینجا انقیاد بر هردو بانفراد از عقل پس علماء ناقص را احتراز از چنان باید کرد که آدمی را
از شیر مردم خوار **شرط دوم** آنکه باید شخصی زاهد و عابد مهیا از برای زاد آخرت باشد
تا بنور عبادت و طاعت و کثرت ریاضت دل خود را مصفا کرده که آئینه قلبیه او
بشایان قبول آن علم گردد و الا هر چند پیر معلم شفقت ورزد تعلیم و تکریم نماید مرید
جد و جهد تام کشد بحاصل کلے نرسد بلکه خوف الحاد و زندقه باشد کقول من قال
رباعی تو بدین رفتن بمنزل کے رسی ❊ تو بدین سیرت بحاصل کے رسی
پس گران جانی و پس اشتر دلی ❊ با سبک روحان بدین دل کے رسی
ایضاً درین باب کلامی مشهور است اَجِیعُوا بُطُوْنَکُمْ وَ اَظْمَاؤُا اَکْبَادَکُمْ
وَاَعْرُوْا اَجْسَادَکُمْ تَرَوْنَ اللّٰه عَیَانًا عیاناً مراد از برهنه ساختن تن نه اینست
که چون گمراهان زمانه فرض خود را هم برهنه سازند بلکه بهی ناف تا زانو پوشیده دادی اما
به هرچه میسر شود از گلیم و بوریا و برگ درختان و ریگ بیابان که عورت را مستور سازد
و قانع و شاکر باشی **ایضاً** در لباس فاخر و کمین خود را یکسان بینی تا شایان محبت و دوستی
دوست گردی و بشرف رویة الله مشرف شوی **شرط سیوم** آنکه خدا ترس باید که باشد و
به کتابهای فلسفه و اهل هوا معتقد و متیقن نباشد و آنها را مطالعه نکند و الا یقین او ثبوت
نخواهد یافت و حلاوت دین محمد علیه الصلوٰة و السلام نخواهد دید چه هر که خدای ترس نباشد
او طالب حق بحقیقت نباشد بلکه جوار اطالب گفتنه باشد و ارادت شیطانی را مطلق
دانسته باشد تابع هوا ضال و مضل باشد کقوله علیه الصلوٰة و السلام بِئْسَ الْعَبْدُ
عَبْدٌ هَوًی یُضِلُّهٗ در تفسیر عزیزی آورده است که تعصب درویش اینست که تقوی شعار خود سازد و بداند
که در قرآن همه وعده‌ها نیکو مر خدا ترسان راست نه مر دانشمندان را و نه حاجیان را

ونه غازیان را ونه شیخان را ونه سیدان را ونه زاهدان ظاهری را که به ظاهر زاهد اند ونه
خواجگان را که از حرام گیرند و مکرها کنند ونان دهند و خلقان را صید خود کنند انتهی
کلامه الضیا فیه بدانکه این بهشتیان را حق تعالی بترسیدن یاد کرد نه با یمان یعنے گفت
اَلَّذِیْنَ یَخْشَوْنَ ونه گفت که اَلَّذِیْنَ اٰمَنُوْا تا بدانی که مقصود بزرگ از ایمان ترس
خدا است قال النبی صلے الله علیه وسلم مَنْ قَالَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ خَالِصًا مُخْلِصًا
دَخَلَ الْجَنَّةَ قَالُوْا وَمَا اِخْلَاصُهَا قَالَ اَنْ یَحْجُزَ عَنِ الْمَحَارِمِ تا معلوم شود که ایمان
آوردن بی اخلاص نتیجه نمید هد و اخلاص کلمهٔ طیبه باز ایستادن است از حرامها و ترس خدایتعالے
انتهی کلامه **شرط چهارم** آنکه چون طالب موصوف بدین اوصاف گردد باید که خود را بخدمت
پیر کامل متشرع متدین که زاهد ظاهری و باطنی باشد و از تنگنایهای هوا و اہل آن رسته و معتمد
طریقه سنت و جماعت گردیده اذن ارشاد و ہدایت را از شیوخ متقدمین اکابر عن اکابر
من حضرت النبی علیه السلام الی زمان الوصال الیه رسیده باشد رساند خدمت ظاهر و باطن
او را بجای آرد تا بعد از ادای واجب آنچه شیخ مصلحت بیند بدان طریق که مناسب حال باشد
عنایت نموده تعلیم نماید کلمةً کلمةً حرفاً حرفاً **شرط پنجم** آن که نیت و قصد طالب باید که
وجه الله باشد و جویای رضا مولے نه آنکه ملتفت بغیر الله باشد در **عوارف المعارف**
است هر آن طالبے که در بدء طلب نیت کشف و کرامت باشد همان نیت او شیطان مشخص گردد
و او را گمراه سازد **شرط ششم** آنکه شیخی را جوید که او نیز موصوف بدین اوصاف باشد چه اصلے است
درین باب که شخصی که خود نرسیده و کامل نباشد دیگرے را چون رساند و مکمل سازد **شرط
هفتم** آنکه شیخ را باید که اندر خورد طالب کلام کند لقوله علیه السلام کَلِّمُوا النَّاسَ
عَلٰی قَدَرِ عُقُوْلِهِمْ و در اوان تعلیم باید که غیر شیخ و همان مرید هیچ فردے از افراد عالم
نباشد **نقلست** که عبد الله شطاری مریدی را تلقین ذکر میکرد اسپی در آنجا بود ممانعت
نمود که این نیز حیوانی از حیوانات ست بشاید که طاقت تحمل این بار نداشته باشد میگویید
مؤلف این رساله روزے از روزها با حضرت پیر در بیابانی بودم سخنی را میخواست که با ما
گوید دهن مبارک خود را بگوش فقیر نزدیک رسانیده ادا کرد با آنکه هیچ فردے از افراد آنجا
نبود گفتمش یا امام زمان وجه چه باشد گفت سند مشایخ برین جمله فته است **والضیا** بر
طلبے از طلاب زمانه مخصوص باشارتے دیگر است بعضے باشارت دریابند بعضے بعبارت

سه سخن گویند با مردم بقدر فهم ایشان ۱۲
ف بیان مؤلف

و بعضے بعد از تامل و محنت و مشقت **القصه** بعد از ادائے شروط من الجانبین هر کلمه که از علم تصوف از حضرت شیخ بهره می یافتم مدت یک هفته خلوت را اختیار می کردم تا بعد از ذکر و فکر بسیار و جهد و ریاضت بیشمار بعون الله و توفیقه کما حقه در می یافتم بعده بحضرت پیر دستگیر تقریر می نمودم حضرت ایشان صد آفرین می گفتند تمام تقریرات را می پسندیده بعده کلمه دیگر عنایت می نمودند فی الجمله چون روزگاری برین گذشت آنچه از اقوال و احوال حضرت شیخ بود بعنایت بی غایت خویش چون محل را شایان دیده در کلبه قلبیه فقیر ریخت آنگاه فضیلت از آن در پیش آورد و مأذونم گردانید اے عزیز من دانم که از شدت آن ساعت بر من چون گذشت گفتمش اے شیخ محقق و ای استاذ مدقق و اے پیر مشفق مارا ازین قید آزاد ساز از آن که این روے در خلق داد داز برائے تربیت طلاب و ادائے نصائح و مواعظ باهل اسلام و لیکن مارا ے رو و درحق می باید هرچند ممانعت نمودم سود نکرد حضرت فرمودند آرے آن هست اما دو امر دیگر است یکی آن که انقیاد امر اساتذه متدینه از فروض طلاب سنت کقوله علیه الصلوة والسلام مَنْ قَالَ فِی جَوَابِ أُسْتَاذِہٖ لَا لَا یُفْلِحُ اَبَدًا امر را رد نمیتوان کرد و دیگر آنکه منقول شیوخ الاسلام است هر آن صاحب نعمت که نعمت اذن ارشاد داشته باشد و بمجلس نرساند او از جمله بخلا شمرده اند پس چون محل یافته ام بخل را بر خود جایز ندارم پس بنا بر ضرورت راضی شدم اینجا مقدمه دیگر باید گوش کرد **بدان** ای عزیز وفقک الله تعالی برضوانه که شیخوخیت و ارادت و انابت امری است دیرینه کاری است پیشینه که تمام او الحاد و بدعت نیست و جمله او بر طریق سنت هم نے بعضے **ازان** بر هدایت و بعضے بر ضلالت بلکه اکثر درین ایام فساد از بسیاری مردم بیدین و بیداد این امر سبب الحاد و التحاد آمده حتے که اگر در میان اسلامیان این روزگار این امر نبودی همه اینها ایمان بسلامت بردے و هیچکدام اینهام زند و بیدین نشدی تا که سبب تفریق امت ابهفتاد و چند گروه درین ایام همین امر آمده عجب اگر ضعفاء مسلمانان این زمانه ایمان بسلامت برند زیرا که پیری و مریدی در اصل بر هیبت ترس از خدا تعالی و تجرد امور آخرت است آنکه چه خواهم یافت از خیر باشد ایمان بسلامت بریم یا نه. کقول من قال **بیت**

سرگشته بود خواه ولی خواه نبی ❊ در وادی لَا اَدْرِیْ مَا یُفْعَلُ بِیْ

اما متمردان این روزگار درمیان یکدیگر مبایعت بر غرور و تضمین کنند وهر دو کافر گردند هم پیر وهم مرید چه درین باب مَنْ اٰمَنَ فَقَدْ کَفَرَ کلامی مشهور است ایضاً مَنْ قَالَ اَنَا فِی الْجَنَّۃِ فَهُوَ فِی النَّارِ از تمهید ابو شکور سالمی میتوان دریافت روش طایفه اول تحیر و اضطراب چنان که مولوی روم فرماید **بیت**

حیرتے باید ترا اے ذو العیان	تا نه گنجے در زمین و آسمان
وایضاً گر تو با عالم یکے رانے	همگی حیرتست و حیرانے

اما روش طایفه متمرده تکبر و غرور و انکار بر روش اولی الالباب روش طایفهٔ اول ابتغاء رویت مولے و اندیشه کار عقبی و چنگ زدن بعروة الوثقیٰ باقدام نمودن بر امور مرضیه و اجتناب از منهیات شرعیه و روش طایفه اخری ابتغاء تنعمات دنیا و استغناء از حضرت خدا و کار اخرے و برهم زدن شریعت غرا و علی هذا القیاس اگر امعان نظر در شان ایشان کنی بهر حال کافر مطلق یابی اکنون بدانکه پیران و مریدان در زمان ما بر اقسام اند **اول** پیر کامل در طریقت که او را عاشق صادق خوانند چنانکه در شرح مشارق است هر که از هر چه جز خدای است پرهیزد تا بجز توحید چیزے دیگر در خاطر او نباشد او را صوفی عاشق خوانند پس اینها جز از الله تعالیٰ هیچ را نخواهند و نخوانند و ندانند و کار ندارند و خطرهٔ ماسوی را بدل راه ندهند بلکه آن خطره را گناه دانند این طایفه نه دنیا را خوانند و نه عقبیٰ را جز وصول بی کیف بحضرت مولے چنانکه بی بی رابعه عدویه در مناجات گفته ای رب الاسباب هر چه نصیب ما در دنیا آفریده بکافران بخش و هر چه از بهشت آفریده بمومنان ده ما را در دار دنیا دو دے بخش و در دار آخرت دیدار **ایضاً** رئیس مشائخنا شیخ جنید بغدادی فرموده اند چون خطرهٔ دنیا بر ضمیر مرد نماید طهارت صغرے بجا می آرم و چون خطرهٔ بهشت در دل گذرد طهارت کبری تمام میسازم چه لذت آن بیشتر است اے عزیز در روش این مردم هر چه جز خدا تعالیٰ در دل ایشان گذرد طهارت طریقت ایشان را ناقص گرداند پس پیر کامل و مرید کامل این نوع مردم اند چه پیر در لغت کثیر العلم کثیر السن گویند چنانکه لفظ شیخ در لغت عرب محتمل هر دو است **ایضاً** پیر پرورنده را گویند کثیر العلم آن باشد شرعاً و عقلاً که جز موجد خود صاحب خود چیزی دیگر را جویان نباشد و بقوت علمیه راه طلب دریافته باشد و مریدان را نیز بدان طریق رهنمونے

ف پیران و مریدان

ف مناجات بی بی رابعه

ف فرمود جنید بغدادی

ف تعریف پیر کامل

کردہ باشد **ایضاً** چون قاعدۂ کثیر السن از اسلامیان آنست کہ دیانتہ و ضرورۃً رجوع
افعال و اقوال و احوال دبمرضیات و محبوبات با موجد باشد چون رجوع صورتاً و نیز بوطن اصلی
قریب رسیدہ امام را پیر نامند اگرچہ خود جوان باشد و درین باب پرورندہ نیز آنست کہ
اول خود پرورش یافتہ باشد از پرورندہ یداً بیدٍ الی حضرت النبی علیہ الصلوٰۃ والسلام بعد دیگری
را پرورش دادہ بمراتب خود رساند و اگر مرید را بمراتب خود رساند در شان آن مرید پیر شد فا تعریف مرید
بلکہ راہ نما شد و راہنمائی از عامۂ مومنان ممکن است و مرید در لغت خواہندہ را گویند
پس ہیچ خواہش مر خواہندہ ذوی عقل را شرعاً و عقلاً جز خواہش موجد و رضا خود و ابتغاء
او جایز نباشد چہ در حقیقت قیام او بدو است پس اعراض از شاہدی و ناظری کہ قیام او
بدو باشد عین کفران نعمت باشد و در شریعت چون رجوع او بدو است کقولہ جل
جلالہٗ اِنَّا لِلّٰہِ وَ اِنَّا اِلَیْہِ رَاجِعُوْنَ پس جز او نخواہد تا در حضور بلا نفور بحضور ذو الجلال
خجالت آید نکشد کہ مَنْ لَہُ الْمَوْلٰی فَلَہُ الْکُلُّ وَمَنْ فَاتَہُ الْمَوْلٰی فَاتَہُ الْکُلُّ کلامے
مشہور است. روش این قسم آنست کہ از مردم گریزند و از مردم رہند با خدا باشند بعضے در میان
بیابانہا و بعضے در غارہا ہرگز اختلاط مردم نکنند بعد از چہار یا پنج روز افطار بمیوۂ جنگل یا فا تعریف زاہد
گیاہ بیابان کنند **قسم** دیگر پیر کامل در زہد و ریاضت و عبادت گویند آنہا نیز غرق محبت اند
زاہد آن باشد کہ از حلال دنیا بچیزی اندک متمتع گیرند از خوردن بیک لقمہ یا دو لقمہ از پوشیدن
بستر عورت بچیزی کمین و از فضول حلال احتراز نماید بنابر دو امر یکے آنکہ حسنات قیامت
را ترسند دوم آنکہ ہضم نفس گردد و تقویت روح کہ تا قابل قبول اسرار الٰہی باشد
و مریدان را نیز بدین رہنمونی کنند تا روح ایشان نیز قابل قبول اسرار الٰہی گردد اما قسم اول
ہمیشہ مستغرق در دریای وحدت اند گاہ گاہی بجانب گاہی بدان جانب آیند باز در بحر
غرق گردند لیکن قسم دوم معتدل اند گاہی بدین جانب گاہی بدان جانب اگرچہ جد
آن جانب طرفۃ العین باشد در ظاہر دلی و در باطن پریشان سالہائے بیشمار
گذرند کہ جز اللہ تعالیٰ کسے دیگر نداند و ذوق آن ساعت را پریشان دانند و داخل یعنی ذرہ از علم حقیقت
وعدہ ذَرَّۃٌ مِنَ الْعِلْمِ الْبَاطِنِ یُوَازِیْ عَمَلَ الثَّقَلَیْنِ گردند کہ یکزمان دفع برابر با عمل
غبار ماسوے از مرد نک عین قلب برابر عمل ثقلین باشد **قسم سیوم** پیر کامل در شریعت دو گروہ یعنی
باز ہد ریاضت و ملتجی بطریقت اما گاہ گاہے بجائزات شریعت عمل کنند چنانکہ بعضے در وقا جن و انس

به گرد منکوحه حلال هم گردد و در بعضی اوقات شکم سیر هم بخورد و در بعضی اوقات جامه فاخر
هم پوشد بحکم آنکه العبادات اختلاف العادات وارد است چون نفس را بمحظوظات
آن آگاه کند باز ش خط ندهد تا بر نفس کلفت و محنت تام رود و آن کلفت نفس سبب
ضیاء باطن او باشد اما دعوت این پیر عام می باشد کافر را باسلام خواند و عاصی را بطاعت
و مطیع را بزهد و ریاضت و زاهد را بطریقت چون شغل با مردم بسیار دارد ازان او
را پیر شریعت گویند پس هر که بدعوت او از کفر باسلام آید و از گناه بطاعت و بجا آوردن
شریعت بتمام و کمال عمل کنند چنانکه همیشه حلال سیر بخورد و جامهای فاخر ابریشمی همیشه
پوشد اما از منهیات شرعیه قولاً و فعلاً حاضراً و ناظراً مجتنب و محترز کلی باشد او را مرید شریعت
گویند اگر بدعوت او مشتغل زهد و ریاضت گردد او را مرید زهد گویند اگر بدعوت مشتغل بشغل طریقت
گردد او را مرید طریقت گویند **باید دانست** که هیچ کدام ازین پیران و مریدان ذره
از ذرات مرضیات شریعت چون سنن و مستحبات و مندوبات فرو گذارند چه جای آنکه
فرض و واجب را ترک آرند و به گرد ذره از ذرات ممنوعات شرعیه چون مکروهات و
مشتبهات نه گردند چه جای آنکه محرمات شرعیه را جائز دارند تا اگر مرید ازین مرضیات مذکورات
قدم بیرون نهد بر پیر فرض گردد که او را منع کند و اگر منع نگردد باید او را مرید نخواند و ناراند
و حق برادری و آ[...]نائی از و باز دارد و الا با او باهم در دوزخ رود و این در احادیثها
مشهور است که نیکان را بسبب اختلاط با بدان بدوزخ برند در رد البدع و در
ذخیرة الملوک می توان نظر کرد و اگر پیر گرد منهیات شریعت گردد مرید را باید که او را
وعظ دهد و اگر نشنود از و مجتنب گردد و الا مرید نیز با او بدوزخ رود اما هر کدام ازین
سه اقسام را چاره نیست در دعوت نمودن از اذن پیر کامل که دست بدست از حضرت خیر البشر
علیه السلام آورده باشد و اگر شخصی اذن نداشته باشد و مردم را براه راست شریعت خواند
باید که خود را پیر نگوید و نداند که مفتری کذاب باشد عاقبت به کافری افتد بلکه خود را معلم و
مجیب دعوت را متعلم و شاگرد گویاند تا از افترا نجات یابد و متبدع نباشد **قسم چهارم**
پیر رسم و عادت اینها نیز بر دو قسم اند قسم اول آنکه چند روزی در صحبت صالحان چند گذارند
سخنی چند از ذکر و فکر از دور یا بند دند و آنرا از دیده بجای روند خود را اشهرت دهند
و پیر گویانند در دعوت عام بگشایند اما مرید آنرا بر شریعت ثابت قدم دارند لغزید نمای

اورا مبتدع گویند زیراکه در تاویل غلط رفته وتاویل کرده مگر اذن هم همین باشد ویا آنچه پیر اورا اذن دریک امرے داده باشد او آن اذن را کلی دانسته باشد بهر حال مبتدع وصاحب بدعت باشد ودر تعریف اصطلاحی مبتدع در شرح مختصر که مسمی به فواید دینیه است آورده که وَهُوَ الذی اَحدَثَ فی الدین شیئاً لا یَکُونُ مِنهُ کمشیخة زمانناکذا فی الصحیفة کره امامته کجماعة النساء وحدهن انتهی کلامه در تعریف لغوی او در صراح است ابداع نو برآوردن رسمی نه بر مثال انتهی کلامه پس این نوع پیری ومریدی را در ایام سابق در دین هیچ مثال نبامده که این بدان مانند باشد ایضاً فیه بدعت نو برآورده رسمی در دین بعد الکمال دین انتهی کلامه پس دین چون کمال یافته این نو رسم مردود وارد باید دانست قسم دیگر آنکه بر سجادۂ آباد اجداد نسباً بنشیند یا بالقا شیطانی وهوا جسمانی ونفسانی آوازے شنود ویا خوابی بنید خود را پیر وپیشوا گویاند این ضال ومضل باشد اگر دعوی ثابت بر شریعت کند زیراکه امتحان نمودیم در دین وادی بسیار وبسیار اند که بحد کفر رسیده اند اگر خود را بر شریعت ثابت نداشته باشد ویا مریدان را از شریعت بیرون آرد اورا کافر مطلق باید گفت نه پیر بلکه پیر باید دانست یعنی چاه که مردم در آن می افتند وهلاک می گردند کقول من قال قطعه

رهنما نیست وآن که راه زن است | بر سر راه خلق چاه کن است
چون شود گم بسوے حق ره ازو | هست شیطان نعوذ بالله ازو

بلکه پیر باید دانست

ومرید اورا مرید نباید گفت بلکه مَرید بفتح باید دانست که مَرید شیطان رانده شده را گویند کقول من قال قطعه :- ای گشته مرید رسم وعادت
یک ذره نه دیدی از ارادت :: تا رهبر تست عادت مریدے ::
شیطان حقیقی نه مریدے :: پس نماز ورپس این نوع پیران ومریدان نباید خواند چنان که در شرع عقاید است وَمَا نُقِلَ عَن بَعضِ السَّلفِ مِنَ المنعِ عَنِ الصَّلوٰةِ خَلفَ المُبتَدِعِ هٰذا اِذا لَم یُؤَدِّ الفِسقَ وَالبدعَۃَ اِلیٰ حَدِّ الکفرِ وَاَمّا اِذا اَدّیٰ فَلا کَلامَ فِی عَدَمِ جَوازِ الصَّلوٰةِ ودر عجائب الغرائب آورده هر نمازے که بکراهیت ادا کرده شود بهتر آن باشد که اعاده کرده شود ودر رد البدع آورده در شان قسم اخیر نشهادة هٰؤُلاءِ المُشتَبِهِینَ المترسمین

غیر مقبولة بالاتفاق فکیف یجوز الاقتداء بهم واخذ القلانس منهم
پس این قوم ضال ومضل اند ومعتقدان ایشان کافر مطلق اند ودر تفسیر حرحجی الغیب
مؤمن آنیست که از ملحدان ومباحیان مبتدعان دور باشد تا ایمان خود را بباد ندهد
ودر صراح است الالحاد والالحاد از دین برگشتن القصه حضرت شیخنا وامامنا فرمودند
که چون بقید اذن مقید شدم بحکم آنکه فرموده اند که سالک را در سلوک هفتاد ودو
ممانعات از جانب الله تعالی پیش می آید ابتلاء وامتحاناً علیه اول آنها آنکه الله تعالی او
را شهرتی تمام ملک وملکوت میرساند تا توجه عوام وخواص بدو باشد اگر درین منزل سالک
باین توجه عوام قانع شد واختلاط مردم را پیشه گرفت از مقصود اصلی بازش دارند
همین رتبت روز بیش گردانند هر آئینه از دوستان مخلص محبان خالص نباشد بل از
مدعیان کذاب باشد واگر درین منزل با مردم نیامیزد بل از ایشان گریزد آنگاه از ممانعات
دیگر فرود آید از کشف وکرامة وغیرهم اگر دران منزل ماند دوستی را نشاید وولایت خاص را
نیاید واگر دران منزل مسکن نگیرد وکرامت را بگوشه چشم ننگرد بلکه از همه ممانعات بگذرد
چنان که بر لقای دوست قانع نگردد آنگاه ولایت را شاید ودوستی را باید از آن ما
الله تعالی نیز او را دوست دارد وبر تمام عالم برگزیند چنانکه کمل اقطاب را پس توجه عام
وخواص بین شد تا که حضور مردم را بنفور بدل کردند ودر مشاهده ومراقبه لم خلل انداختند بعضی
مرید از شریعت میشدند چنانکه حاجی سیف الله گلیانی وملک گدائی گلیانی را همایون بادشاه
باخود بودند دران جا مرید شریعت شدند بعضی جستجوی طریقت مینمودند آن زمان از حضرت پیر
دستگیر حضرت شیخ مخدومی سالار رومی التماس نمودم که مرا از اجتماع این مردم خلاص
گردان حضرت ایشان را چون بصیرت بغایت وکشف وکرامت بی نهایت بود مسکن ما دام عمر
مراد افتند اما صریح نمودند احترازاً عن توهم الکشف والکرامة که الکرامة حیض
الرجال واردات فرمودند که توجه بکوهستانها بکنید دران ایام از حضرت ایشان
... نمودم ودر کشمیر نهادیم قضارا گذر من بر قریه از قریهای گجرات نوافتاد که آنرا اود
... ید کیلاس نام شخصی از ساکنان آن موضع بمجرد رسیدن درمن نگه کرد غوغا عام پیدا
گرد مردم را آگاهانید بخدمت پابوسی آمده شخصی را که من در خواب دیده بودم علامت او را
دریافتم که همین است مرا آباید که او را به پیری خوانم وپیر گیرم او مرا مرید بیعت گیرد من بطریق

تعجب و امتحان خواب او را ممانعت نمودم که بر صدق رؤیای خویش اگر پیش ازین بکسی گفته
باشی گواهی گذران جماعت کثیر از اطراف و جوانب حاضر آورد و گواهی دادند که یا شیخنا تمام
علامات شما را پیش ازین مرد رؤیاء صالحه بما مردم بیان کرده بود تا که خال مبارک پیشانی
شما را نیز یاد کرده بود که چنان و چنین مردی از اطراف عالم در دیار ما خواهد رسید همگی
مردم او را به پیری و پیشوائی خواهند گرفت **بیت** سحر کرشمه وصلش بخواب میدیدم
زهی مراتب خوابی که به ز بیداری است :: آن هنگام بیعت نمودیم مدتی چند دران
موضع متوطن ماندیم تا زمانیکه همایون بادشاه از دست شیر شاه بادشاه افغان شکست
یافت معه بقیه لشکر روی به کابل نهاد دران موضع ما را با پدر مشفق ملاقاتی شد در کنار یکدیگر
در گرفتیم ترحم و تلطف بسیار نموده اما آه تحسر و تاسف میکشید که من بر غلط رفته بودم جای آباد
و اجداد را شما گرفتید در دین و دنیا کار همین است که تو گرفتی الحمد لله که بدین رتبه رسیدی
دو همیان یکی از طلا و یکی از نقره در پیش من نهاد گفتم ای پدر بما در کار نیست
گفت ای فرزند عزیز این را نذر شما کرده ام امید که صرف درویشان سازی بضرورت
خادم برداشت آنگاه از همدیگر درگذشتیم **روایت** میکند حضرت مخدوم زاده معتصم
بعروة الوثقی حضرت مصطفی که فرزند جگر و دلبند بی نظیر حضرت ایشان است
در زمانیکه حضرت پیر دستگیر سید علی ترندی زیارت شیخ شرف الدین پانی پتی
بجای آورده بود و تاثیری برایشان شده اسپ و سلاح را بقالی سپرده بود
تا به پدرم برسانی اما خودش بعد ازان هیچ با پدر ملاقاتی نشده بود مگر درین ساعت
فی الجمله باز در دلم جنبش پیدا آمد و نا آرامی هویدا شد که تا پیرم باید تا خود را به
خدمت حضرت شیخ سالار که برگزیده درگاه غفار است برسانم و خود را ازین
قید پیری و مریدی آزاد گردانم روی بدان جانب نهادم روزی چند رفتم سواران شیر
شاه بادشاه در راه ملاقاتی شده چون بتعاقب همایون بادشاه می آمدند بحکم آنکه
جهل و سختی بر افغانان غالب است تا هر که بر زبان فارسی نطق و تکلم کند او را دشمن می
گیرند مصلحت قتل من در پیش نهادند ایشان بدان هوا و بازی و من بقضا و قدر
راضی زمانی در راه توقف کردم آخر الامر بر سیدند که هیچ از دنیا داری گفتم دو همیان
یکی از طلا و دیگری از نقره گفتند تعلق بکه دارد بخادم اشارت کردم تا بدیشان را دو راه

در پیش گرفتم الغرض من بقصد انقطاع و انفصال از اختلاط مردم بسبب اذن پیر دستگیر
بالتشام عتبۂ شریفہ آن حضرت پیر دان اما بقصد ازدیاد اختلاط و اتصال این جانب
بامردم از جہنۂ ادای مواعظ و نصائح شرائع کما ینبغی باہل اسلام ارادہ قضا و قدر
بر ارادۂ من خندان چہ بحکمۂ حکم کُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَۃُ الْمَوْتِ نفس نفیس وی را شربت
موت چشانیدہ بود مگر ارادۂ در باب من ادای حق زیارت خطیرہ مقدسہ بود از ان
بسرعت تمام بعد از طے طریق طویل بدان مسکن عالی مقام رسانیدہ سبب رحلت
با دولت آن حضرت آن بودہ کہ روزی از روزہای یکے از ابنا صلحا ایشان سوار شدہ
بقصد شکار بیرون رفتہ تا در بیابان بی پایان و جنگل نادیدہ منجل جماعۂ سواران دزدان
از اطراف و جوانب بر استیلا نمودہ محاربۂ عظیم بانواع اسلحہ درمیان ایشان افتاد لیکن ہیچ
تیغی از تیغہا بر بدن شریف مخدوم زادہ اثر ننمود چون از شر جماعۂ عناد و فساد نجات یافتہ
بخدمت حضرت شیخ حاضر آمد ایشان تہدید بسیار کردہ نصائح کما ینبغی نمود کہ امثال شما مردم
را طریقۂ آبا کہ اہل سلوک اند مرعی میباید داشت نہ طریق ابنا ملوک اما مخدوم زادہ چون بحد
اعتدال بودہ درین باب نہ بحد کمال اثر ناکردن تیغہا بر بدن ایشان از تعجبات شمرد این مرتبہ را
از خود دانستہ بل بزبان نیز بیان فرمود پس چون حضرت شیخ علیہ الرحمۃ و الغفران
خواست کہ مرتبۂ ایثار برایشان اظہار سازد و طینت رویۂ وہم و گمان تعجب کہ در قعر
دریا دل ایشان متمکن بود بقوت دست باطنیت بیرون کشیدہ بر کنار اندازد بنا بر آن دست
مبارک را از آستین با برکت بیرون کشیدہ اظہار ساختہ تمام دست مبارک ایشان از
شداید زخمہا کبود مینمود چون حضرت شیخ ایشان از دریا سکر بساحل آمدہ شرم الکرامات حیض
الرجال پیش آمدہ ایضاً چون معلوم ائمۂ الاسلام و مکشوف علما ذوی الاحترام است ہر آن
سالکے و زاہدی و عابد کہ قدم در ادای مرضیات حق سبحانہ و تعالی نہد اداءً لشکر نعمائہ و ابتغاءً
لوجہ اللہ و بما نعمات مذکورہ مغرور نہ گردد و قانع بما عند اللہ تعالی او را دوست دارد و فردای
قیامت مقبول الشفاعۃ گرداند اما چون مغرور کشف و کرامت در دار دنیا گردد و اظہار
سازد ہر آئینہ از کمال شفاعت فردای قیامت محروم ماند از مرتبہ کمال شفاعت و بنقصانیت
بدل گردد ایضاً افشاء سر الربوبیۃ کفر و دارد ای کفران النعمۃ یعنی نیل نعمت مرتبہ کمال شفاعت
را بزیل کشف و کرامت دنیوی پوشیدہ و بنقصانیت رسانیدہ باشد بنا بر مقدمات مذکورہ

فصل
رحلت حضرت بابا

منجل بالکسر
و زخم جراحت
و بمعنی پوست
باز کردن نیزہ
زدن و بیرون
آوردن ۱۲
شمس اللغات

ازان حال پشیمان شد آب طهارت طلبیده وضوء جدید ساخته بعد از ادای دوگانه سر بر زمین
نهاده دو رحات نمود تا شهرت من در دنیا پیدا نه گردد **ولیضا** چون مرتبه خود در البغرالله
نمودیم مباداکه از جمله اهل هوا گردم که نفس من بدین لذت یا بدوستایان دوستی دوست
نانم **وایضا** رتبه شفاعت کمال راچرا بنقصان رسانیدم **وایضا** مباداکه باری دیگر
ازین انواع کشف و کرامت در وجود من آید بهر حال رفتن من بهتر باشد **بدان ای**
عزیز که مردان چه کارها دارند و چه روشها که امثال کاردبار ایشان از دست من و
تو که مدعیان زمانه ایم آمدن محال است چنانکه حضرت عبدالرحیم در رد البدع فرموده اند
که دین مردان دیگر است و دین مخنثان دیگر مگر ما و شما از آنها باشیم که حضرت خیر البشر علیه
الصلوة والسلام فرموده اِنَّ بَیْنَ یَدَی السَّاعَةِ کَذَّابِیْنَ فَاحْذَرُوْهُمْ **القصه**
چون بمسکن شریف ایشان رسیدم سر از دروازه دار بمدار دنیا دی ایشان آوردیم - که
فرزند جای نشین و دلبند معتمد دنیا و دین ایشان حضرت شیخ حسین در مراقبه نشسته
بود سر از مراقبه بالا کرده فرحت بیغایت نموده بعد از ادای وظیفه فاتحه واستغفار
مخدوم زاده فرمودند ای سید علی درین زمان همدرین اوان همدرین مراقبه همدرین مثال بوده
حضرت پدر مشفق و پیر محقق را دریافتم بعد از ملاقات فرموده ای فرزند از من دو خرقه
پس مانده یکی را پارچه پارچه ساخته درمیان معتقدان قسمت ساز و خرقه دوم را پیش
آینده این حال برسان که حق آن جانب است پس پیش آینده این حال شما را یافتم تا
خرقها را طلبیده بیکی ازان خرقها نام مرا نوشته یافتند در حال فقیر را پوشانیدند بحکمت
عامضه باریتعالی عز اسمه هرچند از قید بیشوای خود را اخلاص خواستم هنوز قید بر قید زیادتر
میشد بعد از استقامت در رندی ماشاء الله تعالی دران منزل باز مخدوم زاده فرمودند
چون شما را حضرت پیر محقق که ما را پدر مشفق بود وطن در کوهستان فرموده بودند بر دید
هر منزل را از کوهستانها که شایان ببینند متوطن گردیده یا بولایت خود توجه نماید
که آن نیز تعلق بکوهستان دارد بنا بر اذن مخدوم زاده توجه بولایت خود آوردم
چون در شهر پرشور رسیدم معتقدان مخلصان هریک چون حاجی سیف الله و ملک
گدای که از مدکان ککیانی بودند ملاقی شدند بعد از ادای سنن ملاقات کما ینبغی اظهار حال نمودند
که وطن ما قریب است روزی چند از خدمت شریف خود ما را بی نصیب مگردان تا اهل

و عیال و اطفال ما با توابع و لواحق بل اکثر اہل دیار از آن مستفید کردند شاید کہ انفاس
قدسیہ شما در ایشان اثر کنند کہ از طریقہ ہوا و بدعت و از مخالفات شریعت مجتنب کردند
بنابر استرضاء ایشان راضی شدم روی بدوابہ نہادم بعد از نزول در آن منزل عوام
و خواص آن دیار توجہ نمودم ولیکن بعضے مستفید طریقت و شریعت شدند و بعضے مستفید
مجالست و مخالطت و استماع مواعظ و نصایح گشتند کہ تا بعد از آن باز مرتکب انواع
محظورات و ممنوعات شدند چہ اکثر افغانان بل تمامہم محبت در استماع دارند خواہ
مسموعات خیر باشد خواہ شر از جہت تغلب جہل و حماقت بر ایشان اما ادای مسموعات
خیر را کم بجا می آرند بل اکثر افاغنین این زمانہ از استماع خیر گریزان اند و استماع شر
را جویان چنانکہ دیدہ میشود درین ایام چہ فساد اہل عناد در میان ایشان بسیار اند
بسیار شایع شدہ حتی کہ ادای مواعظ و نصایح و مواظبت شریعت محمدی را علیہ السلام از
ترس ایشان بجا آوردن ممکن نیست بعد از استقامت یکسالہ در دوآبہ باز میخواستم
کہ توجہ بولایت خود نمایم اما یاران و محبان و مخلصان ککیانی مانع شدند حیلہ ممانعت
پیش آوردند کہ در ولایت یوسفزی دو ملحدان متمردان مخالفان شریعت محمد باشند
شہرتے نام دارد کہ یکے پیر طیب نام مند کہ از افغانان علیجی الاصل است و دیگر پیر دلی گویند کہ
از افغانان بریچی است کہ اکثر مردم آن دیار از راہ راست محمدی بیرون بردہ اند و
میبرند روش ایشان آنکہ سرود شنوند و مباح دانند زنان و مردان و خوردان و بزرگان
ابر خود جمع میسازند سخنان پراگندہ از حد شرع بیرون می گویند حتی کہ پیر دلی خود را
خدای میگویند نعوذ باللہ من ذالک شاید کہ توجہ بدان حدود نمایند تا عوام آن مردم را
از کفر و ضلالت نجاتی دہانید چون خلل دین محمدی را شنیدم توجہ بدان حدود بر خود
فرض دیدم اما مردم یافتم سادہ دل کہ در حقیقت ہمگی ایشان دین طلب و خدا طلب
بودند جوانان ایشان از پیران در دین استوار زنان ایشان از مردان ہنوز در دین
موکد تر اطفال ایشان در حد طفولیت دین طالب و دین جویان و خادمان ایشان
نیز از مخالفات و منہیات شرعیہ گریزان اما از جہت نابود بودن درس و مدرس علم و علماء اتقیاء
ہمگی آن مردم جاہل بودہ و بسبب بسیاری شیخان باطل و پیران بی حاصل ایشان را براہ ہای
مخالف شریعت دعوت می نمودہ ایشان از سادہ دلی و نادانی اجابت کردہ آن مخالفات

بیان در پیران ملحدان در یوسفزی ۱۲

رادرین دانسته اکثر این ضعفاء مسلمان بر غلط رفته ولیکن از قواعد افغانان است هر
گاه آوازه نو شنوند از در آمدن و پیدا شدن عالمی یا شیخی یا صالحی یا عابد در میان
ایشان همگی اولس برو اجتماع نمایند جماعته جماعته بزیارت او میرسند تا چیزے از شنوند چون
محبت افغان در استماع و اجتماع است نه در عمل کردن آن مسموعات و از فرط تغلب
جهل امتیاز نمیتوانند کرد میان اهل حق و اهل باطل تا تفحص کنند که این شخص نو آیند بر
حق است یا بر باطل مگر بعضے از دانایان و زیرکان ایشان اهل حق را از اهل باطل شناسد

ف محبت افغانان در استماع است نه در عمل ۱۲

بنا بر آن جوان در ولایت ایشان درآمدم تا بموضع سدوم رسیدم از اطراف و جوانب آن
مردم جماعته جماعته میرسیدند وعظ و نصیحت را گوش میگردند تا هر چه از دین میدانستم
از فرط جد و جهد نمودن بر عمل کردن بر شریعت و اجتناب نمودن از اهل هوا و بدعة همه
را وقتاً فوقتاً آناً فآناً تقریر مینمودم و ایشان بدل و جان انقیادی نمودند تا بحکمه حکیم قُلْ
جَآءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ اِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوْقًا و فی تصریح زهق نیست
شدن را گویند چون مردم دین طلب و حق جوی بودند سخن حق در ایشان اثر کرد و از
اهل هوا و بدعت مجتنب و محترز گشتند بعد از ان اتفاق آن افتاد که هر دو پیر مترددند کو دین

ع یعنی بگو ای محمد آمد حق یعنی اسلام و نابود شد باطل یعنی شرک ۱۲ جلا

را ملاقی شوم مباحثه و مناقشه در اثبات مذهب سنت و جماعت و در مذهب هوا و بدعت مجتنب
آریم تا عوام زمانه دانند که ایشان بر باطل اند چون طبیب متوطن نواحی هند بود در زمانی
که خبر قدوم ما را شنیده در شب گریخته بهزاره رفته از آنکه خفاش را شب باید تا پرواز کند
چون آفتاب بر آید بضرورت در سوراخ در آید و پیر ولی نیز از حضور اعراض نمود تا عوام
و خواص دریافتند که بر باطل اند اما چون قواعد شیخان جنیان افغانان بران رفته که
بعضے کلمات را از جن شنیده و غیب گوئی را پیشه ساخته خود را کافری سازند و بعضے
کلمات بعقل و فکر سنجیده و دریافته مردم را گویند که چنان و چنین خواهد شد اگر راست
آید در میان جهال افغانان جاه و مرتبه یابند و ندانند که بدین عقیده کافری شوند
زیرا که اعتقاد علم غیب مر غیر خدای را کفر باشد کقوله جل جلاله لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ
اِلَّا اللّٰهُ **وایضاً** یکے از شروط ایمان است که علم غیب را خاصه خدای تعالی داند
بنا برین جهل و حماقت شیخان افغانان پر طیب از هزاره خط روانه کرده چون شنیده بود
که ایشان از قندس اند و عزم قندس دارند که سید علی را ازین ولایت بر داشتم و دد

قدس اند خمتش نعوذ بالله من الکفر الصریح ایضاً این چیزها تعلق بتصرف الله تعالیٰ دارد هیچ فردے را درین جا مدخل نیست بعد ازان اصحاب احباب این فقیر تضرع بسیار و الحاح بیشمار نمودند بران که یکسال درین حدودها سکونت فرمائی تا عوام زمانه بگفتار پیر طیب کافر نشوند بنا بر استرضاء عوام راضی شدم بعد ازان چون قواعد و قوانین افغانان برین جمله جاری است که چون یکے از علما و صلحا که از قوم و قبائل ایشان نباشد در یابند کلانتر ایشان خواهر یا دختر خود را در نکاح ایشان آورند بلا مهر معجل تا شاید که آن شخص در دیار ایشان ماند و ایشان از و مستفید گردند بنا بر ملک دولت ملی زی از قبیله بارکشاه زی خواهر خود بی بی مریم را در ملک نکاح من در آورد هر چند من ازین قبیله استبعاد می نمودم که زن گرفتن علائق ناموافق است مر ارباب شغل را اما دل مسلمانے رابد کردن و رنجانیدن مروت ندیدم بضرورت متاهل شدم این هنگام دانستم که در سخن حضرت پیر دستگیر اشارت بدین حدود بود که مرا سکونت در کوهستان فرموده بود چون فرزندان دختر ینه و نرینه بوجود آمدند باز اتفاق آن افتاد که جد و جهد نموده خود را بخدمت شریف والدین خود ابرسانم اهل و عیال را گذاشته مجرد از اندان شدم بقندس رسیدم پدر بزرگوار از دار الفنا بدار البقا رحلت نموده اما خدمت والده عفیفه را دریافتم بعد از مدت کیفیت عمر گذشته خبر رسید گفتمش در دیار یوسف زیی متاهل شدم حضرت والده از انجا که طریقه مشفقت مردم با دیانت است در حال تجهیز جهاز طریق من ساخته و روان کرد گفت ای فرزند اگر توفیق رسد اهل و عیال را همراه بیار و الا من حق خود را بشما بخشیده ام همانجا باش تا حق ایشان در گردن من و تو نماند بعده بحکم مادر مشفقه در حدود یوسف زیی ماندم تمام ادس را براه حق و دین حق ثابت داشتم مگر در زمانیکه پیر تاریک ملعون جمال دین کلال نامور در ان پیدا شدند آن هنگام درمیان ادس تفرقه افتاد بعضے بدعوت فقیر براه محمدی ثابت قدم شدند و بعضے بدعوت آن متمردان گمراه ابد گشتند هم ازان بود که ادس ایشان بقهر و غضب اکبر بادشاه گرفتار شدند اکثر ایشان به بند و تاراج رفتند مملکت را از ایشان گرفتند زیرا که حضرت خیر البشر علیه الصلوٰة و السلام فرموده در ولایتی که بدعت رفض شائع گردد آن ولایت را الله تعالیٰ به بادشاه ظالم گرفتار گرداند فصل فی شرائط الشیخ و المشیخة و الارادة فی

پیر تاریک و جمال الدین کلال

فصل شرائط شیخی

فی الردع علی اهل الهوی و البدع ناقلا من التفسیر عند عند قوله تعالی و
من یقتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم الایة کما یحرم قتل غیرک یحرم قتل
نفسک علیک و من اتبع هویه سعی فی دمه فهو ماخوذ بحاله حقیق
بان یکون له عقوبة ابدیة وان یؤخذ بما ضمن علی المریدین من حواله
و لقد قال الله تعالی یا داود اذا رأیت لی طالبا فکن له جسرا انتهی کلامه
پس چون پیر پل مرید آمد باید که پلی استوار گردد تا مریدان را از دریای نامتناهی هوا
بگذراند و از علایقات و تعلقات غیر خدا رهاند و گذرانیدن و رهانیدن جز باستقامت
شریعت غرا نتواند چه درین باب کلامی مشهور است الطریق الی الله بعدد انفاس
الخلایق و کلها مسدودة الا من اتبع الرسول قوله تعالی ان کنتم تحبون الله
فاتبعونی یحببکم الله ای فرزند شایان دوستی خداوندی مانند جل اسمه
جز پیروی خیر البشر علیه الصلوة و السلام نتوان شد برین سخن دلایل عقلی و نقلی
اکثر من ان یحصی ثابت اند کسی که او ذی عقل و اندک فکر باشد خواهد دریافت پیر را باید که
پل قوی گردد تا مرید را بجانی دهد نه آنکه چون پل فاسد بود و بنا نابنیاد گردد که مرید را
ابد الاباد هلاک گرداند از آن پل نباید گفت بل دام باید دانست که مرید را از پای گیرد و در
غرقاب اندازد عیاذا بالله هم خون مرید در گردن او باشد و هم وبال و آثام مقتدی او
بر تن او باشد و بر مرید نیز آن واجب است که مقتدا را شناسد از استحکام او در شریعت و
طریقت آنگاه اقتدا نماید و الا هلاک ابد گردد که عذر جهل عند الله از مردی عاقل مقبول
نیست در مکتوب ست که برادر شمس الدین بداند که شریعت راهی است که انبیا علیهم
السلام درمیان امت نهاده تا به خداوند عز و جل دعوت همه انبیا خلایق را اول به توحید
بود و درین همه انبیا برابر اند بلکه یکدین و یکدعوت و یک معبود است دوم دعوت بعبودیت
بر حسب مصلحت آن پذیرفتن انبیا سخن خدای را عز و جل وحی گویند و عبادت کردن ایشان
را اذان وحی دعوت گویند و مستمعان و متابعان ایشان را امت گویند و مجموع از اوامر
و نواهی و اصول و فروع دعوت را شریعت گویند پس شریعت راهی است پیغمبر نهنده
آن راه و جاده فراخ را شارع گویند و شریعت راه فراخ باشد که از وی راهها خیزد
لقوله علیه السلام ستفترق امتی علی ثلث و سبعین فرقة کلهم هالکة الا واحدة فانها ناجیة

بیان طریقت

وطریقت راهی است در شریعت بیان توحید و طهارت و نماز و روزه و حج و جهاد و زکوة و
دیگر احکام شرعیه با طریقت طلب کردن تحقیق آن معاملات و تفحص کردن آن مشروعات
و آراستن اعمال بصفا ضمایر و تطهیر اخلاق است از کدورات طبعی چون ریا و هوا و جفا
و شرک و مانند این و دل پاک کردن از کدورات بشریت طریقت است پیش از نماز وضو کردن
شریعت است و همیشه با وضو بودن طریقت است و اوراد خاص خود ساختن چون نماز شب نا
گرفتن صدقات و سیر ناخوردن و اعراض از دنیا و قناعت به لابد از لباس و مانند این
لاجرم خود را از راه رخصت و مباح ممنوع دارد و از حلال نیز زیادت شره و حرص
ننماید هرگاه که مرید خود را در مباحات رخصت دهد نفس دلیر گردد و دور از شهادت اندازه
و از آنجا بیشتر در محرمات رود و هلاک شود و هر که بی شریعت قصد طریقت کند همچنان
باشد. که کسی بالا خواهد شدن راه نردبان آن بام خراب کند و خود را بر دیوار می کشد
هر چند که بر شود فرود افتد و یا کسی که بحبل سنگ بر هوا بر می اندازد و به کمتر از ساعتی
فرود می آید و یا کسی که خواهد که به حج رود و پشت بعرفت آرد. و از کعبه اعراض کند
و برود اگرچه سالهای بسیار هم بران قاعده رود و هرگز به کعبه نرسد که هر مقصودی را
است و هر قصد را شرطیست و شرط راه طریقت جمله احکام شریعت است چون
مرید در راه شریعت راسخ گردد و از عهده حقوق شرعی بقدر امکان بیرون آید توفیق
رفیق او شود تا از جمله عوام خلاص یابد و در سلوک طریقه خواص باروندگان راه
همراه گردد و برادر شمس الدین بداند که شریعت و حقیقت این هر دو عبارت است
مر این دو را چنانچه از صحت حال ظاهر شریعت عبارت کنند و از صحت حال باطن
حقیقت عبارت کنند پس ظاهر با باطن پیوسته است اندر اصل جدا نیست که تصدیق
بی قول ایمان نباشد و قول بی تصدیق گردنش معتبر نه لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰه حقیقت است
مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰه شریعت است اگر در حال صحت ایمان کسی خواهد که میان آنها جدا
کند نتواند و جستن باطل بود و مذهب ملحدان آنست که گویند که یکی بی دیگری روا باشد
و گویند چون حال حقیقت کشف شد شریعت برخیزد لعنت بر این اعتقاد باد و برین مذهب
پس بدانکه حقیقت عبارت از معنی است که نسخ بدان روا نباشد و از عهد آدم علیه السلام
تا فنا عالم حکم متساوی است چون معرفت حق و شریعت عبارت از معنی است

که نسخ و تبدیل برآن روا باشد چون احکام وقتی باشد که شریعت نباشد اما وقتی است
که حقیقت نباشد پس شریعت بر مثال قالب آمد و حقیقت بر مثال جان چنانکه در
حال حیوة آدمی یکی بی دیگرے محال است در حال صحت ایمان شریعت بی حقیقت
و حقیقت بی شریعت محال بود و این طائفه اند که مخصوص اند بعلم شریعت و حقیقت
بمعاملات نه بمقالات و علم حقیقت را سه رکن است یکی علم بذات الله تعالی و وحدانیت وی
و نفی تشبیه از وے دوم علم بصفات خداوند و احکام وی سیوم علم بافعال و حکمت
وی و علم شریعت را نیز سه رکن است یکے کتاب دوم سنت و سیوم اجماع است
اقامت علم حقیقت بی اقامت شریعت زندقه است و اقامت علم شریعت بی اقامت
حقیقت نفاق است پس باید که بدانی که این طائفه قومی اند که هرگز ترک وی از اداب
شریعت روا ندارند ترک فرض و واجب که روا دارند ایشان هرچه یافته اند در متابعت شریعت
یافته اند انتهی کلامه **و الصافیه** را در شمس الدین بدانند که بنا ارکان طریقت برین خبر است
که پیغمبر باید لا یزال العبد یتقرب الی بالنوافل چون خداوند بنده را دوست
گیرد شفقت و رحمت او بر همه خلق تابد خود بخورد و بخلق دهد خود نپوشد بخلق پوشاند
بر زخم مردمان ننگرد و بجفای ایشان نه بیند چون آفتاب بود بر دشمن چنان تابد که بر دوست
در تواضع چون زمین بود که همه خلق پای بر وی نهند او را با کسی خصومت نه همه
عیال او بود او عیال کس نبود دشمن را همچنان بخشد که دوست را عین رحمت شده
بر کافه خلق شرق و غرب زیرا که آزاد بود هر چند بیند از یکی بیند و هر که برین صفت
نبود او را در طریقت هیچ قدمی نبود و مردی بود نام و نان طلب و جاه طلب سخن
طریقت از وی بیگانه بود که حق تعالی هر کرا بر دارد بکل بردارد و او را دل پاک
اما گویند گالی که من و تو می بلیغیم هم زبان ایشان بر ایشان گواهی میدهد و هم دست
ایشان بر ایشان گواهی میدهد لقمه نتوانند از حلق خود باز گیرند و خرقه نتوانند که از
خود بر کشند و خواهند که همه عالم بغلامی ایشان اقرار کنند و خطبه ایشان خوانند
همه عمر خود با دستار خورد یا پیراهن مجرد با کلاه در بازار نتوانند رفت تا باید که ابره
پیش درزی و کفش دوز ریخته شود این چنین کس را اهل نظر خویشتن بین و خویشتن پرست
گویند نه حق پرست مرد در تادیه نشیند و خود را در صلاح و عزت می آراید تا خلق او را

بصلاح بشناسد ورد ی در وی آرند این چون زنی بدکاره بود که همه روز خود را بیارآید
تا خلق بوی نگرند چنین گفته اند که هر که از خانه خود بدون آید در راه خانه باز دارند
تا اگر حاجت افتد باز گردد آن کس را سخن در طریقت مسلم نبود انتهی کلامه قوله و هر که
بی شریعت قصد طریقت کند همچنان باشد که کس بر بالا خواهد شدن الخ و مؤید این
قول است آنچه از حضرت امام زمان شیخ الاسلام و المسلمین شیخ جلال تهانیسری
در ارشاد الطالبین خود فرموده **بدانکه** ابتدا ازین راه از شریعت است چنانکه فرایض
و واجبات و سنت و مستحبات و آداب جمله بجا آرد و این طاعت است چنانکه لقمه و جامه
و جای و تن خود را از حرام و شبهه و از پلیدی و از حدث و جنابت پاک دارد و حواس
خمسه را از لوث معصیت نگهدارد و این را طهارت جوارح گویند از معاصی این شریعت
است پس از آن راه طریقت است که دل خود را از اخلاق ذمیمه چنانکه حب جاه
و حب شهوات و حسد و کینه و کبر و حرص و بغض و بخل و غیر ذلک پاک دارد و از صفات
حمیده چنانکه صدق و صفا و حلم و مروت و سخاوت و وفا و احسان با خلق و حسن خلق و صدق و حق
معامله با حق تعالی و با خلق و جز آن آراسته گردد و این را گردش خوانند و تهذیب اخلاق
دانند و این مهمی عظیم است بی این دولت هرگز دین نبود و بدین راه حق رفته نشود
و درین کار و درین راه عزلت از خلق و خلوة باید با شغل بر دوام و با هتمام تا میسر
آید و خلل در کار سے روی ننماید بیت سخن با کس مگو الا ضرورت خلل تا در نیفتد در حضورت
اما پیران زمانه ما را قانون دیگر گون و قواعد بے موزون است تا صفات ذمیمه با صفات
حمیده بدل نکنند پیر و پیشوای عوام نگردد چنانکه در رد البدع مسطور و مذکور است
اما بعد فان رباط المفتقد خربت و دیاره قد وهنت و اهله قد تحلوا
و مضوا و کثر المتشبهون و المترسمون الذین شغلهم الغیبة و الکذب
و طلب الدنیا و استماع الغناء المحرم و الرقص الذی یکون نقصا فی
المنزلة و التزویر و النفاق و البغض و الغل و الحقد و الحسد و الحرص
و الکبر و العجب و الریاء و القاء العداوة و النظر الی الامارد و صحبة الملوک و
اهل القلم و اکل مال الحرام الذی یمیت القلب و شهادة هؤلاء المتشبهین
الموصوفین غیر مقبولة فکیف یجوز الاقتداء بهم و اخذ القلانس منهم انتهی کلامه

بیان پیران متشبه

ایضاً فیہ در مقصد الاقصی آوردہ اما آنچہ حق است آنست کہ بیشتر زیرکان و دانایان کہ باین شیخی و پیشوائی مشغول شدہ اند سبب آن دوستی جاہ بود قال علیہ الصلوٰۃ والسلام اٰخِرُ مَا یَخْرُجُ مِنْ رُؤُسِ الصِّدِّیْقِیْنَ حُبُّ الرِّیَاسَۃِ انتہی کلامہ

ایضاً فیہ در جامع العلوم آوردہ پرسیدند کلاہ از چار ترک چیست فرمودند ترک دل دنیا ترک دوم اہل دنیا ترک سیوم ماسوی اللہ ترک چہارم وجود ہر کہ این جملہ ترک ندارد و کلاہ و شجرہ و خرقہ میدہد دزد و ہم گمراہ ست و ہم بے راہ گرداندہ مرید ست انتہی کلامہ ای فرزند این طائفہ در حرص دنیا چون پروانہ در آتش سوختہ اند۔

سماع است کہ شخصی بخدمت شیخی از شیوخ افاغنین ہند فلوسی چند تحفہ آوردہ در پیش نہادہ و شیخ در زیر بوریا مسجد نگاہ کرد تا فراموش آمد ہر روزی از روز ہای کہ بمسجد در آمدی یکبار گوشہ بوریا بالا کردی یکے از مریدان گفتہ چند بر آن خواہم داد اگر نسلے دل شما گردد گفت نی اندیشہ من منقطع نخواہد شد گر فلوس چندی را در زیر ہمیں بوریا غیبتۃ بخداوید تا من برسم دبر دارم ای عزیز این نوع مردم را اہل زمان پیر پیشوا میگیرند وَیْلٌ کُلُّ الْوَیْلِ لَھُمْ وَلِمَنْ تَبِعَھُمْ و در دوستی اہل دنیا چنان صادق اند کہ اگر بیکبارہ راہ دور بخواہند بروند چنانکہ در زمان ما شخصے از پرشور بہ بخارا رفت و در محبت ماسوی اللہ چنان مستغرق شد کہ محبت حق را در جنت محبت ماسوی اللہ جای نمیداد

سماع است کہ کنیزکے از کنیزکان شیخ یوسف فغان را تربیت طفلے از اہل بیت او مینمودہ چون تقدیر مخالف تدبیرش آمدہ پارہ با آتش سوزش یافت شیخ از غایت جہل و ضلالت کنیزک ضعیفہ چندان لکد کوب ساختہ کہ جان را بہ تسلیم قرار داد از آن میان یکے از فقراء شفاعت نمودہ وگفتہ کہ آن از حق انگار گفت چون انگارم چو بوی سیر بودم نعوذ باللہ من ذلک الکفر الصریح چونکہ انکار تقدیر کفر باشد و از آن خر نداند

نقلست کہ بزرگے از بزرگان در زاویہ با طفلے از اطفال خودش نشست کنیزکے از کنیزکان اش با سیخی کباب رسید تا قوت وقت سازند چون قضا تقدیر بدان رفتہ بود از دستش بود در آن طفل سید طفل جان را بحق تسلیم کرد و کنیزک بیہوش شد افتاد آن بزرگوار طفل را ہمچنان در سیخ ماندہ سر کنیزک را بشفقت تمام گرفت تا بہوش آمد مردم گفتندش چرا چنین گردے گفت از خداوند جل و علا ترسیدم کہ مرا بظلم نسبت کند کہ کنیزک از تو ترسید بیہوش شد

حضرت خیر البشر علیه الصلوة والسلام فرموده اند هر که خدا و رسول خدا از وجود خود دوست‌تر
ندارند و مومن نباشد پس بیم دم وجود خود را چندان بدوستی گرفته اند که خدا و رسول
خدا را فراموش کرده اند چه وجود را تابع هوا داشته اند و تابع هوا محب خدا و رسول
خدا نباشد کقول من قال **بیت** باد و قبله در ره توحید نتوان رفت راست
یا رضای دوست باید یا هوای خویشتن ٭ قوله تا از جمله عوام خلاص یابد الخ در رساله
ایمانیه آورده است موید این قول و نیز باید که از متابعت فرمان برداری بشتری از
خلایق اجتناب کند تا بضلالت و گمراهی و کافری گرفتار نگردد قوله تعالی وان یطع
اکثر من فی الارض یضلوک عن سبیل الله انتهی کلامه ای فرزند چون حبیب
خود را از اطاعت اکثر مردم نگاه میداشت از هیبت آنکه تا گمراه نگردد نعوذ بالله منها اگر
چه نزع نبوت جائز نیست پس پیران زمانه ما را چه حال چه بال پیش خواهد آمد بسبب
کثرت اتباع جهال با آنکه زوال ایمان ایشان شرعا جائز بل واجب است از جهت کثرة
سوء اعمال و افعال ایشان قوله عین رحمت شده بر کافه خلق الخ موید این عبارت است
آنچه در وصیت نامه عبد الخالق غجدوانی قدس الله سره فرموده اند چون بنده بر معاصی
شهوات رود یقینش ضعیف شود و دل وی سخت شود و آن بیماری دل بود و سختی
دل از خشکی خیزد [illegible] چون دل خشک شود در دل ترس خداوند عز و جل نماند و رحم
برخود و بر خلق [illegible] و نفس از معاصی پرهیز نتوان کردن و اگر رحم کند آن عادتیه بود نه حقیقی
و علامت رحم عادتی آن بود که چون کسی را در بلای بیند چون برهنگی و گرسنگی و بیماری رحم
کند ولیکن به کسی که بمعصیت مبتلا گشته باشد رحم نتواند کردن و بر کسی که با دی جفا کند رحم
نتوان کردن چه رحم حقیقی را علامت آن بود که مر عاصی را که باوی باشد سرزنش نکند و بر
جفا کننده کینه ندارد و بمکافات وی مشغول نشود آورده اند که سواری از خواجه حاتم پرسید
که راه کدام است خواجه بگورستان نشان داد یعنی همه را از آن سو باید رفتن چون سوار
پاره راه برفت گورستان پیش آمدش سوار خشمناک شده برگشت خواجه را تازیانه چند بزد
برفت در راه مریدان خواجه پیش آمدند سوار از ایشان پرسید که خواجه حاتم را کجا دیدی سوار گفت
من خواجه را ندیدم اما از مردی راه پرسیدم مرا راه غلط نشان داده وی را زدم مریدان گفتند
بچه صفت بود وی بگفت معلوم شد که خواجه حاتم بوده است گفتند تو خواجه حاتم را زده‌ای

سوال پشیمان شد و بنزد خواجه آمد و در قدمهای خواجه افتاد که مرا بحل کن خواجه گفت
من ترا همان ساعت بحل کردم و پذیرفتم که اگر خدای عزّ و جلّ مرا دستوری شفاعت
دهد ترا شفاعت کنم **آورده اند** که با نیک مردی فاسقی گستاخی کرد و سخن
تخش و قبیح گفت آن نیک مرد مناجات کرد و گفت که ای باری خدای مر آن کس
را به کردن بدی عقوبت وعده کردی و مرا ثواب وعده کرده و من از ثواب خواندم
وی را عقوبت مکن و هر کرا رحم حقیقی بود صفتش چنین بود که یاد کردیم انتهی کلامه
پس بدان که فرزند این طایفه همان مردم اند که از رحم حقیقی که هر معروف و نهی
منکر باشد اصلاً و قطعاً بهره ندارند و داخل عید قول خیر البشر علیه الصلوٰة و السلام
گشته اند اِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعَةُ وَ يُشْتَمُ اَصْحَابِيْ فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهٗ وَ
مَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللّٰهِ وَ الْمَلٰٓئِكَةِ وَ النَّاسِ اَجْمَعِيْنَ هم از آن
ست که درین ایام اهل عناد و فساد از علماء و صلحا فرار میگیرند و در جواد لعنت آثار
آن ملعونان قرار بیقین میگیرند باید دانست که هر همه هلاک ابد گردند چنانکه در رد
البدع آورده اند قال جابر بن عبد الله قال رسول الله صلی الله علیه وسلم
اَوْحَى اللّٰهُ تَعَالٰى اِلٰى مَلَكٍ اَنْ اقْلِبْ لِمَدِيْنَةِ كَذَا وَ كَذَا عَلٰى اَهْلِهَا فَقَالَ يَا رَبِّ
اِنَّ فِيْهِمْ عَبْدَكَ فُلَانًا لَمْ يَعْصِكَ طَرْفَةَ عَيْنٍ فَقَالَ اقْلِبْهَا عَلَيْهِ فَاِنَّ
لَمْ يَتَغَيَّرْ فِيْ سَاعَةٍ قَطُّ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صلعم عَذَّبَ اللّٰهُ تَعَالٰى قَرْيَةً
فِيْهَا ثَمَانِيَةَ عَشَرَ اَلْفَ اَعْمَالُهُمْ كَاَعْمَالِ الْاَنْبِيَاءِ قَالُوْا وَ كَيْفَ ذٰلِكَ يَا
رَسُوْلَ اللّٰهِ قَالَ لَمْ يَكُوْنُوْا يَغْضَبُوْنَ لِلّٰهِ تَعَالٰى وَ لَا يَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَ لَا
يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ انتهی کلامه **الصافیه** و گذاشتن نهی از منکر از گناه کبیره است
انتهی کلامه قال علیه السلام كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهٗ یعنی هر کدام از مردمان
آسان کننده است کاری را که از برای آن آفریده شده است اگر از برای بهشت
آفریده شده است کار بهشت بر وی آسان باشد که آن طاعت و عبادات است و کار
دوزخ بر وی دشوار باشد که معصیت و بدعت است و اگر از برای دوزخ آفریده شده است
کار دوزخ بر وی آسان و کار بهشت گران باشد هم از آنست که بعضی مردم این ایام بعلما
و صلحا رجوع دارند که در هزار یکی و یا دو باشند اما اکثر این مردم بآن طایفه مغرور و مشهور

م یعنی بدعتیان [illegible]

ملہ یعنی سر [illegible] فلان در بر اهل او [illegible] ۱۲

محبت واختلاط دارند چه امر معروف را ترک داده حق پوشی را اختیار کرده اند و قواعد
عوام این ایام آنست که حق گوئی را غیبت گوئی گویند و حق پوشی را ولی اولیا گیرند
چه دل هیچ کس بد نمیکنند و آزاری نمے رسانند کقول من قال **بیت**

هر که بر خوے تو بر طبع تو زلیست	پیش چشم تو نبی است ولی است

و اگر گاہے رحم عادتی که آن سخاوت مال باشد از ایشان صادر شود آنرا ولایت
محض دانند بل اورا عارف و سالک واصل گویند بل عاشق صادق خوانند و از آن
خبر ندارند که عاشقان را شغلی است ورائے این شغلها که طرفة العین بدین رحم عادتے
مشغول نه کردند **نقل** است که در حضور بزرگے از بزرگان سخن دران رفت که
دنیا مردار است آنرا گرفته صرف دیگران باید ساخت خود نمی توان گرد آن گشت آن
بزرگوار فرمود چون مردار است مردار بدست گرفتن از عادات پاکان نیست
تا هر که خواهد بدست خود گیرد کقول من قال. **ابیات**

عاشقان اول قدم بر هر دو عالم میزنند	بعد از آن در کوی او از عاشقی دم میزنند
جرعه نوشان بلا را شادمانی در غم است	شادمان آن دل که در وے سکه غم میزنند
ساکنان آستان عشق مانند جلال	از فراغت پشت پا بر مملکت جم میزنند

فی خلاصة السلوک فی فصل مذمة الریاء قال علیه السلام من اطعم
طعاما ریاء و سمعة اطعمه الله مثله من صدید جهنم و جعل ذلک
الطعام نارا فی بطنه حتی یتفضح بین الناس انتهی کلامه **بدان**
اے عزیز چونکه رحم عادتی این مردم از ریا خالی نیست و بجا آوردن فرض عیان
که ادائے اوامر و نواهی باشد در ایشان اثری نه بل خود ها بر طریقه مرضیه شرعیه محمدی
کما حقه ثابت ندارند پس هیچ معلوم نیست که بسبب اجتماع این مردم عوام برایشان
و استعداد از علماء و صلحاء چه باشد مگر آن که بسبب تبعیت عوام این طایفه متردده
را استعداد ازلی باشد که از ازل مستعد خلود دوزخ گشته و محروم از جنات الخلد آمده
اند که از ازل لا لقیت دوزخ آورده اند عیاذا بالله در رد البدع آورده است گاهے بجد
صوفیان بر خیزند و حق خدمت ایشان آن بود که خود را فدائے ایشان کنند خود را فراموش
در عشق ایشان دانند الی قوله حلال حرام می ستانند و بایشان میدهند تا کار با ایشان

له من الغفلات حتی یعنی در سلوک و در منزلی ۱۲

[illegible]

تباه نشود پوشیده نماید که این قوم مغرور و فریفته باشند انتهی کلامه ایضاً فیه
در شرائط مریدی می آرد هر که بحق نرسید ازان بود که راه نیافت و هر که راه نیافت
ازان بود که طلب نکرد و هر که طلب نکرد ازان نبود که ندانست و هر که ندانست ازان
بود که ایمان تمام نبود زیرا که هر که بداند که دنیا فانی و روزی چند است و آخرت باقی است
ارادهٔ طلب زاد آخرت در وی پدید آید و بر وی دشوار نبود که چیزی حقیر در عوض
چیزی نفیس بدل کند که امروز کوزهٔ سفالین گذاشتن و فردا کوزه زرین برداشتن
دشوار نبود پس این همه سستیها بواسطهٔ ضعف ایمان است و سبب ضعف ایمان نابودن
صحبت رهبر است و رهبران دین علمای پرهیزگار اند و چون امروز رهبران نمانده راه خدای
تعالی خالی مانده است و مردم از سعادت خویش باز مانده اند و سبب نا ماندن از خدای تعالی
آن است که دوستی دنیا برایشان غالب شده است و چون علما در راه طلب دنیا
باشند خلق را از دنیا با آخرت چون خوانند انتهی کلامه پس بدان ای فرزند که سبب تکثیر
این طایفه که پیران و مریدان رسمی و عادتی اند و سبب کفر و الحاد و زندقه و
ضلالت و بدعت در حدود بابل در حدود هند چیز آمده **اول** آنکه اولیا که علما انقیاد
اند نادر الوجود اند اگر در مکانی از مکانها یافته شوند از شدت ازدحام ضلالت و بدعت
جگرها سوخته و دلها ناوک اندوه دین دوخته از شدائد و مکاید متمردان روزگار
در زاویهٔ عزلت و خلوت سر فرود انداخته نشسته اند چه پشتی ایشان غیر بادشاه اسلام
مستحکم نمی باشد این هنگام اگر حق امر معروف و نهی منکر را بجا آرند متمردان روزگار از
فرار نمی آیند و با اهل هوا و ضلالت التجا آرند چه ادای معروف و اجتناب منکرات بر منکران
دین سخت می نماید چه منکران قیامت اند اگر منکران قیامت نبودندی ادای اوامر برایشان
دشوار نمی نمودی تابع این علما درین ایام بغایتی کم می باشند چه ایشان و تابعان ایشان
مردود الخلق و مقبول الحق آمده اند **دویم** آنکه علمای نفسانی که مستقیم بر طریقهٔ
شیطانی اند درین ایام شهرهٔ تمام یافته کارهای مخالف شریعت را شایع داشته بنابر
آن اکثر اهل دیار ایشان را دیده گمراه اید گشته اند چنانکه از محبت دنیا حلال و حرام نگذارند
طمع روزی از رزاق علی الاطلاق بریده روی بدرهای مردم آورده گاهی بدر بار پاک
و اهل ظلم روند تا دل ایشان بدست آرند و چیزی از حطام دنیا یابند گاهی به پیران

ومریدان زمانهٔ ما در دو نمایند سخنان باطل ایشان را حق دانند و حق گویند اگرچه خود دانند
که این خلاف دین محمدی است چه امید ایشان دنیا باشد در مشارق است
قال علیه الصلوة والسلام اِنَّ بَیْنَ یَدَیِ السَّاعَةِ کَذَّابِیْنَ فَاحْذَرُوْهُمْ
و در شرح مشارق است هر آئینه پیش از قیامت دروغگویان باشند و کسانی پیدا
شوند که بلباس علماء و صلحا نمایند و خلق پندارند که مگر ایشان متقیان اند و عالمان
اند و سخنان باطل را بصورت علم و زبان عرب بیارایند تا خلق را گمراه کنند و حطام
دنیا را از ایشان بگیرند پس پیغمبر گفت زینهار باید که از ایشان پرهیزید و نگرد ایشان
نگردید و سخنان ایشان در گوش مکنید تا سلامت مانید: در شرح آثار است
که مراد از کذابین دانشمندان ضال اند که خلق را گمراه کنند یعنے آن دانشمندان
که علم از برائے فخر و مباهات و جاه دنیا و حاصل کردن مالهائے حرام خوانده اند و مجرد
علم بسند کرده و عمل را پس پشت انداخته و همه وقت بر در ملوک و سلاطین آمد و
شد داشته و مالهائے حرام و جاههائے ناروا از ایشان پوشیده و برضائے ایشان
سخن گفته و امر و نهی منکر را گوشه نهاده و دروغ گفتن را مایه ساخته تا خلق
عوام پندارند که این عالم است و هرچه میکند برخصت علم میکند ما نیز بکنیم تا ما را نجات
باشد و آن را حلال و رخصت دانند گمراه گردند پس زنهار چون اینچنین دانشمندی
به بینید چنانکه از شیطان پرهیزید از وے نیز پرهیزید بلکه شر او را بدتر از شر شیطان
دانید زیرا که چون کسے از عوام شیطان را بیند بشناسد از وے پرهیزد و اما ازین مرد
دانشمند که صفت وے گفتم نتواند پرهیزید که میداند که دانشمند است بی رخصت
علم چیزے نخواهد گفت پس چون از وے سخن شنوند باعتقاد بگیرند و دروغ را راست
دانند و حلال را حرام پندارند گمراه شوند امام غزالی گفته است هر عالمی که بعلم
خود عمل نه کند نشستن با او حرمت مسلمانی را ببرد و رسول گفته علیه الصلوة و
السلام هر عالمی که او را عمل نبود از شیطان برابر بود و این حدیث برای
تعلیم امتان است تا همواره ازین طایفه پرهیزند و بخلوت و عزلت بعلم و عمل مشغول
باشند مگر که عالمی سنی صالح و عارف را اگر دریابند با وے صحبت کنند تا برکت گیرند
انتهی کلامه **الصافیه** قال عم اِنَّ اللّٰهَ لَا یَقْبِضُ الْعِلْمَ اِنْتِزَاعًا یَنْتَزِعُهٗ مِنَ النَّاسِ

وَلٰکِنْ یَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتّٰی اِذَا لَمْ یَتْرُكْ عَالِمًا اِتَّخَذَ النَّاسُ
رُؤُسَاءَ جُهَّالًا فَسُئِلُوْا فَاَفْتَوْا بِغَیْرِ عِلْمٍ فَضَلُّوْا وَاَضَلُّوْا عبد الله گفت از رسول
پرسیدم یا رسول الله در آن زمان علم از میان خلق خیزد یا از دلها فراموش شود.
یا کتب و کاغذ بردارد و در آسمان برد پیغمبر جواب داد و گفت هر آئینه برگیرد
علم را بزایل کردن از دلها مردمان یعنی علم و علما کمتر گردند و جهل و جاهلان بسیار شوند
و علماء زود زود بمیرند تا هر چه از علم باشد در دل ایشان بر اثر ایشان برود و کسی
آن کتب و تصنیف ایشان فهم نکند تا بعضی شهرها باشد که نگذارد آنجا هیچ عالمی که
معنی قرآن و حدیث بداند و بیان شریعت و فقه بکند و خلق بجمله جاهل گردند از غایت
جهل بگیرند مردمان مهتران جاهلان که خود را مانند صالحان و علماء کنند و بی علم بجامه
ایشان خود را بطبع جاه و ریاست بیارایند و مریدان دیگر ایشان را تعظیم کنند و در مجلسها و
صدر نشانند و دست و پای ایشان به تبرک گیرند پس خلق آن جاهلان را مشکلات دین
پرسند پندارند که ایشان چیزی از علم میدانند و ما را در مسائل مشکلات دین جواب
راست خوانید داد پس آن جاهلان بشرم آنکه نباید که ما را بجهل منسوب کنند و جاه
بشکنند بنادانی جواب ایشان خطا گویند و بخطا گفتن گمراه گردند و خلق را گمراه کنند
و این حدیث دلیل میکند بر آنکه بموت علماء انقیاء علم اندک میگردد انتهی کلامه
پس ولایت و حدود ما همان حدود ند که علما انقیا در میان ایشان نمانده و علماء
که مانده اند طالبان دنیا اند نه طالبان مولی در تفسیر خجر مے نجاست هر چه یافتند
مے خورند و فرق نمیکنند میان حلال و حرام گویا که در دنیا حرام نیست مال خود را
و مال دیگران را میخورند هیچ غم نمیخورند اندیشه نمیکنند کمتر از ستوران باشند ستور
علف را لوی میکنند آنچه مصلحت و نافع است میخورد و دیگر را نی وَتُحِبُّوْنَ الْمَالَ
حُبًّا جَمًّا و دوست میدارند مال را دوست داشتن بسیار حلال باشد یا حرام همه
را گرد میکنند الی قوله بدانکه بیشتر این مردم زبان ما را گوشت فربه میباید که باشد چه حلال
باشد و چه حرام علی الخصوص شیخان و دانشمندان خدا ناترس۔
اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا مِنَ الْمُتَّقِیْنَ انتهی کلامه **سیوم** آنکه بسبب قلت علم علما چون زود زود
مردند بر فتند جهل بر مردم عوام و خواص غالب آمد چنانکه معلوم شد از شرح مشارق

پس اگر گاہی عالمی متدین کہ آمر و ناہی باشد پیدا گردد طریقہ امر و نہی بجا می آرد جہان لا یعنی چون جہل را دین دانستہ با و اقتدا کنند و بر رؤسا جہال کہ امر و نہی را ترک دادہ و رو از خدا گردانیدہ بخلق آوردہ شب و روز بخلق مشغول روی آوردہ اند در رد البدع آوردہ امروز آخر زمانہ است ہوا را شریعت نام کردہ اند و ہذیان را معرفت میدانند و حدیث نفس را محبت می شمارند و ارباب معانی میان این قوم ہیچ گشتند و ابی اللہ اَن یَتَّخِذَ وَلِیًّا جَاہِلًا انتہی کلامہ **چہارم** آنکہ قوام دین محمدی و ثبات طریقہ مرضیہ شرعیہ احمدی بر وفق اقتضا حکمت تامہ مضنہ احدی مربوط و منوط بسیاست خلفاء عظام کہ حکام اہل اسلام باشند آمدہ مؤید این بشارت و مشید این عبارت کلام خیر الانام علیہ الصلوٰۃ والسلام است الملک والنبوۃ توامان **ببین** نزد خرد شاہی و پیغمبری ؛ چون دو نگین اند یک انگشتری پس چون در این ایام حکام اسلام را غم دین ہم یقین نماند نمیخواہند کہ خود را داخل و عدہ عَدلُ سَاعَۃٍ یُوَازِی عَمَلَ الثَّقَلَین گردانند بل میخواہند کہ خود را داخل وعید صاحب الورد ملعون و تارک الورد ملعون آرند چہ تارک و رد صاحب دل باشد کہ از جہتہ شغل بما سوی اللہ ورد را فوت کند و صاحب الورد امیر باشد کہ فرض الوقت خویش را ترک آرد کہ انصاف و عدالت دینی و دنیاوی است اد نوافل و ردود انجا آرد آن ہنگام در لعنت سرمدی باشد چہ حدیث خیر البشر علیہ السلام است مَنْ رَأَی مِنْکُمْ مُنْکَرًا فَلْیُغَیِّرْہُ بِیَدِہٖ فَإِنْ لَمْ یَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِہٖ فَإِنْ لَمْ یَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِہٖ وَذٰلِکَ أَضْعَفُ الْإِیْمَانِ در شرح مشارق است کہ تغیر منکرات بید از فروض حکام اسلام است و تغیر آن بزبان از واجبات علماء عظام است و عداوۃ قلبیہ از سنن خواص و عوام است اینہا کہ فروض ادا امر و نہی بجای نیارند اگر از فرضیت آن خبر دارند در کتب اسلامیہ نظر کنند اگر از وعید او آگاہ نباشند در رد البدع و غیرہ از کتب دینی و عقاید یقینی در یابند و گر انکار آرند کافر گردند نعوذ باللہ من الکفر بعد الاسلام القصہ چون درین ایام کہ حکام را اہتمام دین نماندہ بل در بعضے امکنہ حکام نماندہ ہم از انست کہ مردم ادو فساد و غلب ورزیدہ اکثر مردم جہال را بجز رسانیدہ چنانکہ دیدہ میشود درین ایام از متابعان ... باریک و غیرہم کہ فسادہم اظہر من الشمس است اکنون بدان ای آفت و دریا ... کہ سند در وش پیران و مریدان رسمی عادتی در زمان ما حدود ما ہر انواع

اند اکثر من ان یحصی ما آنچه از روشهاد سندها معلوم این جانب آشمرده خواهد
شد انشاء الله تعالی بقدر امکان خویش **نوع اول** کسانی باشند که ظاهر خود را
بصلاح شریعت آرایند اما در باطن مذهب الحاد و زندقه متمکن میدارند این نوع اتخریب فهمها
اند چون هر کسے علماء و صلحا الحاد ایشان را در نیابند جز بعضے علماء اتقیا چنانکه در رساله
رد مذهب حلول آورده که اهل حلول را انواع اند اما کفر همه ایشان نورد اظهرا ست مگر
طائفه که ظاهر ایشان مشتغل بشریعت باشد و باطن بضلالت چه کفر ایشان در لباس
شریعت مستور است هر کسی بران مطلع نخواهد شد و این نوع را زندیق گویند و فی الردع
علی اهل الهواء و البدع من اعترف بنبوة رسول الله صلی الله علیه وسلم
و اظهر شعائر الاسلام ولکن یبطن بطلان عقائد هی کفر بالاتفاق فهو
زندیق انتهی کلامه چنانکه بعضے بصورت صلاح و خیر خواهی خود را نمایند عوام و جهال
محض را مرید میگیرند با آنکه خود جاهل و ناقابل اند و از مریدی علماء و مجالس ایشان
احتراز کنند بل گویند که هیچگاه عالم ولی نشده نعوذ بالله من الکفر الصریح برین عقیده
مغرور و از علماء روزگار و اقوال و افعال و مواعظ و نصایح ایشان منکر اند و خود را کافر
می سازند و خلوت و گوشه نشینی را اختیار کنند بی ادای شروط آن دوران بوارد ات
شیطانی و القاء نفسانی و غرور شهوانی اکثر خود را بکفر رسانیده اند کما قال النبی علیه
السلام الخلوة للبعض هدایة و للبعض ضلالة چه اگر عالم و صالح و عارف
محقق باشد خاصة لوجه الله و ابتغاء لمرضاة الله خلوت گزیند خطره کشف و کرامت از ضمیر
دل دور اندازد و به پیش آمدن آنها مغرور نگردد البته هدایت یابد یعنی از محنت های و منی
برید اگر اندک و بیش اندیشه کشف و کرامت و غیره باشد پس البته لغزیده گردد و در
عوارف المعارف برین جمله اشارت فرموده که همان نیت غیر اندیش و شیطانی گردد.
و او را بے راه سازد کقول من قال **بیت** ؎ خیالات نادان خلوت نشین ؛
بهم بر زند عاقبت کفر و دین . چنانکه بعضے گویند خدا را دیدم و بعضے از ائمه دین بل از خلفاء
راشدین در گذشتم در مرتبه نعوذ بالله من الکفر الصریح بعضے گویند از پلصراط در گذشتیم
مامون گشتیم بلکه اکثر مجدد دین را ساختند و مرتبه شناخته عوام انام را کافر می سازند و فی الرسالة
المکیة قال بعض الکبراء ان الشیطن اذا وجد جاهلا لیس له علوم الدین

فقد كشف بشيءٍ من الغيب يضحك عليه ويستهزؤ به ويستخفه حتى كا
عجيبة كان يبول عليه ويريه قارورة فيها ماء الورد ويرش عليه وان اليقين
يجعل ذلك الضعيف وسيلة الى غواء كثير ويجعل آلة يضل به جما غفيرا
ولهذا قال النبي عليه السلام فقيه واحد اشد على الشيطن من الف عابد
جاهل وهذا معقول فان المفقيه وان كان سفيها كسلانا في الطاعة
فانه يهدي امة عظيما بفقهه وهذا الجاهل يغوي بعبادته ومكاشفته
مع جهله خلقا كثيرا وادنى معاملات الشيطان مع هذا الجاهل ان يغويه
او لا ويريه من تجلي الحق سبحانه وتعالى في الصور فلما يرى فيصير مجسما
فيهلك فالجاهل اذا راى في واقعة تجلى الله تعالى في الصورة اعتقد ان الله
ذاته صورة فيصير مجسما مشبها ثم الشيطن يمنعه من صحبة العلما والمشائخ
المباركة الذين يميزونه على الحق والباطل بان يسول اليه ويقول له من مثلك
في العالم حتى يرجع اليه ويقتدى وهل كان للانبياء مثل مالك من الصفا
والجلاء يتجلى لك الرب تعالى من غير سوالك وما تجلى لموسى عليه السلام حيث قال
رب ارني انظر اليك قال لن تراني ويقول ايضا كيف ترجع الى عالم او شيخ عارف
اعرف منك بالله العظيم الذي ينعم عليك ويربيك بفضله وجوده الظن ان الشيخ
العارف اعرف بمصالحك واقوى على تربيتك والله على عصمتك من اثر الشيطن ثم
اذا قيل ذلك منه قام الشيطان له شيخا معلما وصار حجابا بينه وبين الله تعالى
ووضع عرشه بين السماء والارض وتجلى له متى شاء واحتجب متى اراد حتى
يغرق في الضلالة ثم يزينه عند الناس يدعوهم الى الاقتداء به فيهلك به خلق
عظيم وهذا امر مجرب جربه المشائخ ثم قالوا من لا شيخ له فالشيطن شيخه انتهى
كلامه **ايضا** فيه منها ان يكون السالك يعبد في عالم النفس والهوى فيرى في المنام او الحال
انه الرب فيكون الرؤيا صحيحا محتاجا الى التعبير وتعبيره ان ذلك الشخص لعبد
عند نفسه لحبه ويعمل له ما يحب فيكون يعد من اتخذ الهه هونه فيرى في الواقعة
انه الرب المعبود له فيجب عليه ان يجتنب من طاعة النفس والهوى من تابما يشتهي و
يهوى ويكسرها بالمجاهدة والرياضة فلا يظن ظانا ذلك الحال فما يرى في المنام او في حال

فانّه كمثل ما يرى سائر العلامة في منامهم حيث انّه يرى آدم او موسى و نوحًا او عيسى او جبرئيل او ميكائيل من ملائكة الله تعالى او انّه طيرًا و سبع وما اشبهه ذلك فيكون لذلك الرؤيا تعبيرًا صحيحًا وان لم يكن كما يرى انتهى كلامه وفي المشترية اذا الزم المريد استئذانه من الذكر و اثر الخلوة فانّ وجد في الخلوة ما لم يجد قلبه امّا في النوم و امّا في اليقظة او بين اليقظة و النوم من خطاب يسمع او معنى يشاهد ممّا يكون نقضًا للعادة ينبغي ان لا يشتغل بذلك البتّة ولا يسكن اليه و لا ينبغي ان ينظر فصول امثال ذلك كلّه شواغل عن الحق سبحانه ولا بدّ في هذه الاحوال كلها من وصف ذلك الشيخة حتى يصير قلبه فارغا عن ذلك و يجب على كل شيخ ان يحفظ سرّه و يكتمه عن غيره و يصغر ذلك في عينيه فانّ ذلك كله اختبارات والساكنة اليها مكر و ليحذر المريد عن ذلك و عن ملاحظها و ليجعل همته فوق ذلك انتهى كلامه و في التمهيد و الدليل على انّ الله تعالى ليس بصورة قوله عزّوجل هو الله الخالق البارئ المصوّر سمّى الله نفسه مصوّرًا ومن قرء مصوَّر بفتح الواو متعمدًا فانّه يكفر لان المصوَّر يحتاج الى المصوِّر فلا يكون قديمًا فصح ما قلنا ان الله تعالى ليس بصورة و ليس له مثل و شبهه و لا نظير و لا ضد و لا ند ليس كمثله شيئ و افضل انستن ولى را برنبى در مرتبه كفر باشد و في التمهيد قال اهل السنة والجماعة انّ النبي افضل من الولي وان كان درجته ادون درجات النبوّة و قالت المتقشعة من الكرامية انّه يجوز ان يكون الولي افضل من النبي هذا كفر لان الانبياء خلقوا معصومين مامونين عن خوف الخاتمة و من قال ان الولي افضل فقد اعتقد انه امن مكر الله فلا يامن مكر الله الا القوم الخسرون و قال النبي عم من قال انا في الجنة فهو في النار يعني الذي ذكرت لانّ من قال انا في الجنة فقد امن و من امن فقد كفر انتهى كلامه فضيلت دادن ولى را بر خلفاى راشدين كفر باشد چه فضيلت ايشان بنص ثابت شده قال عم لا تسبّوا اصحابي فلو ان احدكم انفق مثل احد ذهبًا ما بلغ مدّ احدهم ولا نصيفه و كقوله اكرموا اصحابي فانهم خياركم الحديث و في التمهيد قال اهل السنة و الجماعة انّ افضل الخلق بعد الانبياء و الرسل و الملائكة ابوبكر ثمّ عمر ثمّ

عثمان ثم علی الی قوله فنقول بان ابابکر افضل الصحابة ثم عمر ثم عثمان
ثم علی ثم بعد هؤلاء الاربعة کان افضل الناس اهل بیت رسول الله صلعم
ثم الذین اشهد لهم بالجنة ثم اهل بدر ثم اهل الحدیبیة ثم الصحابة افضل
من الامة ثم التابعون ثم یتبعون التابعون الی قوله لما روی عن النبی صلعم
انه قال خیر القرون الذین یلونی ثم الذین یلونهم الخ بطوله انتهی کلامه

نوع دویم کسانی باشند که بظاهر صلاح خود را و اتباع خود را آرایند اما بندگان هوا
باشند شب و روز در طلب دنیا گردند و بر در اهل دنیا اند و شد و رد خود سازند و در بعضی
اوقات در خلوت نشینند اما خلوت را شبکه مد و قات گیرند انواع لقمها طعامهای گوناگون
معتقدان ایشان روان سازند تا در خلوت خورند اگر روزی چند بخوابی و گرسنگی و تشنگی
کشند مرتبه جن ایشان را کشف شود جنی گردد و تبعیت جن اخبار انبیا را جاز دانند
کافر گردند و پیر خوانی کفر باشد چنانکه عباد در تفسیر جرخی بر آن مشیر است و ایضا نفس
را قاعده است باندک محنت و شدت که بر وی صفا پیدا کند که در آن آمیز پس
ایشان آن صفا را مرتبه دانند و مقصود کلی شناسند و آماده و سجاده کنند مغرور
گردند و عوام الناس ایشان را ولی و اولیا و پیر کامل گویند این جمله از مکائد شیطانی
باشد چه این نوع بل عجائب تر ازین پیشوایان کفار را می باشد چنانکه در رساله
اعلامات الاحبه رساله سید علی همدانی و حجة الهند غیره همین معاملات را صریح بیان
فرموده آنجا نظر باید کرد و ایضا این طائفه آلات ملاهی در رقص سماع را ورد و اورا
خود ساخته اند تا شهر بشهر گردند حطام دنیا بدان صید کنند بعضی از ایشان مقر
آیند که حرام محض بجای آریم از جهت آنکه دلهای عوام بدین چیز بازم میگردند بار اچیزی دهند آنها
فاسق اند بعضی ازینها قائل بحل آن معمولات موجودات باشند انها کافر اند چنانکه معلوم
شد از روایات تقدم بهر حال اقتدا بر ایشان جائز نباشد چه کافر اهل ولایت نباشد و فاسق از
ولایت معزول میگردد بفسق و التمهید قال بعضهم ان الذنب یوجب زوال
الولایة و قال بعضهم نزول بالکبیرة و لا تزول بالصغیرة و الاصح انا نقول
ان کل ذنب یوجب سقوط العدالة یوجب زوال الولایة لان الفاسق لا یجوز
ان یکون ولیا لانه لما لم یکن اهلا لسرائر الناس هو الشهادة فلا یکون اهلا

لِسَانِ اللہِ تعالیٰ وَ هُوَ الوِلایَۃ ثُمَّ الوِلایَۃُ علیٰ ضربَینِ وِلایَۃُ الایمانِ وَ ذٰلِکَ
لَا یزولُ بِالکبیرۃِ وَ وِلایَۃُ الاحسانِ وَ الامتنانِ وَ ذٰلِکَ لا یبقیٰ مَعَ الکبیرۃِ
انتھیٰ کلامہ **ایضاً فیہ** اَمَّا اللعبُ وَ الرقصُ وَ الغناءُ وَ الشربُ مَن اَباحَ
ذٰلکَ یصیرُ فاسقاً انتھیٰ کلامہ فی شرح القدوری ناقلاً من الذخیرۃ وَ کذٰلکَ
مَن یجلسُ مجلسَ الفجورِ لا الحاد و الشرب لا یقبل شہادتہ و ان لم یشرب لانہ یتشبہ
بہم و قد قال علیہ السلام مَن تشبّہ بقومٍ فھو منہم و لانہ رضی بمعصیتہم انتھیٰ
کلامہ **نوع سوئم** کسانے باشند کہ بر سجادۂ جہل و ضلالت نشستہ صیت پیری و
پیشوائی خود را باطراف عالم خواہند کہ برسانند چہ خلیفہا بسیار و مریدان بلشمار گیرند
باطراف عالم چون سگان شکاری دوانند تا از حلال و حرام دنیا می از زنان و کودکان
چیزے ربایند مردم دنی و گول چون اوصاف اینہا از زبان آن سگان شنوند قصد زیارت اینہا کنند
جماعۃ جماعۃ بروز گرد او فرود آیند اما نہ خدا را شناختہ و نہ رسول خدا را و نہ مسئلہ شریعت
و نہ ایمان و نہ باور بل بجز ظن و گمان فاسد تقلید ناموجہ خود را مرید دانند و اینہا
را پیر گویند بل پیر را مامون از خوف خاتمہ و ضمین خود دانند از اہوال قیامت چہ پیر نیز
این عقیدہ در خود متمکن داشتہ از آن مریدان معتقدان عقیدہ شد و بدین غرور
مرید از استقامت شریعت بدر رفتہ و مرتکب منہیات شرعیہ گشتہ **بدان** و آگاہ
باش کہ ایشان کافر مطلق اند اما روش این طائفہ بانواع بر وجوہ است بعضے از ایشان
بر وفق ظاہر حال فساد اتباع خویش دعوی کنند حق را بطلان دانند و باطل را حق
شمارند کفر این طائفہ ہیچ خفاء و استتاری ندارد اما مردم این زمانہ از غایت جہل
و حماقت کور و کر گشتہ ہیچ نہ دریابند بل چون رمہ گوسفندان و یا مادہ گاوان ہر آوازی
کہ شنوند بر مند عاقبت آن کوتہ اندیشان نہ اندیشند مگر اول و آخر این آیات در شان
ایشان است قولہ تعالیٰ اَو کَصَیِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِیہِ ظُلُمٰتٌ وَّ رَعدٌ وَّ بَرقٌ یَجعَلُونَ
اَصَابِعَہُم فِی اٰذَانِہِم مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ المَوتِ وَ اللہُ مُحِیطٌ بِالکٰفِرِینَ ہ
بعضے دیگر از ایشان از مجالست علماء و صلحاء احتراز تمام کنند بقصد آنکہ چیزے نہ گویند
و چیزے نشنوند بمکر و بہانہ در پیش گیرند کہ از اختلاط مردم مارا در حضور خلل واقع میگردد و یا
آنکہ شب و روز از اختلاط جہلاء و اہل عصیان از جان دوست دارند چہ در آن جا یابند و اگر

فی الولایۃ علی ضربین ۱۲

۱ہ یا مثال ایشان مانند باران بزرگ از ابر باران نشیب ... قطرہ آنکہ ... تمام ریزد و از آسمان کہ در آن تاریکی باشد از تراکم ابر و تیرگی شب و از رعد صعب کہ از آن شنیدہ شود و امر روشنی از و لامع گردد و در آید اہل این باران از بیم آن انگشتان خود در گوشہای خود از بیم صدای رعد اعتقاد آنکہ بدین زسد بر ایشان پرہیز از خوف ہلاک و خدای تعالی احاطہ کنندہ است بر ناگرویدگان ۱۲ تفسیر حسینی

گاہی بعلما ملاقی گردند انقیاد کنند امور حقانی را چون برخیزند باز بہمان عادت مالوف روند قسم دیگر از ایشان ظاہر حال خود را بل بعضے اتباع حاضر مجلس خویش را نیز بصلاح تام ظاہر شریعت آرایند چنانکہ در طہارت آب چندان جہد کنند کہ از میان دریاب بردارند و خادم را فرمایند تا دستہای خود را نیز بدان آب نرسانند و بیک دست دنبا زند و برجائے بلند نہند و تخصیص آن را تا از بہر خود کنند و درزمان وضو و غسل ہر عضوی را بہ تبلیغ مبالغہ تمام مالا کلام شویند بل از برائے تخفیف ہر عضوے خرقہ علےحدہ سازند و تا خشک تمام نسازند پائے را در کفش نہ نہند و بر زمین غیر قابل صلوٰۃ نروند بل اگر پائے برہنہ بر زمین نہند اگر خشک باشد در بدیہہ شویند و بر مصلے مخصوص تنہا ایستند قیام و قعود تا موجہ ہبوط و صعود تا مرخصہ بجا آرند بعد از ادائے رکعتے چند دعا زبانی بر زبان رانند و علے ہذا القیاس ترتیبات مبتدعات بجید و عدمیکنند و از ان خبر ندارند کہ این جملہ از ممنوعات اند بل از علامات بد افضل اند **ایضا** این طائفہ با علماء صلحاء مجالست کنند و سخن ایشان قبول کنند زبانی نہ یقینی و حیلہ آرند کہ ما را میل و محبت بدین معتقدان بی ایمان نیست نہ ہر باران است آبل این روشہا تا موجہ از خود گرفتہ اند بر ما جز بیجا ر گفتن بیش نیست کرامت و مرات میگوئیم کہ ثبات بر شر کنند اما قبول ندارند بدانکہ این قسم اہل نفاق اند کہ آیت کریمہ اِنَّ المُنٰفِقِیۡنَ فِی الدَّرۡکِ الۡاَسۡفَلِ مِنَ النَّارِ در شان ایشان است چہ اہل عقل را پوشیدہ نباشد کہ این مردم پیش ما و شما چرا نباشند و چرا گمراہ نگردد دیگر چون خدمت دنیاوی ایشان بوجہی کنند بل اشتیاق تام در ان ندارند کہ بیجا را امر کنند تا جان بازند چہ امر شرائع ایشانرا قبول نمیکردند چنانکہ بروزے در مجلس سخن بجائے رسانیدہ بودم در ہر معروف میگفتم کہ اگر ایشان اہل اضی نبودے این متمردان سگان را از برائے چہ نگہداشتی یکے از معاندان اہل نفاق گفت این متمردان سگان اند کہ بگرد نواحی سرائے پیر ما میگردد گفتم آرے سگان باید را مردار خواران نگہدارند چہ ایشانرا قصد شکار خوکان باشد و اگر نہ مردم اہل را یک سگ بس باشد **ایضا** اتباع این پیران بر اقسام اند قسمے کہ بتحقیق حال ایشان رسیدہ بخلوص اعتقاد ایشان معتقد گشتہ کافر مطلق گشتہ اند چہ گاہی او را خدا گویند و گاہی پیغمبر و گاہی مہدی و گاہی قتال و غیر ذلک از الفاظ کفر بلا حد و عد بر زبان رانند چون منکران

بعث و حشر و نشر اند و قسمی دیگر که از عقیده خالص اطلاع ندارند قیامت را
قایل اند ولیکن گمان فاسد بر آن بسته که پیر را مطلق بهشتی دانند و بیعت او را
نجات از دوزخ دانند هر چند گناهگار باشد بل بعد از آن خوف از دل بدر کنند
باعتماد آنکه پیر ما مطلق بهشتی است ما را نیز خواهد رهانید اینها نیز کافر مطلق اند چه
زوال خوف از مؤمن زوال ایمان او باشد **قسم سوم** آنکه ظاهر شرع بیعت را بجا
آرند اما مجالست و محبت آن یاران دیگر که طاغی و باغی باشند از دست ندهند
چه گمان برند که مگر ایشان را نجات خواهد داد این قوم نیز اهل نار اند چنانچه در تفسیر حرچی
در تحت آیت وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ آورده هر که با اهل باطل یاری کند از اهل
نار گردد و ایضا شفاعت شفیعان نیابد نعوذ بالله من ذلک **لو عد** دیگر کسانی باشند
که ابکاء بر عظام رمیم و غرور نا مستقیم ورزند و آن سادات اند که طریقه عمل صالح پس
پشت انداخته و باعتماد بی دلیل محض نسب گشته خود را ناجی دانند بل مردم خواص و عوام
عالم را ضمین گردند و حجج مقبوله و دلایل مردوده نه مقبوله بر عوام فرود آرند که ما از
اصل بزرگ و از اولاد پیغمبریم ما را غم نیست بسبب ما کشتی گردیم شما در آیندگان هر چند بسیار
دیر باد باشید شما را بگذاریم بل هر چه از مناهی و ملاهی بجا آرید چون در نظر ما مقبول افتید
نظر ما چون آتش کاه سوز است معاصی شما را خواهد سوخت درین مضمون کلمات
کفر و الحاد اکثر من ان یحصی بر زبان رانند هم خود را کافر سازند و هم معتقدان این
معانی را ای عزیز اگر خواهی که این روایات را دریابی در کتب های اسلامیه نظر کن که
اگر تمام آن را در تحریر آرم واجبات دیگر از من فوت خواهند شد اما بعضی از آنها
ابراز می نمایم تا این مجموعه خالی از فواید نباشد **در مشارق و شرح او**
آورده است مَنْ اَبْطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ یعنی هر که پس انداخت او را عمل نه
شتاباند او را نسب او الی قوله یعنی حضرت عزت بدرجات بلند در بهشت نرساند او را به
سبب اصل بزرگ او یعنی بی ایمان و طاعت کسی را کرامت قربت و نجات از دوزخ
و درجات بلند در بهشت نباشد اگرچه پیغمبر زاده است و اصل بزرگ است و حدیث دلیل میکند بر آنکه
نزدیک خدای تعالی بکرم کسی است که او متقی است اگرچه مولی زاده و بنده حبشی و کم اصل
است و خوار ترین مردمان نزدیک او کسی است که او گناهگار ترین است اگرچه از اهل

بزرگ است الی قوله اصل و نسب صورتی است و حق تعالی در صور نگردد بل در عمل و
نیت نگردد و گفت فَاِذَا نُفِخَ فِی الصُّوْرِ فَلَا اَنْسَابَ بَیْنَهُمْ یعنی چون قیامت گردد
هیچ کس را بسبب نسب و اصل نیامرزند و نگویند که فلان کس پیغمبر زاده است یا سید زاده
یا شیخ زاده یا عالم زاده است بیامرزید بلکه گویند چه عمل کرده است بدان خبر دهید الی قوله
در عمل جهد کنند و نجات خود از خدا و کرامت دینی از تقوی و اجتناب از محارم و معاصی
جویند نه آن که به نسب و مال مغرور گردند گویند که ما سید زاده یا شیخ زاده یا عالم و صالح
زاده ایم ما را بدان خواهد بخشید اگر عمل نکنم چه باک است که این غرور شیطان و هوای
نفس است الی قوله بے متابعت رسول علیه السلام است تقوی خود را محبوب خدای
تعالی دانستن بسبب بزرگ زادگی ضلالت است نعوذ بالله منها انتهی کلامه
و در تفسیر شهاب الدین است چون این آیت آمد وَاَنْذِرْ عَشِیْرَتَکَ الْاَقْرَبِیْنَ
یعنی بترسان قرابتیان خویش را آنها که نزدیکتر اند بتو چون این آیت نازل شد
رسول علیه السلام از کوه برون آمد و ندا میکرد یَا آلَ قُرَیْشٍ وَیَا آلَ کَعْبٍ یَا آلَ
مُرَّةَ وَیَا آلَ هَاشِمٍ مردمان جملگی بر وے جمع شدند الی قوله ای فاطمه دختر محمد صلی
الله علیه وسلم و اے صفیه دختر عبد المطلب عم محمد صلی الله علیه وسلم و اے فرزندان
عبد المطلب لَا اَمْلِکُ لَکُمْ مِنَ اللّٰهِ شَیْئًا یعنی قدرت ندارم از برائے شما از
خدایتعالی هیچ چیزے و هرچه خواهید از خدا خواهید برای آخرت و اعتماد بر من مکنید
که شما قرابتان من هستید من عذاب خدایتعالی از شما باز داشتن نتوانم انتهی
کلامه و فی المدارک قوله تعالی وَاَنْذِرْ عَشِیْرَتَکَ الْاَقْرَبِیْنَ فَاِنْ عَصَوْکَ
فَقُلْ اِنِّیْ بَرِیْءٌ مِّمَّا تَعْمَلُوْنَ ای منکم و من اعمالکم انتهی کلامه پس این
گفتن رسول علیه السلام از در استحقاق باشد یا از روے کذب نفاق نعوذ بالله
من ذلک اگر استحقاق دانید اعتقاد برین جمله باید بکنید و اگر کذب نفاق دانید کافر
میگردید و فی تفسیر درة البیضاء روی الاصمعی قال خرجت الی بیت الله
فبینما اطوف حول الکعبة باللیلة و کانت اللیلة متقمرة فاذا انا بصوت حزین
طیب فاتبعت الصوت فاذا انا بشاب حسن الوجه و ظریف الشمائل
علیه اثر الخیر و علی رأسه ذوابتان و هو متعلق باستار الکعبة و هو یقول یا سیدی و مولای

ف: نسب و اصل هیچ کس را نگویند که فلان پیغمبر زاده یا سید زاده است

ف: وانذر عشیرتک در حق اهل بیت

ف: ترس و خوف اهل بیت الله در حق زین العابدین

نامت العیون وغارت النجوم وانت ملک حی قیوم غلقت الملوک ابوابها
وقامت علیه حراسها وحجابها وبابک مفتوح للسائلین فیها اناسا
ملک حاضر ببابک مذنب فقیر خاطی مسکین واقف ببابک جئتک
ارجو رحمتک یا رحیم ان تنظر الی بلطفک یا کریم یا ارحم الراحمین الی قوله
حتی سقط علی وجهه مغشیا فدنوت منه فاذا هو زین العابدین ابن حسین
بن علی رضی الله عنهم فوضعت رأسه فی حجری وبکیت بکاء شفقة
له فقطرت قطرة من دموعی علی وجهه فافاق عینه من غشیته و
فتح عینه ثم قال من الذی اشتغلنی عن ذکر مولای فقلت انا الاصمعی یا
سیدی ومولای ما هذا البکاء وما هذا الجزع وانت من اهل النبوة
الیس الله یقول انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت ویطهرکم
تطهیرا فاستوی جالسا وقال یا اصمعی هیهات ان الله خلق الجنة لمن
اطاعه وان کان عبدا حبشیا وخلق النار لمن عصاه ولو کان ولدا قرشیا و
ملکا هاشمیا اما سمعت قال الله تعالی فاذا نفخ فی الصور فلا انساب بینهم
یومئذ ولا یتساءلون فمن ثقلت موازینه فاولئک هم المفلحون ومن خفت
موازینه فاولئک الذین خسروا انفسهم فی جهنم خلدون تلفح وجوههم
النار وهم فیها کالحون قال الاصمعی فترکته وودعته علی حالته انتهی کلامه پس ای
عزیزان مردم چه گروه اند وچه گفته اند وامثال این مردم زمانه ما چه میگویند وچه میکنند یا
آنکه قرآن وتفسیر احادیث وغیر ذلک من کتبها اسلامیه را مطالعه نکرده اند ویا آنکه هوا
نفسانی بر ایشان غالب شده تا در تحت این حکم در آمده اند قوله تعالی افرایت من اتخذ
الهه هواه وبمضمون قول خیر البشر علیه الصلوة والسلام بئس العبد عبد هوی
یضله بندگان هوا گشته وگمراه ابد شده اند ودر حاسیه بزدوی است الهوی میلان
نفس الی ما یتلذذ من غیر داعیة الشرع ازان بلا داعیه شرعیه محمدی کارهای
باطل پیش گرفته اند اکنون این مردم سادات این زمانه را در رفض اقوال است بلا حد
وعد بعضی گویند که سادات ماموں الخاتمه اند هر چند گناهان بلا حد چون خون وزنا وشراب
خمر واستماع ملاهی وغیر ذلک از کبائر بجا آرند از مرتبه ولایت بدر نه روند ونه بدان

نصیحت زین العابدین

ماخوذ خواهند شد و در این اقوال از روایات ماتقدم معلوم شد که من آمن فقد
کفر وایضا کل ذنب یوجب سقوط العدالة یوجب زوال الولایة وفی التمهید
اجمعنا جمیعا علی انه لا یجوز زوال الایمان عن الانبیاء علیهم وقد
سبق ذکره الی قوله فاما سائر المؤمنین والکافرین لا نقول لاحد
بعینه انه من اهل الجنة او من اهل النار فنقول ان من مات مؤمنا
فهو من اهل الجنة وان من مات کافرا فانه یکون من اهل النار ثم لا یجوز
الامن سلب الایمان عند المعاینة بشوم المعاصی عند من اهل السنة
والجماعة وقالت المرجیة اذا وجد منه الایمان فان المعاصی لا یضره انتهی
کلامه در رد البدع آورده است که بنده به گناه کردن کافر نشود اما بخوار وسبک
داشتن گناه کافر میشود و خوار داشتن گناه آن باشد که بنده دروغ گوید یا غیبت
کند مؤمن را آزار در دل خود هیچ خوف و پشیمانی وترس نکند و بسیار کس که ایمان
بباد داده اند وخبر ندارند انتهی کلامه ای عزیز هیچ جا در قرآن وحدیث نباشد که اولاد
بلا حساب به کردهای آبا و اجداد بخشند اگرچه گناهگار باشند وفی التمهید روی عن
ابیحنیفة انه قال اکثر ما سلب الایمان عند المعاینة وهذا انما یکون زوال
الایمان قبل النزع بسبب من الاسباب کاستحلال الحرام او تحریم الحلال
او کلمة الکفر جهلا او عقلا او ذکر شیئا یکون فیه رد الاسلام وهو لا یعلم ذلک
ولم یتب منه حتی عاین ذلک فتاب عند المعاینة فالتوبة عند ذلک لا
ینفع فیجب علی العبد المومن ان یقول فی کل یوم اللهم انی اعوذ بك
من ان اشرک بک شیئا وانا اعلم واستغفرک لما لا اعلم انتهی کلامه
ایضا مردم را بدان عقیده خوانند که محبت ظاهر و باطن را بسوی پنجتن پاک
دارید که حق محبت بدین جانب ست او پنج تن پاک ایشان حضرت خیر البشر با مرتضی
وحسن وحسین و فاطمه زهرا گویند ودر تیسیر الکلام ست ومن الروافض من قال
ان حب علی واهل البیت اولی من غیرهم ومنهم من قال وجب اللعن علی
من خرج علی علی من الصحابة مثل معاویه وطلحة وزبیر وعایشه وهذا
بدعة سیئة والاصح انها کفر انتهی کلامه ودر رساله رد روافض

فی اما سائر المؤمنین

فی اکثر ما سلب الایمان عند المعاینة

فی در رساله رد روافض

آورده است اما تفضیل در محبت این موسیٰ نقل میکند که سوال کردم از حافظ عبد الرحمن
بن مهدی العزازی اگر کسے تفضیل نماید ابا بکر صدیق و فاروق را بر ذی النورین و علے
رضی اللہ عنہم و علے را تفضیل ننماید بر ایشان اما آزاد و ستدارد جواب فرمود که در دل
او چیزی هست و آن از وی قبول نیست و مروی است از حمزه ابن مغیره سقفی
که مردی سفیان ثوری را گفت که من زعم ندارم که علی رضی اللہ عنہ افضل است اما علے
را دوست دارم سفیان گفت که تو مرد رافضی الی قوله شیخ الاسلام عبید بصری مالکی که
معروف است بسنت و معرفت تصوف او در کتاب خود فرموده اصل سنت و توحید که
اجماع سلف و خلف و ائمہ دین و فقہا ما بین المشرق و غرب همه اجماع نموده اند آنکه
عقیده سنت جماعت چہارده خصلت است الی قوله و آنکه چهار یار را بترتیب دارند الی
قوله پس هرکه مخالف چیزے ازین کند مخالف سنت و جماعت کرده باشد و حدیثی که طبرانی
روایت کرده است از حضرت رسالت پناه آنکه فرمود ابو بکر خیر امت من است و ارحم ایشان
و عمر فاروق اعرف و اعدل ایشان و عثمان احی ایشان و علی اهیت ایشان و هر پیغمبر را
صاحب سری است و صاحب سر من معاویہ بن سفیان است انتہی کلامہ بدان اے
عزیز چنانکه اہل سنت و جماعت را اصطلاحات است در اصول دین چون هفت صفت
ایمان و احکام و ارکان نماز و فرایض غسل و وضو و تیمم و عدد رکعات نماز فریضه و
چہار کتاب و چہار مذهب و چہار کرسی و غیر ذلک تا درمیان یکدیگر اسلامیان یا موز انند
و بیاموزند همچنان روافض را اصطلاحات است در اصول روافض تا ضعفا جهال را کافر سازند
چنانکه دوازده امام و پنج تن پاک و پنج فرق و ده گیسو و چہارده معصوم پاک و غیر ذلک پس معلوم
شد که این اصطلاحات روافض است چون خود تراشیده ایشان است نه موافق کلام ربانی
و نه مطابق حدیث نبوی نه گفتار اصحاب است از اقوال آئمه عالیجناب چنانکه سائلی امام
یوسف قاضی را از مرتبه پنجتن پاک پرسید حضرت امام یوسف او را برفض نسبت کرده
ایضاً ابو شکور آن مسائل را رافضی خوانده چون لفظ پنجتن از اقوال و علامات و اصطلاحات ایشان
است کما ذکر فی التمهید وحکی ان رافضیا جاء الی ابی یوسف القاضی فقال ما
تقول فی اربعة خامسهم النبی علیه السلام او خمسة سادسهم جبرئیل علیه
السلام اراد به اصحاب الکساء فعرف ابو یوسف انه اراد طعنا فی حق ابو بکر رضی اللہ عنہ

فی عقیده اہل سنت چہارده خصلت است ۱۲

فی بیان اہل سنت و جماعت اصطلاحات روافض را نیز اصطلاحات است ۱۲

فقال ما تقول فی اثنین ثالثهما الله تعالیٰ وهو قوله تعالیٰ ثانی اثنین اذ هما
فی الغار و قوله تعالیٰ ان الله معنا و روی لما نزلت هذه الایة فقال
النبی صلی الله علیه وسلم لابی بکر لقد بلغت من الله تعالیٰ مبلغ الا فتخار
حیث اثنی علیک الجبار بقوله ثانی اثنین اذ هما فی الغار انتهی کلامه پس معلوم
شد که لفظ پنجتن پاک علامت روافض است همچنین لفظ دوازده امام و فی التمهید و
منهم من قال بان الامة لم یعرف الامام وهم اثنی عشر ثمانیة ظهرت دعوتهم
و ثلثة بولطن واحد بقی و هو مهدی فانه یجب البیعة لهو کلا و من خالفهم
فهو کافر و هذا منهم کفر انتهی کلامه و علیٰ هذا القیاس تمام اصطلاحات روافض
باطل و ناقابل اگرچه اهل سنت و جماعت دشمنی پنجتن پاک غیرهم از اهل بیت نداریم نعوذ
بالله من ذلک بل از دیده خوشتر و از جان دوستتر می شماریم لیکن طریقه محبت ایشان را
بترتیب نگهداریم کما مر چون این الفاظ از علامات روافض است نباید بر زبان راند تا داخل وعید
من تشبه بقوم فهو منهم نگردیم ایضا انچه یکی از جمله مفتریات ایشان آنست که نزد
الله تعالیٰ چیزی آمده حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم اهل بیت را در تحت آن درآورده
و خلفای ثلثه را در زیر آن نمانده نعوذ بالله من ذلک پس آیت و من اظلم ممن افتریٰ
علی الله کذبا نگر در شان ایشان است انچه افترا محض بر خدا و رسول خدا بندند و کافر میشوند
و در تفاسیر آن بلکه نمود که حضرت خیر البشر و مرتضیٰ و حسن و حسین و فاطمه زهرا رضوان
الله علیهم اجمعین به گلیم پوشیده و در حق ایشان دعا کرده این گلیم را روافض چیز دانسته
و این توهم ناشی روافض را ابو یوسف دفع نموده کما مر هر چه حضرت خیر البشر در حق هر
کدام از اصحاب دعای خاص کرده پس بدان فضیلت بر خلفا ثلثه ثابت نشد و ایضا
دعوی کنندگان که سادات را امت نه گویند ای عزیزان آن طایفه جهلا معنی لغوی معنی
اصطلاحی امت را در نیافته بمجرد ظن گمان دعوی کرده که در مجالس سادات و محاورات اهل علم
خجالت خواهند کشید چگونه مقتدائی داشایند فی الصراح امة گروه از هر جنس حیوان امم
جماعة و مردم و راه دین و شریعت یقال فلان لا امة له ای لا دین له انتهی کلامه
پس اگر سادات را امت پیغمبر نگوئیم گروه پیغمبر نخواهند شد یا مردم او نخواهند شد و یا لا دین لهم
میشوند و فی التمهید قوله تعالیٰ و کذلک جعلنا کم امة وسطا الیٰ قوله و لم یفضل

ف لفظ پنجتن پاک الا لفظ علامت روافض نیست ۱۲

ف چون پس این الفاظ از مذهب روافض نیست زبان نباید راند ۱۲

بين الصحابة وغيرهم والامة اسم عام يتناول الكل من الاول والآخر
وفي حق الايمان كلهم على السواء انتهى كلامه ودر شرح مشارق است هركه
با رسول الله عليه السلام بعد از ايمان با عتقاد پاک يكساعت صحبت داشت وبا ايمان
از جهان برفت او از اصحاب است انتهى كلامه وفي التمهيد لان عليا كان من الصحابة
انتهى كلامه پس چون مرتضى وحسن وحسين وفاطمه تمامهم اصحاب بوده اند واطلاق
اسم امت برايشان جائز آمده پس براولاد ايشان بطريق اولى جائز باشد بل اگر امت
نگويم كافر گشته باشيم اگر مسلمان سنى باشد كافر نميشود گوئيت يا پيغمبر گفته باشيم وبعد
از خاتم النبيين دعوى پيغمبري كفر باشد واز عبارت مكتوب نيز معلوم شد ومحرر آمده
كه امت ايضا دعوى كنند كه بغير از سادات پيرى وپيشوائى جائز نباشد مگر از ان خبر ندارند
كه چار خانواده مشائخ با امام حسن بصري ميرسد حسن بصري چه كس است وفي التمهيد
ومنهم من قال بان للعالم لا يخلو عن الامام والامام من اولاد الحسن
والحسين وهو يعلم العلم من الله او من جبرئيل فمن لا يعرف ولا يؤمن
به فموته موت الجاهلية وهذا كفر انتهى كلامه وعلى هذا القياس وفضل
در رفض قوال بلا حد وعد است كه در تقرير وتحرير آوردن آن تضيع عمر خواهد
شد چه دلائل عقلى دارند نه نقلى پس به هر زبان به هر مكان عقل ايشان ديگر تقاضا كند في
الجمله اگر خواهى كه مسلمان سنى باشى خود را برين عقيده ثابت دار كه در تمهيد مسطور ومذكور
است قال اهل السنة والجماعة ان افضل الخلق بعد الانبياء والمرسلين
والملائكة كان ابو بكر ثم عمر ثم عثمان ثم على رضى الله عنهم الى قوله ولما
روى عن على بن ابى طالب رضى الله عنه انه كان على المنبر بالكوفة
فقال ابنه محمد بن حنيفة من خير هذه الامة بعد نبينا فقال ابو بكر
فقال ثم من فقال عمر فقال ثم من فقال ثم من فسكت على ثم قال لو
شئت انباتكم بالرابع وسكت فقال محمد انت فقال ابو امرء من المسلمين
فان قيل بان عليا كان افضل من ابى بكر لانه ما اشرك بالله تعالى وما عبد الصنم
قلنا ليس كذلك فان عليا كان كافرا حكما قبل الاسلام تبعا لابويه ولو لم يكن
كافرا لكان لا يحتاج الى دعوة النبي عليه السلام وعرض الاسلام عليه دل انه كان كافرا

فان كان كافرا قبل الاسلام [illegible]

ثم لما اسلم صح اسلامه دل ان کفرہ کان صحیحا بالشیعیة فنقول ان ابابکر افضل الصحابة ثم عمر ثم عثمان ثم علی رضی الله عنهم اجمعین ثم بعد هؤلاء الاربعة کان افضل الناس اهل البیت وهم اهل بیت رسول الله صلی الله علیه وسلم ثم الذین شهد لهم بالجنة ثم اهل البدر ثم اهل الحدیبیة ثم الصحابة افضل من الامة ثم التابعون ثم تبع التابعون **واعلم** ان عایشة افضل من نساء العلمین الاولین والاخرین ومن قال فاطمة افضل من عایشة علی الاطلاق فهو من مذهب اهل الشیعة والروافض بل العایشة افضل وان کان نسب فاطمة افضل کما ان ابابکر افضل من علی وان کان علی هاشمیا لما روی عن النبی م خیر القرون قرنی ثم الذین یلونهم الخبر بطوله وقالت الروافض بان اهل البیت هم علی وفاطمة والحسن والحسین کانوا افضل من الصحابة وعلی ما کان من الصحابة لانه کان من القرابة والصحابة یکون من غیر القرابة وقالوا ان علیا کان افضل الناس بعد رسول الله صلعم وهو ما کان من الصحابة ومن الصحابة افضلهم ابوبکر وهذا مردود علیهم لان علیا کان من الصحابة بدلیل ما روی عن النبی م انه قال اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم وکان علی رضی الله عنه منهم ولو قلنا بان علیا ما کان منهم یکون منقصة فی حقه فصح ما قلنا انتهی کلامه **الضیافیه** اعلموا انهم سموا رافضیة لانهم رفضوا دین الاسلام وقد سماهم الله کفارا فی قوله تعالی لیغیظ بهم الکفار والرسول م سماهم مشرکین حیث قال لعلی رضی الله عنه یخرج من قوم لهم نبذ یقال لهم الروافض فاذا لقیتموهم فاقتلوهم فانهم مشرکون الی قوله وهذا القوم قالوا لعلی انت الاله فاحرقهم النار انتهی کلامه وفی بستان ابی اللیث السمرقندی قال عامر الشعبی الرفض لم الزنادقة فما رایت رافضیا الا ورایته زندیقا انتهی کلامه وفی درج الخلاصة آل رسول من حیث النسب کآل علی وجعفر وعقیل وحارث بن المطلب من حیث الدین فکل مؤمن تقی الی یوم القیمة ما یقال آل محمد علی رض واولاده فهو علی قول الروافض فانهم یقولون کذلک کذا فی التفسیر الزاهدی انتهی کلامه وفی اصول الصغار سئل رضی الله عنه عن ذکر المقتل فی

ف درجات صحابہ و ...

ف وجہ تسمیہ رافضی

ف سئل عن ذکر المقتل

نام کتاب

یوم عاشوراء اهل یجوز ام لا قال لا لان ذلک من شعائر الروافض انتهی کلامه
و فی تیسیر الکلام **فان قیل** کان علی کرم الله وجهه اعلم و اشجع فینبغی
ان یکون افضل من جمیع الصحابة **قلنا** بل الصدیق کان اوفر علماً و اشجع
قلباً انتهی کلامه و فی الامامه و ذو النورین حقاً کان خیراً من الکرار فی صف القتال
انتهی کلامه یعنی عثمان را افضلیت است بر مرتضی در صف جنگ چه در صف جنگ عثمان
از مرتضی هنوز غالب و قاهر بر اعداء بوده پس معلوم شد که آنچه در بعضی جنگ نامها اکثر
کار و بار محاربه و جهاد را بجانب مرتضی نوشته اند و از محاربه خلفاء ثلثه سکوت ورزیده اند
آن نیز مجبوریت کمالات روافض اند چه مرتبهٔ دینی و دنیاوی ایشان فوق یکدیگر بوده

نوع چهارم کسانی باشند که چون فضل الهی بر غرباء دین محمدی رسید تا ایشان را
از شر ملحدان زمانه برهاند و قهر نامتناهی بر اعداء دین احمدی فرستد تا ایشان را
از مسکن و وطن بریده بخانه گور بی کفن برساند این هنگام طایفه برخیزند که از
اولاد ایشانم هر نعمتی که در ایشان بود در سینهٔ ما ریخته رفته اند این طایفه هنوز
بازار تیر آزار جهل و ضلالت مخالفت سنت و جماعت گرم گردانند حتی که عوام زمان
این مرتبه از اول بار بیشتر جمع گردند و همان طریقهٔ مخالف آباء و اجداد در پیش گیرند
نعوذ بالله من ذلک ای عزیز سجاده کار نسبت بزرگ و قومی نیست چه جای آن که
نسب ناکس و دنی قابل آن باشد بلکه استقامت سجاده را اذن و ارشاد می باید
چنانکه مقرر خواهد شد **نوع پنجم** کسانی باشند که او از دیو و پری شنوند و یا بخواب
بینند دعوی پیری و مریدی کنند که ما ماموریم بدین کار من عند الله و یا ما را
پیغمبر علیه السلام برین امر کرد و یا فلان شیخ که از دار الفنا به دار البقا رحلت نمود
حاضر آمده ما را اذن و ارشاد داده بدان و آگاه باش که این جمله از القاء نفسانی
و اغوای شیطانی است که این ضعیف را کافر ساخته و سبب کفر عوام الناس
گردانیده نعوذ بالله من ذلک **نوع ششم** افغانان را دون قواعد یکی است
که کدخدایان و سرداران او پس جمع گردند بر یکی از آن میان که مصلحت بینند مباد که بعد
پیر کنند تا آن دنی بی علم بی اندیشه بدان مغرور گردد لاف پیری و پیشوائی زند و
مرید گیرد **ایضاً** در افغانان قاعده بر آن رفته است که هر که چیزی اندک و بیش خیری

و صدقه کنند و آه او و نفرین او بی معنی بر آرد بل در بعضی وقتها گاه جفتی و ماده گاوی شیردار بخشد یا خرابی از خوابهای او درست آید یا سخنی را که از غیب گفته باشد خود کافر شده و آن سخن همچنان شده باشد آن را پیر کامل گویند و عاشق صادق نامند چه ایشان مردم نفسانی را نشناسند هر چه قبول طبع نفسانیه ایشان آمده آن را قبول میدارند و هر چه مخالف نفس باشد آزار و شوار دانند و اعراض کنند حضرت ملای روم در شان عشق چه میفرماید.

مثنوی

در نگنجد عشق در گفت و شنید / عشق دریاییست قعرش ناپدید
قطرهای بحر را نتوان شمرد / هفت دریا پیش آن بحر است خورد
با محمد بود عشق پاک جفت / بهر عشق او خدا لولاک گفت
منتهی عشق چون او بود فرد / پس مراد را از انبیا تخصیص کرد
با تو گوید این جبال راسیات / وصف حال عاشقان اندر ثبات
عاشقان را شادمانی غم اوست / دست مزد و اجر خدمت هم اوست
غیر معشوق ار تماشایی بود / عشق نبود هرزه سودایی بود
هر که اندر عشق یابد زندگی / کفر باشد پیش او جز بندگی
پیش شیخی عرضه کرده بود حق / گنجهای خاک تا هفت طبق
شیخ گفتا خالقا من عاشقم / گر بجویم غیر تو من فاسقم
هشت جنت گر در آرم در نظر / ور کنم خدمت من از خوف سقر
مؤمنی باشم سلامت جوی من / زانکه این هر دو بود حظ بدن
عاشقی کز عشق یزدان خورد قوت / صد بدن پیشش نیرزد برگ توت

انتهی کلامه پس افغانان جاهل از کاره بلا عاشقان غافل گاو کش و گوسفند کش را عاشق خوانند و ازان خبر ندارند که حضرت خیر البشر ص کشتن جانوری شیردار را منع فرموده لقوله علیه السلام ایاک و الحلوب و ایضا شیخان افغانان گوساله ماده گاو را می کشند که این را خیر زیادت ر باشد و مادر مشفقه مهربان را زار و بیزار میگردانند و ازان خبر ندارند که مهتر یعقوب ع گوساله ماده گاو را کشته بود حکمت الهی آن اقتضا کرد که او را بفراق یوسف مبتلا گردانید و ایضا قال علیه السلام

ف سبب جدائی یوسف از یعقوب ۱۲

مَنْ فَارَقَ بَيْنَ وَالِدَةٍ وَلَدِهَا فَرَّقَ اللهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَحِبَّتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
واگر کسی غلام بچه را از مادر جدا گرداند در حین بیع یکی از ایشان نیز داخل این وعید گردد
زیرا که حدیث برین جمله آمده است بعد ازین بدان ای فرزند با صلاح و ای دلبند
با فلاح که طالب کمال مرتبهٔ مریدی را چاره نیست از ادای شروطی که پیش ازین
در باب تحصیل علم تصوف مقرر و محرر آمده اند و اگر ارادهٔ مریدی شریعت داشته باشد
اگر شروط دیگر بجای نیارد باری خداترس باید که باشد و خداترسی را پیشهٔ خود سازد
زیرا که بی غلبهٔ ترس و هیبت باری تعالی از مریدی نتیجه نخواهد یافت بل درین زمانه گمراه
خواهد شد چه غرور شیطانی و هوای نفسانی بر تغلب خواهد نمود بعد ازان پیری را جوید
که موصوف بصفات کمال پیری باشد مختصر شروط کمال پیری آنکه عالم بعلم تفسیر و حدیث شرایط کمال پیری
باشد دوم آنکه مسائل شریعت را آنچه کردنی و گفتنی باشد بتمام دریافته باشد سیوم
علم مناظره که درمیان علمای اسلام و مبتدعان ناتمام ست دریافته باشد تا خود را و متابعان
خود را از وساوس شیطانی و از خیال فاسد مبتدعان بدان طریق نگهدارد چه اگر مدعی
ناقابل باشد صحت نقل جوید الاقامة دلیل خواند چهارم علم نقاط و آن سیر است میان نفس
و روح و میان روح و رب الارباب که عالم باین اشیا باشد کما حقهم تا در سلوک بضلالت
نه افتد بسا مردم درین ورطه هلاک شده و بدین بی ایمان رفته چه بسا وقت باشد که برزخ
روح را در یابد و آنرا خدا داند کافر گردد نعوذ بالله من ذلک و این علمیت که در تحریر نیابد
مگر بطول صحبت مرشد پنجم اهم ترین شرائط آنکه شاید و باید که این پیر باذن و مرخص
و مجاز باشد از جانب پیری که او نیز موصوف بدین اوصاف باشد هکذا الی عهد رسول الله صلی
الله علیه وسلم و الا هلاک ابد گردد و هم پیر و هم مرید را گمراه داند چه بسیار از پیران هستی
و عادی موصوف بکمال اوصاف اند الا وصف اذن ندارند شایان پیری و پیشوائی
نمی باشند هم ازان ست که هم خود را گمراه گردانند و هم مریدان را و لیکن باید که مریدان
خواهان ثبات بردین و سداد یقین باشد و در حین شغل ظاهر و باطن و در حین خدمت
پیر نه آنکه از آنچه خواهان اهل هوا باشد چون مقصد مقصود را غلط کرده حق را ماند و شغل
خلق را گزیند عاقبت هوا و ابضلالت کشد کقوله علیه السلام بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ هَوًى يُضِلُّهُ
بغفلت در زمانیکه حضرت سری سقطی مر جنید بغدادی را اذن میداد ممانعت نمود

که من و یک سرد خود را بآتش انفاس قدسیهٔ دیگران میخواهم که گرم سازم چه جای آن که ضمین دیگهای دیگران گردم اما چون حضرت پیر ایشانرا قابل دید دانسته فرموده که من دانم نفس شریف شمارا چندان حرارت و گرمی هست که بیک نفس دیگهای بسیار را گرم سازد **القصه** بی اذن پیر کامل هر که مسلمان و مسلمان زاده باشد او را نشاید که خود را پیر و پیشوای گویاند و مرید گیرد والا عاقبت بضلالت افتد مؤید این معنی است آنچه حضرت شیخ الاسلام شیخ جلال الدین تهانیسری قدس سره در ارشاد خود فرموده که طالب حق را بر علم طلب واجب است که خدمت کفش بای صدیقی کند که درین راه رفته باشد و نشیب فراز این راه رفته باشد و مقتدای شریعة و طریقت و حقیقت و معرفت گشته باشد تا آن مرشد کامل این طالب صادق را رهنمونی هر چیزے کند و مرید صادق مهذب گردد بافعال و اخلاق حمیده و در سایهٔ دولت آن مرشد کامل گردد قوله تعالی وَابْتَغُوا اِلَیْهِ الْوَسِیْلَةَ و قوله علیه السلام اَلرَّفِیْقُ ثُمَّ الطَّرِیْقُ **بیت**: سه رهبری جو که درین بادیه پر شور راه است مرد سرگشته چه داند که کجا باید رفت ؛ و ارشاد تمام حاصل نشود مگر بطول صحبت مرشد کامل که تا افعال و اخلاق و احوال او دانستن بدان عمل کردن و مواظبت کردن میسر آید بتدریج شایسته درگاه حق گردد و مقتدای روزگار شود بتوفیق الله تعالی انتهی کلامه پس چون بهدایت سبحانی و بحدیث رسول ربانی معلوم شد که طریق حصول این کار جز بخدمت مرشد متدین کامگار ممکن نیست هر که به هوی نفس خوض این دریا نماید البته طعمهٔ نهنگ ضلالت گردد کقول من قال **بیت**

هر آن کارے که بے استاذ باشد ؛ یقین مے دان که بے بنیاد باشد
هر که بے سر رہ پیش گیرد ؛ ہلاک از بہر جان خویش گیرد

ایضا قول مختار مشایخ برین جمله مشهور است که مَنْ لَا شَیْخَ لَهٗ فَالشَّیْطَانُ شَیْخُهٗ در شان این مردم است اما پیران رسمی این نقل مشایخ را بر حضرت خیر البشر افترا بسته و بمریدان عامی و جهال لا یعنی نموده که چون پیر نگیرید پیر شما شیطان باشد چه فرموده رسول خدا است نعوذ بالله من ذلک بدین گفتار شایان کفر گردند کقوله جل جلاله وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰی عَلَی اللهِ کَذِبًا اَوْ کَذَّبَ بِالصِّدْقِ اِذْ جَآءَهٗ

چه پیر گرفتن از لوازم اسلام نیست و روایت معتبر از حضرت سید جلال جهانیان
نیز برین جمله مشیر است واعلم ان البیعة من سنن الانبیاء علیهم السلام
ومن خلفاء الراشدین الی یوم القیمة باق بلا نکیر ولکن لا یجوز لاحد
من العلماء والصلحاء والسادات فی الخلافة والبیعة باختیاره الا
ان یکون له رخصة من الشیخ الذی هو ماذون ومرخص به للتحقیق
اکابرا عن اکابر الی نبینا علیه السلام ومن لم یبلغ الرخصة عن
مثل هذا الشیخ الذی ذکرنا فهو ضال ومضل وکان عاقبة امره
بالکفر لانه مدعی کذاب ومفتری علی صاحب الشریعة بالحقیقة
والافتراء علی الله من محض الکفر انتهی کلامه ایضا نیز روان شطار که
برگزیدگان حضرت غفار اند برین مضمون فتوے داده هرکه بی اذن مرشد حقانی
که اذن ارشاد دست بدست از حضرت خیر البشر آورده باشد یکبار دست ارادت
مرید را در دست خود نهد از روی وبال هفتاد اولیا کامل و یک نبی مرسل را کشته
باشد نعوذ بالله من ذلک وفی الرسالة المکیة اَلشَّیْخُ هُوَ الَّذِیْ یُقَرِّرُ الشَّرْعَ
وَالدِّیْنَ فِیْ قُلُوْبِ الْمُرِیْدِیْنَ وَشُرُوْطُهٗ اَنْ یَّکُوْنَ عَالِمًا بِالْکِتَابِ اللهِ وَ
سُنَّةِ رَسُوْلِ اللهِ وَلَیْسَ کُلُّ عَالِمٍ بِاَهْلٍ لِلْمَشْیَخَةِ بَلْ اَنْ یَکُوْنَ الشَّیْخُ مَوْصُوْفًا
بِصِفَاتِ الْکَمَالِ وَمُعْرِضًا عَنِ الدُّنْیَا وَالْجَاهِ وَالْمَالِ وَظَهَرَتْ فِیْ شَمَائِلِهٖ مَکَارِمُ
الْاَخْلَاقِ کَالصَّبْرِ وَالشُّکْرِ وَالتَّوَکُّلِ وَالْقَنَاعَةِ وَالسُّکُوْتِ وَالْاِخْلَاصِ
انتهی کلامه سوال درینجا اشکال وارد میشود چه صاحب رد البدع فرمود که کسی موت
با خلاص دین داری اختیار کند وعلم با عمل را امام خود سازد او را مرشد حاجت نیست الی قوله
هرکرا علم باشد وتقوی با توکل میسر شود خدای تعالی هادی او گردد انتهی کلامه **ایضا فیه**
در ذکر اویس قرنی بدانکه قومی باشند که ایشانرا اویسی گویند وایشانرا به پیر حاجت نباشد از انکه
ایشانرا نور نبوت در حجرهٔ خود بواسطهٔ غیرے پرورش میدهند انتهی کلامه پس ازین جا
معلوم میگردد که اذن شرط نباشد بلکه هرکه زاهد وعابد وعالم وصالح باشد شایان
مشیخت گردد جواب آنکه این وهم شما فاسد است چه ادراک شما تی این عبارت تا مرآمد بدچه
اشاره درین است که پیر گرفتن فرض و واجب سنت و مستحب نیست بل از نوافل امور اسلام است

پس هرکه زهد و ریاضت اختیار کند ابتغاءً لوجه الله و زاداً للآخرة تا توشهٔ آخرت برآرد
تا هرچه در کتب اسلامیه مطالعه کند بر وفق آن عمل نماید پس هادی او الله تعالی گشت
چه راه خودش بنمود درین باب کلامی مشهور است که لَا یَزَالُ الْعَبْدُ یَتَقَرَّبُ اِلَیَّ
بِالنَّوَافِلِ کرامت قربت رسد وقت این کس گردد نه آن که دیگرے را بجد قربت رساند
اگر مردم قصد خدمت او کنند و استماع اقوالش نمایند برایشان نیز تاثیری پیدا خواهد آمد
ولیکن این کس شایان آن نگشت که دعوت خواص نماید ذکر و فکر از القاء نفس خود
تعلیم کند و مرید گیرد و از خطرات مخالف و موافق آگاه سازد و از مهلکات خلوت بیاگاهاند
چه ذکر را و خلوت را و ارادات را اکثر من ان یحصی وارد میگردند تا هرکه بحضور کامل
آن واردات نگذشته باشد خود نتوان گذشت و نه مرید را تواند گذرانیدن چه فرق
نتواند کردن میان ارادت نفسانی و جنی و شیطانی و ملکی و رحمانی در کتب اهل سلوک
ازین انواع کلمات مملو و مشحون اند اما بے طول صحبت مرشد که او نیز بحضور شیخ
خود تجربه کرده باشد بلکه الی عهد رسول الله مکشوف نگردند چه تمام این احوالات
خیر و شر در تحریر نیایند تا معاینه کرده نشوند و اما اگر این عالم زاهد طلب مولے نماید این
هنگام بروے فرض گردد خدمت پیرے موصوف بصفات کمال چنانکه شیخ جلال
تهانیسری قدس سره فرموده که طالب حق را بر حکم طلب واجب ست این ست
اشارت درین عبارت نه آن که این کس پیر شد و مرید گیرد اگر در رسالهاے اهل تصوف
نظر کنی هیچ جائے نه فرموده اند که فلان شیخ و فلان کس از زهد و ریاضت و علم
و عمل خود بے اذن مرشد کامل پیر شد بل خواهی دید که فلان را از فلان و فلان را
از فلان اذن آمده و آنچه در بعضے رسالها تحریر نموده که فلان کس حق زیارت قبر فلان
شیخ را بجاے آورده برکت یافته آن محمول برآن ست که شیوخ زمان را بخدمت رسانیده
باشد و از ایشان شرف دعا و اذن بدو رسیده باشد بعد ازان در زیارت قبر ازو
یاد برکت او باشد نه آن که به سبب زیارت قبر باذن و مرخص گردد والله اعلم بالصواب
اے عزیز اگر کتب متصوفین و رسائل متقدمین را نظر کنی علامت اهل حق را از
باطل خواهی شناخت و خواهی دید که قدما چه خون جگر خورده و جانها باخته اند و چه محنتها
کشیده تا شایان دوستی دوست آمده اند چون پیران زمانهٔ ما بر بسترهاے راحت خفته

عبادت را پس پشت انداخته نام و ناموس را بسبب اجتماع طعام دنیاوی و اجتماع
عوام و خواص بر خود ساخته بودند درد البدع آورده نقلست که رابعه بصری
هفت شبان روز چیزے نخورده بود شب هشتم نفس بادی معارضه آمد و گفت
ای رابعه مرا هلاک میکنی گفت صبر کن تا هر چه امشب برسد از تو باز ندارم نماز شام
شخصے بیامد و کاسه طعام بیاورد در رابعه کاسه را بنهاد و برفت تا چراغی بیارد چون
چراغ بیاورد گربه طعام را ریخته و کاسه را شکسته بود چراغ بنهاد خواست تا کوزه آبی
بیارد چون آب بیاورد چراغ مرده بود خواست در تاریکی آب بخورده کوزه از دستش بیفتاد
و بشکست رابعه نفس گرم از سینه برآورد و گفت خداوندا این ضعیفه را هلاک
میکنی هاتفی آواز داد که اے رابعه اگر خواهی خزائن روی زمین را در جیب تو نهم اما اندوه
خود را از دست تو برگیرم زیرا که اندوه ما و مراد دنیا در یک دل جمع نشود رابعه فریاد
برآورد و گفت خداوندا اگر خزائن روئے زمین بمن دهی و کلید هشت بهشت را بمن
سپاری بیک اندوه که فریاد شوق تو برآرم بدان برابر نکنم هاتفے آواز داد که ای رابعه
چون اندوه ما را قبول و اختیار کردی در بلا صبر کن ۔

رباعی

اگر شام غم عشق صباحت باشد   خون جگر و دیده مباحت باشد
با هر دو جهان بس مقابل نه کنی   کاندوه و بلائے دوست راحت باشد

الضافیه چنین آورده اند اے هے که سالک باد دیک روز قطع کند سالکی بیدرد
به یک ماه قطع کند در هر عصرے که یک اندوه گین باشد همه عالم در پناه درد او بگذارند
بزرگے میگوید لما مات الفضیل ذهب الحزن من الارض یکے از صفات
حضرت رسالت پناه صلے الله علیه وسلم آنست که متواصل الحزن و دوائم الفکر بودے
وقتے دو کس منازعت میکردند یکے میگفت من عرف الله زالت احزانه و
دیگری میگفت من عرف الله طالت احزانه انتهی کلامه قال علیه الصلوة والسلام
اقرب الناس الی الله تعالی یوم القیمة من طال احزانه انتهی کلامه **ای عزیز**
درد آن باشد که بی بی رابعه بصری و ابراهیم ادهم و فضیل عیاض و غیر ذلک از قدما را
بود اگر خواهی در تذکرة الاولیاء نظر کن که طالبان مولے که دوستان حق تعالی اند همیشه
از ذکر و فکر و اندیشه آن جهان در خود مستغرق اند از وهر سان ید دگر یزان اند نه آنکه

گلوکشی و غیر ذلک رحم عادتی بجا آری داه واه بی فایده برآری ترا ددی باشد و در رساله برهان الجلی فی معرفة الولی آورده است باید دانست که شرف بزرگی آدمی به بسیاری علم و شاگردان نیست زیرا که بلعم باعور معلوم است که گفته اند در مجلس دوازده دواة حاضر میشدند که از وی علم مینوشتند آخر گفته اند که ایمان بسلامت نبرد و همچنان شرف و بزرگی آدمی به بسیاری عبادات نیست که گفته اند هیچکس عابدتر از شیطان نبود چنانکه گفته اند در آسمانها جایی نیست که آنجا سجده نه کرده است آخر مستحق لعنت شد و همچنان شرف بزرگی آدمی به بسیاری خوارق نیست که آن شاید که در حق وی مکر باشد همچنان شرف و بزرگی آدمی به بسیاری مریدان نیست زیرا که شخصی باشد که وی را ده هزار و یا بیشتر مریدان باشند هنوز بمرتبه مریدی نرسیده باشد همچنان شرف بزرگی آدمی به نسب نیست زیرا که بعضی فرزندان انبیا کافر شده اند و همچنان شرف بزرگی به بسیاری مال نیست زیرا که مال قارون و حال او معلوم است الپس شرف بزرگی آدمی نباشد مگر بخصلتی که خدا تعالی در کلام مجید از وی مقدار و دلیست و سی جای خبر داده است که آن را تقوی گویند انتهی کلامه قوله ما شرف و بزرگی آدمی به بسیاری علم نیست الی آخره این مشیر به پیران زمانه ماست که علم حاصل کنند بلا عمل و کتب جمع کنند بلا اعتقاد بر آن تا مردم دانند که ایشان عالم اند هر چه کنند برخصت علم کنند چنانکه از شرح مشارق معلوم شد و در فارسی شرعة الاسلام آورده اند که از علم به آن مقدار کفایت کند که بر دستش رسول علیه السلام قیام تواند نمودن و رخنه نو بدعت تواند بستن و از هر علمی هر چه او را در کار بهتر بود آن را بگیرد و از هر فنی با نچه کفایت او ست قناعت کند چنانکه در مال و عمر را در طلب وی ضایع نکند انتهی کلامه ایضاً فیه در جمع کردن کتب بسیار نکو شد مگر آنکه او را در آن همه تحقیق باشد و از آنها نفع گیرد و الا آنها هم چو مال زیادتی بی نفع بود در قیامت حساب و عذاب برد بود و حرص ورزیدن در جمع کردن کتب از علامات قیامت است انتهی کلامه قوله هم عبادات نیست این عبارت مشیر بر آن نیست که عبادات را ترک باید داد بل در ارشاد شیخ جلال تهانیسری آورده عشاق شطار از زهد به پرهیزند و از ریاضت بگریزند و کشف و کرامت بجوی نخرند الی قوله و مقید بچیزی نگردند و بریده و دریده هم جان بازند و جهان باز باشند نه آن که ایشان از عبادت و زهد تقوی و ریاضت احتراز کنند و ذمیمه دانند. بلکه جان کنند و خون خورند و کم شوند و پیش از مرگ بمیرند و بحق رسند اینجا اکثر

ف شرف و بزرگی انسان به بسیاری علم

ف جمع کردن کتب بسیار از علامات قیامت است

مدعیان سلوک جهال صوفیه راه خطا کرده اند و گمراه گشته اند والعیاذ بالله من ذلک
انتهی کلامه بلکه این عبارت مشیر بر آن است که در تفسیر چرخی آورده طاعت را بها مکن
ولیکن گران بها مکن انتهی کلامه لطیفست که بی بی رابعه در تمام شب و روز دو وقت
از عبادات فارغ نشستی یکی وقت صبح دم تا طلوع آفتاب دوم بعد از ادای
عصر تا غروب در این دو وقت تنها مناجات کردی خداوندا عبادت خود ترا تو نگر نمیکردانم و خود
را از دوزخ نجاتے نمیدهم بل تا جای تاسف و پشیمانی نمانده باشم قوله به بسیاری
خوارق نیست الی آخره چه خوارق اولیاء مکمل را سد باب می باشد بدان اشتغال
نمایند چه شغل بدان از برائے طلب جاه باشد و ایشان از جاه گریزند و از خلق
رمند و با مردم نیامیزند قوله ایضا فرق میان ارادت و اراده بسیار دشوار است
فی مطلع خصوص الکلام و انواع الکشف الصوری اما ان یتعلق بالحوادث
الدنیویة او لا فان کانت متعلقة بها کمجیء زید من السفر و اعطائه
عمرو الفا من الدنانیر فیسمی رهبانیة لاطلاعهم علی المغیبات الدنیویة
بحسب ریاضتهم و مجاهدتهم واهل السلوک لعدم توقف همتهم العالیة
فی امور الدنیاویة لا یلتفتون الی هذا القسم من الکشف لصرفها
فی امور الاخرویة و احوالها و یعدونه من قبیل الاستدراج والمکر
بالعباد بل کثیر منهم لا یلتفتون الی القسم الاخروی ایضا و هم الذین جعلوا
غایة مقاصدهم الفناء فی الله والبقاء به انتهی کلامه ایضا فیه والفرق
بین الواردات الرحمانیة والملکیة والجنیة والشیطانیة یتعلق بمیزان
السالک المکاشف و مع ذلک یومی الی شیء یسیر منها و هو ان ما یکون
سببا للخیر بحیث یکون مامون الغائلة فی العاقبة ولا یکون سریع الانتقال
الی غیره و یحصل بعد توجه تام الی الحق و لذة عظیمة مرغبة فی العبادة
فهو ملکی او رحمانی و بالعکس شیطانی و ما یقال ان ما یظهر من الیمین
او القدام اکثره ملکی و من الیسار والخلف اکثره شیطانی لیس من الضوابط
اذ الشیطن یاتی من الجهات کلها قوله الواردات اما ان یتعلق بالامور الدنیویة
مثل احضار الشیء الخارجی الغائب عن المکاشف فی الحال کاحضار الفواکه

الصیفیة فی الشتاء مثلاً والاخبار عن قدوم زید غداً او امثال ذلک مما
هو غیر معتبر عند اهل الله فهو جنی وطی المکان والزمان والنفوذ من الجدران
من غیر الاسلام والانشقاق وایضاً من خواصهم وخواص الملئکة التی اعلیٰ
مرتبة منهم فان کان للکمل منها شیء فمعاونة منهم ومن مقامهم وان
لم یتعلق بها ویتعلق بالآخرة او کان من قبیل الاطلاع بالضمائر والخواطر
فهو ملکی لان الجن لا یقدر علی ذلک وان کان بحیث یعطی المکاشف قوة
التصرف فی الملک والملکوت کالاحیاء والامانة والاخراج لمن هو فی البرازخ
محبوس وادخال من یرید فی العوالم الملکوتیة عن المریدین الطالبین فهو
رحمانی لان امثال هذا التصرف من خواص المرتبة الالهیة القائم فیها الکمل
والاقطاب فاذا عرفت ما بیّنا لک واعتبرت حالک ومقامک علمت کمال
استعدادک ومرتبة کشفک ونقصانها انتهی کلامه پس کمل را اگر از واردات
که تعلق بدنیاوی دارند حاصل آید گاهی لعند الضرورة بدان مشغول گردند آن از جن
نباشد چه جن را در مرتبه ایشان مدخلی نیست بل انعام واکرام الهی باشد چه ایشان را قوت
تصرف در ملک و ملکوت حاصل شده اما شخصی که بحد کمال نرسیده البته شاید باید که از
مثال واردات جنیه که منسوب بجن باشد که تعلق بدنیاوی دارند احتراز نام ورزد تا
مغرور و جنی نگردد چه پیروی جن کفر باشد در رساله سید علی همدانی است اکثر مردم که
بمرتبه کشف جن رسیده در ضلالت افتادند ای عزیز شیخان و مغانچان زمانه ما را اگر
مرتبه جن بکمال کشف گردد عوام زمانه او را به پیغمبری گیرند بل خدا دانند نعوذ بالله من ذلک
و این روشن است که مریدان زمانه تابع این مردم جنی و غیب گوی اند اکثر اغنیاء
زمانه که اکثر شیخان افغانان ایمان بباد داده اند عوام را معتقدان ساخته کافر شده اند
و دعوی کنند که بر ما الهام وارد میگردد و تبعیت الهام می نمائیم و ندانند که تبعیت الهام بعد
از انبیاء اولیا کمل را اهم نه آمد کما ذکر فی التمهید ثم الفرق بین النبی والولی من
وجوه احدها النبی یعلم بانه نبی مدعی علی نبوته والولی لا یعلم ولا یدعی والنبی
یحکم علی معجزاته قطعاً ویقیناً والولی لا یحکم علی کرامته علی الثبات لانه یجوز ان
یکون استدراجاً لو معجزة النبی علیه السلام یکون لنفسه خاصة وکرامة الولی یکو

فرق درمیان نبی و ولی

معجزة لنبیه ثم النبی تجب علیه الایمان بالایماء بالرؤیا والالهام ونحوه
والولی لا یجب علیه بالرؤیا ولا بالالهام ونحوه انتهی کلامه فرق بین الهام
ووسواس دانستن بکمال دشواری است ودر القشیریة ومن ذلک الخواطر فالخواطر
خطاب یرد علی الضمائر فقد یکون بالقاء ملک وقد یکون بالقاء الشیطان
وقد یکون باحادیث النفس وقد یکون من قبل الحق سبحانه وتعالی فاذا
کان من قبل الملک فهو الالهام واذا کان من قبل النفس قیل له الهواجس
واذا کان من قبل الشیطان فهو الوسواس واذا کان من قبل الحق سبحانه تعالی
فهو القاءه فی القلب فهو خاطر حق وجملة ذلک من قبیل الکلام اقوله
واتفق المشائخ علی ان من کان اکله من الحرام لم یفرق بین الوسواس والالهام
انتهی کلامه با آن که خوردن شیوخ زمان ما حرام محض است او شخصی که حلال دران چون
نمک در طعام گاهی یافته شود وگاهی نشود واز دنیا خز سفاد انبارها جمع کرده چگونه
تفریق تواند کرد ایضا چنیان ایام ما اعتصام بحدیثی نموده اند که رؤیا صالحه جزء از اجزاء
نبوت باقیمانده فرموده اند فی التمهید لان کل مجوز وکافر وعاصی یری الرؤیا
الصالحة فی المنام انتهی کلامه ودر عقیدهٔ ابو معین نفسی است الکافر یری بعینه فی
المنام انه فی السماء انتهی کلامه پس چون رؤیاء صالحه کفار راهم باشد درین باب هیچ
فضیلت شیخ زاہد کافر ثابت نشده بسبب رؤیاء صالحه او نیز از جانب جن باشد فی التمهید
والاخبار من الجن جائز انتهی کلامه قوله بسیار مریدان نیست الخ چه معلوم کافه
انام است که اتباع شیطان لعین هر آیینه بیشتر از اتباع محمد علیه السلام است
قوله بسبب نیست چه همه مردم از کافر ومسلم همه فرزندان پیغمبران اند وکافر شده اند پسر نوح
را شنیده باشی که کافر شد بدوزخ رفت قوله بسیاری مال نیست این مشیر باعتقاد وتعیّن
شیوخ زمان ما است چه شرف ازین خود را در مال دانند بل فهمانند که اگر در ما شرف وولایت
نبودی مردم بما رجوع نکردندی ومالها بسیار نبودندی وازان خبر ندارند که مقبول خلق
مردود حق ومقبول حق مردود خلق میباشد ودر دنیا اگر فضیلت بودی اولیاء متقدمین
چون بایزید بسطامی وابراهیم ادهم وفضیل عیاض وغیر ذلک دنیا واهل آنرا ترک نمیدادند
ای عزیز شیخی وپیشوائی وپیری مریدی زمان ما قدما امثال در ضیع اوادند ونصیحت فائح نموده اند

فضیلت پیچ زاہد پیچ نیست

چنانکه در ردالبدع آورده است بدانکه پیری و مریدی اهل زمانه به تزدید بهانه بی
شرائط چون نماز بی وضو و ادای نماز بغیر وقت و روزه بی امساک و زن
بی نکاح و زراعت بی تخم و درخت بی بر و مرغ بی پر و خانه بی در و تنی بی سر و سر
بی بصر و چشم بی نظر باشد ایضاً فیه این مردان دیگر اند و دین مخنثان دیگر ای
مسلمانی نه آسان کاری است ای برادر شیخی و صوفی گری و پیری و مریدی آسان است
چنانکه امروز تمام عالم پر شده است اما مسلمان شدن در کمال دشوار یست بیت

صوفی و سبز پوشی و شیخی و چله دار ∴ این جمله شدی و لی مسلمان نشدی

امروز فتوی شرع برین است که سَیَاْتِیْ زَمَانٌ یُصَلُّوْنَ فِی الْمَسْجِدِ وَلَیْسَ
فِیْهِمْ مُسْلِمٌ مگر آن زمان زمانه است آن نماز گذارندگان ماییم و از مسلمانی ما کافران
ننگ دارند این مکتوب تدبیر مطالع کنند تا شیخی و درویشی و پیری و مریدی جهال
که درین زمان پیدا شده است بواسطهٔ فتنهٔ ایشان جهان بفساد پر شده است در نظر آید
امروز دیگر چه مانده است انتهی کلامه در تفسیر حم رحمٰنی است نصیب درویش اینست
که از یار بد و همنشین بد که منکر درویشان صادقان باشد دور باشد از کسی که خود را
مانند صالحان و زاهدان کرده است و شیخ شده است و از حرام دنیا میگرد و از حقیقت هیچ
نصیبی ندارد و مریدان را از حرام خوردن و گرفتن منع نکند او در حقیقت از دشمنان
دین است که از شیاطین الانس است بحق تعالی پناه گیر از وی و با فعال بد او خاطر خود را
بر ایشان مدار و عمل کن باین آیت که اَلْعَفْوَ وَاْمُرْ بِالْعُرْفِ وَاَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِیْنَ
و از حق تعالی محبت صالحان و دوستان او طلب کن انتهی کلامه ایضاً یکی از روش
پیران و مریدان زمانه این است که علما حق گوی و صلحا حق جوی بل عوام مومنان که امر
معروف و ناهی منکر باشند با ایشان نیامیزند در اقوال و افعال ایشان را دشمن گیرند بحدیکه
اگر دست یابند بکشند و در تفسیر حسینی است در تحت آیت وَمَا نَقَمُوْا مِنْهُمْ اِلَّا
اَنْ یُّؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ الْعَزِیْزِ الْحَمِیْدِ الَّذِیْ لَهٗ مُلْکُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ یعنی
عیب نداشتند آن مومنان که کافران عیب شان کنند مگر آن که ایمان آورده بودند
بخدا الی قوله یعنی این کافران بمومنان هیچ عداوتی و دشمنی نداشتند مگر باین جهت
که ایشان ایمان آورده بودند بخدای که موصوف است بصفات کمال و منزه است الخ

کافران از مسلمانان ننگ دارند

نقصان و ازدوال یعنی می باید که همچنین کسانرا دوست دارند که ایمان آورده اند بخدای تعالی و دشمنی نکنند هیچ کس بر ایشان کافران کوراند که کار بر عکس میکنند و حسدی برند ایشان را نصیب مومن است که بدوستان حق تعالی دشمنی نکنند مثنوی پس تو ای ناشایسته رو بر چیستی ❊ پر ز زرع و پر حسد بر کیستی با دم شیران تو بازی میکنی ❊ با ملائک ترک و تازی میکنی ابوجهل صفت مباش بوبکر صفت باش انتهی کلامه اما مومن مخلص عالم محقق را باید که بعداوت ایشان شاد مان خرم باشد چه دشمنی ایشان دوستی حق تعالی باشد چه کفار بیشک بسبب ایمان دشمنی میکنند کقول من قال بیت جهان چرا همه با ما بدشمنی برخاست گناه ما بجز این نی که دوستدار توام ❊ در تفسیر جرجی است نصیب مومن این است که در بلاهای ظالمان صبر کند و از دین مسلمانی بر نه گردد و نوکر و چاکر ظالمان نشود و از مبتدعان دور باشد و از برای دنیا ایشانرا خدمت نکند و توکل بر حق کند کسی که او را غم دین باشد در متابعت سید المرسلین بود چه غم باشد چه کم آید انتهی کلامه **الصافیه** نصیب تو این است که پیری بیغمبر خود کنی و تمامی بدعتها را بگذاری و اگر نکنی پیری او بعذاب مبتلا شوی انتهی کلامه **الصافیه** نصیب تو این است که از دشمنان اولیا حق دور باشی و با ایشان صحبت نداری که شومی انکار ایشان قرار ترا بر زبان نبرد مثنوی پرتو نیکان نگیرد هر که بنیادش بد است ❊ تربیت نااهل را چون گردگان برگنبد است

بابدان کم نشین که صحبت بد	اگر تو پاکی ترا پلید کند
آفتابی بدین بزرگی را	ذرهٔ ابر ناپدید کند ❊

با صادقان و عاشقان حق تعالی صحبت دار تا از ایشان شوی **بیت**

صحبت مردانت از مردان کند	ابر گریان باغ را خندان کند

انتهی کلامه **الصافیه** نصیب تو این است که انکار اهل حق نه کنی و اولیا و اهل حق عز و جل را دشمن نداری که بقهر الهی هلاک نشوی انتهی کلامه کقول من قال

ای بسا کس را که صورت راه زد	قصد صورت کرد بر الله زد ❊
جمله عالم زین سبب گمراه شد	کم کسی ز ابدال حق آگاه شد

در تفسیر حرجی است کہ اولیاء علماء اتقیا انتہی کلامہ و فی التمہید ثم الکافرون
یکونون فداء علی المومنین علی النار بدلیل قولہ تعالیٰ ولیحملن اثقالہم
واثقالا مع اثقالہم الی قولہ انما یجعلون اوزارھم بسبب ان الکافر یبغض
المومن ویشتمہ ویغتابہ ویحاربہ فیستحق لذلک انتہی کلامہ
پس بر آئینہ انزجار و امتناع این مبتدعان بر خواص و عام خصوصاً بر حکام اسلام
و علماء عظام فرض عین باشد تا بشومی بدعت ایشان بر ہمہ ہلاک دارین نگردند درین
جہان بقحط و ظلم امراء و دران جہان در عذاب مشترک باشند و فی الردع علی اہل
الھوی و البدع قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم مثل المداھن فی حدود اللہ
والواقع فیہ مثل قوم استہموا فصار بعضہم فی اسفلہا وصار بعضہم فی اعلاھا
فکان الذی فی اسفلہا یمر بالماء علی الذین فی اعلاھا فتاذوا بہ فاخذ فاسا
فجعل ینقب اسفل السفینۃ فاتوہ فقالوا مالک قال تاذیتم بی ولابد لی من
الماء فان اخذوا علی یدیہ نجوہ ونجوا انفسہم فان ترکوہ اھلکوا انفسہم الی
قولہ فکذلک ان منع الناس الفاسق عن الفسق نجوا ونجا من عذاب
اللہ تعالیٰ وان لم یمنعوا وترکوہ حتی یفعل المعاصی ولم یقیموا علی الحدود لینزل
علیہ وعلیہم العذاب ایضاً فیہ الامر بالمعروف من فرض العیان والدلیل علیہ
قولہ تعالیٰ کنتم خیر امۃ اخرجت للناس تامرون بالمعروف وتنہون
عن المنکر مدح اللہ تعالیٰ امۃ محمد صلی اللہ علیہ وسلم بالامر بالمعروف
ایضاً فیہ المداھنۃ پوشیدن وخیانت کردن و نفاق کردن و دروغ گفتن و خوار
داشتن والمداھن فی الشرع من رای منکرا وھو یقدر علی دفعہ لم یدفعہ
محافظۃ لجانب احد او لاستحیاء من احد او لقلۃ مبالاۃ فی الدین ایضاً
فیہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را پرسیدند از شہید کدام بزرگتر است گفت مردے
کہ بر سلطان جابر امر معروف کند تا وی را بکشد و اگر نکشد ہرگز بعد ازوے بروے قلم نرود
گرچہ بسیار عمر یابد ایضاً فیہ الصمت عن کلام فیہ خیر معصیۃ مثل الصمت
عن الامر بالمعروف والنہی عن المنکر وتعلیم الناس احکام الدین وغیر
ذلک واما صمت القلب فالواجب ھو ترک ظن السوء فی حق المسلم وترک اعتقاد

البدعۃ ایضاً فیہ من احبّ للہ وابغض للہ فقد استکمل الایمان انتہی کلامہ
ایضاً فیہ فی مدح اہل السنۃ وذمّ اہل البدعۃ وقولہ تعالی واعتصموا
بحبل اللہ قال ابن مسعود حبل اللہ القرآن ای تمسّکوا بہ یعنی چنگ بقرآن
زنید ہمہ و در دین پراگندہ نشوید ایضاً فیہ ہمہ مجتمع باشید در اعتصام بذیل متابعت
سید الانام الی قولہ قطعہ خاکہ پی متابعت سید رسل ÷ ہر گز کسے بمنزل مقصود رہ نیافت

از ہیچ رو بہیچ درے رہ نمیدہند ۔ آنرا کز آستانہ او روئے دل بتافت

ایضاً فیہ در تفسیر چرخی چنین می آرد اھدنا ما را راہ بنما الصراط المستقیم
راہ مستقیم کہ دین اسلام و سنت سید الانام است ایضاً فیہ فی تفسیر الدر
اھدنا الصراط المستقیم فی الخبر ہو کتاب اللہ قال بکر المزنی رایت رسول
اللہ صلعم فی المنام فسالتہ عن الصراط المستقیم قال ہو سنتی وسنۃ
الخلفاء الراشدین ایضاً فیہ وروی عن عبد اللہ ابن عباس رضی اللہ
عنہما انہ قال ای قوم ترکوا سنۃ سلط اللہ علیہم السلطان حتی یظلمہم
ظلماً بدیعاً ایضاً فیہ البدعۃ کل امر حادث لم یکن علیہ الصحابۃ والتابعون الی
قولہ ولہذا قیل لمن خالف السنۃ والجماعۃ مبتدعاً لانہ یاتی فی دین الاسلام
بما لم یسبق علیہ الصحابۃ والتابعون ایضاً فیہ مبتدع و ہوادار را خوار باید داشت
و نشاید کہ ایشانرا گرامی داری کہ بزرگ داشتن ایشان خرابی دین باشد عن النبی
علیہ السلام من صلی خلف مبتدع فقد ہدم الاسلام وعنہ علیہ السلام
من تاخر عن الجماعۃ قدر شبر فقد خلع ربقۃ الاسلام عن عنقہ قال
علیہ السلام اذا ظہرت البدعۃ فی امتی وشتم اصحابی فلیظہر العالم علمہ ومن لم
یفعل فعلیہ لعنۃ اللہ والملئکۃ والناس اجمعین الی قولہ روی عن رسول اللہ
صلعم انہ قال من طلب العلم لیحیی بہ الاسلام ویمیت بہ البدعۃ فہو خلیفۃ
النبیین ما بینہ وبین الانبیاء الا درجۃ الی قولہ وروی عن عائشۃ رضی اللہ
عنہا عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم من وقّر صاحب البدعۃ فکانما اعان علی ہدم
الاسلام ومن تبسم علی وجہ مبتدع فکانما اعان علی ہدم الاسلام وقال
ابن الحصین لابن اخ لہ تاب عن الفسق ودخل فی الشیعۃ فقال الاول خیر قال النبی

صلی الله علیه وسلم من احدث فی الاسلام او اٰوی محدثا فعلیه لعنة الله والملئکة والناس اجمعین ولا یقبل الله تعالی منه حرفا الی قوله رسول الله صلی الله علیه وسلم گفت گروهی را نزد من آرند که یا محمد امن گویم خداوندا یاران من اند خدای تعالی گوید تو ندانی که بعد از تو چه احداث کرده اند پس من گویم دوری و هلاکی باد ایشان را پس اگر تو ترک حرمت شریعت او کرد اگرچه در دقیقه بود از دقائق ایمن مباش که درمیان او و تو دوری حجاب شود فقال علیه السلام ثلثة لا غیبة لهم الفاسق المعلن والمبتدع والسلطان الجابر وقال علیه السلام اترغبون عن ذکر الفاجر بما فیه کی یحذره الناس فصح ما قلنا الی قوله ثم القتال مع اهل الهواء اذا ظهرت بدعة بحیث یوجب الکفر فانه یباح قتلهم جمیعا اذا لم یرجعوا ولم یتوبوا واذا تابوا واسلموا فانه یقبل توبتهم جمیعا وروی عن النبی صلی الله علیه وسلم انه قال ان بنی اسرائیل تفرقت بعد موسی علیه السلام علی احدی وسبعین فرقة وستفترق امتی من بعد ثلثا وسبعین فرقة کلهم فی النار الا واحدة فقیل من تلک الواحدة فقال علیه السلام ما انا علیه واصحابی الیوم قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من تمسک بسنتی عند فساد امتی فله اجر مائة شهیدا **الصافیه** هر که گناهی دارد او را توبه است مگر مبدع را که توبه نیست من از ایشان بیزارم و ایشان از من بیزار و فی التمهید و یقبل توبتهم جمیعا الا الاباحیة والغالیة والشیعة من الروافض والقرامطة والزنادقة من الفلاسفة لا یقبل توبتهم بحال من الاحوال و یقبل بعد التوبة کما هو قبل التوبة انتهی کلامه و در معرفة المذاهب است شیعه علی را از اصحاب دیگر افضل دانند و هر که علی رضی الله عنه را از دیگر اصحاب دوست تر ندارد او را کافر گویند انتهی کلامه و در مجموع ملکی آورده است بدانکه مذهب اباحت دیرینه است مخفی بود درمیان خلق و در تاریخ سنه ستمائیة جماعتی در خراسان پدید آمدند که ایشان را حیدری گویند و ایشان را شیخی بود در ترکستان حیدر نام ایشان مذهب آشکارا کردن محاسن بسوختند و زنجیر بر دست و پا نهادند و جامهای پشمین پوشیدند بی ازار و بی پیراهن و پای برهنه رفتند و غسل کردند اما نماز را از پای برگرفتند محرمات شرع چون زنا و لواطت مشروع داشتند و چنگ و طنبور و بربط و سماع را

ف ثلثة لا غیبة لهم

ف توبه شیعه و زندیق

ف بدانکه مذهب اباحت دیرینه است

داشتند و شریعت را خوار و حقیر شمردند و علماء و فقهاء اسلام را دشمن داشتند و بر مقتضائے
طبع و ارادت خود سخنها گفتند بر خلاف شرع الی قوله و گفتند که به کردم و بدی همنشین بودن
بسا زانکه با عالم و فقیه و حقیقت سعادت و شقاوت متعلق است بنظر پیر هر کرا پیر قبول کرد
سعادت ابدی یافت و هر کرا پیر دور کرد بشقاوت درماند و جماعتی از ایشان گفتند
مصحفها باید شست که سخن پیر ما نیست و طائفه می گفتند از نماز چه فائده حاصل آید
و در سالها اگر نماز گذارد بید چه بدست آمده و در وقت نماز خود را بفکر مشغول کنند و تفکر
خود را بر فریضه نماز تفضیل نهند و علوم دینی را حجاب راه گویند انتهی کلامه و فی الدرع علی
اهل الهواء والبدع القرامطة هم الذین ینکرون ظاهر الشریعة و یدعون
بواطنها انتهی کلامه پس این طائفها را پیش از توبه بکشند و بعد از توبه نیز بکشند چه این
نوع مردم از اعتقاد فاسد خویش نتوانند برگشتن و کفر صریح را نتوانند ماندن و در
رد البدع آورده است بدانکه مذهب صوفیان و فقیهان متابعت سنت است و مخالفت
میان ایشان نیست هر که مخالفت گوید افتراء میکند و دین خدای را بهم میزند الصافیه
و من ادعی محبة الله و خالف سنة رسول الله فهو کذاب و کتاب الله یکذبه
ایضا فیه من انتهر صاحب بدعة ملأ الله قلبه ایمانا و من عان صاحب بدعة
او لقیه بالبشر فقد استخف بما انزل الله علی محمد صلی الله علیه وسلم و عن
سفیان الثوری من اصغی سمعه الی صاحب بدعة خرج من عصمة الله
الی قوله دیگر قول اهل بدعت آنست که میگویند تا از شریعت نگذری بطریقت نرسی
و تا از طریقت نگذری بحقیقت نرسی و این قدر نمیدانند که هر که از شریعت گذرد کرد کافر
گشت و کافر چه طور بحقیقت رسد پس اهانت ایشان باید کرد و از صحبت ایشان احتراز
باید نمود الی قوله دیگر قول ایشان آنست که میگویند فلان کس را ملکے بخشیدم و فلان کس را زخمی
زدم و فلان کس را نواختم و فلان کس را معزول ساختم بدانکه در این سخن دعوی الوهیت کنند
زیرا که نفع و ضرر و خیر و شر تعلق بخدای دارد تؤتی الملک من تشاء و تنزع الملک
ممن تشاء و الی قوله و هر که تصدیق دارد و اقرار دارد و عمل تن دارد و لیکن عمل متابعت
سنت نمیکند مبتدع است و مبتدعان سگان اهل دوزخ باشند چنانکه رسول علیه الصلوٰة و
السلام فرمود اهل البدع کلاب اهل النار الی قوله لا یصل العبد ما دام عاقلا بالغا

فلان را ملکے بخشیدم و فلان را نواختم و فلان را معزول کردم

الی حیث یسقط عنه الامر و النهی لعموم الخطاب الوارد فی التکلیف واجماع
المجتهدین علی ذلک وذهب بعض المباحین الی ان العبد اذا بلغ المحبة
وصفا قلبه واختار الایمان علی الکفر من غیر نفاق سقط عنه الامر والنهی
ولا یدخله الله النار بارتکاب الکبائر وبعضهم الی انه یسقط عنه العبادة
الظاهرة ویکون عبادته التفکر وهذا کفر وضلال فان اکمل الناس فی الایمان
والمحبة الانبیاء علیهم السلام خصوصاً حبیب الله مع ان التکلیف فی
حقهم اتم واکمل واما قوله علیه السلام اذا احب الله عبداً لم یضره ذنب
فمعناه انه عصمه من الذنوب فلم یلحقه ضررها الی قوله والاستهزاء
علی الشریعة کفر لان ذلک من امارات التکذیب ایضاً فیه لیکن دعوی
تصوف کند و بران باشد که بنده ولی لند بدان مقام رسیده است که نماز ازو ساقط شده
و خمر خوردن معصیت کردن و مال سلطان خوردن درا حلال شده هیچ شک نیست که کشتن
اینچنین کس واجب باشد بلکه کشتن او افضل تر باشد از کشتن صد کافر زیراکه ضرر او در دین
عظیم تر و قوی تر است از کفر کافران چه بسبب او در اباحت الحاد گشاده شده که آن در را
نتواند بست ضرر اباحتیان بیشتر است زیراکه شرع را هم بدعوی شرع خراب میکند
و اگر آن شیطان صفت را سیاست کنند شیطان مفسد کشنده آن ملحد را در وهم
اندازد که اگر او را سیاست کنی و رنجانی او ترا از خم زند این تهدید از کید شیطان و وسوسه او
باشد و از جمله مکر و تلبیس ابلیس پس در اجراء امور دینی و امر شرعی به تخویفات و تهدیدات
شیطان التفات نباید کرد. و فرمان خدای را امتثال باید کرد و حدود و تعزیرات را بر وجه شرع
براند و بثواب آن حضرت رب العالمین واثق باشد ایضاً فیه کل باطن یخالفه ظاهر
فهو باطل وقال سهیل ابن عبد الله کل وجد لا یشهد به الکتاب و السنة فهو باطل
ایضاً فیه ان سلطان العارفین ابویزید البسطامی قال لبعض اصحابه قم
بنا الی هذا الرجل شهر نفسه بالولایة ننظر الیه وکان رجلا معروفاً بالزهد
مقصوداً بالزیاد فمضینا الیه فلما خرج من بیته رمی بزاقه تجاه القبلة
فانصرف ابویزید ولم یسلم علیه وقال هذا غیر مامون علی ادب من اداب
رسول الله صلعم فکیف یکون مامونا علی ما یدعیه من الاسرار انتهی کلامه پس معلوم شد که هر زنده

کل باطن یخالفه
ظاهر فهو باطل

ازدار شرائع مامورہ ترک آرد کشف و کرامت او از مکر و استدراج خالی نباشد و درین
باب کلامی مشہور ست اذا رایت من یطیر فی الهواء او یمشی علی الماء او یرکب علی
الاسد فاعرض اقواله وافعاله علی الشریعة فان یوافق فهو الکرامة مع الاحتمال
وان خالف فهو مکر وفی الردع علی اهل الهوا والبدع وما قول ائمة الدین
رضی الله عنهم اجمعین فمن ادعی الالوهیة مرارا علنا الحادا حال کونه عاقلا
بالغا وانکر فرضیة الصلوٰة وسائر العبادات البدنیة الی قوله او ادعی الحلول و
الاتحاد وحل التمتع بالنساء الاجنبیة بلا جهة شرعیة وحل المحارم لکنه یظهر
الاسلام ویقبل الاحکام ویبطن هذه العقائد التی هی کفر بالاتفاق عند مخالفیه
ویظهرها عند موافقیه ویدعو الناس الیه معتقدا الحادا ویسعی فی الارض
بالفساد فی الدین بافساد عقائد المسلمین ویتوب اذا اخذ تقیة وتکرر منه
هذه التوبة والعود ویزداد منه الفساد یوما فیوما فاذا اقدر علیه علماء الاسلام
وحکام المسلمین هل یجب علیهم قتله ودفع فساده نصرة للدین رسول الله
صلی الله علیه وسلم ولو تاب فی هذه الحالة هل تقبل توبته والحال ان قبول
التوبة یؤدی الی هدم الاسلام وشرائعه بینوا توجروا اجاب جمیع العلماء
بالاتفاق یجب قتله ولا یقبل التوبة نصرة الدین نبیه صلی الله علیه وسلم اخلاء العالم
عن مثل هذا الفساد الی قوله قتل القرامطة فی الجملة واجب استیصالهم
فرض ایضا فیه شاهد نام کردن مرد و نگریستن در روئے بدعوی محبت خدا تعالی و
خود را گفتن که حق شاهد شود بدیدن از وے یا حال شود در نفس شاهد این مذہب طیان
و اباحتیان زندیقان است اخزاہم الله ایضا فیه ان من علم بلفظ الکفر فاتی به
معتقدا کفر بالاجماع ولو اتی به قصدا ولم یعلم به ولم یعتقد کفر عند العامة
ولا یعذر بالجهل الی قوله من تکلم بکلامه یوجب الکفر فضحک به غیره یکفر
الضاحک ایضا فیه رجل یصلی بقول مسلمانی آشکارا باید کرد یکفر الی قوله رجل
ارتکب صغیرة فقال له رجل تب فقال من چه کرده ام که توبه کنم یکفر ایضا فیه
اگر یکے ترک کرد نماز فرض بعمدا بہ نیت آنکہ قضا نکند و نترسد از عذاب خدا تعالی کافر
گردد الی قوله وقوع وصدور این الفاظ کفر قولا و فعلا و اکثر از اہل بدعت و فسق مے آید ایضا فیه

اذا سجد للسلطان علی وجہ التحیہ لا یکفر ولکنہ یاثم و اے بر قومی کہ سجدہ بنام پیران میکنند و در ادائے صلوۃ از اوقات نابینا زنید الیضا فیہ ان اردت ان تعلم اعتقاد انسان فانظر مع من یصحب نفس اعتقادہ بہ الیضا فیہ وعن الحسن رضی اللہ عنہ انہ قال لا یغرنکم قول المرء مع من احب فانک لم تلحق الابرار الا باعمالھم بان الیھود والنصارٰی واھل البدع یحبون انبیاءھم ولیسوا معھم الیضا فیہ من اتخذ صالحا خلیلا یکون ھو صالحا وان اتخذ فاسقا خلیلا یکون ھو فاسقا واذا کان کذلک فلا یجوز ان یتخذ الرجل فاسقا خلیلا کیلا یصیر بہ فاسقا انتھی کلامہ توفیق و موافقت بین الروایتین آنکہ اختیار کردن محبت صلحا را بلا اتباع اقوال و افعال ایشان و اتقیا و امر و نواہی ایشان سبب نجات از دوزخ و رسیدن بہ بہشت السنن محض ضلالت باشد چہ مجرد محبت سبب نجات بودی ہر آئینہ یہود و انصاری را بودے اما اگر اعتقاد و اتقیا و امر و نواہی دارد و مخالفت طریقہ سنت و جماعت از جائزات نہ شمارد و لیکن بنابر وساوس شیطانی و تغلب ہوائے نفسانی فسق و فجور را اختیار کردہ این ہنگام اگر روزی چند صحبت علما و اتقیا کند از ایشان گردد کقول من قال بیت سگ اصحاب روزی چند ؛ پے نیکان گرفت مردم شد و اگر این مرد فاسق صحبت با اہل فسق و بدعت ورزد او را بکفر بدل گرداند بل اگر اہل صلاح روز چند با اہل ہوا نشیند چون اہل ہوا شیٰطین الانس اند مکر و تلبیس ایشان در مردم صلاح نیز تاثیر خواہد کرد نعوذ باللہ من ذلک درین باب کلام مشہور است کہ الصحبۃ توثر کقول من قال بیت گر نشیند فرشتہ با دیو ؛ وحشت آموزد و خیانت و ریو و در تفسیر حرخی است در زیر این آیت کل نفس بما کسبت رھینۃ الا اصحٰب الیمین و قیل مراد از اصحاب یمین علما است اند نی جنات باشند این اصحاب در بوستانہا یتساءلون عن المجرمین ما سلککم فی سقر قالوا لم نک من المصلین ولم نک نطعم المسکین وکنا نخوض مع الخائضین وکنا نکذب بیوم الدین حتی اتٰنا الیقین چہ در آورد شما را در دوزخ این سوال از برای توبیخ باشد یعنی سرزنش جواب گویند دوزخیان کہ نبودیم ما در دنیا نماز کنندگان و نبودیم ما در دنیا طعام دہندگان

مرگد ایان را الی قوله بودیم ما در دنیا که در می آمدیم در کار های باطل با باطلان لنخوض در کار
بانچه نباید در آمدن الی قوله بودیم ما در دنیا که دروغ میداشتیم آمدن قیامت را یا آمدن مرگ را پس
بیقین شد ما را که روز قیامت حق است دوزخیان چهار جواب گویند سبب آمدن در
در دوزخ را یکی آنکه نماز را ترک کرده اند دیگر آنکه زکوٰة با گدایان و صدقه نفل با یتیمان
خداوند دیگر آن که با اهل باطل یار شدند و دیگر آنکه قیامت را منکر شدند نصیحت این
است که نماز را ترک ندهی و حق تعالی را و صدقه نفل را از فقیران باز نداری با اهل بدعت
و فاسقان یار نشوی با شیخان باطل و دانشمندان خیال و امرا ستمگار یار نشوی
الی قوله فما تنفعهم شفاعة الشافعین پس سود ندارد این دوزخیان را شفاعت
و در خواست شفاعت کنندگان شفاعت کنندگان پیغمبران و فرشتگان و عالمان
و شهیدان باشند و مومنان نیکوکار گنهگاران را شفاعت کنند مگر چهار گروه را
بی نماز و بی زکوٰة و باطلان و دروغ دارندگان روز قیامت را چنان که درین آیت
گذشت انتهی کلامه ایضا فیه و بسیار فاسقان هستند که میگویند که شاید تا خود را
خوش داریم در حال نمی خواهیم مردن و معلوم نیست که چه خواهد بود با این سخن کافر
میشوند چون انکار قرآن است و چونکه انکار کردند آمدن قیامت را انتهی کلامه
ایضا فیه نصیب متشرع این است که به مجادله اصحاب بدعت ضلالت پس ملاقات و چرب
زنکند الی قوله من صح ایمانه واخلص دینه وتوحیده فانه لا یانس الی مبتدع
ولا یجالس ولا یکلمه ولا یشاربه ویظهر له العداوة ومن داهن مبتدعا
سلب الله تعالی حلاوة السنن ومن یحببه الی مبتدع نزع نور الایمان من قلبه
یعنی مومن را باید که انس نگیرد و بمبتدع و با وی نه نشیند طعام و آب نخورد و هر که دوستی
کند با وی نور ایمان و اسلام بگیرند از وی انتهی کلامه می عزیز در مثل آمده کسی را حرفی
بس باشد چه کسانی که شایان درگاه خدا گشته اند و جویای طریقه مرضیه رسول مهتد آمده
اند بر یک روایت پسند کنند و در عمل آرند اما آنانیکه رانده درگاه واجب الوجود اند و مخالفان
سنت رسول برگزیده معبود اند هر چند کتب را بجز واژه ها پسند برمند و هر چند وعظ و
نصیحت بی منت شنوند بگریزند کقوله تعالی کانهم حمر مستنفرة فرت من
قسورة درین جا مومنان موحد متابعت ابوبکر صدیق میورزند و مخالفان مشید قدم بر قدم ابوجهل

نهند چه صدیق بمجرد ملاقات بآن سرور کائنات علیه السلام بلا التماس دلایل و شواهد نبوت ایمان آورده اند و عون خیر البشر را ذکر کرده چون اثر و صلاح در جبهه مبارک او دیده همه اقوال و افعال و احوال او را پسندیده شرعاً و عقلاً یافته اما ابوجهل لعین چون دشمنی دنیا و دین کمترین سگی از سگان گرگین بوده هر چند دلایل و شواهد از حضرت خیر البشر میدیده با آنکه عجز خود بل عجز تمام عالم اولین و آخرین از شان آن معجزات فایض البرکات معاینه و مشاهده می کرد اعتقاد او بر فساد میرفته تعصب او را بر سهل و جهل زمین سخت حسد و عناد نزود و بالا می کشیده در روز بروز کافر و منکر تر می شد اللهم ارنا الحق حقاً وارزقنا اتباعه وارنا الباطل باطلاً وارزقنا اجتنابه بحرمة نبیک صیفک محمد

ذکر احوال و انساب و اعمال افغانان و کیفیت الحاق این فقیر

بدایشان و کیفیت بسر بردن روزگار بهمراه بایشان بعون الله و توفیقه

تذکره دوم در بد انساب و اخراب افغانان بدان ای فرزند ارجمند اعزک الله بعزته که ایشان از نسل مهتر یعقوب علیه السلام اند که او را اسرائیل نامند اما سایر بنی اسرائیل را درین ایام هیچ دشمن قومی و عدوی غیر از افغانان کسی دیگر نیست چه در ایشان شفقت صله رحم کم معلوم است بل معدوم است زیراکه در زمان عافیت و فراغت و صحت و سلام و فراوند از اولس ز احسان تمام بر خویش و قبایل و فقرا و غربا می ورزند حتی که اندک معامله فقیری در هر کدام سایه پناه متوطن باشد جان بازند تا درین معامله برادر تیغ کشند اما در زمان شور و شغب افغانان و فتور و خلل در اولس همه فقرا و غربا را زیر و زبر ساخته فرو کشند و اموالهای ایشان از ایشان بستانند اهل و عیال آنها را فروشند بل زنان و فرزندان خود ها را درمیان یکدیگر فروشند دختر فروشی را در زمان عافیت نیز ورد خود ساخته اند اینست اعمال و احوال افغانان که از حد قندهار تا بحد صوات وغیره که مملکت یوسفزئی است من معاینه کردم مگر افغانانیکه در اطراف دیگر باشند برین صفت نباشند چه مردم این حدود بادشاهی مسلمان دارند اکنون بیان کنم بدر انساب و احوال ایشان را بعون الله و حسن توفیقه نقل از تفسیر کابل وغیره بدان ای عزیز که ابراهیم خلیل الله را پسری بود نام او اسمعیل عرب از نسل وی بود و هیچ نبی بود از نسل وی مگر مصطفی علیه السلام خاتم النبیین و دیگر

پسری داشت نام وی اسحاق و اسحاق را پسری بود نام وی یعقوب و یعقوب را
دوازده پسر بودند از این پسران نام یکی لاوی بود نبوت در خاندان وی بود دیگر
پسری بود یهودا نام ملکی در خاندان وی بود و اغلب در بنی اسرائیل نبی دیگر بودی و ملک
دیگر بودی سپاه و قتال بدست ملک بودی و در ملک فرمان نبی بودی آنچه فرمان رب جل
جلاله بودی نبی بملک رسانیدی و ملک با قوم رسانیدی و بنی اسرائیل تابوتی بود که
چون بحرب در آمدند تابوت را پیش آوردندی در حال ظفر و نصرت بنی اسرائیل را
بودی و سپاه دشمن هزیمت شدی تا روزگاری بر آمد که خلاف معاصی در میان بنی اسرائیل
زیادت شد و ملک گردن از فرمان نبی بپیچید دشمن بر ایشان مسلط شد نام وی جالوت
بود و این جالوت بتن خود هم قوی بود چنانکه مغفر وی سیصد رطل بود و بقصد
هزار سوار داشت چون تابوت آوردند بشومی آن خلاف معاصی که آشکاره
کرده بودند از نصرت محروم ماندند تا بدانی که سلاح مؤمن طاعت است چون طاعت
بود سلاح بود و کار بر آید چون سلاح بود و طاعت نبود عاجز و مخذول بود جالوت
ایشان را بشکست و پسران ایشان را بکشت و زنان و دختر و مالها ایشان غارت و خانها و سرایها
ایشان بغضب بگرفتند و تابوت را بغارت بردند و مدتی برین آمد بنی اسرائیل سوی
خود رفتند و گفتند او را ما را ملکی پدید کن تا با وی حرب کنیم با دشمنان خدای تعالی نبی
گفت نباید که چون سؤال کنم خداوند تعالی اجابت کند و شما خلاف کنید و حرب نکنید
گفتند مناسب ما این بود که بی اذن هم جنگ خوب میکنیم و میگردیم چون ما را از
سرایها بدر کرده اند اما وقتی که اذن شود چون حرب نکنیم نبی دعا کرد و خداوند تعالی قصه جالوت و طالوت
اجابت کرد و عصا فرستاد و بنی را گفت هر که این عصا بر بالای وی برابر آید ملک
است بر بنی اسرائیل عصا را بر بالای هر که اندازه کردند بر هیچکس برابر نیامد بلکه
عصا درازتر آمد تا روزی مردی بود نام وی طالوت از فرزندان ابن یامین
برادر مادری و پدری یوسف علیه السلام بگذشت غلامی بود او را گفت ایخواجه بیا تا بخانه
نبی در آیم و زیارت کنیم تا به برکت دعا وی امید بود که خر باز یابیم طالوت گفت صدقت و
با غلام سوی آن نبی در آمدند قیل اسم النبی شمعون ع م والاصح انه اشموئیل ع چون پیغمبر ع مرد وی
دید دراز بالا عصا بر وی اندازه کرد راست و تمام آمد و وی در درازی بدان محل

محل بود که او از ترین مردی از بنی اسرائیل از سبط وی بزرگذشتی پیغمبر گفت بنی
اسرائیل اینک ملک شما بنی اسرائیل را عجب آمد وی را گفتند که وی چه سزای ملکی بود که وی
از سبط ملوک نیست یعنی از خاندان ملوک نیست که وی از فرزندان بنیامین است
و در سبط بنیامین ملکی وی نبود و دیگر مال ندارد که سپاه را دهد بدین دو معنی طعن کردند
پیغمبر گفت خدای تعالی او را بر شما ملک گردانید اگرچه نسب ملوک ندارد باری قوت تن
دارد و علم حرب دارد و این سنت در میان افغانان الی یومنا جاری است هر کدام
اینها که بر قوت عالم بحرب باشد اگرچه مال ندارد او را پادشاه و خان میگیرند بعده گفتند
فضیلت وی بر ما بکدام دلیل ثابت شود نبی گفت آنکه تابوت شما را که نصرت شما بدان بود به شما باز
آرد خداوند تعالی به برکت وی باز بشما رساند همه شاد شدند گفتند اگر این بود وی را گردن نهیم
و فرمانبرداری باشیم جالوت آن تابوت ایشان را بر کنیسا نهاده بود چون پیغمبر قوم خود را این
وعده کرد هر روز که آن قوم بر کنیسا در آمدندی بتان را نگونسار دیدندی و الیضا هر که از
ایشان بخفتی چهار پا آمدی شکمش را بخوردی روز دیگر او را مرده یافتی گفتندی مار این
عقوبت بشومی غضب این تابوت است عاقبت تابوت را بر گردون بستند و گردون را
بر گاوی بربستند و بسوی بنی اسرائیل راندند فرشته این گاو را راندند تا به بنی اسرائیل رسید دیگر
روایت این است که فرشته او را از هوا برداشت و در میان بنی اسرائیل نهاد آنگاه بنی اسرائیل همه
گردن نهادند مر ملکی ملک طالوت را و این تابوت راسی گز درازی بود و دو گز پهنای وی
و بر وی دیگر چهار گز درازی وی بود از چوب شمشاد زر اندود کرده و در وی عصا موسی علیه السلام
و عمامه مهتر هارون علیه السلام و انگشتری که مهتر سلیمان را بود و یک قفیز ترانگبین که باقی مانده بود
از ترانگبین تیه و رضوض لوح چون اتفاق کردند بملکی طالوت سپاه عرض کرد چون طالوت
سپاه عرض کرد چون طالوت سپاه جدا کرد خواست تا شایسته و مطیع از عاصی جدا کند
تا مطیعان را بحرب برد و عاصیان را بماند سپاه را به بیابان در آورد از راهی که نه آب بود
نه طعام گرما گرم بود آفتاب بتافت تشنگی غالب شد و جگرها خشک گشت سپاه بناله
آمدند با طالوت آب یا طالوت آب گفت رسید آب نزدیک است او چون به آب رسید گفت
فرمان چنان است که بیک دست آب خورید سپاه گفتند همچنین کنیم چون به آب رسیدند
گفتند ملکی وی بدانجا رسید که آب بفرمان وی خواهیم خورد همه دهان بر آب نهادند و بخوردند

بگرانند کہ و آن سیصد و سیزده تن بودند اینہا کہ آب بیک یک کف خوردند سیر شدند
و آنہا کہ خلاف کردند و بدہان خوردند ہر چند بیشتر خوردند تشنہ تر شدند تشنگی بر جگر ایشان
افتاد تا چندان بخوردند کہ شکم شان بیاماسید بقریب ہفتاد ہزار کس بمردند و آن جوی
از جویہای فلسطین بود اما داود علیہ السلام درمیان سیصد و سیزده کس بود و ہنوز وحی
بر وی نیامده بود جوانی نوخط سخت قوی بر راہی کہ میرفت سنگی با وی بسخن در آمد کہ ای داود
مرا بردار ترا بکار آیم برداشت و در توبره انداخت سنگی دیگر نیز ہمچنین با وی سخن گفت سنگ
دیگر نیز ہمچنین ہر سہ سنگ در توبره افگنده ہر سہ یکی شد آن روز ہر دو لشکر مقابل یکدیگر
شدند جالوت با ہفتصد ہزار بحرب بایستاد و طالوت با سیصد و سیزده تن جالوت بمبارز
بیرون آمد و مبارزی و درمیان خلق معروف بود کسے را زہره پیش رفتن وی نبود
داود علیہ السلام قصد پیش رفتن وی کرد طالوت وی را گفت یا داود تو طاقت و قوت او داری
گفت دارم و بیش زیادت گفت از کدام میگوئی بیازموده گفت آزموده ام گفت بچہ
آزموده خود را گفت من در رمہ بودم گرگ قصد گوسفندان کرد گردن گرفتم و سرش
تافتہ برکندم گفت آری ولیکن تجو بزدل است ترسنده گفت کاری دیگر کرده ام چون
شیر برمہ من در آمدی دہانش بگرفتم و دو نیمہ بدریدم گفت اکنون این کار سہل است
کہ از شیر دلاورتر و قوی تر دوی نیست داود علیہ السلام گفت مر طالوت را اگر من
این جالوت را بکشم مرا چہ دہی گفت دختر خود ترا دہم بزنی و از ملک ترا نیم دہم
ہمبرین عہد کردند داود علیہ السلام سلاح بپوشید و فلاخن برگرفت و آن سنگ برداشت
و پیش جالوت رفت او گفت بحرب من تو آمده فقال نعم فقال بچہ آلت با من حرب
خواہی کردن گفت بسنگ گفت جنگ سنگ با سگان کنند داود علیہ السلام گفت تو ہم
سگی از سگان سنگ در فلاخن نہاد و بقوت بینداخت باد وی در آمد خود از سر جالوت
بربود و سنگ بر پیشانی وی آمد و بقفا بیرون رفت و سنگ سہ شاخ شد یکی براست رفت
و یکی بہ چپ و یکے پیش میزد وی انگند چنان کہ سپاه ہزیمت شدند مسلمانان غنیمت گرفتند
با کہای ایشان را بعده داود عم وفا عہد طلب کرد طالوت دختر بوی داد ولیکن بدادن
ملک وفا نکرد درمیان ایشان سخن رفت در وفا عہد طالوت قصد کشتن داود علیہ السلام
کرد اما دختر داود عم را خبر داد داود عم راستی سخن را تجربہ کرد مشکے پر آب بجای خواب بنہاد

وخود بسبب غائب شد قاتلان بطلب داود هم بیرون آمد و شمشیر زد پنداشت که داود
است مشک بدرید و آب برفت داود را چون معلوم شد که بگریخت و بکوه رفت مدتی
بر آمد و حق تعالی ملک به داود داد و او را بنبوت برگزیده طالوت را اجل فرا رسید داود در آخر
شد حق جل و علا تمام ملک را بوی داد هم از آنست که مردم افغانان را الی یومنا هذا استقامت
بر ایفاء عهد نادر الوجود است بعد از ان چون از گردش گردون و فضل پاک بیچون نوبت
خلافت دینی و دنیوی بحضرت برگزیده رحمان مفخر دوران ممهد قواعد امن و امان مهر
سلیمان هم رسید از ملک طالوت دو فرزند خلف بودند یکی آصف و دوم افغان آصف
چون آراسته علم ظاهر و باطن و صاحب علم لدن بود او را بوزارت برگزیده بمنصب
اشرف رسانید اما افغان چون مردی پر قوت و همت اثر صولت و هیبت در جبهه او
پیدا شد سجانش گردانید تا دلهای اعداء دین و دنیا از هیبت او بگداختند هم از انست
که در دلهای افغانان تا این غایت لطالت در افت نادر میباشد بل هر که از ایشان و یافت
و لطافت دینی ورزد او را باستهزاء پیش می آیند اهل و قبایل و عیال او را گم شد میگویند بل
مرده میگیرند القصه این مردم افغانان را از قدیم رسم و آیین بران بود که از غایت جهل
و صلابت دل در میان یکدیگر بادشاهی را بر خود جائز نداشتند چه ایشان از تکبر و خود بینی
بران داشته که چگونه در حضور یکی از اقرباء خویش بعجز و فروتنی کشیم خود نوکر و آن دیگر
را بادشاه گوییم بل مساوی یکدیگر باشیم هم از انست که افغانان را ملک میگویند در عرف
دیار ما زیرا که ایشان را ملکان میباشند و بادشاهان کم می باشند بل هر کدام از خورد و
بزرگ ایشان خود را ملک میگویند چه آن ملکان بی اتفاق سائر جماعه خویش کار نمی
توانند کرد پس هر کدام ایشان بنفس خویش ملک اند و دیگر آنکه در فرقان حمید و
قرآن مجید الله تعالی طالوت را ملک یاد کرده از ان باز پس تمام افغانان را ملک
میگویند پس این جماعه افغانان در کوه سلیمان متوطن بودند هم از انست که ایشان را
در عربستان سلیمانی گویند تا زمانیکه نوبت خلافت نبوت بمرکز دایره کون و مکان مظهر
آثار زمین و زمان بادشاه هر دو جهان خاتم پیغمبران حبیب رحمان محمد مصطفی صلی الله
علیه و سلم بعد از بعثت بار حمت او از اصناف عالم عرب و عجم فرداً فرداً واحداً واحداً
مردم در رسیدند و ایمان آوردند اما مردم افغانان را هفتاد ملکان بیکبارگی جماعه واحده

ف مردم افغانان بوفا بر عهد
ف طالوت را دو پسر بود یکیش آصف
ف جمله او و ایمان ۱۲

رسیدند و ایمان آوردند بعدهٗ خبر حقیقت نبوت خاتم پیغمبران را به ادلس خود رسانیده
تمام اولس باتفاق یکدیگر مع اہل و عیال متوجہ ایمان شدند ہمگی بشرف ایمان مشرف
شدند چون حضرت خیر البشر علیہ السلام راصدق ایشان پسندیدہ آمد علم مبارک خویش
را بدیشان سپرا وردہ اند کہ در زمان محاربہ کفار زنان افغانان حاضر شدند
تیرہا راجمع میکردند و آبہا را میداشتند و بہ غازیان میرسانیدند حضرت رسالت پناہ
صلعم ایشانرا منع نمیکردند آوردہ اند کہ روزے بزبان درافشان آن سرور کائنات گذشت
کہ افغانان را فردا ئی قیامت یکسر در دوزخ خواہند انداخت چون این حدیث رسول
علیہ السلام بسامع افغانان رسانیدند ہمگی غصہ اندوہ نمودہ روی باطراف عالم نہادند
خواستند تا جماعتی خود ہا را پریشان سازند بے آنکہ عداوت پیغمبر ؑ ورزند تاکہ خبر تفرقہ
جماعۂ ایشان بحضرت خیر البشر رسانیدند حضرت ایشان ہمگی را خواندہ سبب تفریق
و تنفر پرسید کیفیت احوال باز نمودند کہ ما از بہر دین شمشیر میزنیم نہ از بہر دنیا چون
کار چنین است ما را چہ حاجت شمشیر زدن آنگاہ حضرت خیر البشر فرمودہ شما را نہ گفتہ
باشم بل اولاد شما بعد از شما جہال محض خواہند گشت زیرا کہ بادشاہی را کم قبول
خواہند کرد تو ام دین محمدی صلی اللہ علیہ وسلم بی سیاست بادشاہ اسلام ممکن نیست
کقولہ علیہ السلام الملک والنبوۃ توامان **ایضاً** کقول من قال **بیت**

نزد خرد شاہے و پیغمبری ✤ چون دو نگین اند یک انگشترے

و ہمگی اولاد شما در طلب علف زارہا و مرغزارہا مواشی چرانند چند چند خانہ بل یک
یک خانہ گشتہ باطراف و جوانب عالم پراگندہ گردند **و ایضاً** علم و علما در میان ایشان
نباشند پس حصول دین محمدی علیہ السلام بی حصول علم بطاعت و اسلام ممتنع
الوجود است آن ہنگام شایان دوزخ گردند اما باز حضرت خیر الانام شفقت ورزیدہ در
حق اولاد ایشان دعا مستجاب عنایت نمودہ کہ اللہ تعالی ایشانرا بفضل خویش
بر راہی را محمدی ثابت گرداند الی یوم التناد ہم از انست کہ مردم افغانان اہل علم
را بل ہر کہ جزوی از جزوہا کلام اللہ خواندہ باشد آنہا را تعظیم نمایند و گفتہ ایشانرا
بدیدہ و دل قبول کنند با حد قلت و کثرت علم را از مر جہل خویش نشناسند تا سنی را
از مبتدع باز دانند از ینجا است کہ الیوم در افغانان بدعت مبتدعان بسیار شایع گشتہ چہ

ایشان از غایت اشتیاق دین ومحبت راه یقین پیری هر کدام از علما وصلحا کنند تا بعض
علما القیا که از فرقهٔ هوا باشند ایشانرا در ضلالت انداخته هلاک گردانند وهم از السنت
که مردم افغانان هرچند وقت نشناسند وفاتحه را از اخلاص در نیابند وقیام وقرأت
درکوع وسجود را از هم دیگر امتیاز کردن نه فهمند وشهر رمضان را از شهور دیگر ندانند
اما سر فرود آوردن را بجانب قبله از دست ندهند ویکماه روزه را فرو نگذارند **سماع**
است که زنان فغانان خطک دست اسپارا بیکدست بگردانند ودست دیگر را بر سینه نهاد
ونشسته رکوع وسجود را باشارت سر بجا آورده واین را نماز دانند اگرچه این نماز
مقبول نیست اما از ترک اتیان دل نه پس دلیل صحت اعتقاد ایشان است کقوله
علیه السلام حَرَکَةُ الطَّاعَةِ دَلِیْلُ الْمَعْرِفَةِ فَتَحَرُّکَةُ الْجِسْمِ دَلِیْلُ الْحَیٰوۃِ
وایضا سماع است که یکی از افغانان غلجی در رعایت مواشی در بیابان وجنگل
میرفت تا ناگاه نظرش بر آسمان افتاده ماه را دید فرحت وسرور وطرب نموده زهی
سعادت وخهی طالع خود میگفته پرسیدندش موجب چیست گفت ازین بهتر چه
باشد که ماه رمضان همین باشد چون رؤیت هلال در اول از ما فوت شده روزهای
گذشته بر ما فرض نشده ساقط آمد و باقیمانده را بجا آریم زود خلاص گردیم وعلی هذا
القیاس عجائب وغرائب بسیار از ایشان در وجود می آید اما بهر حال اشتیاق دین
دارند وکافری وکفر را دانسته هم اختیار نمیکنند مگر آنکه شیخ وپیر وپیشوا وعلما القیا
ایشان را بر بیراهی وگمراهی برند آن هنگام انقیاد ورزیده هلاک میگردند چه جهل در
اسلام عذر نیست وبسبب جهل ونادانی از الله تعالی فردای قیامت نجات نیابند وفی
الامثال وَمَا عُذْرُ لِذِی عَقْلٍ بِجَهْلٍ بِخِلَافِ الْاَسَافِلِ وَالْاَعَالِ
القصه این مردم افغانان بعد از ان در حدود قندهار متوطن بودند وبمملکت دیگر
نرسیده بودند تا زمانیکه بعد سلطان محمود غزنوی علیه الرحمة در هند رفته همانجا ماندند
بعد از ان در اطراف عالم پریشان شدند **نقلست** که در هند هشت کس از انبیا مبعوث
شده بودند نه از مردم ایشان بل از مردم اطراف وجوانب دیگر رسیده بودند اما هندوان
هر همه را قبول نه کردند بعضی را کشتند وبعضی را راندند چون حضرت حبیب خدا محمد مجتبیٰ
علیه السلام هند را یاد کردی خطرهٔ عظیمه محاربهٔ هند وآنرا در ضمیر منیر کرات ومرات گردانیدی

ف
بیان از افغانان غلجی الخ

ف
افغانان بعد محمود بهند رفتند

اما جبرئیل امین بفرمان رب العالمین در رسید حضرت ایشان را منع فرمودے که فتح آن بلاد بدست
یکے از سلاطین امت تو باشد محمود نام آورده اند که یکے از مسلمانان در هند رفته بود زنی
را دید که جغرات می فروخت انگشت را در آورده تا بچشد زنی کافره در حال دیگچه را بر زمین
زد بشکست و فریاد بحاکم کافر رسانیده که مسلمان مرا مردار ساخته نعوذ بالله من
کفر هم بعد از انصاف کافرانه ایشان مصلحت آن دیدند که انگشت مبارک آن
مسلمانان را ببریدند آن مسلمان عرض حقارت اسلام و مسلمانان را در میان هند و
هندوان بحضرت سلطان محمود غازی رسانید آن زمان بر سلطان فکر این مهم اسلام فرض
شد بعد از اهتمام لشکر و تجهیز عسکر حضرت سلطان از راه کابل بهند در آمده چند بار
در محاربه کفار فتح یافته آخر الامر کفار تغلب نموده سلطان شکست یافته باز بولایت
و مملکت خود رسیده آخر الامر مصلحت آن دیده که چون مردم افغانان مسلمانان اهل
سنت و جماعت اند و مردم با هیبت و طایفه با شجاعت و صلابت اند همراه گیرد پس
چنانکه رسم افغانان است هر که بطریق عجز و حقارت در خانهای ملکان ایشان در آید
و دیگ ایشان را بر دیگدان بار کند ایشان تمام اولس جان و مال بازند تا مهم آنکس را کفایت
کنند سلطان نیز همین روش بجای آورد و بعد از آن از اولس افغانان چهارده هزار
پیاده همراه شدند و یگان یگان زن را همراه خود ساخته چه افغانان را قاعده است در
مهمی که با زنان روند البته خود را الکشتن قرار دهند و نیت گریز و فرار نکنند و اگر مهم متیسر
شود همانجا آبادان شوند و مردم آنجا را در الگم سازند بعضے را بکشند و بعضے را برده کنند
و بعضے را رعیت عاجز سازند پس از راه ملتان بهند در آمدند تا بتوفیق الله تعالی فتح
هند میسر شد از آن باز افغانان در هند ماندند تا بعد از آن افغانان از قندهار متفرق شدند
بعضے را در قندهار ماندند و بعضے بهند رفتند و بعضے باطراف دیگر پریشان شدند اکنون
آمدیم در بدر الانساب یوسفزی و کیفیت الحاق ایشان بدینجا و سماع است از قدما
این مردم که شیر بوت نام افغانے بود در حدود قندهار از و دو پسر خلف ماندند یکے
شیخی نام دویم غوری نام غوری را چهار پسر خلف ماندند یکے دولت یار نام که مردم مهمند
و داودزای از نسل اویند دویم خلیل نام سیوم زیرات نام چهارم چمکنی نام سماع
است از سلف این مردم که هر چهار برادران شباتی را کشته بخته بودند چنان که میبایست

فی رفتن سلطان محمود بهند

فی رسم افغانان است هر که بطریق عجز در خانهای ملکان

نسخه سوند

نسخه رمند

گوشت را میان یکدیگر قسمت کردند اما در قسمت شوربا چکنی را فراموش کردند تا حصهٔ شوربا
بدو نرسید ازان ممر غصه و خشم گرفته از جمیع برادران بیرون رفته در سفید کوه متوطن شده اولاد
او الی یومنا هذا با برادران نرسیدند و با اطراف عالم پریشان شدند و اگر بمردم غوری
خیل جمع شوند هم حصهٔ رسد خود کما حقه نمی یابند اکثر قبایل این مردم چکنی که در سفید
کوه متوطن اند بکفار کوهی می مانند چه خوراک و پوشاک ایشان از زن و پشم بل اکثر
زنان ایشان سر برهنه و پای برهنه لته چند در گردن آویخته گردند بل در جنگلها روند
هیزم و کاه آرند و مواشی چرانند چنانکه مردم خطک را نیز همین روش است و اکثر این
مردم چکنی در سفید کوه بل همهٔ ایشان بلکه اکثر افغانان سفید کوه کافر مطلق شده اند
درین ایام چه همهٔ ایشان متابعت پیر تاریک اختیار کرده اند نماز و روزه و زکوة از
میان برداشته اند و علم و علماء را دشمن گرفته اند امر و نهی را حجاب دانسته اند
قرآن ربانی و حدیث نبوی را بسوزانند و ته پا اندازند و علماء و مومنان دیگر را بامید
ثواب می کشند نعوذ بالله من کفرهم الغرض کافر مطلق اند چه هرگاه که حکام اسلام
را بر ایشان دست رسد مردان ایشانرا بکشند و زنان ایشانرا برده کنند و اموال
ایشان بحلالت بخورند چه در شرح قدوری است که امیر المومنین ابوبکر صدیق
رضی الله عنه همچنان کرده بود در مرتدان مکه و مدینه و مردم زیدانی نیز از برادران جدا
شده اند در میان مردم تاجک ننگهار روزگار بسر میبرند تا اکثر مردم نادانسته ایشان
را تاجک میگویند اما این مردم زیدانی مردم با دیانت و اهل صلاح اند چه اهل شهر
گشته و حکومت حکام را دیده اند و شیخی را سه خلف ماندند یکی منده نام دوم
مک هر دو بضم میم سیوم ترک سماع است از دیرینه گان این مردم که شیخی را
زنی بود مرجان نام که منده و مک از شکم او بیند اما مرجان را خواهر دیگر بود
لبسو نام آن زنی بیدین و بیدیانت نیز در خانهٔ شیخی در آمده نشسته به قصه
شوهری پس بحکم آنکه افغانان را سند برین مقرر رفته هرگاه که زنی بقصد
شوهری در خانهٔ ایشان در آید و بنشیند خواه بیوه خواه باکره خواه منکوحهٔ غیر اگرچه
سر و مال و اهل و عیال ایشان بقتل و هلاکت رود از غایت جهل و ضلالت آن زن
را نمانند بل تمام قبایل آن کس ننگ کا وانه ورزند و آن زن را نگهدارند خود را بحد کفر رسانند

نعوذ بالله من الحمیة الجاهلیة پس شیخی آن را نیز زن کرد از شکم او ترک پیدا آمد مردم
ترکلانی از نسل او بند این مردم ترکلانی درین ایام نیز اکثر متابعت پیر تاریک ورزند
و بالکلیه حرام خورند تا که مردم حلال خور و با دیانت در میان ایشان کم یافته می شود
اما مک را دختری بود کاکی نام آنرا در عقد نکاح چوپان خویش در آورده زیرکی نام
مردم کاکیانی از نسل او بند چون نسل پسران مک کم آمدند از ان شهرت نیافتند بلکه
ایشان را نیز کگیانی میگویند بنا بر تغلیب اما مندی را دو پسر خلف ماندند یکی عمر

ف مندی را دو پسر الخ

دویم یوسف **سماع است** که عمر مردی با دیانت بود در شهرها رفته زنی را در
نکاح در آورده از سادات زمانه چون مندر نام پسر او متولد شد همدران دیار از
دار الفنا بدار البقا رحلت نمود بعد از مدت یوسف رفته تا اهل و عیال برادر بیارد
ولیکن آن زن شریفه ممانعت نموده فرمود من در دیار شما قدم نخواهم نهاد چه
شنیده ام که مردم افغانان شما زن برادر را به جبر و اکراه نکاح میکنند اما من نمیخواهم
که بر نکاح سابق نکاح جدید بیارم چه در روایت آمده هران زنی که بر نکاح شوهر
خویش ثابت ماند تا بوقت مردن فردای قیامت مرتبه شفاعت یافته زنان دیگر
را شفاعت کند پس بعهد و سوگند وثیق آن عزیزه را در دیار خویش آورده که بلا
استر فنا شما هیچ احدی گرد سراپرده عفت مآب عصمت ایاب شما نگردد پس یوسف را پنج پسر

ف یوسف را پنج پسر بودند

بودند یکی اودریا نام که اورا از جهت کثرت تکبر و خودبینی بادی میگفتند چه در افغانان
الی یومنا سند برین است هر که خودبینی و تکبر پیشه دارد اورا بادی گویند الحال دلاد
را نیز بادیخیل میگویند دوم عیسی سیوم موسی که پدر الیاس بود در افغانان
برین رفته هرگاه که شخص بی مروت و بی فتوت باشد نام اورا محو میکنند در
تذکره ها پس خیل اورا بنام پسر او می نامند یا بنام زن او چهارم ملی پنجم اکو
سماع است از کهن سالان غصار که چون افغانان راسندی مخالف شرع
برین رفته هرگاه که پسران بحد بلوغت و کمال رسید اموال مادر و پدر را درمیان
یکدیگر برادران قسمت میکنند مادر و پدر را چیزی اندک بدهند تا قوت لایموت و تجهیز
گور و کفن ایشان گردد نعوذ بالله من فساد هم و عنادهم چه در شریعت محمد مصطفی
فتوی برین است که پسر چون بحد کمال رسید [illegible]

مگر آنکه کور ولنگ باشد بل خود از کسب نفقه حاصل کند وبخورد واگر پسر در مال پدر
نسب کرده ومشقت برده بتجارت وحراثت بجا آورده باشد هم او را چیزے نمیرسد
چه راس مال پدر را بوده ودر راس مال غیرے تصرف موجب اجر نباشد بلا عقد
اجازت پس به هر حال پسر را از مال پدر از روے دعوی چیزے نمیرسد مگر آنکه پدر محبت و
شفقت ورزد وچیزے بدهد آن هنگام کسے دیگر را حق ممانعت نباشد الغرض
درزمانیکه پسران یوسف اموال پدر خویش درمیان خود بخش میکردند مادرشان گفته
که حصه ما را هم جدا بکنید پسران دیگر هنوز خاموش بودند بادی کم بخت از میان شارت
به اندام نهانی خود کرد که حصه شما این باشد نعوذ بالله من مقالة قبیحة مادرش دعا بد
کرد که اولاد شما هرگز از سیزده کس زیادت نگردد الی یومنا هذا اولاد او حصه رسد کما حقه
نیافتند واز سیزده تن نگذشته چند نفر درمیان چغرزی هستند الیاس را چهار پسر خلف
ماند اول نتو بعده تاجی پدر گلزئی سیوم سالار چهارم مجی شوهر عایشه که الحال
خیل او را بنام زنش عایشه زی نامند واکوراشش پسر خلف ماندند چهار از یک
زن گوهر نام اول خواجی دویم بازید سیوم ابا چهارم شادک و دو پسر از زنی
دیگر بودند رانی نام اول حیلم نام دویم حتمان نام وملے را چهار پسر خلف ماندند دو از
یک زن دتی نام یکی دولت دویم جغرو دو از زنے دیگر نوری نام یکی ابا دویم
الیسوری وعیسی را یازده پسر بوده تا روزے از روزها گله اسپان مندر را مردم مغل
بتاراج برده عیسی با ز پسر خود در پس ایشان سوار شد وچون پیش از جمعیت او پس
رسید همگی ایشان از دست مغل شهید آمده کقوله علیه السلام من مات دون
ماله فهو شهید از ان جمله دو پسر باقیمانده یکے حسن دویم یعقوب وچون
زن عیسے حامله بود بعد از وفات او پسرے زایید آنرا کا نامیده ومندر را چهار پسر
بودند اول مامو دویم حیدر سیوم رجبر چهارم هود القصه چون مردم افغانان
مملکت قندهار را درمیان یکدیگر قسمت کرده بودند حصه مردم ترین درمیان مردم
کندز مندا فتاده بود تا که حمایت این دو برادران در نیکے وبدے روزگار بیکدیگر میکنے
رسید واز میان مردم کند مردم شخی هنوز نزدیکتر به ترین بودند چه حصه ایشان
بسوے بود ار غسنان نام وآن نزدیک حدود مردم ترین بود تا درمیان مردم شخی

ف الیاس را چهار پسر خلف ماندند

ف ترخی را چهار پسر بودند

ف عیسی را یازده پسر بودند

ف مندر را چهار پسر بودند

دترین عداوت افتاد آخر الامر مردم ترین غالب آمده مردم شتحی بعضے را کشتند
بعضے را بیجا ساختہ ہیچکدام از مردم زمند واز مردم غوری بحمایت ایشان نرسید
در خبر است از حضرت خیر البشر شفیع روز محشر علیہ الصلوٰۃ والسلام کہ
چند چیز را از حضرت عزت جل جلالہ درخواستم ہمگی ادعیات من باجابت مقرون
گشتند مگر یک دعا باجابت نرسید وآن دعا این بود کہ درمیان مسلمانان است
من عداوت ودشمنی بحد تیغ کشی نرسد مقبول نشد بل حکم برآن آمد کہ اول تیغ
کشی درمیان اصحاب اولو الالباب شما جاری گردد عیاذاً باللہ بنا برآن تا این غایت
خونہائے ناحق درمیان مسلمانان بحید عدد روان است اکثر در مردم افغانان
کہ باندک روش معاملہ درمیان یکدیگر بکشند سماع است کہ یکے از افغانان
سیاہی کنجشک را بیشترے میگفتہ کہ این کنجشک را سیاہی بیشتر از سفیدی
است ویکے دیگر سفیدی کنجشک را بیشتر از سیاہی میگفتہ برین مجادلہ میان
یکدیگر بکشتند ایضاً عداوت مردم خواجوزی برآن بودہ کہ یکے از مردم علاؤالدین
زی چوبی را از دست غلامی از غلامان مردم ملی زئی کشیدہ گرفتہ آن عداوت بحدے
رسانیدند کہ شصت کسان میان یکدیگر بکشتند غرض آنکہ جہل وضلالت وننگ
جاہلانہ بر افغانان غالب است باندک معاملہ عداوت پیدا می کنند کہ آن عداوت سبب
خرابی دین ودنیاے ایشان باشد کرات ومرات آزمودہ اند ما از ہمان رسم وننگ
جاہلانہ باز استادن نمیتوانند ودر کتب فقہیہ چون شرح مختصر وغیرہ مسطور است
کہ ہر آن مردی از مسلمانان کہ ببغض وکینہ وحسد میان یکدیگر بکشند ایشان را غسل باید
داد تا کسے شہید نداند ونماز جنازہ برایشان نباید خواند تا کسے مسلمان نداند بل در بعضے
روایات آمدہ کہ این نوع مقتولان را بآتش باید سوخت زجراً للباقین وجزاءً لہم القصہ
چون مردم شتحی را از جوی ارغستان بیجا شدند التجا بمردم غوری خیل آوردند پارہ زمین
محدود را التماس نمودند زمینی ناقابل ونامناسب چنانکہ رسم اعطاء اغنیا بغربا ء
سایلان است دادند ایشان قانع آمدند سماع است کہ در حدود قندہار در زمانہ نوبہار
چون باران بہا بارد نبات بسیار وعلف زار ہا بیشمار روئیدن گیرد بعدہ چون گرمی نمودند
در رسید ہمہ خشک شدہ فرو ریزند اما مواشی تابستان دیگر ہمان گیاہ خشک را میخورند وقوت

خود سازند اگر باران برشکال نباشد و اگر باران برشکال باریدن گیرد همان گیاه خشک
را بتمامه سیلاب می برد و ویران میکند گیاه دیگر نمیروید پس دران سال مواشی ایشان
هلاک میگردند تا در آن ایام قضاء قدیر در حدود مردم غوری خیل باران برشکال
باریدن گرفت تا گیاه مملکت ایشان تلف شده بعدهٔ باتفاق اولس حسد برده
و اجتماع نموده مملکت مردم شنجی را بجنگ جدل گرفته مردم شنجی از انجا بیجا شده
در حدود دیگر فرود آمده که آن موضع را کاره بنتکی گویند بعد ازان بمحادثه حوادث
روزگار از انجا بیجا شده در مملکت کابل رسیده مردم اتمان خیل از حدود تنگ
گوبل بر مردم شنجی همراه آمدند و در مدد و حمایت این مردم بوده اند الی یومنا هذا اما مردم
افغانان قدر و قیمت آدمی را کم شناسید الیفاً عهود تا در از ایشان سر میزنند مردم مهمند
زی اصلا از مردم زمند اند اما بحادثه انحوادث از برادران خود غصه کرده بمردم شنجی
همراه شدند باز ازان تا باین غایت همرهی و برادری دارند اما مردم شنجی کم با ایشان به نیکی
پیش میایند **القصه** چون سالی پید بفراغت در کابل باشند اغنیا روزگار و از اقویا
آن دیار آیند چه مواشی ایشان بفراغت در علف زارهای بیحساب میچرند و اولاد
ایشان در حین فراغت روز بروز در تزاید بودند زیرا که در زمان بیجائی و دراوان غم و
اندوه زنان کم بار میگیرند تا جماعه ایشان بسیار پرقوت با صلابت آمد خصوصاً مردم
یوسفزی و مندر بسیار آمدند از دیگر مردم شنجی این هنگام طریقه عناد و فساد
پیش گرفتند مردم رعایا مسلمانان کابل را آزردن و رنجانیدن گرفتند بل اموال ایشان
را اباحتی می ستانیدند بل کارهای نامناسب اکثر من ان یحصے بجا آوردند و افغانان دیگر
را در نه نظر نیاوردند و از شهزاده میرزا قلی بیگ احتراز نکردند و حجاب پرده نگاه نداشتند
بل کسان ایشان را نیز می آزردند بل در دیوان خانه ایشان که خدایان آمده سخنان ناقابل
و نالایق می گفتند آخر الامر میرزا قلی بیگ را مصلحت بران افتاد تا با ایشان جنگ
جدل و دشمنی گیرد یک چندی را از ایشان کشت و بعضی را از ایشان تاخت و تاراج کرد
بهلان آفرنند که در مردم افغانان شیخان پیدا میشوند که بمرتبه غیب جن رسیده باشند تا
مردم افغانان از هر حادثه نیک و بد ایشان را پرسند و بگفتار و اخبار ایشان که مقتبس از مشکوة
نبی الحرکات جنیان [illegible] عمل کنند نعوذ بالله من متابعة الجن و اخبارهم و متابعت جنیان

در اخبار بر مغیبات بل در کل امور کفر باشد کما صرح به فی تفسیر الجرجی و افغانان این
نوع مردم بسر و مال خدمت کنند بل از هر نوع بدعت و ضلالت افغانان بگفتار علما
بر گردند ما ازین نوع شیخان نه گردند بل این نوع مردم را صاحب دین و دنیا دانند
القصه چون این افغانان یوسفزئی از میرزا فرار نموده در دره از درهای کابل در آمده
در آن زمان ایشانرا سه شیخ نامدار بودند یکے ملک احمد دوم مد و نام این هر دو از قبیله
مردم عیسی زئی بودند و سیوم شیخ عثمان ملی زئی پس باتفاق همدیگر تمامی اولس
بخدمت مد ادومد و حاضر آمدند که شما از مغیبات احوال ما را آگاه کنید که اولس
را چه حالت پیش خواهد آمد از خیر و شر الضیاً از واقعه گذشته ما را چرا خبر نه کردید که فکر
و سرانجام خود میکردیم و مردم ما به قتل نمیرفتند ایشان فرمودند که شما اول شیخ عثمان
ملی زئی را بکشید بعد ازان من جواب خواهم کرد چه اکرام و انعام اولس را در تمام
عمر دریافته چون اولس را خبر نکردیا و نیا نه بدو آورده یا بپایان پس شیخ را مصلحت
کشتن گرفتند این هنگام شیخ گفت ازان هم خبر داشتم اما بکارهای خداوندی
دست رس نداشتم و ازین پس شما را آگاه کنم اگر نکشید چون از کشتن خلاص یافت
گفت شما را با میرزا محاربه عظیم خواهد افتاد آخر الامر فتح شما را باشد اما سردار پیادهای
شما خواهد مرد و مد ادومد ادنیز گفتند که آخر الامر فتح ما را باشد پس در روز جنگ
سردار پیادها یکے شد از ایشان بود و همچنین شده نعوذ بالله من مکاشفات الجن و اتباعهم بعده
افغانان در برو ز ازان کوه آمدندی و مردم رعایا و غیره از عزبار ازدوندی بتاراج
بردندی آخر الامر میرزا قلی بیگ جز آن مصلحت ندیده که باین مردم باحسان والطاف
پیش آید تا از مکاید بایستد و رعایا را نرنجانند پس سرداران ایشانرا خوانده جامهای
پوشانیده و طعامهای گوناگون خورانیده و فرموده که بزم و مجلس دیوانخانه ما را همچون خیال
کنید هر کدام شما را که جامه کار باشد جامه خواهند یافت و اگر طعام و شراب در کار باشد همان
خواهند یافت **بلان آفرزند** که افغانان مردم نفسانی اند که شیخ و ملا و پیشوا در میان
ایشان پیدا شود که مردم را جامه و غله طعام خام و پخته دهد و گاو و گوسفند بخشند
آنرا پیشوای حقانی دانند و اعتقاد دین و دنیا باد کنند و او را کامل و مکمل گویند و در میان
یکدیگر تعریف کنند اگرچه مبتدع و مضل و اهل هوا و یا کافر مطلق و زانی باشد و پیر دی

ادرا در امور دین و دنیا بر خود واجب دانند نعوذ باللہ من فتنۃ فاسدہم و پیشوایان
افغانان کہ اکثر ایشان را از راہ راست محمدی علیہ الصلوۃ والسلام بیرون بردہ اند ہمین
معاملہ و روش افغانان را پیش آمدہ اند و ایضاً اگر بادشاہی و یا امیر از اطراف عالم بر ایشان
رسد جامہ طعام را بدیشان رسانند ہمگی اولس خود را بغلامی او اقرار دہند چہ درمیان
ہژدہ و صد ہزار ایشان سردارے ہست ہرگاہ سرداران ایشان را در زیر حکم آورد و
باقی اولس خود را بہ بندگی قرار دہانند چنانکہ شیخان ایشان را ہمین معاملہ در قید آوردہ
بود **القصہ** روز بروز سرداران اولس بخدمت میرزا بیشتر حاضر می شدند تا روزی
نہ صد کس حاضر آمدند ہمگی بے اسلحہ یا محمد بن محمد خیرزئی کاردے را در کفش خود زیر
پائے بردہ بود سرداران را پرسیدہ اگر مصلحت شما باشد من میرزا بکشم ہمگی ممانعت
نمودند کہ حق نمک ایشان را نباید حرام کرد مگر درشان مانیک خواستہ باشد سماع است
کہ مگر میرزا ہم قصد بدی نداشت اما جنگی نام کاکیانے سعایت کردہ چغلی کردہ
کہ ازین بیشتر بکجا نخواہید یافت و ازین مردم باحسان و الطاف نخواہید خلاص
شد وقت را غنیمت شمارید ہمہ را بکشید آخر الامر ہمہ را بستہ یک یک را می کشتند
آن زمان یکے از ملکان عظیم الشان کہ ملک سلطان شاہ بودہ بخدمت میرزا عرض
نیازمندی رسانیدہ کہ دو عرض فقیر را گوش دارید امید کہ قبول افتد میرزا گفت
قبول دارم اظہار سازید گفت اول برادرزادہ احمد را ازین بندیان خلاص بخشید
از سر خون او درگذرید دیگر آنکہ عورات و اطفال اولس ما را نیز نسازید بل بگذارید بہر
جانب کہ خواہند بروند میرزا گفت قبول دارم و لیکن نیت من برآن بود کہ مگر سر خود
را خواہی و یا صد و دو صد جوانان دیگر را خواہی گفت از بسیار جوانان احمد را بہتر مے
دانم در فراست خویش و سر خود را پیش از سرہائے دیگران بر بدین بہتر میدانم پس بمضمون
قول خیر البشر علیہ الصلوۃ والسلام اِتَّقُوْا مِنْ فِرَاسَۃِ الْمُؤْمِنِ فَاِنَّہٗ یَنْظُرُ
بِنُوْرِ اللّٰہِ فراست ملک سلطان شاہ چنان درکار آمد کہ در زمان بلوغت ملک احمد
بحکم کل اولس را صاحب مملکت صوات و بنیر و باجوڑ و ہمواری گردانید القصہ
بعد ازان باقیماندہ اولس یوسفزی مع توابع و لواحق بہ ننگہار آمدند و مردم ترکلانی
...ان متوطن شدند مدتے بدین برآمد کہ درمیان مردم یوسفزی و مردم مہمندزی

عداوت افتاد و در موضع حصار دلازاک محاربه عظیم میان یکدیگر کردند آخر الامر فتح لشکر یوسفزئی را شده تا بعد ازان چون روش افغانان برین رفته هر گاه که برادران درمیان خود بجنگ کشته گان این قدر ادب را نگهدارند که آن موضع را بمردم کشته شدگان بگذارند بنابرین ننگرهار را بمردم مهمندزئی ماندند و مردم گگیانی نیز در باسول مانده اما مردم یوسفزئی بعضی قدما میگویند که رو به باجوڑ آوردند و پاره حدود باجوڑ را گرفتند اندک و بیش محاربه با مردم باجوڑ کردند چون با جوڑ را خوش نکردند و باتوان ندیدند برگشتند و سرداران ایشان آمده سرداران دلازاک را بهمه خوانده در موضع سفید سنگ مجلس ساختند و از مردم دلازاک زمین خواستند دران میان باندک گفتگوی میان ایشان محاربه افتاد و مردم یوسفزئی بسیار مردند تا فتح بنام ایشان شد از انجا الوس ایشان برگشته در کوههای نخره و شلمان در آمده از انجا با مردم دلازاک آشتی کرده بحدود پرشور در آمدند مردم دلازاک با ایشان الطاف و احسان نمودند بعضی قدما برانند که الوس از راه خیبر بحدود پرشور در آمدند چو برپرد امیخواستند که آباد آن کنند مردم شلمانی مانع آمدند بقوت دلازاک که میان مردم دلازاک و مردم شلمانی الفت و برادری بوده زیراکه دلازاک از همه افغانان مقدم تر درین حدود آمده بودند بعضی مردم این حدود را عاجز و خسته و رعیت ساختند و بعضی را گم ساخته و بعضی را با الفت و برادری نگهداشته بعد ازان الوس یوسفزئی روی بدوآبه آورده و از مردم دلازاک بیک حادثه از حوادث جدا شده چه بعضی مردم دلازاک با این مردم ببدی پیش آمده بعد از مدتی با مردم شلمانی که متوطن هشتنغر بودند محاربه کرده فتح ایشان را شده جلو نام شلمانی که از سرداران مردم شلمانی بوده کشته و باقی الوس را رانده در سوات آمده سلطان سوات ایشان را جای داده موضع الاڈنڈ را بایشان انعام داده شنیدم از دلو چغرزئی که من مقتل جلو را حاضر شدم دیدم که کلمه او را بریده بودند چندان شکم را از بوزه پر بوده که از طرف گلو برابر خون بوزه روان بوده نعوذ بالله من ذلک چون مدتی مردم یوسفزئی در هشتنغر متوطن شدند مردم دلازاک باز با ایشان طریقه عناد و خلاف پیش گرفتند چون مملکت هموار می ایشان را بوده اگر تجار مردم یوسفزئی در راه ایشان گذشتی بعضی را کشتی و بعضی را تاراج بردی و اگر کاروان ایشان بجانب صحرای هموار بیرون آمدی دزدان و لوندان دلازاک همه را بتاراج بردی تا الوس یوسفزئی را ایذا سخت رسانند درین هنگام همگی خود را

ف دلازاک از همه افغانان متقدم تر درین ملک آمده اند

بکشتن قرار دادند ملک احمد مصلحت بران دیده که بمردم ششی رجوع آورد و تعجز نمود اگرچه
میان یکدیگر کشته بودند اما مردم مهمندزی از عجز او دلسوزی نمودند همراهی نموده کوچ
کرده آمدند بشرط آنکه مشغر ایشانرا باشد و مردم گگیانی نیز همراهی کرده کوچ نموده آمدند
بشرط آنکه دوآبه ایشانرا باشد برین عهد مردم یوسفزی الی یومنا هذا استقامت دارند
اما مردم ترکلانی موافقت ننمودند همه از آن است که مردم یوسفزی ایشانرا مملکت نمیدهند القصه
بعد از آن اجتماع عساکر ملک احمد مع اهل و عیال یا جمیع عساکر کوچ کرده در رود گذر
دود آمده تا دو روز دیگر بلشکر دلازاک از موضع لنگرکوٹ روان شدند بقصد محاربه
سماع است که درین جنگ چند بسیار مردم اتمان خیل نمودند چونکه پوست گاو از بر هم
دوخته که از اهل لفظ افغانی کرده گویند یک شخص آنرا در پیش می برد و جماعه کثیر در پس آن
پناه یافته میروند و تیر می اندازند ایشان پنجاه عدد همچنان ساخته بودند چون زنان مردم دلازاک
تیر بارانها کردند و مردم یوسفزی نه ایستادند بجنگ تیر پیش پیش میرفتند تا به جنگ
شمشیر رسیدند اول کسیکه از رود گذر جست زده پسر زنگی دلازاک را کشته بشیرین
پسر علی اسماعیل زی بوده تا بعد از آن همگی جوانان یوسفزی از اطراف و جوانب
استیلاء نمودند مردم دلازاک شکست خوردند سماع است که تا موضع جلبی
دلازاک را راندند و این مردم در تعاقب رفتند تا این مملکت را خلاص کرد مردم
دلازاک بجانب هزاره بگذشتند آن ولایت را ویران و خراب کردند بعد از آن مردم
یوسفزی را قصد گرفتن مملکت صوات آمد القصه بعد از روزگار بسیار و اندیشهای بے شمار
ملک احمد و ملک شیخ ملی مصلحت بران دیدند که کوچ کرده مع اهل و عیال در زیر کوتل شاه
کوٹ فرود آمدند روزی چند در انجا بودند مردم صوات روزی و شب درین کوتل چوکی نگاه می
داشتند و کوتلهای دیگر را بے اهتمام ماندند تا شبی مردم یوسفزی مصلحت بران دیدند
که زنان را جمع کرده پنهان گفتن آغاز کردند و دشنام دادن بمردم صواتی و لافها زدن
که واقف باشید فردا مارا و شمارا جنگ خواهد بود فرمودند تا صواتی باهتمام این کوتل
مشغول شدند و باقی لشکر خود را نیز بهمین جا خواندند اما جوانان این مردم شبی رو
کرده به کوتل ملاکنڈ بصعوبت برآمدند این جانب صوات را گرفتند بعد از آن هر روز پیش پیش
میرفتند تا در دوازده سال تمام صوات را گرفتند و در جنگ تلاش باجوڑ

مشغول شدند آنرا نیز فتح کردند **القصه** سماع است که در جنگ مردم تالاش در
موضع کانکله مرید نام مندر اسپ را بر دشمن تاخته مبلغ دوازده نیم گز از قول جست
زده دشمن را به نیزه هلاک کرده پس حدود مملکت یوسفزی از ناوگی تا بموضع الرهند
بتصرف آمد سالهای بسیار و قرنهای بیشمار بفراغت و لطافت درین حدود
آباد ان بودند و دین حق را جویان **الغرض** این مردم یوسفزی از اول تا آخر مردم
سنی بودند در اکثر محاربات فتح ایشان را بوده و اهل دعیال ایشان هرگز به بند
نرفتند زیرا که دو کار را از دست نداده بودند اول آن که هر چند فسق و فجور
می کردند اما رفض و الحاد و زندیقی و بدعت مودی بکفر درمیان ایشان نبوده و نه
رافضی و ملحد و زندیق را جای میدادند تا به برکت اتباع طریقه سنت و نگهداشت
راه شریعت الله تعالی ایشانرا نگاه میداشت و درین باب حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم دعا مقرون اجابت عنایت فرموده اند اللهم
اخذل من خذل دین محمد اللهم انصر من نصر دین محمد یعنی بار خدایا
خوار گردان کسی را که خوار کند دین محمد را خدایا یاری ده یاری دهندگان دین محمد صلعم را
صلعم نگاهداشت از آفات هر دو جهان دوم آنکه سرداران ملکان ایشان از آمد و
رفت و دیدن خانه پادشاهان منع نه گشتند تا که ملک احمد از صوات بکابل رفتی و خدمت
حضور بجا آوردی تا زمانیکه نوبت سرداری ابن ادلس خان کجو آمد درین ایام این مردم را
با مردم غوری خیل محاربه عظیم افتاد در موضع شیخ پتور سماع **است** که مردم غوریخیل
را دوازده هزار سوار بودند یکی بکسیر تاختند اکثر ایشان به تیر های این مردم دو خته کشته
شدند بگریختند گی سماع است که در یک زیر بند اسپ یکسوار دوازده تیر غلیده بود تا
فتح بنام این مردم شد **الغرض** هرگاه مردم یوسفزی را فتح و ظفر بوده در تقابل دشمن
تا زمانی که مردم روافض و زندیق درمیان ایشان پیدا شدن گرفت بعضی مردم ابن اولس
را روافض و زندیق ساختند بل اکثر را گمراه و بے راه کردند و بعضے را در شک انداختند
تا عداوت علم و علما اظهار ساختند امر و نهی را پس پشت انداختند شریعت محمدی حقیر شمردند
نعوذ بالله من الکفر الصریح این هنگام از عصمت باری تعالی برون رفتند کما روی عن
سفیان الثوری من اصغی سمعه الی صاحب البدعة خرج من عصمة الله تعالی

در حق مبدعان

و از شومیت جائے دادن ایشان اہل روافض و ضلالت مبتدعان از دعا صلحاء و
علماء ایشان مردود درگاه باری تعالی آمده تا ایشان بلعنت خدائے و فرشتگان و
آدمیان درآمدند چه اطفال و عورات ایشان در بند رفتند لقوله علیه السلام
مَنْ اَحْدَثَ فِی الْاِسْلَامِ وَ اٰوٰی مُحْدِثًا فَعَلَیْهِ لَعْنَةُ اللّٰهِ وَ الْمَلٰئِکَةِ وَالنَّاسِ
اَجْمَعِیْنَ وَلَا یَقْبَلُ اللّٰهُ تَعَالٰی حَرْفًا مِنْهُ و از جهت ویران کردن ایشان دین
محمدی را علیه السلام بسبب اقتداء کردن ایشان بائمه مبتدعه پس ایشان ویران آمده
لقوله علیه السلام مَنْ صَلّٰی خَلْفَ مُبْتَدِعٍ فَقَدْ هَدَمَ الْاِسْلَامَ چه این مردم
جهان را سند کلیه برین است چه هر گاه که شخصے ایشان را از اقتداء ائمه مبتدعه ممانعت نماید
ایشان حجة نادرست آرند که ما اقتدا به قرآن داریم و ازین خبر ندارند که اقتداء به امام است نه
بقرآن تا اگر اقتداء بقرآن بودی پس قتدیت بالقرآن می گفتی و حال آنکه باقتدیت بالقرآن
گفتن نماز جائز نمی افتد بل اقتدا بامام باید کرد تا نماز جائز افتد و از روایت باتقدم معلوم
شد که اقتداء بامام مبتدع که بدعت او بحد کفر نرسیده باشد مکروه است و اعاده نماز مکروه
احسن و افضل است و اگر بدعت او بحد کفر رسیده باشد این هنگام باتفاق علماء ثلثه نماز پس
او جائز نیست پس مبتدعان این زمانه کسانی اند که بحد کفر رسیده اند چه مبتدع وقتی کافر
نباشد که تا در تاویل آیات و احادیث غلط خورد اما مبتدعان زمانه ما یگان کفر متفق ا
دین شمرده اند بلا تاویل و آن ضلالت را در عقاید ضعفاء مسلمانان دیگر نیز متمکن می سازند
و جماعت کثیر را بدان سبب کافر مطلق می سازند نعوذ بالله من الکفر القبیح **و ایضا**
بعضے علماء افغانان در زمان شروع نیت لفظ اَنَا اِمَامٌ در قید آرند این شرط نیست
در حق امامت مردان بل در حق امامت زنان شرط است **و ایضا** بعضے ایشان در زمان
شروع برین عبارت نیت کنند که قتدیت بالقرآن این هم از وهمیات مخالات ایشان
است و الا امام را امام دیگر نباشد روزی در مسجد خواجه صدر الدین گوزی در رسیدم
که امام ایشان ملا عمر خویشکی بود دانستم که پیر تاریکی است خواجه را فرمودم که اقتداء
را نشاید چه کافر مطلق است گفت ما بالقرآن اقتدا داریم و کفر او را در نیافته ایم گفتم قول
اول حجة نیست چه بران مضمون روایت نیست و لیکن کفر او را من اظهار خواهم ساخت ملا
عمر در رسالهای اولیاء الله چنان مبرهن آورده که در ذکر نفی و اثبات در حال خفی سند برین است

که نفی را بیرون کشند و اثبات را درون بردا یا پیر شما کا در عکس این معنی میفرماید و جهش
چه باشد زمانی در تاویل تامل و تحمل کرد بعد ازان فرود آمدے بعض چیزها و بعض نکتهاے
پیر با بر خلاف دین محمدی آورده از غایت تیز فهمی نعوذ بالله من الکفر الصریح این هنگام خواجه
صدر از شدت غضب دانده دین خود از جای برخاسته آن لعین را لکدکوب ساخته
از مسجد بیرون کردش از جمله شیخان افغانان این خانواده خواجه صدر بطریق سنت و جماعت
قریب تر بود اگرچه علما دین نبودند اما تابع علما دین بودند چه هرگاه که در سخن درآمدندی مسئله
و روایتے را که از علما دریافته بودندی همان را تقریر کردندی و گفتندی که این را از فلان
عالم شنیده ام و از امور علم غیب چیزے نه گفتند بل شیخان ایشان آن بوده که از منهیات
شریعت مجتنب و برادا امر شرعیه مرتکب بودند و عابدترین و زاهدترین اهل زمان مردم
خویش بودند و از دنیا هرچه بدست ایشان درافتادی آنرا در اندک مدت تصرف فقرا و اغنیاء
کردندی و افغانان را سند برین است هرکه موصوف برین صفت باشد او را شیخ کامل
میگویند چنانکه فی ایامنا شیخ منظور خواجوزی و ملا ماجورانی زی موصوف بدین اوصاف
اند با آنکه ایشان اندک بیش اهل علم اند اما متاخران آن خانواده نیز طریقه آبا را از دست
داده اند اندک و بیش بدعت را ظاهر کرده اند چه در زمان اول مردم یوسفزی اکثر اهل صلاح
بود و درین ایام اکثر اهل هوا گشته اند پس پیشوای اهل هوا جز باظهار بدعت و اختفا طریقه
سنت و جماعت ممکن نیست چه درین ایام مریدان تابع پیران نیامده اند بل پیران تابع مریدان
آمده اند از روی تحقیق زیرا که پیران بر طبع مریدان زمانه رفته اند ازان بر در خانه پیران اجتماع
دارند و الا در پیش امثال ما بردم که امر معروف و ناهی منکریم نیز جماعتی ازین مردم می بوده بل ما را
به کشتن پیش می آیند و ایشان را بجای سپردن چه ایشان را اولیاء دانند و ما را مدعی و حق پوش
نامند نعوذ بالله من کفرهم چه افعال اقوال و احوال ایشان موافق هواے نفسانی این مردم است و
احوال ما مخالف هوا نفسانی و موافق حکم سبحانی آمده کقول من قال **بیت**

هرکه او بر خوے و بر طبع تو زیست ∴ پیش چشم تو نبی است و ولی است

ایضا از غایت جهل و حماقت این مردم یوسفزی از دعاگویانی که ایشان را بوده و با ایشان
بوده ازانها روی گردان آمده و مبتدعان اطراف و جوانب روی نیاز آورده بل به
الوهیت آنها قایل اند ازان به هلاکت دو جهانی هلاک گشتند چه مبتدعان جوانب

ضمین و نوائب دین و دنیا ایشان می آمدند بل هر خیر و شر را بدلیشان از جانب خود رسانیدن تصور میکردند و افغانان معتقدان می آمدند و ندانستند که دین دعوی الوهیت است مبتدعان و اعتقاد عبودیت است مارا العوذ بالله من ذلک و این دعوی کفر است چنانکه از روایات بالتقدم معلوم شد و ایضا فرعون را الله تعالی به سبب این دعوی و لشکر او را بسبب این اعتقاد بعذاب هر دو جهانی مبتلا گردانید چه فرعون بر مناره بلند بر آمده دعوی الوهیت با آواز بلند نموده و لشکرش اعتقاد آورده تا هر همه درین جهان غرق دریا نیل آمدند و دران جهان بعذاب ابدی دوزخ گرفتار آمدند و همگی هفتاد لک سوار بودند لقوله تعالی فَحَشَرَ فَنَادٰی فَقَالَ اَنَا رَبُّكُمُ الْاَعْلٰی فَاَخَذَهُ اللّٰهُ نَكَالَ الْاٰخِرَةِ وَالْاُوْلٰی چنانکه در زمان توجه اکبر بادشاه باین مردم میان عیسی بسر داران این مردم نوشته اگر کتاب صراح را از مخزن ملا شاه خانی صوابی فرستید ضمین مملکت شما گردم و از توجه این بادشاه بر هالکم تمام این مردم بجبر و اکراه از ملا فیض الله گرفته فرستادند چون من در مجمع آن مردم رسیدم گفتم یگان برکت درمیان شما این کتاب بوده اکنون ویران خواهید شد آخر الامر ویران شدند و از بسیاری اعتزاز ایشان اهل بدعت رابی عزت دین و دنیا شدند و از کثرت مجالست و خوشحالی ایشان بر ردی مبتدعان به بدحالی رسیدند چه مجالست اهل هوا او اعزاز و اکرام ایشان را بر علما برافزودند بل از علماء برمیدند و به ایشان امیخند لقوله علیه السلام مَنْ وَقَّرَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ فَكَاَنَّمَا اَعَانَ عَلٰی هَدْمِ الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَبَسَّمَ عَلٰی وَجْهِ مُبْتَدِعٍ فَكَاَنَّمَا اَعَانَ عَلٰی هَدْمِ الْاِسْلَامِ و از غایت توجه ایشان بشیخان جاهل و زهاد غافل و مبتدعان کاهل و پیران گمراه در پرسیدن امور علم غیب گمان بردن ایشان بر آنکه این مردم را اطلاع بر غیب است بحد کفر رسیدند لقوله تعالی فَلَا يُظْهِرُ عَلٰی غَيْبِهٖ اَحَدًا اِلَّا مَنِ ارْتَضٰی مِنْ رَّسُوْلٍ بلکه رسول را نیز اطلاع بر غیب نبود مگر بوحی جبرائیل علیه السلام و نزول وحی بعد از محمد آخر الزمان روا نیست هر که روا داند کافر گردد و هیچ پیغمبر غیب گوی نبوده لقوله تعالی وَمَا هُوَ عَلَی الْغَيْبِ بِضَنِيْنٍ **نقلست** که روزی اشتر حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم گم شده بود یاران طلب میکردند منافقان آهسته آهسته در یکدیگر مے گفتند که اگر وے پیغمبر بودی از اشتر خود خبر می بود تا این سخن منافقان را بعضے مومنان شنیده بمسامع حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم رسانیدند حضرت فرمود

ف دیت فرعون

ف کتاب صراح از اشتباه ملا شاه خانی

که من از علم غیب هیچ اطلاع ندارم مگر بعد از اخبار جبرائیل عم باذن الله تعالیٰ همدران بودند که جبرئیل امین بفرمان رب العالمین در رسید که یا محمد الله تعالیٰ میفرماید که فلان جانب اشتر شما رفته برگ درختی را میخواهست که بخورد تا مهار شتر بدان درخت سخت شده است اشتر همچنان ایستاده ماند این هنگام حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرموده که کار چنان وچنین است یاران رفته اشتر را آوردند پس آفرزند چون حضرت رسالت پناہ صلی الله علیه وسلم باکمال علم وفراست دعوی علم غیب نه کرد هر که اکنون دعوی کند کافر گردد وفی الردع علی اهل الهواء والبدع در عقیده نجاح آورده است ان العلم علمان علم فی الخلق و علم عن الخلق مفقود فانکار علم الموجود کفر وادعاء علم المفقود کفر ولا یلیبث الایمان الا بقبول علم الموجود وترک علم المفقود ترجمه علم بردو نوع است یکے علم ظاهر که آن علم شریعت است دوئم علم باطن که آن کشف وکرامت است پس هر که از علم ظاهر انکار کند کافر گردد وهر که دعوی علم باطن کند که آن کشف وکرامت است کافر گردد انتهی کلامه آفرزند اگرچه اولیاء الله را کشف وکرامت باشد اما دعوی نباشد چه ایشان ماموربا ختفا اند چنانکه از روایت تمهید معلوم شد وایضاً در کشف وکرامت اولیاء احتمال استدراج است ازیراکه درخوارق عادات سه مراتب است آنچه از انبیا باشد آنرا معجزات نامند آنرا مطلق حقانی باید دانست که انکار از آن وگمان احتمالی دران کفراست وپیغمبر را دعوی آن واجب است وآنچه از اولیاء باشد آن را کرامت نامند اگر او لیا کمل باشند آنرا حقانی باید دانست با احتمال چه انکار از ان کفر نیست شاید که استدراج باشد واگر ولی بمرتبه کمال نرسیده باشد از جنیان شد وبه هرحال ولی را دعوے آن نیاید کما مر وآنچه از عوام مومنان باشد آنرا معونت رب العزت دانند با احتمال وآنچه از اعداء دین وفرقه مبتدعه باشد آن را مکر الهی واستدراج نامند که الاستدراج دوری از حق ونومیدی از رحمت اوست نقل است که رود نیل بدعا فرعون پیدا شده بود پس چون درشان او استدراج بود همدران غرق شده ومرد وایضاً چون بر کوهها سوار شدی پایها پیش اسپ کوتاه آمدی وپایهای پسینه دراز گشتی تا هموار نشسته بودی واز جای نه جنبیدی وچون از کوه فرود آمدی پایهای پسینه کوتاه آمدی وپایهای پیش دراز شدی ودرمدت

چهار صد سال بادشاهی هر گز از امراض ورد سر را هم نیافته بود و مواشی او در مادام عمر او چون پیر شدندی باز جوان گشتندی و از پیری مردندی و علی ہذا القیاس در مادام عمر بالطاف تمام و اکرام بالا کلام او را بنواختی تا روزے گوشه از گوشهاے دیگ او افتاده حکم جبار جهاندار بران شد فرشتگان را که آنرا پیوند سازند تا دل او اندوه نیا مد آخر الامر چون صاحب ایمان نبود بهلاکت هر دو جهانی ہلاک شد و فی الرد علی اهل الهوا و البدع فاعلم انّ العلم علمان مکاشفة و علم معاملة فاما علم المکاشفة فهو علم الباطن و ذلک غایة العلوم الی قوله من کان فیه خصلتان لم یفتح له من هذا العلم بدعة و کبر و قیل من کان محبا للدنیا و مصرًّا علی الهوا لم یتحقق به و قد یتحقق بسائر العلوم انتهی کلامه پس مدعیان زمانه مملو اند از تکبر و خود بینی که علما اتقیا را تکبر ایشان معلوم است و مشحون اند از انواع بدعت و سنت و دو دارند ایشان دنیا را و تابع اند هوا را بل اهل هوا را بالوهیت گرفته اند کقوله تعالی افرأیت من اتخذ الٰهه هواه این نوع مردم چگونه شایان این علم گردند پس نیستند مگر جنیان در شواهد النبوت در رکن رابع آورده سبع محاربی بر اسپ نشسته و مهار شترے گرفته پیش رسول خدا صلی الله علیه سلم آمد و گفت در شکم اسپ من چیست رسول گفت لا یعلم الغیب الّا الله بعد ازان پرسید که باران کے فرود آید رسول صلعم فرمود آن امر لیست مواجل خدای تعالی میداند باز پرسید که فردا چه کار خواهم کرد فرمود که مرا معلوم نیست پس حضرت عزت این آیت فرستاد که انّ الله عنده علم الساعة و ینزل الغیث الآیة انتهی کلامه پس جائے که ازین کارها حضرت رسالت پناه صلی الله علیه سلم خبر نبود چه جائے آنکه شخصے دیگر باخبر شد و اگر بعضے از دلیل غیب گویان برابر افتند آن از سهو اتفاقی باشد و ایضًا از القا شیطانی و از اخبار جنیان بوده از شومیت ترک آوردن ایشان هر معروف را و نهی منکر را یا قادر بودن بران و ترک آوردن ایشان طریقه سنت جماعت را بجزای ولایت و قحط و جوع بغایت و ظلم سلطانی بغایت گرفتار آمدند تا بانکه این مردم از مملکت هوادی و بنیر بیجا شدند و در صوات در آمدند و در سرحد صوات چندان مردگان را مشاهده و معاینه میکردیم که طاقت دفن کردن هیچکس را نبود چه هر گاه که مردار را می یافتند چون حلال میخوردند بل بعضے گوشت مردگان میخوردند چو مردار نمی یافتند آن هنگام می مردند و فی

دیگر پرسیدند که در کدام زمین خواهم مرد فرمود که مرا معلوم نیست صح

تابع البدعة فالواجب على السلطان ان يقلع هذه البدعة التي به مظنة زوال المملكة
وتخريب الرعية بالجوع والهلاك انتهى كلامه وفي رد البدع وروي عن عبد الله
بن عباس رضي الله عنه انه قال اي قوم تركوا السنة سلط الله تعالى عليهم
السلطان حتى يظلمهم ظلماً بديعاً انتهى كلامه چندان ظلمی بدیع بر ایشان اظهار گردد
که در تقریر و تحریر آوردن آن از طریقه ادب دور است اما حضر آنکه اطفال ایشان
از آبا و امهات و مخوله ایشان از عورات جدا جدا افتادند و در بندی نشستند بل اکثر درمیان
یکدیگر از غایت شدت گرسنگی و بی طاقتی تاراج می بردند و می فروختند و اکثرت اهل فساد
ایشان اهل صلاح نیز بهلاکت رفتند کما روی عن جابر بن عبد الله رضی الله
عنهما قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اوحی الله تعالی الی ملک ان اقلب
مدینة کذا وکذا علی اهلها فقال یا رب ان فیهم عبدک فلانا لم یعصک طرفة
عین فقال اقلبها علیه فان وجهه لم یتغیر ساعة قط فقال رسول الله صلعم
عذب الله تعالی قریة فیها ثمانیة عشر الفا اعمالهم کاعمال الانبیاء قالوا وکیف
ذلک یا رسول الله فقال لم یکونوا یغضبون لله ولا یامرون بالمعروف ولا
ینهون عن المنکر در زمانیکه مملکت این مردم بتمامه از دست رفت و قلعه و امصار را
مردم الکرشاه بنیاد می کردند و از هر جانب مردم یوسفزئی را بتاراج می آوردند در آن ایام
معه جماعت مردم ملی زئی در دره از دره های سرحد صوات در رفتیم بالمحکمه حکم قضا قدیر در تمام
شب ژاله و باران چندان باریدن گرفت که هر کدام ما یان خود را بجان دادن قرار
دادیم چه خیمها و خرگاهها نداشتیم و خانها است نه کرده بودیم اما چون حیات باقی بود بعد
از طلوع آفتاب ابر کشودن گرفت و ژاله ایستاد این هنگام کیل نام شخصی از مردم ملی
زئی بخدمتم حاضر شد از روی اخلاص اختصاص نه از روی تلبیس و هراس گفت قبول کردم
جمیع آنچه در کتب اهل سنت و جماعت است و بیزارم از انها که اهل رفض و بدعت اند گفتم
سالهای سال مرا با تو عداوت و دعوی بوده در صحت این عقیده هر چند دعوت میکردم
اجابت ننمودی درین شب چه دیدی گفت دیدم آنچه در کتب اسلامیه نوشته اند چه در
زمانی ما تقدم آنچه شما کتابها را مطالعه میکردید از نظر ما میگذرانید بد مر آن ولایتی و دهقان
مردمی که رفض و بدعت در ایشان شایع گردد آخر الامر آن ولایت روی به ویرانی آرد

ومردم آن رو به هلاکت کشند و بظلم بادشاه ظالم گرفتار گردند آن زمان مارا تصدیق نمی
شد این هنگام چون بچشم سر دیدم یقین کردم الحمد لله که ایمان جدید یافتم زیرا که بعض مردم
ما به بندر رفتند و بعضی بقید مغل در آمدند مع اهل و عیال تا چه خواهند کرد آخر الامر مردم
ما نیز مع اهل و عیال رو بمردم مغل آوردیم چه چاره دیگر ندیدم تا حکم بران شد که مایان را
به هشتغر و دوآبه فرود آوردند و در مردم مهمند زی و گگیانی و غوری خیل و اطراف عالم
پریشان ساختند چه گویم تا بر سر چه گذشت و چگونه گذشت اما محمد خان با پاره جماعه ادلس
رو به کوه هند دراج نهاده لب آن آب نیچگوده آن حدود را از کفار خالی کرده میرفت و
میخواست تا بجانب کاشغار بگذرد مدتی برین بود که و حدت نام امیر بود از امرای پیر
تاریک او نیز با این مردم همراه شده از شومیت پیروی این مردم به امیر کافر محمد خان در جنگ
کفار از دار الفنا بدار البقار حلت نموده باز این مردم غازی خان ملی زی را برخود بادشاه
گرفتند اما پیر تاریکی را از خود دور نکردند تا او نیز از دست کفار شربت شهادت چشیده و از
سرداران این ادلس هیچکدام از غازی خان در دیانت و صلاح و دینداری بهتر معلوم
نشده چه عالم و عابد و عادل بود در امور دین و دنیا بعد از ان چون تبعیت پیر تاریک
اختیار کرد همگی ادلس بقید زین خان افتاده از انجا آورده بیگان جوی را از جبهای پرشور
بتمام ادلس یوسفزی داده چون ازین پیش مزرعه را امکان نداشتند چه مردم نمانده
و آنچه بوده همه باطراف و جوانب عالم پریشان شده بودند همگی دوازده سال این ادلس
جنگ و جدل با مغل نموده آخر الامر از دست شدند آنچه یقین است همه از شومی مبتدعان زمانه
بوده بعده چون این مردم از انواع بدعت تائب آمدند و روی بعلما و صلحا آوردند الله تعالی رحم
در دل حکام انداخت تا از پرشور رخصت فرموده زمین هموار را بدیشان عنایت نمودند
این هنگام روز بروز مردم ایشان از اطراف و جوانب جمع آمدند مدتی بفراغت در آن موضع
متوطن بودند و مال واجبی حکام را ادای می نمودند واجبی بر ایشان در آن ایام هزار روپیه
بوده اما بر قسمت ملبها و خانهای ایشان پنج کان و ششگان تنگه هندوستان می آمد
القصه چون ولایت یوسفزی بدست مردم اشتات و اصناف افتاده چنانکه هموار
که در لب آب سند افتاده است بدست مردم دلازاک افتاد و صوات بدست مردم
صواتی و بنیر و جمله بدست مردم بنیر وال و جمله وال افتاد و باجوڑ بدست مردم ننگرهار

حکم شد که ما را بهشتغر و دوآبه فرود آوردند

هرکدام این این مردم طریقهٔ سنت و جماعت را پس پشت انداختند و بر قانون ناتفدم
رفض و الحاد و انواع بدعت را دین و ملت گرفتند علم و علما را درمیان خود مهجور ساختند
بل حق گوئی و خداجوئی را بکشتن پیش آمدند بل مردم حق گوئی درمیان ایشان اصلاً و
قطعاً نماند چه بعضے علما تابع این مردم آمدند و بعضے ساکت نشستند بغیر از فقیر زمانه که در هیچ
اوان و در هیچ زمان از حق گوئی نه ایستادم اما در زمان یوسفزئی مومنان صادق و بایان موافق
از بهر ما سرمی باختند چه طالبان خدا و امید داران شفاعت مصطفی بودند صلے اللہ علیہ وسلم
و از متمردان و مرتدان زمانه مرا انگاه میداشتند اما درین ایام جز از فضل پاک بیچون و الطاف
رب الارباب بی نمون تکیه گاهی نداشتم و بغیر او پناهی نگرفتم تا روزی مرا با یکی از مردم صوانی
بحث افتاد و نه آنکه لاف میزد و مباهات می نمود که مملکت صوات را از تو گرفتیم گفتم از من نه
گرفتی بل از مردم یوسفزئی گرفتی چه در زمانیکه این مردم تابع علما بودند چون بابر بادشاه
توجه نمود از ایشان جز یک دختر شاه منصور بشاه کاری دکدخدای چیزے دیگر نبرد و در
زمان که تابع شما و پیر شما گشتند از بیخ و بنیاد بر فتند اما این هنگام نوبت بمردم شما رسیده
ان شاء اللہ العزیز عنقریب ذلیل و متاصل خواهید گشت از غیب نمی گویم اما حضرت خیر
البشر صلعم فرموده در مردمی که بدعت سر زند و مانع آن نگردد البته هلاک دو جهانی گردند بعد
از ان در اندک مدت میان مردم دلازاک و مردم یوسفزئی عداوت افتاد تا دلازاک را از
مقام دبی وطن ساختند و از آب سیند گذرانید چون در هزاره خلل انداختند شاه سلیم
بادشاه ایشانرا بدکهن فرستاد معه اهل و عیال و درین مدت بر دلازاک چندان خواری و
حقیرے رفته که تمام آن در تحریر و تقریر نیاید این همه از شومی بدعت بوده چه سبب اختیار
کردن ایشان طریقهٔ رفض و بدعت را اطفال و عورات ایشان به بند یوسفزئی و به بند مغل
رفته بعد از ان درسوات میان مردم نعمانی و صواتی جنگ و جدل افتاده تا مردم یوسفزئی فرصت
یافته موافقت نعمانی اختیار کرده و مردم صواتی را هزیمت داده بعده علی اصغر را این مردم
یوسفزئی بر نخوت بادشاه گرفته تا بیخ و بنیاد مردم صواتی برکنده چه بعضے بقتل و بعضے به بند تاراج
رفته و مردم باجوڑ را نیز هلاک ساخته اگر از روی تحقیق کسی نظر کند و بر اقوال محمد آخر زمان
صلعم باور آرد هلاک این ادلسها خواهد دانست که همه از شومیت مبتدعان و بدعت است القصه
درمیان سرداران این ادلس هیچکدام چندان فتح و ظفر برابر علی اصغر نیافته چه اندک و بیش

ف مرا بایکی از مردم صواتی بحث افتاد الخ

صلاح دارد و اما محبت علم و علما از دست نمیدهد از ین روشن ترچه باشد که در زمان
ملک احمد خان کجالی یو منابد اسبحادم کوه تونول انگرفته بود اما علی اصغر جد و جهد نموده باتفاق
که خدایان دیگر چون ملک هندال اکوزی و ملک بابلی زئی و ملک مته خان و ملا
ابراهیم الیاس زئی و ملک ترکی مندر وغیرهم آن ولایت را تحت تصرف خود آورده
بجنگ و جدل بسیار آن مردم را ویران و بیجا ساخته و شهر و جمله ویران ساخته **الغرض**
ویرانی این اولسها از شومی مبتدعان بوده که انواع الحاد و بدعت درین اصناف مردم
انتشار نموده اند و اکثر آن بدعت رفض بود که از جانب سادات درین مردم در آمده بود
بعد ازین باز نمی ترسم که مردم یوسفزی ویران نشوند چه باز انواع مبتدعان بل رفضیان
شخصی که سب خلفا ثلثه کنند و علی را تفضیل نمایند بر خلفا ثلثه درمیان ایشان میگردند
و بعضی ازین جهال باز تعظیم اینها مینمایند عجب اگر آباد ان مانند چه در کتبهای فقه مشهور
است هر آن مومنی که ابو بکر صدیق را افضل نداند بر عمر فاروق و فاروق را افضل نداند
بر عثمان ذی النورین و ذی النورین را افضل نداند بر علی مرتضی او را مذهب سنت و
جماعت نباشد پس اگر این مردم این را ندانند مسلمان نیستند و اگر این را میدانند پس روافض
را چرا در اولس خود جا میدهند با آنکه ایشان از شومی جا دادن روافض و مبتدعان را
بچشم خود دیده اند یا اله العالمین و یا خیر الناصرین جمله مومنان مومنان را از
اختلاط روافض و ملحدان بی دین نگهدار امین یا رب العالمین **ذکر ماهیت انساب**
و کیفیت الحاق این فقیر با این مردم خطر است **سماع** **است** از قدمهای
خویش رحمهم الله تعالی که در ایام ماضی حیون بن جنی نام شخصی از جانب لمغان
بحدود ننگرهار در آمده مع اهل و عیال و توابع و موال در دره مهمند که آن دره السیت
از درهای ننگرهار رودی است از رودهای آن دیار نزول نموده و سکونت فرموده
متوطن گشت اما انساب او از قدما ما برانند که بمردم ترک باز میگردد و میگویند که قرابت
مادری با سلاطین [illegible] بزرگان بلخ او را حمایت کرده مردم مهمند
را حقیر و ذلیل ساخته و ریاست مهمات را بدو تفویض نمود چه ایشان بنا بر غضب
تعصب که متعارف [illegible] از قبایل خویش بریده باطراف دیگر رفته بودند
و در زمان اصابت شدائد و مکاره باز بقبایل خویش مراجعت کرده استغاثه نموده و تضرع

توضیح قصه وا اینست که جیون مردم سفید ریش کشیف اللحیه کثیر المال و سخی بود
چون درمیان مردم هپهندی سکونت نمود جشنی عظیم ساخته دعوتے عام نموده اما چون
استعداد ازلی بر آن رفته چه هرکه با مردم کمین ودلی باحسان و الطاف و مدارا پیش
آمد ایشان با یذا و جفا و عناد پیش آیند و اگر سیاست محتسبانه پیشه گیرے طاعت
واجبانه پیش آرند بعد از فراغ این مردم از ماکولات یکے از ان میان استهزاء
و استخفافا دست طعام آلوده بریش ایشان دراز کرده تا پاک سازد بنا برین استهزا
جیون استغاثه بسلاطین بلخ رسانیده حمایت نموده همه آن مردم را گوشمالی واجبانه
داده در تحت حکومت خود آورده الی یومنا هذا ریاست آن مردم اولاد جیون راست
واین جیون را هفت پسر بوده یکے ازان منه نام و از منه فرزندی ماند احمد نام و
ازو فرزندے ماند درغان نام ابن درغان از هپهند بدر رفته با مردم پابلی در پابلی
متوطن گشته ازان باز تا امروز ایشان را با مردم پابلی اختلاطست و از درغان فرزندے
ماند سعدی نام چون در زمان ایشان ادلس یوسفزی در ننگرهار در آمده و از ننگرهار
باین حدود بیرون رفته سعدی معه اهل و عیال همراهی نموده چون ادلس یوسفزی
مملکت صوات را گرفته ملک شیخ ملی مصلحت بر آن دیده که تمامی ادلس را از خورد
وبزرگ نر و ماده در حساب آرند تا بر آن مضمون صوات را قسمت نماید مردم اکوزے
باعیسی زی شش هزار آمدند و مردم مندر بزد وازده هزار آمدند اما مردم ننگرهاری لمغانی
وکابلی که با ایشان بوده داخل حساب ساخته و مردم این حدود را داخل حساب نه
کرده بر آن مضمون تقسیم نمود الی یومنا این تقسیم شیخ ملی بغیر و تبدیل انفساخ نمی
نماید **سماع است** که ملک شیخ ملی در زمان نزع رو بان حاضران مجلس بر احوال خود
گواه گرفته بر آنکه هر کار و بار و اهتمام ادلس اکه من بجا آورده ام خالصةً لله و صلةً
للرحم و از روی شفقت بر قرابت او ردم نه آن که بامثال روسا زمانه حطام دنیاوی
گرفته باشم و از بهر آن کار کسے را بکفایت رسانیده باشم مگر یکبار رهم را در مادام عمر خویش
یاد دارم که آن هم بغیر از طمع و توقع من بدست افتاده است پس اگر صادق ام درین
گفتار امید از جبار جهاندار آنکه رسم و آیین و تقسیم من تا به هفت پشت از ادلس من
نرود اگر کاذب باشم الله تعالی بزودی نابوده گرداناد بالنبی و آله الامجاد هم ازان است

فصل تقسیم کردن شیخ ملی ملک صوات را ادلس

که الی یومنا هیچ سرداری این تقسیم را تغیر نمیتوانند داد **القصه** در آن تقسیم شیخ سعدی با
مردم ملی زی در قبیله مندوزی بوده سی کس را حصه یافته بود آبین او آنکه سخاوت عام و
عبادت تمام پیشه گرفته بود از آن به شیخ و پیشوائی این مردم شهرت یافته بود اکثر اهل زمان
روی نیاز بدرگاه او می آوردند و بحکام زمانه نیز آمد و رفت داشته تا شفاعت و عذرخواهی
این الوس میکرده از آنجانب عهد و امان می یافته نگاهبانی الوس مینمود تا بسببی از
اسبابها اخوحکم او اعراض نموده امیر تودانی با جماعه سواران برین الوس تاخت نمود بعضی
سواران بغیر آشنا ملاقی شده شیخ سعدی را شهید ساخته فرزند لیندا و گدای نام که الله
این فقیر باشد بند برده چون بعد از بندیان بسیار و غنایم بشمار حاکم اخبار شیخ سعدی را
پرسیدند اطلاع بر شهادت او یافته اعراض بجید و سیاست سعید بر لشکریان رانده چون چار دیگر
ندید تمام بندیان را باعزاز و احترام و اکرام گدای را آزاد کرده **القصه** گدای بحادثه از حوادث
روزگار از مندنی جدا شده با مردم چغرزی قبیله اسماعیل خیل حصه ده کس را بدو انعام داد
الی یومنا بران استقرار دادیم و الله اعلم **ذکر ماهیت انساب مردم پا پلنی**
سماع است از قدما اعصار و صلحا روزگار که در زمان ما تقدم مملکت ننگرهار در تحت
تصرف مردم بدنی بود و این مردم کفار بسیار ترین اصناف و قبائل روزگار بوده و بهر
کدام از مسلمانان ایذا میرسانید تا بشیخ محمد مشهور را کشتند که اولاد او را محمدی
میگویند چون خبر قتل او را بجواهر شریفه او رسانیدند اگرچه بشهادت او راضی بود اما از
سوز اندرون وانده جگر پرخون چوب نیم سوخته را از دیگدان کشیده و بشدت تمام
بر زمین زده تا انگشت او ریزه ریزه شده و پریشان گشته گفت یا رب العالمین و یا
خیر الناصرین الوس بی ایمان و قوم بی امان ایشان را پراگنده عالم گردان تا الله تعالی
عنقریب سلطان بهرام را بر ایشان گماشته بیک جنگ و بیک تاخت بیخ و بنیاد آن الوس
کنده و پریشان عالم ساخته **توضیح قصه** اینست که سلطان بهرام و سلطان فکهل
برادران بودند از سلطانان پنج چون نوبت سلطنت مدین دو برادر رسید سلطان
بهرام روی بکوهپایه باجوړ و صوات و کشمیر نهاد و تمامی الوس این حدود را در تحت و
تصرف خویش در آورد سماع است که بعد از رحلت او از دار الفنا بدار البقا پسران
او در مملکت صوات نزاع بجدی گردند که جنگ عظیم و محاربه الیم در میان ایشان افتاد چون

گدای و اهل
اخوند درانند

چون اخبار جنگ و جدل ایشان بمادر مشفقهٔ ایشان رسیده و کیفیت احوال دریافت نمود آن عزیزه در حق این مملکت دعا بد کرد که الله تعالی این ولایت را در سالهای بسیار برقرار و آرام ندارد و این مملکت را صوات نامید یعنی غوغا کرده شده هم ازین است که درین دیار انواع واقعات و اصناف حادثات پیدا میگردند اگر از اطراف و جوانب دیگر نباشد دران هنگام سکّان این ولایت خود با یکدیگر عداوت و ضلالت انتشار مینمایند سماع است که حضرت میر سید علی همدانی سه بار از مشرق تا مغرب عالم را سیر کرده اما دران زمان که از جانب کشمیر توجه این حدود نموده قدمی مبارک بر کوتل شاه کوت نهاده چون بر سر کوتل رسید برگشت چه بوی خمر بمشام طیبهٔ ایشان رسیده ازان سبب مردم صوات به لقاء شریف او مشرف نشدند هم ازینجاست که اولیاالله در صوات کم وطن گرفته اند مگر سید جلال گنج عالم که از کلان پدران حضرت پیر است مدفن مبارک او در موضع الوبه است در زمان تملک یوسفزئی مغدود نام مرتدے که از خلفاء میان عیسی بوده حضرت ایشان را شب از قبر بدزدی بیرون کرده به موضع تالاش برده دفن ساخته شنیدم از شخص عادل که جثهٔ مبارک او را دیده بود گفته که ذره از ذرات بدن شریف او بوسیده و ریزیده نبود پس شاید که حضرت ایشان در زمان خویش صوات را از انواع منهیات مبرا و معرا کرده بودی از ان سکونت داشته بعد از حضرت ایشان از علما و صلحا صوات را آنچه این کفر معلوم کرده نادر کسے باشد که از خوردن خمر و از ارتکاب منهیات مجتنب و محترز گشته باشد بل درین ایام از علما صوات چند معدودے را مسلمانان میدانیم چنانکه ملا یونس ملا عمر وغیرهم و اکثر ایشان بحد کفر و الحاد و ارتداد رسیده اند چنانکه ملا زکریا که یکے از خلفاء میان عیسی است و ملا ابراهیم وغیرهم اما سلطان بهرام ردی به لمغان و ننگهار آورده چون مملکت لمغان را در تحت تصرف خود آورد روزے از روزها بر سر سریر سلطنت نشسته بود تا شخصے مصلاً پر قیمت مارخور از نظر او گذرانیده چون در حسن او متحیر مانده از مکان بود باش این مارخور خبر پرسید سفید کوه ننگهار را ایشان داده در زمان عزم شکار این کوه کرده مع جماعهٔ متعلقان روان شده چون یکے از سرداران توانا و بدنی او را مهمانی عظیم کرده چنانکه رسم آنمرد آلوده بازن این کس طریقه خواهر خواندگی و برادر خواندگی پیش آورده تا هر بار که سلطان از برائے شکا

و از اینجاست که اولیاء الله در صوات کم وطن گرفته اند

درین مملکت آمدے از برائے خواہر خویش جامہ ہاے فاخرہ آوردی و لبشرف دیدار ہمدیگر
مشرف شدندی مدتے برین آمد تا اولس بُدنی را اتفاق برین افتاد کہ سلطان را
بکشند چہ این مملکت را پسندیدہ از ما خواہد گرفت تا روزے از روزہا باز سلطان بعزم
شکار درین دیار آمد این خواہرش این مردم نمانند تا ملاقی یکدیگر شوند از ترس آنکہ سر تا را
آشکارا خواہد کرد چون انواع طعام مہیا ساختند زہری قاتل در آن میان کردند اما
سلطان ازین امر ملول و مکدر بود کہ بسبب آن ناآمدن خواہر بحضور چہ باشد تا دید کہ خواہرش
بیک نوع جامہ فاخرہ از دور از خانہ برآمدہ بعد از زمانی بنوع دیگر از جاہا بیرون آمد بکذا چند بار
این معاملہ بجا می آورد سلطان بفراست دریافتہ در امان از شہر بحیلہ و بہانہ بیرون رفتہ
معہ توابع خویش در بیابان آرام گرفت و ماکولات پر تخادعات ایشان را مہمان جای طلب
نمودہ بعد از پیش آوردن پارہ از آن جدا کردہ بہ پیش سگ نہاد بمجرد خوردن آن طعام
سگ وفات یافت تا سلطان مع توابع و لواحق خود دست بہ تیغ برد حاضران آن مردم را
بقتل رسانیدہ سماع است کہ ہیچکدام این اولس یکدیگر فراہم نشدند تا کیفیات
احوال پرسند و خبر قلت و کثرت لشکر سلطان را دریابند بل ہر کدام ایشان بمجرد خبر تاخت
سلطان شنیدن از جای و مکان خویش گریختہ تا بروز دیگر تمام مملکت ننگہار خالی ماندہ
بجانب پرشور گذشتند و از آن باطراف عالم پریشان شدند زہی صلابت دعا آن ضعیف
کہ در حق این مردم چہ کردند و درین قصہ تنبیہ عظیم است مر مومنان را کہ از ایذا مومنان
متیقن و از جفا علما اتقیا متدین دور باشند کہ بشومی معصیت ایشان اولس ایشان
بہ بلاء دو جہانی مبتلا نگردند کقول من قال **بیت** ای بسا کس را کہ صورت راہ زد
قصد صورت کرد بر اللہ زد ؎ ہم ازین است کہ اولس افغانان کوہ استقرار نمی
یابند چہ دست و زبان را آزاد خلق نگاہ نمیدارند خونہای ناحق میریزند و مالہای مسلمانان
بناحق میخورند و اصیل میفروشند نعوذ باللہ من افعال قبیحہم چنانکہ فرعون ہفتاد
ہزار زنان باردار از قوم مہتر موسی را کشتہ بود و ہفتاد ہزار اطفال بیگناہ را بقتل
رسانیدہ تا اللہ تعالی با ہفتاد ہزار سوار او را در دنیا بر رود نیل غرق گردانید و بعذاب الیم
در دوزخ فرستاد و ملک و اولاد ایشان را زیر دست دیگران گردانید القصہ سلطان بہرام از
تمام ننگہار موضع پاپین را پسندید متوطن گشت و سایر مملکت را روز بروز از مردم خویش آباد ان

می ساخت مدتی برین بود کہ فرزند خویش سلطان تومنارا در ننگہار ماندہ خود متوجہ خطہ کشمیر گشتہ بعد از فتح آن بلاد یکے از پسران خود را دران حدود ماندہ خود توجہ نمود تا سلطان تومنارا مع اہل عیال بہ کشمیر برد اما قضا قدیر بر آن رفتہ کہ چون در موضع کوٹ ننگہار رسید اجل نست تطاول دراز نمودہ مرغ روحش را از قفس قالب برون کشیدہ لی یومنا اولاد کشیری او در کشمیر متوطن اند اولاد ننگہاری او در ننگہار متوطن ند بمجملاً است کہ این مردم را بعضے رسوم و آئین مخالف شریعت محمدی بود تا زمانیکہ یکے از اولاد سید محمود دہلی از اطراف عالم در موضع پاپین رسید و قبیل سید محمود بخود رسیدہ سلطان تومنا بخدمت او قیام نمودہ خواہر خود را در عقد نکاح او آوردہ تمام اولس را متیقن دین محمدی متدین بدیانت شریعت نبوی ساختہ الی یومنا اولاد سید محمود دہلی با مردم پاپین اختلاط دارند و تمامی اولس بر طریقہ سنت و جماعت مستقیم میباشند ہم از الست کہ اللہ تعالی ایشان را از آفات افغانان و سایر متمردان زمانہ نگاہ میداشتہ چنانچہ اول مردم دلازاک بر ایشان رسید و بگذشت بعد مردم یوسفزی رسید و بگذشت بعد مردم غوریخیل رسید و بگذشت مگر درین ایام کہ اکثر مردم ننگہار بکفر و ضلالت و رفض و بدعت در رفتہ اند از ان تا خت و تاراج اعدا ء بد نہاد گرفتار آمدند چہ تابع سادات روافض و جہال صوفیہ آمدند چنانکہ میر قاسم نام سید از سادات روافض در تیراہ بودہ کفر و الحاد او بجدی رسیدہ کہ نا ہمسایگان خود را بخلفاء ثلثہ نسبت میکردم نعوذ باللہ من الکفر الصریح و غیر ذلک عقاید رفض کہ احصاء آن ممکن نیست باظہار سانیدہ تا اکثر بل ہمہ مردم تیراہی را رافضی و ملحد ساختہ اما در آن ایام از فضل رب الجلال و الاکرام ملا شمس الدین نام سراجی اہل علم از علماء ہند مع اہل و عیال بہ تیراہ در آمد تا پارہ مردم تیراہی را بر عقیدہ سنت و جماعت ثابت ساختہ طریقہ بحث و جدل را با میر قاسم بعجز پیش آمد دختر خود را بہ پسر ملا شمس الدین نسبت کرد و زفاف نمود تا چون حضرت ملا شمس الدین برحمت حق رحلت نمودہ اولاد او نیز بنا بر تبعیت جد فاسد خویش رافضی گشتہ بل قدم در کفر و رفض از و بیشتر نہادہ و ایشان نیز دعوی سیادت کرد چہ دیدہ کہ جہال این زمانہ بغیر از نام سیدی بہ چیزے دیگر فریفتہ نہ کردند و از گفتار و کردار علماء اتقیاء احتراز دارند ہم ازین جا فرمودہ اند کہ با اہل بدعت و الحاد شہری کردن و خویشی و پیوند نمودن نشاید چہ آخر الامر اولاد اہل سنت تبعیت

اہل بدعت خواہد گردیت نعوذ باللہ من الالحاد والاتحاد القصہ از شومی این روافض
مردم تیراہی بہلاکت ہردو جہانی ہلاک گشتند چہ در دنیا از دست پیر تاریک بقتل و بند و
تاراج رفتہ از مملکت خود بدر رفتند تا ولایت تیراہ بدست مردم آفریدی افتاد و در آخرت
کفار و رافضی را نصیبی نیست تا بعد از ان اولاد میر قاسم رافضی و شمس الدین بطرح بجانب
ننگہار بدر رفتہ و بمردم ننگہاری رسیدہ اکثر این مردم را بفسق و فجور چنانکہ خمر خوردن و
زنا کردن و ریش تراشیدن و لب بلت ماندن مبتلا گردانیدہ بحدی کہ بمرتبہ کفر رسانیدہ اند چہ
دعوے کنند و ضمین گردند توابع خود را بر آنکہ ما آتشیم و گناہان شما چون کاہ خشک ہر کاہ کہ
کاہے خشک با آتش رسد سوختہ و محو گشتہ رود و یا ما دریاییم و شما جامہ پلیدہ جامہ پلید
چون بدریا رسد البتہ پاک گردد پس شما چون ما را راضی کردہ باشید ہر گاہ کہ در نظر ما نیک آید در رہ
پاک مشخص گردید بنا برین افترا جہال زمانہ مغرور گردند از سر و مال در گذرند بل زنان و دختران
را از ایشان باز ندارند و من بکرات و مرات ازین معاملہ وقوف یافتہ ام و ایضا میرجی نام
درین مردم دعوے سیادت کردہ در شان مرتضی علی رضی اللہ عنہ قصیدہا انشا نمودہ و نعت
مرتضی رض را دوست داشتہ و تفضیل مرتضی را بر خلفاء ثلثہ بیان نمودہ محبت مرتضی را از خلفا
ثلثہ اختیار کردہ و عوام این مردم را بدین عقیدہ دعوت نمودہ برفض و الحاد در آوردہ نعوذ
باللہ من الرفض و الالحاد و آنچہ این فقیر از سادات ننگہار و از سادات تیراہ و کرمہ معلوم کردہ
بجز اولاد سید محمود ولی رحمۃ اللہ علیہ ہیچ احدے راسخ و دینی نیافتہ و ایضا این جہال
ننگہاری تابع جہال صوفیہ آمدہ اند و از اقوال امامان دین خبر ندارند کما روی فی
الرادع علی اہل الہواء والبدع ولا تکن من جہال الصوفیۃ فانہم لصوص الدین
وقطاع الطریق علی المسلمین انتہی کلامہ چنانکہ ملا ولی نام شخصے از دزدان کلاب
واندجان درین حدود رسیدہ و این فقیر بگوش خود از و شنیدہ کہ من در ولایت خود
دزد بودم پس دعوے شیخوخت نمودہ مجالست عوام ایام را برگزیدہ و از مجالست علما احتراز
نمودہ و خود را حضرت ایشان لقب بردہ خانقاہ و خلوت ساختہ و لاف درویشی و حق
بینی زدہ و علم را حجاب وصول قرار دادہ و اقرار سلسلہ شریفہ کبرویہ نمودہ کہ من ماذون
و مجاز از ایشانم و توابع خود را بر استقامت ظاہر شریعت چون نماز و روزہ و زکوۃ و ریش
و نشر تسبیح و مسواک و خواندن اوراد و فتحیہ وغیر ذلک مستقیم داشتہ تا اکثر مردم ننگہاری و مردم صافی

ف کفار و رافضہ را در آخرت نصیب نیست ۱۲

ف سادات تیراہ و کرمہ و ننگہاری نیست الخ

توابع این کس آمدند احوال توابع او آنکه دعوی کنند که هیچ عالمی در هیچ زمانه بمرتبه ما الا او نرسیده
نعوذ بالله من الکفر الصریح چه ازین معلوم می شود که خلفاء راشدین را و اولیاء را نمیدانند
و ایشان را جهال تصور می کنند با آنکه اعلم ترین خلایق بعد از انبیاء و مرسلین بوده اند و
ایضاً چون جاهل محض در خلوت ایشان درود بعد از مدتی چون برون آید بعضی دعوی
کنند که افضل مرتبه ما از خلفاء راشدین نیز درگذشته نعوذ بالله من الکفر القبیح چه حضرت
خیر البشر علیه الصلوة والسلام فرموده که اگر یکی از شما کوهی را از طلا تصدق فقرا کند
بمرتبهٔ کمترین اصحاب من نرسد پس چه جای آنکه جاهل نااهل و ناحق شناس بیک خلوت
بمرتبهٔ خلفاء راشدین رسد و بگذرد با آنکه حدیث نبوی بران ناطق که هیچ جاهل شایان
بمرتبهٔ ولایت نگشته و نگردد لقوله علیه السلام مَا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلِيًّا جَاهِلًا
و بعضی دعوی کنند که مرتبهٔ ما از مهتر موسیٰ درگذشت نعوذ بالله من ذلک از ان خبر نه
دارند که افضل ترین خلایق بعد انبیاء و مرسلین ابوبکر صدیق رض است اما بمرتبهٔ هیچ نبی از
انبیاء نرسیده چه جای آن که بگذرد پس جاهل چگونه برسد و بگذرد و بعضی دعوی کنند که از تمام
پیغمبران درگذشتیم نعوذ بالله من الکفر الصریح با آن که هیچکس بمرتبهٔ او نرسد و ایضاً بعضی
دعوی کنند که ما را بر عرش بر می آرند تا آنجا ذات خدا می بینیم پس چون مهتر موسیٰ تجلی صفات
را دریافته بود و ما تجلی ذات را می یابیم چگونه افضل نباشیم برین نوع معتقدات کافر شوند
چه فضیلت ولی بر نبی نباشد و نه ذات باری تعالیٰ را جهت ثابت شده چنانکه در امالی است

نُسَمِّي اللّٰهَ شَيْئًا لَا كَالْأَشْيَا ÷ وَذَاتًا عَنْ جِهَاتِ السِّتِّ خَالِ

پس خدای را صورت دانستن و جهت ثابت کردن محض کفر است این کلمات را فقیر
بگوش خود از ملا ولی در کابل شنیده که فضیلت خود را بر مهتر موسیٰ ثابت میکرده
هر چند تقریر این کلام کما ینبغی بجا می آوردم و او را ازین عقیده امتناع نموده ام به
جهالت و عداوت پیش می آمد پس چنانکه رسم غریبان و مسافران است تحمل ورزیدم و
بعضی دعوی کنند که ما عواقب امور خود را و غیری را دریافتیم چه بهشت و دوزخ را معاینه
کردیم خود را ناجی دیدم و عزیزان را نجات می بخشیم حوران را کنار میگیریم و الوان طعام بهشت
میخوریم و ازین خبر ندارند که مامون شدن از نزع روان از عذاب حق سبحانه و تعالیٰ
کفر است کما مر و ایضاً ابراهیم هیتی گمان بسته بود از پوستهای میوه های بهشت چشیده بود مدت

شش ماه بعد از ان زیست هیچ طعام و شراب دنیا نخورد نا مرد چه بهمه را تلخ میدید پس ایشان
چگونه بعد از ان شکمهای خود را از حرام پر سازند و بعضے آلات ملاهی و غنا و بیت گفتن
و رقص کردن حلال دانند و علے هذا القیاس کلمات کفر و الحاد اکثر من ان یحصی بر زبان
دانند تا از شومی ایشان مردم صافی و مردم ننگهاری ببلاء پیر تاریک گرفتار آمدند بقتل و بند
و تاراج رفتند نصیب مومن موحد این است که از انواع بدعت و الحاد احتراز نماید
تا بهلاکت دو جهانی هلاک نگردد خصوصاً احتراز این نوع بدعت فرض بر علماست و اظهار
ضلال ایشان بعوام زمانه فرض علماء اتقیاء و صلحاء عرفاء است چه این نوع بدعت عوام زمانه
کم دریابند ظاهر ایشان را بصلاح می بینند و از حقیقت عقیده ایشان خبر ندارند چه این
مردم زندیق اند کما روی من اعترف بنبوة رسول الله صلے الله علیه وسلم
و اظهر شعائر الاسلام ولکن یبطن عقاید هی کفر بالاتفاق فهو زندیق
همین است سبب ویرانی و خرابی مملکت ننگهار چنانکه مقرر شد از تفسیر کابل که صالح
مومنان طاعت است چه هرگاه از طاعت پیغمبر علیه السلام بدر روند بدشمن صعب گرفتار
گردند چنانکه بنی اسرائیل بجالوت گرفتار آمدند القصه چون قضا جبار جهانداران جمله رفتند
که روزگار بمیدار دنیا را بریک هیئت نمیدارد و کامگار جهان را همیشه بر رتبه کامگاری نمیگذارد
گاه شریف ترین مردم را بر رتبه خساست و دنائت برد گاهی خسیس ترین عالم را بمرتبه شرافت
و ریاست برد چون حکومت دودمان عالیشان امیر کبیر امیر تیمور بدین حدود رسید سلطنت
ایشان تغیر یافته اما منصب سرداری تمامی اولس از درگاه بادشاه زمانه سرفراز شدند
تا آن سلطان تومنا نیز بحادثه از حوادث بدست مردم ننگهاری دیگر افتاده کقول من قال

بیت دنیا همگی دست عدم خواهد شد ❊ شادی و نشاط جمله غم خواهد شد
تا چند کنے نظاره ماتم خلق !! ❊ یک روز نظاره تو هم خواهد شد

لاجرم سبب کیفیت الحاق انساب با مردم مهمندزی از آن ست که مقرر شد و بمردم
ما بنی هم از آنست که سکونت آبا و اجداد ما بایشان بوده کقوله علیه السلام مَن تَاهّلَ
بِبَلدَةٍ فهو منهم و الیضاً از خواهر زادهای ایشانم کقوله علیه السلام ابن اخت القوم
منهم چنانکه والده عفیفه مستوره عابده فقیر فرادی نام بنت نازو خان بن ملک دادو بایے
بن ملک بالو بن سلطان قران بن سلطان خواجه بن سلطان تومنا بن سلطان بهرام

بن سلطان کہجا من بن سلطان ہند و بن جرس بن سلطان جمار سماع است
که سلطان جمار از اولاد سلطان شموس است و سلطان شموس پسرے بود از پسران سلطان
سکندر ذوی القرنین این بود کیفیت انساب الحاق این فقیر باین مردم یوسف زئی
اما کیفیت اختیار کردن با طریقه زهد و ریاضت و طلب علم و وصول بخدمت حضرت
پیر و دستگیر سید علی ترمذی آن که از زمان طفولیت تا باین غایت فقیر را از زهد و ریاضت بہرے
نیافته بل انشاء الله العزیز روز بروز شوق عبادت در تزاید میرود چه در زمان طفولیت که
هنوز تعبیر احوال نمیدانستم شب و روز بگریه میگذرانیدم اکثر اوقات مادر مشفقه طبانچه چند
میزد چون از شدت گریه من بجان میرسید و نه دانسته که وجه گریه چه باشد و مرا امکان تعبیر
حال خود نبوده که از تنگی و تاریکی گور در گریه و زاری ام چون بحد گویائی در رسیدم بقیام شب و صیام
نهاد و دوام وضوء و غیر ذلک از ادای اوامر و اجتناب مناهی استقامت ورزیدم تا تزکیه
بدن و تصفیه قلب حاصل آمد و علی هذا القیاس روز بروز در اهتمام امور دین بیفزودم صفائی
باطن می یافتم تا بحد بلوغ یافتم هرچه یافتم اما چون بنای امور دین بر علم است کقوله علیه
السلام من تزهد بغیر علم جن فی آخر عمره و او مات مات کافرا چه شخص
جاهل فرق میان واردات شیطانی و رحمانی نتواند کرد کقول من قال بیت

خیالات نادان خلوت نشین ❊ بهم بر زند عاقبت کفر و دین

من نیز فرق میان این واردات معهوده نتوانستم کردن بل همه را حقانی میدانستم
تا شیخ کامل و مکمل افغانان گشتم چه بر امور علم غیب اطلاع تام روی داد کما هو غیر معتبر
عند اهل الله گاه گاہے بعضے را از غائبات امور آگاه میکردم تا آن سبب جاه من آمد
روزے حضرت استاذی ملا سنجر باینی التماس نموده که مردم ترکلانی مردم چکان
سرائے را قلعه بند گرفته اند اما معلوم نیست که چه خواهد شد دانستم که ایشان بفتح مردم چکان
سرائے دل دارند باز گوشه خاطر بدان جانب بردیم بعد از زمانی گفتمش چکان سرائے موضع
باشد میان دو دریا و غیر ذلک علامات آن موضع را تقریر نمودم چون من بچشم سر ندیده
بودم ایشان گفتند اصبت گفتم مردم ترکلانی شکست خورده و هزیمت یافتند در همین
ساعت تا روزها را حساب کرده چون خبر یافته همچنان بوده توضیح قصه ترکلانی آنکه در زمانیکه
ملک احمد مردم مهمند زئی و کاکیانی را از ننگهار بهم دلازاک بهشت نغر روان کرده مردم

کیفیت اختیار کردن با طریقه زهد و ریاضت الخ

ترکلانی چون لمغان را در تحت تصرّف خود آورده بودند بملک احمد موافقت ننمودند چون بفراغت بودند تا زمانیکه مردم یوسفزیّ این حدود را در تحت تصرف خود آورده مردم لمغانی از دست ترکلانی استغاثه بمغل کابل برده ترکلانی را تاخته بعضے به بند و تاراج رفتند و بعضے روی به باجوڑ نهادند این هنگام مردم یوسفزیّ ایشانرا مملکت ندادند از ان سبب روے به چکان سرا نهادند آخر هزیمت یافتند الی یومنا ترکلانی را ولایت نبوده اما ولایت لکیانی را بزور و تعدی بضرب شمشیر گرفته تا مردم لکیانی را دو بار هزارگان هزارگان کشته و عاجز ساخته تمام باجوڑ را در تحت تصرف خود آورده **القصّه** چون بعد از ایام بتحصیل علم اشتغال ورزیدم در اندک مدت جزوے از ان بدست آمد این هنگام واردات حقانی را از شیطانی و حق را از باطل دریافتم بیکبارگی واردات ناشایسته بشایسته بدل آمد و جاهم بشکست تا محبت جهال افغانان بعداوت رسید چه طبیعت این فقیر از طبائع ایشان بدر رفت زیرا که طبیعت من موافق طریقه سنت آمد و طبائع اینها تابع هوا بوده پس هر آئینه هوا را با سنت مخالفت میباشد و این سخن نگر مبرهن و روشن هر فردے از افراد زمانه باشد که دوستانم از هزار یکے باشد و آن هم دایم در ظن و گمان و شکی چه از غایت جهل کثرت اعداد را دلیل تقویت جانب هوا بر سنت گاه گاهے تصوّر کرده نعوذ بالله من ذلک مگر علما اتقیا و صلحا عرفا دانند که حضرت خیر البشر صلعم فرموده هر آن مؤمن موحّد که دشمنان او از دوستان فزون زیاده ایمان او بکمال رسیده باشد چه او حق گو و حق جو باشد و جهال ایام را ازین نوع مردم تنفر و استماع کلام ایشان تقصیر میباشد بارے الحمد لله که این سعادت ایام روز و وقت این فقیر است نے سعادت آنانکه از بهر اظهار کلمهٔ علیا و طلب لقاء مولے و تبعیت حبیب مجتبیٰ صلی الله علیه و سلم دشمن اهل هوا گردند کقول من قال **بیت** در کوی او دعای گدازی این بود، مستان او را سرفرازی این بود حضرت خواجه قاسم علیه الرحمة فرماید **بیت** جهان چرا همه با ما بدشمنی برخاست گناه ما بجز این نے که دوستدار توئیم ؛ حتے سببی که باعث نام و ناموس این فقیر آمد همه این بود چه جهال زمانه کلمات حق را به تعجب درمیان بکدیگر متداول میدارند که ملا فانی چنان و چنین میگوید تا آنکه اهل سنت اند بمحبت بیشتر می آیند و بر حسن کلام آفرین میخوانند و اهل هوا بعداوت بر آیند و حق گوئی را لعین نامند نعوذ بالله من کفرهم کقول من قال **بیت**

ف جهال زمانه با یکدیگر متداول میدارند که ملا فانی چنان و چنین میگوید

جملۂ عالم زین سبب گمراہ شد ⁂ کم کسے ز ابدال حق آگاہ شد

بدان ای فرزند این فقیر ازان ساعت باز کہ مشرف بشرف لقا حضرت شیخ معظم و مولاے مکرم خویش گشتہ از دنیا و جاہ و اہل آن درگز برآمدہ حتی کہ آئینہ قلبیہ یکبارگی از زنگ این غبار خالی ساختم اما آنچہ بغیر طلب از فضل رب رسد آنرا جاہ نگویند بل فضل اللہ دانند با آنکہ بدان ہم رضا نداده و قانع نیامده و ازان منزل و مقام دیگر بر نہادہ ام روزی بیکے از احباب خود خطرۂ قلبیہ او را روشن گردانیدم تا وے آنرا کشف تصور کردہ در بدیہہ قسم مؤکد بتاکید یاد کردم کہ مرا ہیچ اطلاع بر ضمائر شما نبودہ بل این از امور اتفاقی افتادہ ظن او را دور ساختم تا سبب جاہ من نیاید کما ذکر فی الردع علی اہل الہواء والبدع واعلم ان سعۃ الجاہ من غیر حرص منک علی طلبہ ومن غیر اغتمام بزوالہ فلا ضرر فیہ فلا جاہ اوسع من جاہ رسول اللہ صلعم وجاہ خلفاء الراشدین ومن بعدہم من علماء الدین ولکن انصراف الہم الی طلب الجاہ نقصان فی الدین ولا یوصف بالتحریم فعلی ہذا القول تحسین الثوب الذی یلبسہ الانسان عند الخروج الی الناس مراٰیاۃ وہو لیس بحرام لانہ لیس بریاء بالعبادۃ بل بالدنیا فقس علی ہذا تجمل الناس وتزینہم وقد قال النبی م ان اللہ یحب من العبد ان یتزین لاخوانہ اذا خرج الیہم انتہی کلامہ اما شیوخ زمان ما را شاید کہ لا فاز ین مضمون نہ زند و دعوے نا موجہہ برین معنی نکنند چہ ایشانرا محض جاہ در ضلالت افکندہ اند تا مردم زمان ایشانرا ستایند و بخدمت ایشان قیام نمایند چہ بعضے بدعت بدیع را عین دین دانستہ جاہ را طریقت و حقیقت و شریعت شمردہ بالحاد در آمدہ اند و بعضے با آنکہ بدعت را قبیح دانند اما از جہت جاہ و ریاست از دست ندہند و حقیقت جاہ و غرور ایشان را احوال دنیا علما اقیار بہترین دانند چنانکہ در روایت مکتوب معلوم شد کہ یکے از علامت جاہ این است کہ ہرگز با جامہ کمینہ و کمترینہ برے مردم نہ در آیند بل جامہ کمین را پوشیدن عین معصیت تصور کردہ ازان اجتناب نمایند تا بعضے از ایشان بر سجادہ رسم دعاوات در جادۂ ہوا و ضلالت نشستہ مہتران بیہودہ را خلفا خواندہ باطراف عالم دوانیدہ حطام دنیا جمع کنند و از اخذ حلال و حرام احتراز نمایند وفی الردع علی اہل الہواء والبدع نا قلا من رسالۃ شیخ الشیوخ شہاب الدین قد

اللہ سرہ العزیز السوال التاسع عشر من یصلح للمشیخة ومن لا یصلح

الجواب هو الاخر من الاسولة ینبغی ان یعلم ان الحریص علی الدنیا وجمعها وادامة الجاه لا یصلح ان یکون شیخا فان من توهل للمشیخة ذکرنا انه لا یکون له هوا متبع له انتهی کلامه پس چون سراپها و لباسها و خوردنیها و نوشیدنیها و آوندهاے ایشان همگی به امراء ظلام و اغنیاء علام می ماند چگونه ایشان تابع هوا نباشد و چون تابع هوا باشند چگونه مشیخت را شایند **اے فرزند** گمراهی و بیراهی این اصناف پوشیده نماند اما عوام زمانه بذکر مشخص گشته اند و الا تذکیرهاے اولیاء متقدمین را نظر بکنید که چه شان کردند و چه گونه رفتند و چه خون جگر خوردند و بعضے خود در پی سوال در آمده شرف آبروے خود ها را ریخته از شهر بشهر دیهه بدیهه گردند و از وعید قول خبر ندارند و یا باور ندارند و فی المشارق قال م ما تزال المسئلة بالعبد حتی یلقی الله ومافی وجهه مزعة انتهی کلامه وفی الدرع قال م من فتح باب سوال فتح الله علیه سبعین بابا من الفقر **ایضا** قال ع م من سال الناس اموالهم تکثرا فانما هی جمرة فلیستقل او لیتکثر وفی مختار الفتاوی من اشتد جوعه حتی عجز به عن طلب القوة ففرض علی کل من علم به ان یطعمه او یدل علی من یطعمه فان قدر علی الکسب وجب علیه الکسب وان لم یقدر لزمه السوال فان ترک السوال حتی مات اثم ومن کان له قوت یوم لا یحل له السوال **ایضا فیه - مثنوی**

ف ان الحریص علی الدنیا لا یصلح للمشیخة ۱۲

ف مزغه بالضم پاره گوشت و بالکسر پاره پیه ۱۲ شمس اللغات

چون خم باده همیں دارے کام — کم کنے بر شکم خوردن حرام
در نمازت چه شود پشت خمت — چون ترا قبله همت شکم است
هرچه بر سفره و خوانے تو نهند — هرچه در کام و دهانے تو نهند
بخوری خواه کدر خواه صفے — گاو و خر نیست بدین خوش علفے
بز که لاغر بود و سگ فربه — هست زین فربهیت آن لاغر به
نان که با تره و با دوغ زنے! — به که از خوان شه آرد و غ زنے
دلق و دراعه همے آرائی — عطر تزویر بر آن مے سائی
سبحه با شانه همے پیوندی — عقد تلبیس بران مے بندے
باشد اینها همه دعوے یعنے — صوفے و فهم و صاحب معنے

تافتند ساده ولی درد هست
رشته در بند سلک اندازی
یک کله داده کله بخبری
چون بدل افتدت از شهر گره
که فلان هست زنیکوه کیشان
زبر صد باروے از نادارے
کند از مفلسی آن بے مایه
بهر تو سفره دخوان آراید
تو هم از دین وخرد بهر دوری
تف برین عقل وبصیرت که تراست
دزدی راه زنی بهتر ازین
این نه صوفی گری ودرویشی است
چند روزی پی مردان میگیر
بین که مردان چه توکل کردند
مردم چشم جهان آن نفرند
خاطر از وسوسه صافی کردند
ترک دنیا و تمنے کردند
راه سنت کتاب پیوندند
صدق کیشان نا ورع کوشان اند
چشم جان بر اثر ایشان دارے
نیست اهل ورع آن مانده زراه
شوز صحبت امراء بیگانه :.

طعمه شام دهد یا چاشت
تن از اداده ببنده سازے
عزتعلیم و ادب بے هنرے
باگروهے روسے از شهر بده
مخلص ومعتقد درویشان!
تو زاد بار شوی سر بارے
رخت خانه گروے همسایه
شربت ومیوه بر ان افزاید
بنشینی ولبشهوت بخودی!
تف برین صورت وسیرت که تراست
کفن از مرده کشی بهتر ازین
نامسلمانی وکافر کیشی است
پیے مردان جوان مردان گیر
روش پاک لبسنت پردند
که به نفرت شوی دنیا نگرند
در ورع موے شگافی گردند
خاک بر سر همه امراء کردند
رسم بدعت وداع بنمودند
خصم حرص وطمع اندیشان اند
گوش دل بر خبر ایشان دار
کش بغیرے کند او دیده نگاه
نه بد این است دگر افسانه :.

پس چون مسئولات محظورات را جمع سازند در اندک مدت آنرا صرف مردم کنند از اغنیاء وفقراء بازخسته ومحتاج مالابدی دیگران گردند ودر زمان عطا خویش اغنیا را از فقراء بانواع لباسها وطعامها وشربتها بنوازند هر آئینه دادن مرا این چنین

سایلان را در شریعت نبویه علیه السلام والتحیه جایز نباشد و در مجمع نادرات آورده
مسئله صدقه دادن نشاید مر آن سایل را که در سوال الحاح کند و نقفز باسراف
کذا ابن مبارک علیه الرحمة گوید من خوش نمیکنم صدقه دادن بدان درویش که گوید
بده برای خدا زیرا که دنیا خسیس است چون برای خدا بخواهد حقیر را عظیم کرده باشد
او را چیزے ... تا زجر شود انتهی کلامه و اگر از روی تحقیق کسی نظر کند در بدل کردن
ایشان اموال را جز ریا و سمعة اخلاص حلاوت نیابند چه غرض مرضای ایشان
مدح خلق است و در دام آوردن خلق است کما مر فی تفسیر الجرخی و فی
خلاصة السلوک قال علیه السلام مَن اطعم طعاماً ریاءً وسُمعةً اطعمه
الله مِن حدیدِ جهنم وجعل ذلک الطعام ناراً فی بطنه حتی یقضی بین الناس
انتهی کلامه و در رساله عمر نسفی آورده که یکے از دوازده گروه ضلالت انست که همیشه
در طلب سوال در آمده کسب را ترک آورده اند تا قدرت ایشان بر کسب با آنکه اولیاء
متقدمین چون سلطان ابراهیم ادهم و ابوالحسن خرقانی هیزم کشی کردی و از ان قوت
لایموت حاصل آوردے بعضے از ان را صرف فقرا ساختے و بعضے از ان را بافطار صیام خود در
کار بردے الحمد لله که این شرف دین ایام روزی وقت این فقیر آمده که از زمان طفولیت
تا اکنون به سن ... اند آنچه ماکول و ملبوس ست اکثر آن از کسب محصول است در جامه کمین فاخر
خود را یکسان می بینم بل در کمین هنوز خود را مزین و مشرف و مصفا میدانم چه اکثر اوقات
جامه فاخر موجب اندوهی باطنی و کلف اندرونی میگردد از روی خجالت از الله تعالی
از انکه در دل هیبت و ترس بر آن می افتد که درین لباس خود را ذلیل میدانم و یا جلیل
و یا یکسان و در فارسی شرعة الاسلام آورده که مومن موحد در جامه کمین و فاخر خود را
یکسان داند از غیر اهتمام و مقید شدن بیکے از ایشان بل هر چه بحاصل آید بپوشد بغیر
ابریشم **نقل است** که حضرت رسالت پناه صلے الله علیه وسلم گاهے جامه کمین و چرکین
چون جامه روغنگران پوشیده بودے و گاهے جامه فاخر اما بعد کیفیت روی نمودن
شوق و محبت طلب علم در دل این فقیر آن بوده که روزے از روزهای سعادت مند
و ساعت از ساعتهای دولتمند این فقیر را عزم شکار افتاده مع بعضے احباب خود
در مملکت بهیر بر کوه جعفر از جانب مشرق رویه برآمدیم در زیر درخت بکمین گاه صید

ف رفتن آخوند درویزه به شکار و دیدن تجارت

بنشستیم تیر باکمان ظاهری بهم ساز آورده اما توجه روحی ازان غافل مانده تا روی
به نیاز آورده همدرین بودم که دو شخص میان بالا بریشهاے سفید با عصا در دست
به پیشم ایستاده و بر زبان رانده که اَحْسَنُ الْخَالِقِیْنَ رَبُّ الْعَالَمِیْنَ بعدهٗ غائب
شدند چون از دفتر علم الف و با را ندانستم معلوم نه کردم که این چه باشد اما یادم ماند
تا زمانیکه بخدمت حضرت استاذی مخدومی ملا مصر احمد که از اولاد سید محمود بخارے
بوده در رسیدم و کیفیت احوال نمودم گفت اے فرزند لبند من شب در خواب دیدم
که شما غرق در دریاے خطرناک گشتید هر چند دست و پائی در طلب شما بیشتر زدم بیشترے
رفتم تا شما را یافتم چون مادر مشفقه از تعبیر این خواب اضطراب نمودن گرفت و هیبت
بر او افتاد حضرت مخدومی فرموده که تعبیر این خواب من و مشاهدهٔ شما باهم موافقت
دارد اگر شما در طلب علم کوشید بجای خواهد رسید که از ما و از اکثر علما اهل زمان سبقت خواهید
یافت همدران ساعت مادرم مشفقه قدری میوه بهدیه مولانا آورده حضرت الشان
حروفات تهجی را نوشته تحته بدستم نهاد و آغاز تعلیم نموده بودم تا به نماز خفتن هفت
قواعد حروفات تهجی را دریافتم کرت هشتم بخواندن ابجد در آمدم و بآخر آن دریافتم
که اَحْسَنُ الْخَالِقِیْنَ رَبُّ الْعَالَمِیْنَ این هنگام دانستم که این کلمه از کلمات علم
بوده بعد ازان در هر روز دوگان سورتے را میخواندم تا بسورهٔ فجر بعد ازان در هر
روز سورتے خواندم تا بآخر جزو آخر الامر تا بتمام بیکسال قرآن مجید را مع کتابے چند خواندم
تا حضرت مخدومی مصر احمد از فقیر تحصیل مینمود اما فضل پاک بیچون در حق این فقیر آن خواسته
بود که هر چه را خوانده بودم همگی را بقوت حافظه یاد مانده بود حتی که گوشهاے من آونده علم
آمده هر چه از انواع مسموعات درین رسیدے استقرار یافتی تا بعد ازان فراموش نه گشتے
الغرض مقرر آمده که این فقیر از زمان طفولیت تا این هنگام بلا عنت همیشه از جبار جهاندار
هراسان و از هیبت عدالت او ترسان و لرزان بوده چون در طلب علم اشتغال نمودم
اساتذه معتبره چون ملا مصر احمد وغیره را از خود ترسان و لرزان تر یافتم این هنگام از شدت
خوف و خطره و معاینه کردن احوال اساتذه جانم به بیرون رفتن گاه گاهے نزدیک آمد تا
بعد ازان مدتی چون بخدمت مخدومی و مولائی ملا جمال الدین هندوستانی رسیدم و از و
تحصیل مینمودم احوال او و اولاد و شاگردان او را دیگر گون یافتم چه اکثر اوقات در تبسم بل در خنده قهقه

ف این فقیر از زمان طفولیت الخ

اشتغال مینمودند و سخنان بی تکلف بزبان میراندند چنانکه اکثر از خوف خطرهٔ قیامت
و اندیشهٔ مردان و زیستن دیدبهای ایشان کم دیده شدی هم از انجا فرموده اند که
ای مرعالمی و پیشوای راکه وے بمیرد و بدیهای او زنده مانده بعد از وی بدو لاحق گردد
چنانکه شاگرد و معتقد فساد کار خلف مانده باشد آنکه در زبان او تباهی میکرده و
او مانع نیامده این هنگام بدیهاے او بدو بعد از موت لاحق گردد و مژده مرکسانی راکه
ایشان بمیرند و نیکی ایشان زنده ماند بعد از موت بدیشان نیز لاحق گردد چنانکه شاگرد
و معتقد صلاح کار را خلف مانده باشد این هنگام نیکیهای این کس بعد از موت
بدیشان رسد بی آنکه از اثام و یا از احسان این مردم چیزے کم آید بل هرکدام را علاحده
به برابر آن جزا دهند کقوله علیه السلام مَنْ سَنَّ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ
اَجْرُهَا وَاَجْرُ من عمل بها الی یوم القیٰمۃ وَمَنْ سَنَّ سُنَّةً سَیِّئَةً فَلَهُ
اَجْرُهَا وَوِزْرُ من عمل بها الی یوم القیٰمۃ و در شرح مشارق تخصیص این
و ... علماء و شیوخ زمانه کرده چه ایشانرا عوام زمانه معتقد دانند بر نیک و بد ایشان اقتدا
کنند نقلست از امام محمد غزالی علیه الرحمۃ والغفران در زمانیکه معتقد بودم گاہے
ضحک مینمودم اکنون چون مقتدا شدم تبسم را بر خود حرام گرفتم تا عوام چون مرا در
تبسم بینید دلاوری نموده خنده قهقه را بر خود جائز گیرند و وبال آن همه بمن باز گردد
وَمِنْ غَیْرِ اَنْ یَنْقُصَ مِنْ اَوْزَارِهِمْ شَیْئًا خصوصًا علماء ایام را اجتناب از مناهی صغیره
فرض العین باشد چه ایشان خلفاء انبیاء اند کما ذکر فی تمهید ابی شکور السالمی ولان
الانبیاء قد وجد بعد الوفات لان العلماء خلفاء الانبیاء من العلما کالانبیاء
من الانبیاء علیهم السلام انتهی کلامه ایضا فیه (ای الاعلام) وکان الصغیرة مع القصد
والنیت یکون کبیرة انتهی کلامه و در تفاسیر معتبره مسطور است که عالم آزادانی که
ترس کار بود و اگر صد هزار مسئله داند و ترس گار نبود بقول خدائے تعالی عالم نبود
جاهل بود و هرکه یک مسئله داند و ترس گار بود او عالم است حشر وے با علما بود قال الله
تعالی مَثَلُ الَّذِیْنَ حُمِّلُوا التَّوْرٰىةَ ثُمَّ لَمْ یَحْمِلُوْهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ یَحْمِلُ اَسْفَارًا
پس بنا بر صحبت آن جماعت از صولت هیبت از دل من نیز یکبارگی گرفت و اضطراب
در آمدن کلام نَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الْحَوْرِ بَعْدَ الْکَوْرِ یاد آوردم تا ... از درد هانی محمد مشفق

مکرمی ملا سنجر شفقت نموده دلیل گشته مرا بآستانه طیبه و در خانه مبارکه حضرت شیخ
الاسلام والمسلمین امام المومنین و سراج الامتین شیخ علی ترمذی علیه الرحمة والغفران رسانیده
بعد از شرف ملاقات کیفیت احوال خود باز نمودم از زهد و ریاضت و کشف و کرامت
حضرت ایشان تبسم نموده که شیخ کابل فغانان گشته اما خوب نرفته چه اقدام نمودن
بر ریاضت بی اذن شیخ ثانی الله عاقبت آدمی را بضلالت اندر آرد زیرا که مبتدی
را باید که لعل علم زهد و ریاضت بر سنتی بجا آرد که از گفتار و کردار حضرت خیر
البشر علیه الصلوة والسلام معلوم باشد و الامر دو دارین باشد اگرچه آن
عمل بظاهر مجاهده نماید در مشارق و شرح او باید دید تا چه فرموده اند کقوله علیه السلام
من عمل عملاً لیس علیه امرنا فهو مردود نقل است که روزی یکی اصحاب
اولوالالباب بخدمت پیغمبر علیه السلام حاضر آمده پرسید یا رسول الله هرآن مومن
موحد که در شب هزار رکعت نماز بگذارد ثواب او چه باشد حضرت رسالت پناه صلی
الله علیه وسلم بعزاست دریافته که این معامله ی بجا آورده است فرمود از ثواب چه پرسی
از عذاب پرس گفت چرا یا رسول الله گفت جبرئیل امین از فرمان رب العالمین بر من
نیاورده و من بر شما اظهار نه کرده و نفرموده چگونه از تبعیت هوا بجا آوردی و این شیخان
افغانان بیشتر بجا می آرند چه شب و روز بنمازهای نوافل بطور خود مشغول میگردند آنکه
در کتاب دیده باشند بعده آنانیکه قدم بر هوا نفسانی نهند تا صفای باطن یابند ایشان را
چاره باشد از اذن شیخ اگرچه آن اعمال نوافل از کردار خیر البشر علیه الصلوة والسلام منقول
باشند چه شیوخ حقانی اسرار موضوعه اعمال را دریافته اند بحسب مر کدامی از مریدان فرمایند تا در
صفای آن غلط نخورند و بضلالت نروند و دلیل العاشقین آورده درویش را
اینقدر معرفت باید که احوال مرید دریابد که بر حسب آن ترتیب کند تا بمقام رسد اگر
مرید مقام عزلت دارد پس عزلت فرماید و اگر مقام سکوت دارد پس تلقین ذکر کند و
اگر اهلیت این مقامات ندارد پس ادای خمس اوقات بجماعت و صوم ایام بیض و شش
رکعت نماز اوابین و آنچه مانند این باشد لایق حلال او وصیت کند و اگر پیر عارف
باحوال مرید نباشد پس قطاع الطریق است انتهی کلامه و در تفسیر ملا یعقوب کابلی در بیان هوا
فصل آورده ابوبکر وراق گفت حقتعالی در دنیا و آخرت چیزی خبیث تر از هوا و که

ف شیخان افغانان [illegible]

که مخالف حق باشد نیافریده و پیش اهل طریقت مرد وقتی بالغ گردد که از هوای نفس خود خلاص یابد بیت خلق اطفال اند جز مست خدا • نیست بالغ جز رهیده از هوا الی قوله قال النبی صلی الله علیه وسلم بِئْسَ العَبْدُ عَبْدُ هَوًى يُضِلُّهُ یعنی بد بنده ایست بندهٔ هوا، گمراه کننده و خواجه محمد علی حکیم ترمذی فرموده که هوای مضل ترک حق است در کارها و عبادتها و این فقیر میگوید که در بخارا بودم در خود کاهلی و تیرگی مشاهده کردم گفتم چند روزی روزه دارم تا باشد که این تیرگی رود نیت روزه کردیم و بخدمت شیخ خود بهاء الحق والدین رفتم چون حضرت شیخ مرا دید فرمود تا طعام آوردند و گفت این ضعیف فقیر را که طعام بخورد و این حدیث را خواندند بِئْسَ العَبْدُ الخ و معنی وی را تقریر کردند • گفتند که ما تجربه کرده ایم خوردن اولی تر است از روزهٔ هوای نفس داشتند و گفتند عمر دوباره می بایست تا بنده یکبار تجربه کند و بار دیگر عمل کند از این ارشاد فهم شد که در عبادات نافله هوا میرود گفتند که عبادت نفل باید که باذن شیخ فانی فی الله باشد که از هوا خلاص شده است هوا را دور کردن میشود الی قوله گفتم اگر همچنین شیخ یافته نشود چه کنم گفتند که هر عبادت که بکنید بعد از آن استغفار کنید و حضرت خلیفهٔ ما خواجه علاء الدین عطار این فقیر را فرمودند که بعد از هر نماز بست بار استغفار کند و بگوید اَسْتَغْفِرُ اللهَ الَّذِی لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ همه صد بار میشود قال النبی علیه السلام اِنِّی لَیُغَانُ عَلٰی قَلْبِی فَاَسْتَغْفِرُ اللهَ فِی کُلِّ یَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ یعنی در دل من پرده میشود همچون از زنگ پس استغفار می کنم در هر روزی صد بار انتهی کلامه القصّه حضرت پیر دستگیر بعد از ادای مواعظ و نصائح فرموده تا شروط تجدید توبه بجا آوردیم و بعد از تشریف توبه اوامر را جبانه امر فرموده چنانکه روزهٔ ایام بیض و نماز اوابین و ادای خمس صلوة بجماعت وغیر ذلک اگرچه در انواع معاملات پیش از این نیز مستقیم بودم اما حضرت ایشان از جهت سقوط این شرایط از ذمهٔ خویش فرمودند تا از مدت حضرت استاذی مدقق و خواجه محقق حاجی الحرمین حاجی محمد مشهور بملا زنگی پایلی عرض نیاز بحضرت شیخ معظم رسانید و سپارش من نموده که فلان کس قصد شغل و تلقین ذکر دارد با آنکه اهل امید که مشرف گردند اما حضرت شیخنا را سند برین بود که از تلقین ذکر احتراز تام می نمودند مگر خواص انام را چه حضرت

در بخارا بودم
در خود کاهلی
دیدم ۱۲

ایشان می فرمودند که ذکر امانت الهی است امانت را باهل آن باید داد و آن خواص اهل الله
اند که علماء اتقیاء باشند نه آنکه عوام و جهال زمانه را از ان تلقین فرمائی و هلاک گردانی از ادای
شرایط و لوازم آن عاجز آید و حرارت او را تحمل نتواند کردن عاقبت بضلالت و الحاد و
بدعت افتد همین است گمراهی و بیراهی شیوخ و مریدان زمانه که ذکر بعوام و خواص اهل
باطفال و عورات خبیثات رسانیده اند تا گمراه ابد گشته اند القصه چون فضل باری
ممد این کمین بوده حضرت شیخ نیز فرموده که اهل اند تا بعد از ادای شرایط تلقین تشریف
نموده در حین ظهر ایما فرموده که واقف باش و جاسوسی کن تا که ذکر در دل کدام زمان دادن
در دل تو فرود رود و برین اشارت منتظر و متفکر بودم تا بنماز خفتن بدل فرو رفت
بعده از ان چندان حضوری روی نموده که از خواب و خورده اختلاط مردم بدر رفتم
گاه گاهی که در خواب می شدم هم از خواب بدن را استراحتی می آمد و هم هر که در ان منزل
سخن کردی تمام آنها را شنودمی و خواب من بحدی ضعیف آمد که اگر مگسی از من در گذشتی
خواب را از من بربودی چه خواب به بیداری بدل آمد و ایضاً آنچه از واردات ناموجب
که معتبر اهل الله بوده پیش ازین وارد می شد بیکبارگی رفته و علی هذا القیاس در
اندک مدت رسید آنچه رسید بعد از ان چون فضل قادر خلاق و کرم فاطر علی الاطلاق
روی نوازش بدین کمین آورد و بر وفق مشیت ذو الجلال مشیت حضرت شیخ پسندیده
خصال سر زده و فرموده که این هنگام در طلب علم تصوف جد و جهد بلیغ نمایند
تا عارف بر وفق شریعت صمدانی گردید و ایمان خود را و جماعه کثیر مؤمنین و مؤمنات
را از زوال نگاهدارید و فرقه ضعفاء مسلمانان را از تشبیه و تعطیل معصوم گردانید چه اکثر
اهل هوا درین ایام بسبب خوض نمودنی ایشان درین علم بلا ادای شروط مذکوره
چون از اشارات و عبارات این علم عاجز آمده در معرفت بیچون و بیچگون غلط
خورده بحد کفر رسیدند چه بعضے خدا را صورت تصور کنند و بعضے خدای را بر مکانی دانند
چون عرش وغیره و بعضے ارواح و انفاس را خدا دانند و بعضے کل اشیاء را یک وجود و
یک ذات خدا گویند و بعضے خدا را در خلق و خلق را در خدا محو دانند و بعضے خدا را همچون نم
در گیاه و در اشیاء در آمده دانند و بعضے خدا را ذره ذره شونده تصور کنند و علی هذا القیاس
کلمات ناموافق شریعت محمدی اکثر من ان یحصے بر زبان رانند و برین جمله کلمات و معتقدات کافر

ف مثال مخلوقات مدد ذات باری تعالی

گرداند نعوذ بالله من الکفر بعد الایمان پس شاید و باید که علم تصوف را از خدمت استاد
حقانی و شیخ ربانی که آراسته شریعت پاک محمدی ظاهراً و باطناً باشد دریابد تا بعینیت
توفیق اشارات علم تصوف با علم شریعت معلوم گردد و معرفت بی کیف ذات و
صفات باری تعالی مفهوم آید این هنگام حضرت شیخ جام جهان‌نمای را عنایت فرموده درس
گفتن نموده و فقیر سامع بود تا کلمه چندی را تقریر نموده فقیر شب و روز دران متامل و متحیر
می گشت چه مبنی این علم تامل و تفکر بسیار و تحیر بلشمار است آخر الامر چون بحضرت شیخ بیان می
نمودم لحسنت و احسنت و ادرکت حقیقة الادراک میگفتند تا فهمیدم آنچه فهمیدنی
بود و دانستم آنچه دانستنی بود با آنکه هیچ ندانستم و هیچ نه فهمیدم کقول من قال ع
معلومم شد که هیچ معلوم نشد ٭ و برین مضمون رسایل چند از نظر مبارک
حضرت ایشان درگذرانیدم چون لمعات و سوانح و دیوان خواجه قاسم انوار با تاثیر گفتار
و کردار حضرت شیخ نابران بوده که اکثر طلاب در اندک مدت و اندک قرات متبحر علم تصوف
آمدندی بل بعضی در یک کلمه و کلام بجد تحیر بدعوت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه
وسلم میرسیدندی لقوله علیه السلام اللهم زدنی فیک تحیراً و کقول من قال بیت
حیرتی باید ترا ای ذو العیان ٭ تا نه گنجی در زمین و آسمان!
چنانکه میر سید علی که یکی از برادران سید هارون بوده بیک تلقین و بیک اشارت
چنان مستغرق حضور آمده که از خیر و شر و نفع و ضرر دنیا هیچ با خبر نبوده هر دو را یکسان
دیده تا شخصی شبی از شبها آتش باستان خیر نشان ایشان درزده با آنکه خود بچشم سر معاینه
میکرده طاقت منع کردن نداشتند چه از فاعل حقیقی و خالق تحقیقی خجالت می برده
ایضاً ملا یوسف بن پیر الیاس زی از قبیله گدای زی نصف دیوان شاه قاسم انوار
را از خدمت حضرت شیخنا دریافته بود تا از قضا و قدر بخطه شریفه کشمیر بسببی از اسباب
در آمده و بخدمت شیخ الاسلام و المسلمین شیخ یعقوب کشمیری مشرف شده چون
مدتی در ملازمت می بوده بعد از اطلاع بر احوال یکدیگر خدمت شیخ یعقوب میفرمود
که چون ملا یوسف در خدمت مجلس من حاضر می گردد رعشه بر باطن و لرزه بر ظاهر من
می افتد چه از ادراک اشارات و عبادات متصوفانه او عاجز می آییم.

و ایضاً وقتی از اوقات شریفه

وساعتی از ساعات غریبه صلاح آثار ملاباسی شخصے را از غربادیار بخدمت حضرت شیخنا
آوردہ سپارش نمودہ کہ عزم ادراک اشارات پیر مغالطات تصوف دارد در رسالہ
جام جہان نمای یاد خود داشتہ مدت انشاء اللہ ملازم خدمت بودہ تا بہ اکرام و الطاف
حضرت شیخ ممتاز ابنا جنس آمدہ چون شیخنا را شفقت تام و محبت مالا کلام بودہ
کامل ترین اہل دیار در علم تصوف آمدہ بجانب لابث خود رخصت شدہ و کیفیت غربت
و مسافرت خود را تقریر نمودہ کہ من پیروی ام اصلاً و طناً اما شیخی داشتم صاحب علم
اسرار و خداوند دقایق اخبار کہ مستجمع علم ظاہر و باطن بودہ در زمان رسیدن بیک
اجل بر موجب قضا ازل و رفتن او از دار الفنا بدار البقاء این کمینہ را پیش خود خواند
رسالہ جام جہان نمای را عنایت فرمودہ اشارت چندی را از اوایل این رسالہ بیان
نمودہ و فرمودہ کہ در گرد عالم بگرد ہر کہ بر وفق این اشارات تقریر نماید این علم را از وی بیا
چہ ادای علم تصوف بر وفق شریعت کما ہو المقصود درین ایام نادر بدست می افتد پس
بنا بر امر حضرت شیخ از وطن و مکان خویش پیوند بریدم رو باطراف عالم نہادم طالب صاحب
دل گشتم اما چنانکہ فرمودہ حضرت شیخ بود نیافتم چہ بعضے ناقص فرو ماندہ از مرتبہ کمال و بعضے
بدرفتہ از طریقہ سنت و منضم بطریقہ الحاد و اضلال نعوذ باللہ من الالحاد و الاضلال
کقولہ من قال فی الردع علی الھوی والبدع **مثنوی**
سالہا شد کہ روے در دیوار ٭ دل بر آرم بہ گرد شہر و دیار
تا بیابم نشان آدمی ٭ کاید از وی نشان محرمی ٭ بروم خاکپائے او باشم
نقد جان زیر پای و پاشم ٭ دیدنش از خدا دہد یادم ٭ کند از دیدنش خود آن را دم
دہ کہ زین کس نشان پیدا نیست ٭ اثری درین زمانہ اصلا نیست ٭ گر کسے را گمان برم کہ وے راست
چون شود ظاہر آنچنان کہ ویست ٭ یابمش معجبی بخود مغرور ٭ طورش از اہل دین دیانت دور
نہ ازین راہ بر رخش گردی ٭ نہ ازین کار درویش دردی ٭ پیر باید کند خلاف ہوا
در دا صبح و شام نفی سوا ٭ طالبان را شود سوے بہ دلیل ٭ بنماید بسوی زہد سبیل
نہ کسے آنکہ میرود بہ سلوک ٭ می شناند وظیفہ وبہ سلوک ٭ رہنما نیست آن کہ ہر زمان آن کہ سنت
بر سر راہ خلق چاہ کن است ٭ چون شود گم بسوی حق راہ وار ٭ ہست شیطان نعوذ باللہ ازو
آن بود پیر چون باد برسے ٭ برہی از ہزار بو الہوسی ٭ خاطرت را بہ جذب پنہانی

جمع سازد ز هر پریشانی ٭ برهاند ز رنج آب و گلت ٭ برساند بسرّ جان و دلت
تا شود زمست از ان اکسیر ٭ بگسل از خویش و دامن او گیر ٭ دولت صحبت چنین پیری
مس قلب ترا است اکسیری ٭ بر در او مقیم و قائم باش ٭ تا بود جان تو ملازم باش
حرف خود بر تراش روز بروز ٭ سبق فقر و درس عشق آموز ٭ تا که آید ز فرّ دولت او
نسبت جذب عشق بر سر تو ٭ گرچه عاریت است اول بار ٭ ملکه گردد در آخر تکرار
چیست تکرار آنکه جذب درون ٭ چون شود کم ز شغل گوناگون ٭ آوری سوی پیر روی نیاز
به سر رشتهٔ خود آئی باز ٭ تا فتد بر تو پرتوی از نور ٭ افتی ز گفتگوی عالم دور
همچنین میکن این وظیفه ادا ٭ مرةً بعد مرةٍ اخری **الغرض** مملکت ماوراء النهر
را تمام سیر کرده گم شدهٔ خویش را طلب نمود و از ان جانب بمملکت قاشقار بگذشتم
و از ان براههای کفار درآمده به کشمیر در رسیدم آخر الامر مقصود خود را نابود دیدم نومید
گشته رو بجانب دیار خود آوردم تا بحکمهٔ حکم اکثر ما یرحم الله علی العبد عند الیأس فضل
الهی درکار آمد گذرم بجناب فضائل مآب ملا باسی افتاده ولایت واضح نموده دلیل گشته
مرا بمعدن علوم حقیقی رسانیده الحمد لله علی ذلک **القصه** مدت مدید و عهد بعید در خدمت
حضرت ایشان بودم و روزگار طویل عمر جلیل را در تحت اقدام او بسر بردم و چون
حضرت ایشان ماذون و مجاز بودند از جانب شیوخ متقدمین خود با اذن پنج خانواده
چهار از جانب شیخ سالار رومی علیه الرحمة و الغفران و یکی از جد خود قدس الله سره
العزیز فقیر زمانه را نیز باذن چهار خانواده از ان بنواختند و مخصوص گردانیدند الحمد لله علی
ذلک اذن خانواده **سلسلهٔ شریفهٔ کبرویه که از جانب خود یافته بودند** بیان سلسله کبرویه
چنانکه حضرت ایشان از جد خود حضرت سید احمد نور و ایشان از والد مشفق و شیخ
محقق خود سید یوسف نور و ایشان از پدر مرفق و شیخ محقق محمد نوربخش و ایشان
از شیخ حقانی برگزیدهٔ حضرت صمدانی شیخ ابو اسحاق ختلانی و ایشان از شیخ علاء
الدوله و ایشان از سید علی همدانی و ایشان از شیخ علی لاله و ایشان از شیخ نور
عبد الرحمن و ایشان از شیخ نجم الدین کبری و ایشان
از شیخ عمار بن یاسر و ایشان از شیخ نجیب سهروردی
و ایشان از شیخ احمد غزالی و ایشان از شیخ ابا بکر نساج

و ایشان از شیخ ابو القاسم جرجانی و ایشان از شیخ ابو عثمان مغربی
و ایشان از شیخ ابو علی کاتب و ایشان از شیخ علی رودباری و ایشان
از شیخ جنید بغدادی و ایشان از شیخ سری سقطی و ایشان از شیخ
معروف کرخی و ایشان از امام رضا و ایشان از امام موسی کاظم و ایشان
از امام جعفر صادق و ایشان از امام محمد باقر و ایشان از امام
زین العابدین و ایشان از امام حسین شهید دشت کربلا و ایشان
از امیر المومنین علی مرتضی و ایشان از امیر المومنین عثمان ذی النورین
و ایشان از امیر المومنین عمر فاروق و ایشان از امیر المومنین ابوبکر صدیق
رضوان الله علیهم اجمعین و ایشان از سید المرسلین و خاتم النبیین حبیب
رب العالمین محمد صلے الله علیه وسلم **دوم اذن سلسله عزیزه چشتیه** بیان سلسله چشتیه
حضرت ایشان از جانب شیخ الاسلام والمسلمین شیخ سالار رومی بوده و ایشان از
شیخ بهاؤالدین صا[حب] و ایشان از شیخ حامد الدین و ایشان از شیخ حسام
الدین و ایشان از شیخ نور قطب عالم و ایشان از شیخ علاؤالدین عمر اسعد الله
نوری و ایشان از شیخ سراج الدین و ایشان از شیخ نظام الدین دهلوی و ایشان از
شیخ فرید شکر گنج و ایشان از قطب الاقطاب قطب الدین بختیار اوشی
چشتی و ایشان از شیخ معین الدین حسن سنجری چشتی و ایشان از شیخ
عثمان هارونی و ایشان از شیخ حاجی شریف ترمذی و ایشان از شیخ
خواجه قطب الدین مودود چشتی و ایشان از خواجه محمد چشتی و ایشان
از احمد چشتی و ایشان از خواجه ابو اسحاق شامی چشتی و ایشان از خواجه
ممشاد علو دینوری و ایشان از خواجه ابو هبیره بصری و ایشان از خواجه
ابو حذیفه مرعشی و از ایشان از خواجه سلطان ابراهیم ابن ادهم و ایشان
از خواجه فضیل ابن عیاض رحمة الله علیه و ایشان از خواجه
عبد الواحد بن زید و ایشان از خواجه امام حسن
بصری و ایشان از امیر المومنین علی مرتضی رضی الله
عنه و ایشان از سرور کائنات خلاصه موجودات شفیع روز جزا محمد صلعم

سیوم اذن سلسلهٔ مبارکه سهروردیه البثان

ایضاً از جانب شیخ خود سالار رومی علیه الرحمة والغفران بود و ایشان از شیخ نظام الدین مهاجری و ایشان از شیخ قطب الدین مهاجری و ایشان از شیخ فخر الدین محبوبی و ایشان از شیخ سید جلال جهانیان و ایشان از شیخ رکن الدین و ایشان از شیخ صدر الدین عارف و ایشان از شیخ بهاء الدین ذکریا و ایشان از شیخ شهاب الدین سهروردی و از ایشان شیخ ضیاء الدین ابو نجیب سهروردی و ایشان از شیخ وجیه الدین عمر سهروردی و ایشان از شیخ محمد بن عبد الله معروف بعبودیت سهروردی و ایشان از شیخ احمد اسود دینوری و ایشان از شیخ جنید بغدادی و ایشان از شیخ سری سقطی و ایشان از شیخ معروف کرخی و ایشان از شیخ داؤد طائی و ایشان از شیخ حبیب عجمی و ایشان از شیخ امام حسن بصری و ایشان از امیر المومنین علی مرتضی و ایشان از حبیب مجتبیٰ محمد مصطفیٰ علیه الصلوٰة والسلام

چهارم اذن سلسلهٔ مفاخره شطاریّه

بیان سلسله شطاریه

ایشان را هم از جانب شیخ سالار رومی بوده اکثر اوراد و افکار که بر این فقیر ارزانی داشته عنایت نموده اذین سلسله متبرکه بوده اما اسامی شیوخ را نفرموده و فقیر از اداب نپرسیده

پنجم اذن سلسله ناجیه حلاجیه

حضرت ایشان را نیز از جانب شیخ خود شیخ سالار رومی بوده علیه الرحمة والغفران اما این فقیر بشرف این اذن مشرف نشده

بدان ای فرزند ارجمند

که پیران متقدمین و مریدان سلف که بزرگان دین و دنیا بودند همگی ایشان با یکدیگر متفق و موافق و مطلب صادق بودند هر کدام ایشان خدمت شیخ زمین بقدر وسع و امکان بجا می آوردند تا شایان مرتبه مشیخت ارادت می آمدند الا هیچ حاسد بی دیانت و هیچ بخیل بی خدمت شایان مرتبه مریدی نیامد بر جای آنکه شایان مرتبه پیری و پیشوائی گردد بل بسبب ضلالت پیران این زمانه و مریدان از حق بیگانه این آمده که جانب یک مبتدع را نگهدارند و از سایر اکابر دین چون شیوخ عرفا و علما اتقیا بر مندیل بعد و بیش می آیند و این مبتدعان که پیشوا آمده اند نیز دعوی کنند که فلان در هیچ مقام نیست لهذا هر کدام

ایشان بر مضمون دعوی کنند اگرچه در حقیقت دعوی مماد فند کقوله تعالی و قالت
الیهود لیست النصٰری علی شیٔ و قالت النصٰری لیست الیهود علی شیٔ
و در رساله شیخ صدر الدین بخاری فرموده اند در اتحاد طرقها بین المشائخ کقوله شرائط طریقه
ثمانیه جنیدیه و کبرویه را نیز باین چهار شرائط جمع کرده شد تا اتحاد طرقها بینها معلوم شود
و تباین که جهلا صوفیه گمان برده اند ساقط گردد الی قوله کل المشائخ قدس الله اسرارهم
فی الحق و بالحق باق لا تباین بینهم و الذین یتباینون یخرجون من الطریقه
جاهلون باسرارهم و هم قطاع الطریق ضال و مضل بین الخلائق نعم ما قال
بیت با خلق خدا مزاج عاشق ؛ چون شیر و شکر بود موافق ؛ انتهی کلامه و این
جهال لا یعنی از ان خبر ندارند که رئیس طائفه صوفیه بایزید بسطامی هفتاد پیران را خدمت
کرده تا بهره یافته بعد از ان شایانی پیشوائی آمده ایضاً **نقلست** که حضرت سید علی
همدانی هزار و چهار صد پیران را دریافته و خدمت کرده بود تا هر کدامی ایشان بهره
یافته و از ان جمله سی و دو مشایخ کبار او را اذن داده تا بعد از ان دعوت نمود و سه
بار ز مشرق تا بمغرب در طلب مردان خدا قدم زده و این متمردان یک قدم از سرای خود
به قصد خدمت صاحبدلی بیرون ننهاده چگونه شایان پیشوائی آمده و با آنکه روزی چند در
خدمت درویشی بانواع خدائع و فریب اقامت جاه بگذرانند چون از انجا یکسو شوند
در گوشه روند و دعوی کنند که ما را اذن داده نعوذ بالله من الکذب الافتراء و از ان خبر نه
دارند که این جا طول صحبت در کار است تا موصوف بصفات علیه شیخ خود گردد در علم و عمل
نقلست از خواجه معین الدین چشتی که چون بخدمت حضرت شیخ عثمان هارونی رسیدم
در ان اوان مرا بمراتب مشیخیت رسانید اما بعد از ان مدت بیست سال خدمت شریف
را بجا آوردم چنانکه مصلا و توشه برداشته در خدمت او میرفتم **و اسامی پیران که**
مخبر سید علی همدانی اند این است اول شیخ محمود مزدقانی دوم اخی علی دوستی سوم
شیخ حافظ چهارم اخی محسن پنجم اخی حسین ششم جبرئیل کردی هفتم شیخ خالد هشتم
ابوبکر طوسی نهم شیخ نظام الدین غوری دهم شیخ شرف الدین درکزی یازدهم شیخ
اثیر الدین ابوبکر طوسی دوازدهم شیخ نجم الدین همدانی سیزدهم شیخ محمود اذکانی چهاردهم
شیخ محمد مرشدی پانزدهم شیخ عبدالله مطری شانزدهم شیخ علی مصری هفدهم مراد کردی دری

ہژدہم شیخ عمر برکانی نوزدہم شیخ عبد اللہ سقانی بیستم شیخ ابوبکر حریہ بلبیت ویکم شیخ بہاء الدین ممکندی بلبیت دوم شیخ عز الدین ختنانی بلبیت سیوم شیخ برہان الدین ساغرجی بلبیت چہارم شیخ شرف الدین منیری بلبیت و پنجم رضی الدین بلبیت وششم شیخ سعدے چشتی بلبیت وہفتم شیخ زین الدین المغربی بلبیت وہشتم عوض علاف بلبیت ونہم شیخ ابو القاسم مخطورے سی ام شیخ عبد الرحمن مجذوب سی ویکم محمد بن محمود مجذوب سی ودوم شیخ حسن بن مسلم وایضاً یکے از علامات الحاد واتحاد پیران زمانہ ما آنکہ با بد ان چندان باحسان وتلطف پیش آیند کہ با نیکان بل بدان را اخرام تمام نمایند و بخوانند با دل شکستہ و خاطر خستہ نہ گردند چون جماعۂ متمردان برخیزند مدح وثنا او بہ سائر آفاق برسانند کہ فلان کس لی ہیچ فردے از افراد عالم را میرنجاند و ازین خبر ندارند کہ ترک آوردن فرضیت امر معروف ونہی منکر حرام است با آنکہ از فروض عیانات ودابیات خود را اعیان زمانہ در دین و دنیا گیرند نقل است کہ مہتر عیسے صلوٰت اللہ علیہ در غاری در رفت بقصد انقطاع از خلق اما حضرت جبار جہاندار وحی نازل نمود کہ اکثر عبادات تمام اولاد آدم را بجا آری از تو قبول ندارم مگر آن کہ با آدم باشے با دوستانم دوستی کنی و با دشمنانم دشمنی بضرورت بدر آمدہ بامر معروف نہی منکر مشغول شد در بوستان شیخ سعدی شیرازی علیہ الرحمۃ آوردہ

نقل عن عیسے علیہ السلام

ابیات

بگفتیم در باب احسان بسے ! — ولیکن نہ شرط است با ہر کسے
بخور مردم آزار را خون و مال — کہ از مرغ بد کندہ بہ پر و بال
یکے را کہ با خواجہ تست جنگ — بدستش چرا میدہی چوب و سنگ
بر انداز بیخے کہ خار آورد — درختے تو پرور کہ بار آورد
مبخشا بے بر ہر کہ او ظالم است — کہ رحمت برو ظلم بر عالم است
جہان سوز را کشتہ بہتر چراغ — یکے بہ در آتش نہ خلقے بہ داغ
ہر آن کس کہ بر دزد رحمت کند — ببازوے خود کاروان مے زند
جفا پیشہ گان را بدہ سر بباد — ستم بر ستم پیشہ عدلست و داد

؎ فی الودع علے اہل الہوای و البداع سکوت از امر معروف و نہی منکر با قدرت بر امر معروف و نہی منکر حرام است قال علیہ السلام مروا بالمعروف و ان لم تعلموا بہ

ایضاً الامر بالمعروف من فروض الاعیان انتهی کلامه الحمد للّٰه که این شرف امر معروف
ونهی منکر درین ایام فساد حضرت شیخنا را و فقیر را نصیب آمده چه در اخبار صحیح آمده
که جمیع اعمال نیک در جنب جهاد فی سبیل اللّٰه چون قطرهٔ الیست در دریا و جهاد در جنب
امر معروف ونهی منکر چون قطرهٔ الیست در دریا عظیم حضرت شیخنا را سند برین بود که
اکثر اوقات در اطراف و جوانب مملکت می گشتے با اهل هوا و بدعت وجدال نموده خالصته
للّٰه لا لاظهار الجاه و آن متمرد را شرمندهٔ عالم می کرد و در میان عوام و خواص اعلام
صریح با آواز بلند میفرموده که ازین متمردان احتراز نمایند و تبعیت ننمایند تا هلاک
دارین نه گردید و افغانان این ایام را نیز سند برین بود چو هرگاه که شیخ و عالم دران ایام
درمیان ایشان پیدا شدی تا از نظر حضرت شیخنا و امامنا و از نظر فقیر نگذشتی ایشان
اقوال و افعال او را قبول نمیکردندی بل بعضے که خدایان اولس جمع شده ما او آن نو آیند
را از بهر بحث و امتحان احوال یکجا کردندے تا کیفیت احوال معلوم می شدے تا در پیر
عمر و پیر چالاک هر دو برادر از پیر افغان خطک درین حدود رسیده بودند و مردم این
دیار خواستند که ایشان را و حضرت شیخنا را یکجا سازند پس مخدومنا و امامنا از روے ظاهر
و باطن دریافتند که ایشان چه خواهند گفت ذره کاغذ را در دستار چه خود پیچیده بیکے از
متعلقان خود داده و فرموده در زمانیکه من رد بجانب شما آرم شما این را در مجلس اندازید
تا بعد از حضور همدیگر حضرت شیخنا سکوت ورزید بقصد آنکه از جاهل بے علم چه پرسم
بعد از زمانی پیر چالاک بر دو زانو آمده چنانکه رسم جنیان و مفریان است گفته که امروز از آسمان
هفتم بلای عظیم بر زمین رسید حتی که یک سر او بمشرق و سر دیگر او بمغرب بود هیچ میدانید
که یکجا رفته باشد حضرت شیخنا بر محض سفاهت و ضلالت او تبسم نموده و فرمود که نیامد
و نه شما دیده این هنگام یار خود را اشارت نمود تا دستار چه را درمیان مجلس نهاده این هنگام
حضرت شیخنا در تقریر در آمده که از زمین تا آسمان پانصد ساله راه است و آسمان نیز پانصد
ساله راه پهنائی دارد و از آسمان دنیا تا به آسمان دیگر نیز پانصد ساله راه است و علی هذا القیاس
هر آسمان پانصد ساله راه پهنائی دارد و پانصد ساله مسافت دوری میان یکدیگر دارد پس
تا به آسمان هفتم هفت هزار ساله راه میگردد چون نظر شما این مبلغ بعد راه دریابد درین
دستارچه از روی ظاهر و باطن نظر کنید و بگوئید که چه خبر است آن جاهل بی تمیز بنا بر ضرورت

کفوا، من قال **بیت** وقت ضرورت چون نماند گریز ٭ دست بگیرد سر شمشیر تیز
فرموده که درین میوه است از میوه‌های دنیا چون مردم بالفور بکشوند ذره کاغذی را
دریافتند نادان جاهل به خجالت هر دو جهانی خجل گشته در فتنه علی هذا القیاس حضرت شیخنا
در پی بحث و جدل اهل ضلال سعی بلیغ نموده چون این فقیر بتائید ربانی بر جادهٔ علمی
در آمده و بر سجادهٔ شریعت مصطفوی ثبات یافته و بخدمت لیل و نهار سفر و حضرت
شیخ مشرف شده این هنگام در بعضی الکنه اگر حضرت ایشان همراه بودی همه طریقهٔ بحث و
جدال را باین فقیر سپردی چه داد از استغراق شغل باطن فارغ نبودی و در بعضی الکنه بی
همراهی حضرت شیخ بحث و جدال مینمودم تا اکثر اهل هوا و بدعت را نابود ساختم نیم از آن
است که اهل هوا انما هم دشمن این فقیر آمده اند و الا هیچ عداوت دنیاوی درمیان نرفته
الحمد لله که تا نوبت موت برین مضمون استقامت دارم و مقیم خواهم بود ان شاء الله
العزیز المتعال **القصه** مدتی در از روی نیاز بر آن آستانهٔ غریب نواز نهاده بودم و از قید
ماسوای الله بمرتبهٔ طلاق رسیدم بودم چه حضرت ایشان دایم الاوقات در مراقبه و ملاحظهٔ
من بوده اند پس چون طلاب زمانه بشرف لقاء او مشرف می آمدند در بدیهه ز قید ما و من
رستند کقول من قال **بیت** چو روی خوب تو بینم خدایم یاد میگردد ٭ چو روی زشت تو بینم نبی فریاد میگردد
و قوله علیه السلام النظر الی حسان الوجوه عبادة امام محمد غزالی علیه الرحمة فرموده
اند که مراد ازین وجوه وجوه علماء اتقیاست اگرچه هیچ بحد حسن ایشان نمیرسد روزی چند از
حضور غافل ماندم بعد از شرف ملاقات حضرت شیخنا سبب ممانعت پرسیده گفتم دست
خالی بخدمت بزرگان رسیدن ادب نیست حضرت ایشان اعراض نموده و فرموده اند تا اینکه
اسپ و شتر و غیر ذلک دنیا در نظر من میگذرانند و تحفه می آرند آنها را من یار و مرید نمیدانم
بل از ایشان نمیدانم از داب حقیقی تصور میکنم ولیکن احباب و اصحاب من کسانی اند که او
من بهره برند و از احوال من آگاه گردند **الغرض** چون دنیا سرای اقامت نیست بل مکان بر
ندامت و حسرت و منزل رحلت است در سال نهصد و نود و یک رحلت با دولت نمودند و دنیا
و دین را از انفاس قدسیهٔ خویش خالی ماندند تا بعد از لشکرهای اکبر بادشاه بدین مردم توجه
مینمودند یا هیچ وقتی حضرت ایشان درمیان این مردم قصد اقامت نداشته بل در هر سالی تجهیز بیرون
رفتن مینمودند ولیکن بحکمه حکم قید لما اشتد من قید الحدید و هم از آن روی که حضرت شیخ سالا

ف بیان در نظر حسن وجوه

ف در سال نهصد نود و یک بمعنی رحلت

رومی ایشان فرموده بودند که مسکن شمادر کوهها خواهد بود پس بعضے چیزها مانع می آمد و گاہے
ادلس جمع شده تضرع وزاری نموده که درهمین سال توقف فرمایند تا چه خواهد شد چنانکه
رسم افغانان است که مرد دلبند را بخوشی و ناخوشی نگهدارند **والیضاً** چون با خذ شریف
ایشان ازین خاک بود درین خاک وطن تا مت آخرت گرفته درین فقیر را نیز همین معامله
مانع آمده **والیضاً** درین حدود جونب تقویت اسلام بر هیئت شریعت پاک پیغمبر علیه
السلام دیده نمیشود تا توجه آید بل درین حدود و اطراف اندک و بیش کلمات دین محمدی
علیه السلام درین مردم رواجی دارد چه این مردم از ان پس که بشرف خدمت حضرت شیخنا
مشرف شدند حق را از باطل دریافتند تا اگرچه هوا و نفسانیه تبعیت محظوظات شهوانیه
ومحبوبات شیطانیه آرند آخرالامر رجوع بهمین عقیده سنت و جماعت آمده است می آورند و از بعد رحلت
با دولت حضرت ایشان تبعیت اولاد شریف ایشان اختیار کرده اند و امید از درگاه
ذوالجلال آنست که اهل بیت او را هرگز مایل بجانب هوا و بدعت نه کرده اند چه انه اول
تا به آخر آبا و اجداد ایشان همگی مستقیم جادهٔ شریعت محمدی آمده اند **والیضاً** حضرت ایشان
دریافته بودند که سبب ضلالت مسادات دوستی مرتضی است بیشتر از خلفاء ثلثه و یا تفضیل
نمودن مرتضی بر خلفاء ثلثه و باغرور ورزیدن سادات بر نسبت و ترک آوردن اعمال
است پس این نوع عقاید را بر وفق عقاید اهل سنت و جماعت هنوز در ایام طفولیت
اطفال خویش را تعلیم نموده بودند و هکذا اولاد ایشان این معامله دارند با اطفال خویش
الحمد لله علی ذلک **نقل است** که چون ناصر خسرو علیه الرحمة زنان را و مردان را
جمعیت داده ذکر جلی مے فرمایند خواجه از خواجها ترک بد و نوشته چونکه خلاف
شریعت بجا آورده آتش را با پنبه جمعیت نمی باشد مگر بفساد یکدیگر که این هنگام حضرت
ناصر خسرو صندوقی تراشیده و پنبه و آتش را دران صندوق بالای یکدیگر نه برته نهاده دران
کرده و نوشته که نظر مردان این مقدار تاثیرے دارد که آتش با پنبه فساد و عناد نمی ورزد چون
صندوق را بکشودند پنبه در لطافت خود برقرار بوده حتی که ذره از ذرهاے آن و نه و نیافته بود و آتش
بر حرارت خود سوزان و تابان آمده پس این جمعیت مردم را شاید که کرامت ایشان بدینجا
رسیده باشد و نسبت نسب حضرت شیخنا برین جمله باز میگردد که حضرات ایشان
بن قنبر علی بن سید احمد نور بن سید یوسف نور بن سید محمد نوربخش ترمذی بن سید احمد بن نعیم

بن سید براق بن سید احمد مشتاق بن سید شاہ ابوتراب بن سید حامد بن سید محمود بن سید
اسحاق بن سید عثمان بن سید جعفر بن سید عمر بن سید محمد بن سید حسام بن شاہ ناصر
خسرو بن سید جلال گنج علم بن سید امیر علی بن سید عبدالرحیم بن سید محمود مکی بن سید محمد مہدی
بن حسن عسکری بن سید علی نقی بن سید محمد تقی بن سید امام موسی رضا بن امام موسی
کاظم بن امام جعفر صادق بن امام محمد باقر بن امام زین العابدین علی اصغر رحمہم اللہ اجمعین
بن امام حسین شہید دشت کربلا بن بی بی فاطمہ زہرا منکوحہ مطہرہ علی مرتضی بنت سرور
کائنات خلاصہ موجودات شفیع روز حشر محمد مصطفی و حبیب مجتبی صلی اللہ علیہ وسلم: پاکا
بادشاہا کہ تصرف کل جز مخلوقات اسافل و اعلی در تحت حکومت حکم محکمہ تست قادرا و با
رحیما کہ مربوبات ذرائر موجودات محتاج تربیت متین و مبرم تست امید از تصرف باکمال
تو آنکہ و از تربیت بی زوال تو اینکہ اولاد این بزرگان آخری و اولی را بر جادہ شریعت مطہرہ
محمدی ثابت داری و از ادبا خبری بر عقاید سدیدہ اہل سنت و جماعت ثابت بری و در
مادام اعتماد دنیوی ایشان را برین عقاید ثبات بخشی و از انفاس قدسیہ ایشان اموات اہل
ہوا را حیات بخشی و از برکات عالی درجات آل و اولاد مذکورین و اولاد این فقیر را نیز برین
اوصاف مذکورہ مدعوہ موصوف سازی و بشرف علم با عمل تحلیہ عقاید سنیہ بی خلل
مشہور عالم و معروف سازی یا الٰہ العالمین یا خیر الناصرین برحمتک یا ارحم الراحمین چہ
فرزند ناقابل را موت از حیات بہتر و گمنامی پدر از تبدیل نیکنامی بہ بدنامی اولیٰ تر
کقول من قال **بیت** فرزند لئیم طبع و بدکیش: رنج پدر است و محنت خویش
فرزند خوش است اگر خلف زاد: ورنا خلف بود تلف باد: شیر را بچہ ہمی ماند بدو
تو بہ پیغمبر چہ میمانی بگو: از ایام طفولیت یاد دارم کہ مادرم بعد از ادائے خمس صلوات
دعا با خلاص بر یجملہ اختصاص نمودی یا الٰہ العالمین اولاد ما را بر جادہ شریعت استوار آدمیت
برخورداری بخشی و اولاد در ایام طفولیت کہ گناہ و معصیت نکردہ باشند شرف سعادت موت
ارزانی فرمائی پس در خوردی در باطن خویش از مادر با شکوہ بودیم و در بزرگی چون روئیت برین
مضمون در نظر در آمد کہ این دعا از واجبات مادر و پدر است دعا مادر را بر خود فرض گردانیم
چہ سبب حصول این فقیر بدین رتبہ درجہ اجابت آن دعا است الحمد للہ علی ذلک **تذکرہ سوم** تذکرہ سوم
در توضیح حصول خسارت مآل ابتداء و انتہاء اشقیاء این ایام کہ اعداء دین پاک محمد علیہ السلام

آمده لعنهم الله علی الدوام کسانی اند که از کثرت ازدحام ناتمام ایشان کلام عالی مقام محمدی
بحد صدق رسید کما قال علیه السلام ان الدین بدء غریبا وسیعود کما بدء فطوبا
للغرباء و از غایت تغلب اهل هوا بر اهل خیر ساکنان آستانه طریقه شریفه سنت و جماعت
بحد غربت رسیده کما ینبغی چنانکه در زمان ابتدا ظهور نبوت بر آن حضرت ارکان فتوت
و در اوان انشاء نزول وحی بی منت بر آن سرور با رتبه دین پاک سید المرسلین بحد غربت
بوده و از نصرت ناصران اهل دیانت بغایت بی نصیب بوده که هیچ کدام از مومنین و مومنات
اظهار احوال خیر مآل خود ها را در میان یکدیگر جهراً از دشمن نساختی بل طریقه محبت اهل دین
و دیانت و اظهار عقاید سنیه اسلامیه را بر یکدیگر خفاءً در باختی پس در دور پسین که زمان
انقراض نور نبوت سید المرسلین غالب آمدن طور کفر بر طور دین باشد نیز غربت دین
و اهل دین بحد اول رسد نعوذ بالله من الحور بعد الکور چه از تغلب اهل هوا و اهل عناد
بر سنت مصطفی صلعم کلام حق را در حق مطلق را جهراً و جلاً نتوانند بر اهل اعصاء
روساکنان دیار خود با کماحقه رسانیدن و پرده کلام ناحق و خورده کفر مطلق را کما ینبغی
دریدن و ظاهر گردانیدن چه اهل ضلال مومن موحد را بعداوت و هلاکت پیش آیند اکثر اوقات
عزت او را به حقارت بدل کنند بل مومن موحد را کافر تصور کنند و عالم حق گوی را مفسد
شیطان گویند حتی که کشتن و رنجانیدن او را از جمله غزاء و جهاد فی سبیل الله میگیرند و بر این
رنجانیدن امید جزاء جزیل اخروی میدارند چنانکه دیده میشوند از متمردان این ایام و از اتباع
این فقیر زهی اوضاع دیگر گون و نوبت بوقلمون که این مردم دون کفر را اسلام دانسته و
اسلام را کفر گرفته اند نعوذ بالله من الطریق المغضوب علیهم و در دلیل العارفین مسطور است
علامت شقاوت در دنیا کردار بد کردن و چشم نیکی داشتن است آنچه حق است از روی
تحقیق چنانکه بر جهودان و ترسایان راه راست پوشیده گشته اکنون بر متاخرین این امت
همچنان پوشیده مانده چه از غایت عناد و فساد عنان از دست علماء اتقیاء در ربوده و
بدست اهل بدعت و هوا داده خود ها را با صحاب فرقت مانند ساخته امید نیست که ایمان به
سلامت برند با سر دفتر این کفاه و سر حلقه اهل انکار از طریقه شریفه شریعت محمد مختار در این
دیار پیر تاریک است چه از فتنه او جهان بفساد پر شده و بلای زمانه با اهل علم و صلحاء و عام مومنین
و مومنات بعناد بر آمده اند کما ستبین ان شاء الله العزیز المتعال القصه بدان ای فرزند

بجان پیوند داے بضعه بهره مند در حدود قندهار موضعیست کانی گرم نام چند قبایل
افاغنین چون ارمڑ و انصاری وغیره دران متوطن اند ماسکا ع است از مردم که انصاری
اصلا افغانان نمی باشد بل بعضے قریش میخوانند و بعضی از اولاد یونس پیغمبر علی نبینا و
علیه السلام میدانند وغیر ازین چیزے دیگر نیز میگویند چون در عجم انساب مختلط آمده و تفریق
نمانده حقیقت انساب معلوم نیست اما اکثر این مردم اهل صلاح و اهل علم میباشند اما چون
هدایت باری تعالی موقوف بر انساب نیست چه اکثر اولاد پیغمبران کافر شده و از شرف
اولادی بدر رفته اند کقوله تعالی اِنَّهٗ لَیْسَ مِنْ اَهْلِکَ و ایضا شرف راهی راست است
موقوف بر صلاح و زهد و عبادت نیست چه قصه شیخ صنعان را شنیده باشی که در ریاضت
جهد و رزیده و کافر رفته و این پیر تاریک نیز در بدو احوال چه ریاضت اختیار کرده بود آخر الامر
بکفر در افتاد و ایضا سعادت صراط مستقیم موقوف بر علم نیست چه شنیده باشی که بو علی
سینا امام اهل منطق بنهایت علوم رسیده بود آخر الامر رفت این بایزید نیز قدر تحصیل کرده
بود بل هدایت باری تعالی موقوف بر فضل و عطا اوست و انقیاد بنده بر اوامر و نواهی محمد مصطفی
است بلا بحث و جدال دران پس ازین مردم انصاری شخصے بود عبدالله نام اهل علم و صلاح
مدرس آن دیار بود یکے از تلامیذ خود ملا پاینده نام را بجد کمال رسانید حتی که اهتمام درس
گفتن را بدو سپرد و او را خلیفه گردانیده و چون از تاریخ هجرت نبویه علیه السلام چند از نهصد
گذشته یکے از فرزندان خویش بایزید نام را نیز بدو سپرده تا تعلیم و تعلّم کما ینبغی بجا آرند مدتے
ملا پاینده جد و جهد نموده او را بحد اعتدال علوم رسانیده و چون این بایزید ببلوغ رسید با
جماعت تجار بسمرقند رفته بر قدر وسع مال خود اسپان تجارت آورده بعد ازان بهند توجه
نموده چون در موضع جلندر رسیده زنی را خواسته از مردم افغانان بود دی شمسی نام اما با
یمان او را ملاقات افتاد بعد از صحبت روزے چند او را کافر مطلق گردانید و مجالست
آن نیز اختیار کرده و عقیده تناسخ و اوتار جوگیان را در دل خود متمکن ساخته و چون
ازان او شیخ عمر متولد شد بعد ازان روے بوطن خود نهاده بعد از آن کفر خفی خود را در میان
آورد رسانیده پدرش و او درش قصد کشتن کرده زخم کاری بدو رسانید حتی که مرده
شد گرد در بدیهه توبه بجا آورده بتجدید ایمان مقر آمده آخر الامر چون ازان رسته و صحت یافته
گریخته از راه کابل به ننگهار در آمده روزے چند را در خانه ملک سلطان احمد مهمند گذرانید اما چون

بیان عبدالله پدر بایزید انصاری که مشهور به پیر تاریکی است ۱۲

این ملعون مرد زیرک و تیز فهم بوده در امور دنیا دریافته که اینمردم که این مردم بگفتار
بیمدار من غرور نخواهند ورزید چه همه مردم سنی و دینی اند از ان بجانب پرشور بدر رفته در میان
مردم غوریخیل قبیله خلیل مقام و منزل گرفته آوازه پیری درداده تا سایر عوام ایام چون
مردان و زنان و چون دختران در مجلس او جمع می آمدند و کلمات کفر و الحاد او را بگوش میگردند
چون شخصی را معتقد خود میدید او را خلوت میفرمود یا بالکلیه از اعتقاد اسلامیه آن ضعف دین
را بدر می برد چه مرد را با زن یکجا خلوت میداد تا بهوای نفسانیه ایشان بر عقاید سنیه و امور شرعیه
غالب می آمد زیراکه نفس مؤمنین و مؤمنات محبوس شریعت است و هوای نفسانی را باد مخالفت و مجادلت
و شریعت در دنیا بر عوام از شداید می نماید نه بر خواص که علما و اتقیا باشند چه شریعت بتمامه حسن است
و حسن را اهل خرد قبیح نمیگیرند پس هر که بندی را از بند نجات بخشد هر آینه آن کس از دوستان
جانی و محبان و دیهانی وی میگردد و هم از اینجا است محبت بغایت مریدان زنادقه پیران مبتدعان
خود را زیراکه در حین مجادله هوای نفسانی با شریعت ربانی ایشان جانب هوا را تقویت میدهند
پس اهل هوا که مریدان اشقیا باشند از روی هوا ایشان را دوست میگیرند نه از روی سنت چه اگر
محبت ایشان بر طریقه سنت بودی که گاهی پیران خود را خدا میگویند و بعضی پیغمبر میگویند
و بعضی مهدی میدانند و بعضی مامون از خوف خاتمه و اهل جنت یقین میدانند و برین
معتقدات کافر میگردند چه محبت بغایت است در حق خاتم پیغمبران محمد علیه الصلوة والسلام نیز ممنوع
آمد کقوله علیه السلام لا تطروني كما اطرت اليهود عيسى بن مريم وقولوا عبد الله
ورسوله القصه آن خلوت ایشان شبکه منهیات و سفاح می آمده نه کلبه ریاضت و فلاح چه هوا
در نفس آدمی چون آتشی است در سنگ و قربت صورت مرد با زن همچو فولادی است که بزودی
آتش را از سنگ بدر می آرد و چون مریدان خود را از کرخود را پوشیده میفرمودی هر کدام از افغانان
و هندوان را هم بزبان ایشان سخن کفر و الحاد میمودی که این ذکر است و در زمان ذکر دادن شرط
کردی که این را به هیچ فردی از افراد زمانه بیان نکنید چه دانسته بود اگر علما را ازین سخن نا موجه اطلاع
شود هر آینه بر عیب من مطلع کردند و مرید را از متابعت من بر بایند پس بعد از
خلوت آن جاهل بی تمیز کافر مطلق می آمد چه محالات وهمیه و دلایل عقلیه
در اعتقاد او متمکن می آمد و از نقلیات شرعیه و منقولات آئمه
متنفر میگشته و در مذهب اباحت در می آمد کفر اول ای[illegible]ان آنکه

ف بیان کفر ازدل پیر تاریک

کل اشیا موجوده را خدا میگفتند و مخلوقات صوری را ذات خدا میدانستند نعوذ بالله من
الکفر و الالحاد در جواب میگفتیم ای جهال لا العقل و احمقا غافل هستی شما بسنگ و کلوخ
مانند نیست که از خود و از غیر خبر ندارید و هستی شما به گاو خر مانند نیست که ممیز میان
خیر و شر ندارید و چون در خیر و شر دنیاوی جهد بجد میکنند که جان میکنید و خون می
خورید در ینجا نیز تامل و تفکر باید کرد که اشخاص صوری و این اعیان ظاهری پیش ازان
که نبودند خود بمرتبه صورت و ظهور رسیدند و یا غیرے ایشانرا رسانید اگر غیر ایشان را صورت
بسته و بظهور آورده هر آئینه آن غیر را ما خدا می گوئیم و اگر از نسبت مطلق خود بهستی مطلق
آمده اند بلا ایجا غیرے پس آن قدرت متوهمه که شما در حق ایشان اثبات میکنید اکنون
موجود است یا نه اگر بانتفاء آن قدرت و سلب آن رتبه قایل میگردید این محض
سفاهت شما باشد چه در زمان عدمیت محض بحسب قدرت خود ها را بمرتبه
وجودیت رسانیده بعده از وجود قدرت ایشان را که از ایشان ربود و اگر ببقاء
آن قدرت قایل آید پس قدرتیکه در زمان عدمیت صورت بخشی کند و در زمان وجودیت
چون صورت بخشی نکند شاید و باید که اشیا مختلف را در یک زمان و آن پیدا
بیاید و با هر کدام این صورتها در بدیهه بحسب مشیت خود بمراد خود برسند با آنکه هیچ
فردے از افراد عالم بحسب مشیت خود بزودی زود بمراد خود نرسیده زیرا که اگر
اینچنین بودی پس فقراء و هاقین را اراده بر آن است در حالت مخمصه کم هم در
وقت زراعت کاشتن محصول زراعت بدست آید اما چون اراده باریتعالے
بر آن رفته که تا مدت ما شاء الله نگذرد و یا بگذرد اما از افضل باریتعالی آب نرسد
دانه بدست دهقان نیاید و ایضا هر کدام از لشکریان را اراده بران است که در
انعام و اکرام سلطان هیچکدام از و منعم تر و مکرم تر نباشد و درین باره جهد تمام کند اما
چون اراده باریتعالی بران نرفته بلبس نمیگردد با آنکه درین اندیشها سوخته و بنادک
احتیاج و اشتیاق در غصه رفته اند چنانکه اکبر بادشاه تمام مملکت هند در دست او
بوده در ین باب فرموده بیت عمر که بشد غم قسمت نشد دهر یوتپ افسوس که در آگره دیران بگذشت
و ایضا هر کدام از پیران زمانه اراده بران داد اند که تمام مردم از معتقدان ما گردند اما
چون اراده باریتعالی بر آن نرفته معتقد نمیکنند چنانچه پیر تاریک درین حسرت مرد و بدوزخ

رفته **وایضاً** هر کدام از انبیاء را نیز این اراده بود که تمام اولاد بنی آدم مسلمان کردند اما
چون اراده باری تعالی نرفته مسلمان نشدند و اگر این صورتها بر ایجاد غیر قدرت ندارند و
یا در غیر خود تصرف کردن نمیتوانند پس چون بر خود قدرت دارند و در خود تصرف کردن میتوانند
از ان رو که از عدم محض خود را بوجود آورده اند پس اکنون چون هر کدام ازین صورتها
ضعیف و شریف بر هستی خود محبت بجد و شفقت بیحد دارند باید که خود را بمردن ندهند
و هستی خود را به نیستی بدل نکنند و دلیل بر محبت آنکه اگر تمام دنیا در ملک یکی باشد و بدان
خود را از مرگ خریدن ممکن باشد همگی را خدا خود کند **وایضاً** از جای قتل و ضرب هر کدام از
صورتها احتراز تمام دارند و الا پیر یادگار دردانیکه محسن خان غازی در ننگهار شکست
داده چون پیاده گریخته و بکده سوار شده و از غایت تشنگی جگر او سوخته بعد از مدت
هم از ان سبب مرده و یا سوار شده و یا در تمام عمر چرا مردم را به چوگی گرد بر گرد سرای خود
می نشانده تا خود را از دزد و دشمن نگهداشت پس چون هیچ کس ازین صورتها را در رضاء وجود
میت این قدرت میسر نشده در حالت عدمیت اولی که ایشانرا قدرت نباشد و چون سلب
قدرت ایشان بدلائل راجحه ثابت آمد هر آئینه نیست ایجاد کننده این صورتها تصرف کننده
درین چیزها مگر ایشان و آن غیر الله تعالی میگوئیم و ایضاً آن قدرت ممکن که درین چیزها
معاینه کرده می آید آن نیز بایجاد الله تعالی در ایشان موجود آمده و آن قدرت است که بر وفق
توفیق باریتعالی در عمل آید نه آنکه خود عامل باشد و ایضاً آنچه انبیاء و اولیاء و اعداء را معجزه
و کرامات و استدراج باشد آن از تصرف ایشان نیست بل از امور اتفاقی است که اراده ایشان
باراده باریتعالی موافق افتد و اگر ایشانرا تصرف بودی خود ها را بمردن ندادی و اگر انبیاء و اولیاء
بمردن راضی بودی فرعون را طفلی نبودی پس دعوی خدای میکرد با آنکه در دنیا رود نیل باراده او پیدا
شده بود و علی هذا القیاس دلائل عقلی و نقلی را اکثر من ان یحصی بر ایشان حجت می آوردم اما
اکثر از دلائل عقلی در کار می آمده چه این کفار را اعتبار از دلائل نقلی انکار تمام میداشتند از ان
رو که در تفسیر مدارک مسطور است که کافر بیک صورت و هیئت قرار و مدار ندارد و هر سخنی
که موافق طبع و هوا در ایشان باشد آنرا حجت میسازند چون در یک تقریر فرو ماندند که کفر دیگر
اختیار میکردند می گفتند که صفات خدائیم چنانکه روزی با خلیفه این ملعون ملاقات افتاد
و شیخ پاینده نام بجدی در کفر آرام گرفته در اذان اسم خسیس آن لعین را میگفته و چون افغانان

مسلمانان را با خود نبرده بودم و آن لعین با جماعة متمردان خویش بوده اولاً مصلحت قتل بحضور
من درمیان نهاده آخر الامر مصلحت بر آن افتاده که اول بحث و جدال او را معاینه کنم بعد ازان
بر وفق اراده خود عمل کنم تا فرمودند که هرچه داری بگو و این فقیر از انجا که بکدلی صاحبدلان
است خدا شاید حالست که در هیچ زمان هیچ او ان از ضرب و قتل ملحدان و مبتدعان زمانه
نترسید و فراو نمود بل شهادت مقبوله را الله تعالے بادعیه مقرونه باجابت طلب میدارد لحمد
لله علے ذلک تا بعد ازان در تقریر در آمدیم و فرمودیم که شما چون خود را صفات باریتعالی
میدانید این کفر تمام شما است آن کفار بیدار آز انجا که از روش جهل و سفهاست بیکبارگی
غوغا نموده که ما خود را ذات خدا میدانیم و شما از مرتبه صفاتیه نیز بدر می برید گفتم بر
وفق مدعا خود دلیل خود نقلی دارید یا دلیل عقلی گفت دلیل نقلی اینکه اِنَّ اللّٰهَ مَعَ
كُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ و عقلی آنکه حق تعالے دریا است همه چیز ها را گرفته گفتم اے جماعة
متمردان جمله قرآن دوازده لکه و سیزده هزار و سه صد و سی حروف متفرق آمده و ایضاً عاد حروفات تهجی
و عدد کلمات و جمله در تقریر و تحریر بر آمده اند چون شما یک حرف را ازان جمله کم ساختید و کلمه علے
را بکلمهٔ مع تبدیل دادید کافر شدید زیرا که کلمه علے سه حرف است و کلمه مع دو حرف و اینجا اِنَّ
اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ واردست نه مع کذب پیر یا پیران رفته که محمد صلی الله علیه وسلم
اینجا فراموش کرده و غلط خورده کلمهٔ مع را به علے تحریر نموده و ما را ازان یاد آمده نعوذ بالله
من الكفر الصريح گفتم اے جماعة سفها و اے طائفه حمقا این تقریر شما او پیر شما را بحد کفر رسانید
بد دلیل نقلی آنکه قال الله تعالے سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسٰى حق تعالی نسیان قرآن را از
محمد علیه الصلوٰة و السلام نفی فرموده و انکار قرآن کفر باشد **لطیفست** هرکه گوید که فلان
فرشته غلط شده و یا عزرائیل غلط شده روح فلان قبض کرده و یا جبرئیل غلط شده
کافر گردد چه فرشتگان پیغمبران خدا اند و از پیغمبران خدا غلط آمدن نمی باشد پس هرکه
پیغمبر را به غلط شدن نسبت کند کافر گردد و عقلی آنکه هرکه از ارباب تصنیف باشد
او نیز چون تصنیف کند کرات و مرات صحیح و تنقیح آنرا مطالعه میکند و بحد صحت
میرساند آن هنگام بردم میرساند پس محمد علیه الصلوٰة و السلام با آنکه کرات و مرات
قرآن را می خوانده چرا این سخن را در نیافته و یا آنکه الله تعالی عالم السر و الخفیات است وحی نازل
میفرموده و محمد علیه الصلوٰة و السلام را از نسیان خود اطلاع می بخشید ایضاً پیر شما این سخن را ا

ف بحث در غلط الفتم جبرئیل که

بقوة علم دریافته و پیغمبرم بوحی جبرئیل دانسته اگر بقوة علم بودے خلفاء راشدین و ائمه دین را
بودی که علم پیر شما بعلوم ابناء جنس ما نمیرسد زیرا که هر دعوی او را اهمیت لا بدلیل عقلی و نقلی مے
سازیم چه جائے آنکه بعلوم عرفا سلف نسبت کرده اید و اگر بوحی جبرئیل میگوئید کافر میگردید
بدلیل نقلی آنکه قال الله تعالیٰ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَا اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ
اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ پس چون محمد علیه السلام خاتم پیغمبران آمد وحی جبرئیل منقطع گشت
و انکار را از قرآن کفر باشد چه بعد از محمد علیه السلام دعوے پیغمبری کفر است و در عقیده ابو
معین نسفی آورده هر که بعد از محمد م دعوی پیغمبری کند کافر گردد و عقلی آنکه پیغمبرے در زمان
جواز نبوت بلا اقامت معجزه ثابت نیامدے و یکی از معجزات ذو البرکات محمد آخر الزمان
آن بوده که هرگز در جنگگاه خود از دشمن نگریخت و پیر شما از دست محسن خان غازی
پای پیاده بکوه برآمده و ایضا محمد علیه السلام سی و سه بار مهتر جبرئیل علیه السلام را بر منکران
ظاهر گردانید یعنی بر صورت وصف خود فرود آمدے بالهای مبارک او از مشرق تا بمغرب نه
رسیده تا که جمله بنی آدم از مؤمن و کافر معاینه کرده بچشم سر میدیدند پیر شما چرا یکبار ظاهر
نسازد و بغیر ذلک معجزات پیغمبر آخر زمان از حد عد خارج اند پیر شما چرا یک معجزه نیارد و
اگر چیزے از خوارق عادات از و ظاهر شود آن استدراج و مکر الهی باشد در حق او نه معجزه
و اگر چه بر مثال معجزه چیزے بیارد هم پیغمبر نگردد چه نوبت پیغمبری بر محمد آخر الزمان منفرد آمده
بعد از و این دعوے منقطع گشت هر که دعوی کند کافر گردد القصه گفتیم تاویل آیت کریمه
آنکه احاطه او بر حسب علم و قدرت اوست نه آنکه عین چیزها آمده چون شما فرمودید که حق
تعالیٰ دریا است و همه چیزها را گرفته بدین تقریر هر دو دعوی شما باطل آمد یکے آنکه تمام ظهورات
صورے را ذات باری تعالیٰ میگفتید و باز خود فرمودید که الله تعالیٰ همه چیزها را گرفته پس ثنویت
میان الله تعالیٰ و میان اشیا ثابت آمد و غیریت میان خالق و مخلوق محقق گشت چه گیرنده
و گرفته شده واحد نمی باشند عقلاً و طبعاً و نقلاً حتی اگر دست راست شخصے دست چپ را بگیرد و
اینجا نیز ثنویت و غیریت ثابت آید چه دست راست غیر دست چپ است و اتحاد گیرنده و گرفته شده
وقتی باشد که دست راست خود را بگیرد و یا دست چپ خود را بگیرد و این ممکن نیست دیگر آنکه
اشیا را صفات باری تعالیٰ میگفتید بدین مضمون که گرفته شده اوئید نیز این قول شما باطل آمده
مثال بر بطلان قول شما آنکه یکے از شما دست این فقیر را بگیرد بقوت تمام خود اگر من دست خود را از و

خلاص کردن نتوانم صفت من مطلوب باشد و صفت او غالب پس صفت غالب او
زایل نشود و لیکن مغلوب متحد نه گردد چه اگر با مغلوب متحد آمدی مغلوبیت از وی نفی بردا و را نیز
غالب میگفتندی و صفت مغلوبی از من جدا نگردد و با غالب متحد نه گردد چه صفت قائم بموصوف
میباشد و از موصوف جدا نمیگردد پس اگر الله تعالی همه چیزها را گرفته همان گرفتن صفت او
آمد و گرفته شده غیر او ذات و صفات او آمد چون تقریر بدینجا رسانیدم ملعون ازین سخن
فرار نموده گفته که صفات ذاتیه نمی باشم بل صفات فعلیه گفتم ازینجا نیز خواهی گریخت
انشاء الله تعالی چه حقیقت این کلام از مثال معلوم خواهد گشت گفتم ای جماعه سفهاء
چون همه شما پیش خلیفه خود سر فرو نمی آید در وصف زاید بر شما می باید و صفت زاید
همین که درویش است در زعم شما و درویشی را برهانی باید آنکه کرامتی بیاید آب را درین
آوان و درین مکان پیدا سازد تا همه شما را در کار آید از روی خوردن و استعمال و غیر ذلک
پس شما آنرا آب خواهید گفت یا آنکه در حقیقت آب است با کرامت خواهید گفت
که از صفات فعلیه او است یا درویش خواهید گفت که از صفات ذاتیه او ست یا پاینده
خواهید دانست که ذات او ست گفت این از کلمات شریعت است شریعت را به شما
سپرده ایم گفتم کافر مطلق آمدید چه مر آن طریقت که مخالف شریعت باشد کفر است اما
آن عقایدی را که شما آنرا طریقت تصور کرده اید از آن تقریر نمائید اما چون اراده
باریتعالی بر آن رفته چه هرگاه که این فقیر را در مادام عمرها ملحدان و مبتدعان بحث
افتاده البته آن ملحد بمرتبه گنگی و کوری رسیده حتی که شرمنده عالم گشته آن ملعون نیز
شرمنده آمد و دم زدن نمیتوانست آخر الامر یکی از اقویا مردم یوسفزی حاضر آمده فقیر را
از آن سگان بی ایمان خلاص کرد **نصیب** مومن موحد این است که حقتعالی را
بذات و صفات بشناسد تا از عرفا مخلص گردد و در معرفت بی کیفیت باری تعالی
لغزش نیابد و ایمان بسلامت برد چه اکثر عوام ایام بل بیشتر مقتدای ناتمام بسبب خوض
ایشان درین بحر بی پایان از عصمت ایمان بیرون رفته اند و بحد کفر رسیده اند زیرا که درین
باب اعتماد نقلیات می باید نمود نه بر وهمیات و خیالات عقلیه و این متمردان عقل را
رهبر سازند و چون عقل مخلوق است از ادراک خالق قاصر می آید و از نقلیات بدر می روند
البته بحد کفر در می افتند پس ذات باریتعالی که عبارت از وجود او ست قدیم باید دانست و قدیم آنرا

گویند که اول او را ابتدا نباشد چه اگر قدیم نبودے حادث بودی یعنے نو پیدا بودے و نو پیدا
را کننده می باید پس اگر خدا را کننده بودی هر آینه خدای آن بودے که پیدا کننده این
دویم است نه این پیدا کرده است **والیضا** وجود او را بر مکان نباید دانست چه اگر بر
مکان بودے هر آینه محدود بودے و محدود را حد کننده می بایستے پس محدود خدای را
نشاید و نیز متمکن بر مکان محتاج آن مکان باشد و محتاج خدای را نشاید و نیز اگر بر
مکان بودے او را جهة بودے و هر که بر جهتی باشد محتاج جهة دیگر باشد و از آن جهة دیگر بیخبر
از تصرف کمال دران جهة دیگر عاجز تر باشد چنانکه سلاطین ایام را تصرف حکومت در
اماکنه بعیده کما ینبغی بیشتر نیست پس محتاج و بیخبر و عاجز خدای را نشاید **وایضاً** وجود ف در عرش خدای
او را در چیزے نباید دانست چه چیزے که در چیز باشد محجوب باشد و محجوب خدای را
نشاید و نیز هر چه در چیز در آید آن محدود باشد و محدود را حد کننده باید **وایضا** هیچ چیز
را در وجود او نباید دانست چه هر چه در چیزے در آید مجوف باشد و مجوف خدای را
نشاید زیرا که مجوف را جوف باید و ظهر باید و موصوف این صفات و اوصاف را صورت
میباشد و صورت را صورت کننده می باید و صورت را بخدای نسبت کردن کفر باشد پس
آنچه بعضے جهال زمانه خدای را بر عرش میگویند و یا در آدمی میدانند و یا آدمی را در خدای
یقین کنند و یا خدای را صورت اثبات کنند و یا خدا را مانند و مثال پیدا آرند درین جمله اعتقادها
کافر گردند خدا را مثل و مثال و مانند نیست در مثل و مثال در میان دو صورت میباشد و
خدا را صورت نیست **وایضاً** صفات باریتعالی را قدیم میباید دانست چه اگر صفات قدیم
نبودے پس حیوة و علم که از صفات ذاتیه اوست بعد از موت و جهل بودی نعوذ بالله
من ذلک و موت و جهل از صفات مخلوقات است که مخلوق را غیرے باید که حیوة
بخشد و علم آموزد پس موت و جهل را بخدا نسبت کردن کفر است و صفات باریتعالے
را بحسب اسناد عقلی دو قسم قرار داده اند قسمی را صفات ذاتیه گویند چون حیوة و علم ف در ذات خدای
و قدرت و ارادت و سمع و بصر و کلام و غیر ذلک آنچه ذات او را بدان بستایند طبعاً و
قسمی دیگر را صفات فعلیه گویند چون رب و خالق و رازق و محیی و ممیت و مفرد و مذل و غیر
ذلک آنچه ذات او را بدان بستایند علما را در حقیقت هر همه قدیم اند چه اگر قدیم نبودی پس صفت
خالق را از کسی دیگر دریافته بودی این اعتقاد کفر است و این اعتقاد نشاید کرد که پیش از ایجاد

خلق او خالق نباشد زیراکه خیاط را در زبان خیاطت خیاط میگویند و پیشتر از زبان خیاطه و بعد از آن نیز خیاط میگویند چه این هنر در وی قایم است پس این چیزها نه ذات خدا آمدند و نه صفات خدا بدلایل وارده بل مخلوقات خدا آمدند و آنچه بعضے جهال گویند که ما صفت خدا نه ایم بل صفات خدا ایم این از سفاهت و حماقت ایشان است چه درین هر دو کلمه هیچ فرق نیست مگر اینکه صفت واحد است و صفات جمع صفت است و چون این ملعون از اثبات این دلایل معقوله فرو می مانند کفر دیگر را پیش میگرفتند که ارواح ما خدا است نعوذ بالله من کفرهم در جواب میگفتیم که ارواح همه حیوانات یکے است و یا هر کدام را علیحده ارواح است اگر همه را یک میدانید پس در زمان خواب رفتن یکے شاید که همه عالم بخواب روند چه ارواح در زمان خواب از جسد بیرون میرود و یا در وقت مردن یکے شاید که همه حیوانات بمیرند و چون نه چنین است پس ثابت آمد که ارواح بسیار اند پس خدایان شما بسیار آمد با آنکه شما نیز بر یگانگے الله تعالی اقرار می کنید ایضاً چون ارواح خدا است در زعم شما چرا بجبر و اکراه از جسد بیرون آورده می شود از دست فرشتگان شاید که چون برین جسد محبت دارد بیرون نه رود دلیل بر محبت ارواح آنکه هر که در خواب بیم و هلاک را در خواب معاینه کند چندان گریز هم در خواب که در تقریر نه آید و آن گریز و هیبت از ارواح است نه از جسد چه جسد در خواب است و بعضے ازین متمردان میگفتند که در ما ذره خدا است در جواب میگفتیم چیزے که ذره ذره شود نقصان یابد و نقصان شونده خدایی را نشاید علی هذا القیاس در مادام عمر با این طائفه کفار بجهاد جدلها میکردیم و میکنیم تا هر کرا الله تعالی هدایت بخشیده از متابعت این متمردان مجتنب گردیده و میگردد هر کرا هوای نفسانی نصیب آمده و اغوای شیطانی در پی افتاده هر چند دلایل نقلی و عقلی جهاد بیشتر می بریم کافرتر و منکرتر می آید چنانکه بعضے کفار بمجرد شنیدن کلام عالی مقام رسول الله صلعم و بعضے بمجرد دیدن جمال با کمال رسول الله و بعضے بدر یافتن معجزه شریفه رسول الله بشرف ایمان مشرف می شدند و بعضے بمجرد شنیدن کلام ذو الاحترام رسول الله و بعضے بمجرد دریافتن معجزه عزیزه رسول الله می رمیدند و هر چند معجزات با برکات حضرت خیر البشر علیه اکمل التحیات والتسلیمات را بیشتر معاینه میکردند هنوز کافرتر میگشتند پس همین معامله

ف بحث در ذات و صفات خدا

رفته داده درین ایام متمردان اہل یاس را با این فقیر حق شناس و این ملعون پیر
ناریک ہم دعوی خدائی میگردد ہم دعوی پیغمبری و این از سجع نگین خاتم او معلوم میگردد
چه در نگین یک خاتم نوشته بود سبحان الملک الباری جدا کرد عالم نوری و ناری بایزید
انصاری درینجا اضافت ربوبیت بخود کرده چه هادی المضلین درینجا اضافت نبوت
بخود کرده چه هادی المضلین صفت پیغمبر آخر زمان است و این لعین را اگر بفضل
مومن خطاب می آمدی جائز و مناسب بودی چه ادا امر شرعیه چون صیام و صلوٰة
و حج و زکوٰة و غیر ذلک عوام را بدر می برده بر منہیات شرعیه چون حرام خوردن و
خون ناحق ریختن و براه زدن و مسلمانان را تاختن و زنا کردن و زنان بیگانگان را وطی
کردن بی نکاح شرعی حلال دانستن و خمر خوردن و ریش تراشیدن و سب انبیاء
متقدمین دادن و عداوت علم و علما ورزیدن و علما اتقیا را کشتن و غیر ذالک مرتکب
میسازد زہی دنی بی دیانت که ضلالت را ہدایت خطاب فرموده و زہی مردم سفیه و
غبی که بر خدائی و پیغمبری او اقرار میدارند چنانکه وقتی از اوقات این فقیر با امنه خان
الکوزی که یکے از خلفاء سفہاء او بوده مباحثه افتاده بود گفتم چون لعین مرتد را بپاکی
ذکر یاد می کنید مگر خدائی میدانید و چون او را نور میگوئید مگر پیغمبر میدانید گفت بر این
مرد و عقیده اعتقاد داریم پس بدلائل واضحه چنانکه تحریر افتاده او را روشن ساختیم
که نه خدائی را شاید و نے پیغمبری را اہل مخلوق کافر لعین است تا بعد از ان چنانکه رسم
اہل ہوا و اہل عناد است بفساد در آمد غضب نموده قصد تیغ کشیدن کرد اما چون
دران محل او را دست نبوده قسم بنور آن لعین یاد کرده که غیر ازین مکان ہر جاے که ما را
بشما ملاقات افتاد اول از شما پرسم تا منکر نشوی بعد از ان بکشتم چه رسم اہل ہوا همین است
چه ہر گاہے که بدلائل معقوله و منقوله نرسد بعداوت پیش آیند و این فقیر از انجا که رسم
آزادمردانست نیز بغصه و غضب در آمده گفتم بنور مرتدی کافر قسم یاد کردید که او را جز
ظلمت نسبت اما من بنور باسرور آن حضرت محمد آخر زمان قسم یاد می کنم بر آنکه ہر گاہے
که شما مرا پرسید بعد از پرسیدن ہر چه در دست داشته باشم از تازیانه و یا کارد و غیره چه
انواع اسلحه با خود نمیدارم اول من بشما حمله آرم بعد از ان ہر چه از دست آید لیکن مضمون
قضاء تدبیر دران عنقریب میان من و او در میان خالی از مردم ملاقات افتاد

باآنکه هیچ فردی از افراد با خود نداشتم اما دیر لیکی از متعلقان همراه بوده دودل رسید
که نگه بر سدامانه پرسید پل بر حبا پیش آمد و این از سیرت نیک اینزدم یوسفزی است زیرا که
هر چند بالحاد کفر در آمده باشند ما از ابتدا علما احتراز میدارند و حق ادب را بجای آرند
بخلاف افاغنین دیگر پیش از الحاد و اتحاد هم طریق ادب را کم نگاه میدارند اما بعد از
الحاد علما را بامید ثواب آزار رسانند و بکشند چنانکه مردم ترکلانی این فقیر را پیش
از الحاد و بعد از اتحاد ایذا رسانیده اند و این ملعون پیر تاریک منکر بعث بوده و
اتباع خود را میفرموده که همین صورت موجوده خود را به لطافت و رافت و بنعمت
پروری نگهدارید خواه حلال خواه حرام بعد از انتقاد این صورت شما را هیچ اندوهی و غمی
نمیباشد چه حشر و نشر و عرصات وغیر ذلک از اخبار قیامت صادق نباشد نعوذ بالله
من الکفر القبیح نادروزی این فقیر را بازنی فاشی نام که آن ملعون وی را خلیفه خویشه
خواهش گردانیده بود بحثی افتاده همدرین معنی گفتم ای مکاره بی عقل و ای ضاله بی نقل
درین کلام ذو الاهتمام من گوش آر که خدا را بیگانگی می پرستی و حق میدانی یا نه و
انبیاء ماتقدم را حق میدانی یا نه و قرآن مجید را حق میدانی گفت همه این چیزها را حق میدانم
و قبول میدارم گفتم مسلمانان بهتر اند در دین یا کافران گفت مسلمانان بهتر اند گفتم
ایجاد و علم برپا میکنم یکی از برای خدا و انبیاء و قرآن و مسلمانان و دیگر از برای کفار
و شما را و پیر شما را درین میان خیار دهم تا در تحت کدام علم در آیید گفت ازین مثال
کدام مسئله خواهی استنباط نمود گفتم الله تعالی وعده نمود بر این جمله که مردگان را زنده کنم و
حق تعالی در وعده خویش صادق دانستن صحت ایمان است کقوله تعالی اِنَّ
اللهَ لَا یُخْلِفُ الْمِیْعَادَ و در قرآن مجید خویش برین جمله ازال فرموده کقوله تعالی
اَفَلَا یَعْلَمُ اِذَا بُعْثِرَ مَا فِی الْقُبُوْرِ وَحُصِّلَ مَا فِی الصُّدُوْرِ و جمله انبیاء
و اولیاء مسلمانان بر مضمون اعتقاد کرده که جمله مردگان زنده شوند کفار را و بعضی
فجار را به دوزخ برند و مسلمانان را به بهشت برند اما فجار را بقدر گناه عذاب کنند و
بعد از ان ایشان را نیز به بهشت رسانند و کفار را ابد الاباد بدوزخ مانند و مسلمانان را
ابد الاباد در بهشت مانند ولیکن کافران درین سخن انکار میدارند و بعث
را قبول ندارند و شما و پیر شما نیز بیعت کفا[illegible] اختیار گردید پس قبول کردن شما

خدا را و قرآن و انبیاء را و بهتر دانستن شما مسلمانان را معلوم نشد چه اگر شما این مذکورین
را قبول میکردید و بهتر میدانستید و تبعیت ایشان ورزیدید در اعتقاد چون سخن را
بدینجا رسانیدم این ملعون زمانی متحیر ماند اما چون توفیق هدایت باریتعالی رفیق نیامد
مسلمان نشده چه هوا مضل بحدے برو غالب آمده که از سفاح باقرابتے محرمه نیز
ممانعت ننموده زہے سفاهت این مردم شخصے که با زنان بیگانگان تنها در خلوت
نشیند و زنان را خلیفه سازد و صاحب دعوت نموده مشتهر بانواع حلیه
آراسته بگرداند بقصد آن که جمیع لوندان و شهوت پرستان محض از برائے شهوت
تبعیت او خواهد گرفت پس این مردم چه ضلالت او بزودی زود کمی دریابند و بر کفر
مطلق او گواهی نمیدهند معلوم نیست که این مردم مشکل ایمان بسلامت برند روزے
یکے از اصحاب و احباب این فقیر در مجلس او حاضر آمده دید که با جمعے زنان متمردان
نشسته گفت ای ملعون شنیدم که شما هر کدام از اتباع خود را بمرتبه منصور حلاج رسانیده
اید و از عدد برگ درختان و ریگ بیابان آگاه گردانیده اید گفت آری گفت شما و
اتباع شما دریابید از ازار بند من از چه چیز است با آنکه پشمین بوده و در زیر پیراهن بوده
ملعون خجل آمده چه افتراء محض گفته بوده هیچ نتوانست گفت و ایضاً این ملعون کتابے
را تصنیف کرده بعضے کلمات او را بزبان عربی بلا ادراک ترکیب ترتیب جمع آورده و
بعضے را بزبان فارسی بعضے را بزبان افغانی و بعضے را بزبان هندی اما هر کدام ازین
کلمات ناموزون و ناموافق افتاده بحدے که طبائع اهل علم ازان متنفر میگردد و آن را
خیر البیان نام برده و چون مملو از کفر و الحاد و مشحونے از افتراء و فساد بوده فقیر آنرا شر البیان
نامیده و اگر خر بیان نامند هم مناسب است او دعوی نموده که این بر وفق مدعا من از جانب
الله تعالی نزول یافته نعوذ بالله من کفرهم و اتباع او این عقیده را در دل خود مستحکم
گردانیده و جهلا نیز ایام هنوز در کفر این مردم شک میدارند معلوم است که بواسطه شک در
کفر ایشان جهلا نیز کافر گردند چه کفر محض را کفر ندانستن و اسلام محض را اسلام ندانستن
کفر است چنانکه اگر شخصے گوید من مومنم انشاء الله تعالی کافر گردد و هم ازینجا است که دعا ایمان
خواستن مومن را نشاید چه اگر ایمان بمومن آورده ایمان روزے دیگر وقت او گشته بل گوید خدایا
ایمانم مستدام دار دیگر این جهلا ندانند که قرآن متین را مهتر جبرئیل از حضرت رب العالمین بر

فرقست در دعا و استدعای ایمان

پیغمبر پسین فرود آورده وابن شر البیان را غیر از جبرائیل چه کس فرود آورده پس چون
جبرئیل نیایده معلوم آمد که از عقل ناقص خود چیزے گفته با آنکه تمام هم خود تصنیف
نه کرده بل بعضے از ان ملا ارزانی شاعر ملحد تالیف نموده و بعضے را این ملعون بخود جمع
آورده **توضیح** قصه ارزانی شاعر آنکه ایشان سه برادران بودند از افغانان خویشکے یکے
ملا ارزانے نام دویم ملا عمر سیوم ملا علے از جانب هند در رسیدند چون درین جا نیز
الحاد در ایشان اثر کرده بود اما بمجرد وصول ایشان بدین لعین کافر مطلق آمدند و ارزانی
چون شاعر تیز فهم و فصیح زبان بود در انواع ضلالت و بدعت شعر افغانی و فارسی و
هندی و عربی بیان کرده و در تمام کتاب این لعین موافقت نموده و ارزانی نیز کتابی
را تصنیف کرده است مملو از انواع ضلالت و از اجهار را نامیده بعد از انکه پیر
تاریک راه سنی و مسلمان کشتی را پیشه گرفته ارزانی از وجدا شده باز بهند رفته اما
آن دو برادران او همراه مانده **بدان** ای فرزند اطال الله عمرک وکثر الله عملک آنچه
این ملعونان در تصانیف خود منقولات آئمه دینی و اخبارات احادیث نبوی و آیات
قرآن ربانی ایراد نموده بعضے از ان بل الکثر آن افتراء و موضوعات نوشته واکثرے
را از خود وضع نموده و بعضے از ان اخبارات و آیات دالات اند و این ملعونان از تاویل
عاجز آمده اند و بکفر در افتادند و بعضے از ان از آیات متشابهات اند که تاویل در ان
ممنوع آمده بل آنرا در آیات ربانی بزیغ وصف کرده و زیغ در لغت میلان از حق
باشد و میلان از حق کفر باشد و این را در دافع الملحدین کما حقه تقریر و تحریر نموده قال الله
تعالی هُوَ الَّذِیْ اَنْزَلَ عَلَیْکَ الْکِتٰبَ مِنْهُ اٰیٰتٌ مُّحْکَمٰتٌ هُنَّ اُمُّ الْکِتٰبِ وَاُخَرُ
مُتَشٰبِهٰتٌ فَاَمَّا الَّذِیْنَ فِیْ قُلُوْبِهِمْ زَیْغٌ فَیَتَّبِعُوْنَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَآءَ الْفِتْنَةِ
وَابْتِغَآءَ تَاْوِیْلِهٖ وَمَا یَعْلَمُ تَاْوِیْلَهٗٓ اِلَّا اللّٰهُ وَالرّٰسِخُوْنَ فِی الْعِلْمِ یَقُوْلُوْنَ اٰمَنَّا بِهٖ
کُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا یَذَّکَّرُ اِلَّآ اُولُوا الْاَلْبَابِ و فتنه را در دافع الملحدین بکفر تاویل
کرده یعنی آنانکه تاویل آیات متشابهات را طلب نمایند پس کفر میخواهند تا کافر شوند و این
ملعونان از ادراک عبارات آیات محکمات نیز عاجز مانده اند چه جای آن که متشابه را دریابند چنان
که این ملعون در رسائل خود نوشته اند در مذمت علم و علما قوله تعالی عِلْمَ الْیَقِیْنِ لَتَرَوُنَّ
الْجَحِیْمَ یعنی هر که علم آموزد هر آئینه بدوزخ رود نعوذ بالله من کفرهم و از ان خبر ندارند

که پیغمبر ؑ فرموده اند که من فسر القرآن برایه فقد کفر با آنکه این آیات حجة است بر فضیلت
علم و علما در تفسیرها نظر کن تا دریابی چنانکه در تفسیر حرحی آورده در مضمون این آیت
كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ حقا اگر بدانید دانستن یقین که شما را چه جاها خواهد بود
پس از مردن مشغول بآخرت شوید و غم دنیا بسیار نخورید و جواب او مقدر است
باز فرمود لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ بر آئینه که ببینید دوزخ را بر آئینه باز تاکید کرد و گفت جل جلاله
ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ بر آئینه که ببینید دوزخ را بر آئینه دیدن بچشم اینجا علم
الیقین دار فردای قیامت عین الیقین سود ندارد و چون طاعت نکرده باشی
انتهی کلامه و علی هذا القیاس این ملعون معانی آیت و اخبار را بر غلط بیان فرموده
و بعوام زمانه نموده تا کافر مطلق آمدند با آنکه این ملعون و اتباع او از قرآن ربانی و احادیث
نبوی منکر اند اما از برای آنکه تا عوام ایام را صید خود کنند آیت و حدیث بر زبان رانند چه
این کفار مملو از مکر و تلبیس اند که التلبیس ستر الحقیقة و اظهارها علی خلاف ما هی
علیها باشد در بعضی اوقات بر ظاهر شریعت روند و در باطن بر کفر حقیقی معتقد میباشند
چنانکه این ملعون در ابتداء احوال در پر شور گیاهی سبز را نه بریدی و سپش را نه کشتی و موی چه را
زیر پا نه آوردی و اتباع خویش را نیز چنین امر کردی این همه از مکر و تلبیس او بوده و از دوام
ناتمام میساخته و نمود را این عمر در میان خلق شهرت میخواسته و آخر الامر کار او بدانجا نه
رسیدی که مردم تبرائی را فریفته بقتل رسانیده و بر بالای مردگان خود اسپ میدوانیده و
ایضا این ملعون در بدو احوال بعد از زوال بنماز پیشین قیام نمودی تا بآخر وقت از ان
فارغ گشتی و بعد از ظهر نماز دیگر شروع کردی تا بغروب از ان فارغ آمدی و علی هذا القیاس
قیام و قعود و رکوع و سجود مخالف شریعت بجا آوردی اما روز تحقیق بی طهارت بجا آوردی
چنانکه اتباع او درین ایام گاهی نماز ادا کنند اما بی طهارت و این فقیر شبی از شبها در هشت
نغر مهمان او بوده چون از عادات فقیر از اول عمر تا بآخر همین که شب بیدار میباشد دران شب
هنوز بقصد تجسس احوال او بیدار تر بودم چون در میان فقیر و خوابگاه او پرده لطیفه بوده دریافتم
که تمام شب با عروس خود در خواب بوده چون صبح رسید از بستر خواب برخاسته جامها پوشیده نی
غسل بجا آورده نه وضو آمده در مسجد نشست بعده اتباع او در رسیده به نماز بامداد مشغول گشتند
و این فقیر تنها نماز را بجا آورده و ایضا این ملعون بر عقیده مذهب تناسخ رفته بوده و اتباع

ف این فقیر شبی در تجسس احوال او در دم

خویش را بمضمون دعوت مینموده که بعد از مردن حیوانات این اشخاص صوری منتقی و
نابود خواهد گشت و ارواح در صورت دیگر در سیده تنها حیوانیه خواهد در آمد نعوذ بالله من کفرهم
این جهلا بدین و این حمقا بی یقین که تعقل نه ورزیدم و تفهیم نه کردند که چون ثبوت
وحدانیت باریتعالی و هستی او بدلائل عقلی و نقلی ثابت آمده و حق بودن نبوت انبیاء
سابقین بحجج و براهین روشن شده و عدد انبیاء عظام بیک لکه و بیست و چهار هزار بل
بیشتر از ان رسیده پس چون این مذهب ضبع مخالف وعدهٔ موعود خداوند رب الارباب
است و مخالف عقیده جمیع انبیاء و اولیاء عالیجناب است چرا تبعیت نمائیم و اعتقاد کنیم
و خود را بکفر اندازیم القصه چون این ملعون دران میان شهرت تام یافته خود را پیر روشن
نامیده به اطراف و جوانب عالم چون کابل و هند و کوهستانها می نوشته که کامل ترین مردم درین
زمان پیدا شده هر آئینه بر شما فرض و لازم است که خدمت او را دریابید و دعوت او را اجابت
نمائید الا به بلاک هر دو جهانی هلاک خواهید آمده و درین باب احادیث موضوعات
خود وضع نموده بر علماء روزگار حجت آورده دران سلخنی تا هر که از علماء اتقیاء و عرفا صلحاء
بود در بدیهه بر موضوعات او نه فهمیده قصد زیارت لعین کرده به کفر در افتادی از انکه علماء
افاغنین چون تحصیل تام ندارند بل تحصیل ناتمام هم ندارند چه از علم واقفند هر آئینه از جهلاء
ابیز دم در دین و دیانت و صلاحیت و عفت کمتر اند تا روز بروز از روزها نوشته این لعین
بخدمت حضرت شیخنا و امامنا حضرت شیخ علی ترمذی قدس سره و عم بره در رسیده
حضرت ایشان فرموده که قوی بلا برین مردم افاغنین نازل شده معلوم نیست که نابود
گردد چه درینها حدود بادشاه اسلام نیست زیراکه توضیح دین از علماء است و تقویت دین از امراء است
لقوله علیه السلام الملک والنبوة توامان نعم ما قال **بیت** نزد خرد شاهی و پیغمبری ÷ چون دو
نگین یک انگشتری ÷ پس چون تخصص علما اتقیاء و انصاف امراء عظام درین حدود معدوم
است هر آئینه احوال ابیز دم معلوم است چه همگی بکفر و ضلالت خواهند افتاد مگر آنانیکه
بندگان خاص خدایند بدان ای فرزند که اگر دران ایام حضرت شیخنا درین حدود نبودی
معلوم نیست که فردی از افراد این مردم مسلمان ماندے زیراکه این لعین در دلائل عقلی
بحد غلو نموده که هیچ کدام از علماء طریقه بحث و جدال را با وی بسر نبردی مگر حضرت شیخنا القصه بحث
و جدال آن لعین معه جماعه مردم توجه نموده در هشت نغر ملاقی همه بگر شدیم بعد از ملاقات

آن مرتد شکوه نموده که در دیار شما مبتدعان و گمراهان بیش از بیش اند چون پیر پهلوان
رافضی و پیر دلی برجی و پیر طیب و غیره پس چون این مذکورین را هلاک نه کرده توجه نمودن
شما اینجانب را مناسب نبوده حضرت شیخنا فرموده که هلاکت ظاهری و صوری از سلاطین
مقصور است و آن موجود نیست و بهلاکت باطنی و معنوی که تعلق بعلما دارد هلاک گردانیده
ایم این جماعه را بفساد و عناد در میان مردم شهرة داده ایم تا هر که از اهل دین و دیانت
است از ایشان احتراز تام دارد شما نیز اگر قابل بفساد خود گردید قبول داریم چون قوت
هلاکت صوری نداریم یا بے فساد و عناد شما پراگنده عالم گردانیم اما بعده از انجا که طریقه اهل هوا
است گاهی بلطافت و رافت پیش آمید و گاهی بعداوت این ملعون بانواع کلمات اثبات
از عناد و فساد و اصناف خیالات الحاد و اتحاد در آمد اما بعنایت حضرت پیر دستگیر و بالطاف
خداوند قادر قدیر این فقیر چندان تقریر اسوله و اجوبه می نمود که آن لعین و سایر مردم
متحیر ماندند و بعجز خود معترف آمده و شرمنده عالم گشتند اما از انجا که هوا نفسانی بر و غالب
آمده و اغوا شیطانی بر و متولی گشته و ختم خاتمه او بر شقاوت رفته بود مسلمانان نشده
و ایضاً بعد از مدتے بقصد بحث و جدال توجه نموده حاضر آمدیم سیادت مآب سید هارون
نیز حاضر بوده چون آن ملعون انکار شفاعت نموده بدلایل عقلی و نقلی او را مخجل ساختیم
ایضاً بعد از ان جماعه کثیر از مسلمانان یوسفزئی را با خود همراه بردیم اما این ملعون حاضر
نیامد چه از خجالت می ترسید پس حضرت شیخنا فرمود که چون این ملعون خود را اهل اتباع
خود را بمراتب منصور حلاج رسانیده میداند باید که این مشکل قول منصور حلاج بکشاید
و روشن کند کقوله ولدت امی اباها ذا من عجائبی :: انا طفل صغیر فی حجور مرضعانی
چون نوشته و از نظر گذرانید چندان هیبت بر و افتاده که از خواندن عبارت این کلام
عاجز آمد و از مراد این کلام دم زدن نتوانست تا بعد از آن لعین را کرامت نموده حضرت
شیخنا فرموده که اگر آن لعین اظهار کرامت خواهد عند الضرورت اظهار کرامت از
واجبات می گردد پس باید که دست خود را در نظر این فقیر در آرد اگر بی آلات بریدن بریده
بر زمین افتاد بعد از ان انکار ننماید اما این ملعون چون مردی زیرک و تیز فهم و از
تصرفات با برکات اولیاء الله باخبر بود از ین نیز ممانعت نموده و مخجل مانده این هنگام
استاذنا حاجی الحرمین ملا محمد مشهور بملا زنگی بابلی او را اخیر پیر تاریک نامیده

الغرض این لعین را در انواع بجتهاد جد الجهاد در دین محمد علیه السلام غرض اظهار ثواب نبود بل غرض او ابطال دین محمدی بود علیه افضل التحیة السلام چه او دعوی نبوت می‌کرد پس در ابطال عقاید و شرائع دین محمدی قوام دین خویش می خواسته نعوذ بالله من کفره القصه سبب آمدن این لعین از پرشور به هشتغر آن بوده که ملا دولت خان مهمند زئی که یکے از عباد و زهاد بل عابدترین و زاهدترین اهل دیار خویش بود از نسل شیخ خداداد جنی بوده روزے چند را در صحبت این ملعون گذرانیده و چون از علم معروف عاری بوده در معرفت پاک بیچون غلط خورده در حلول و الحاد افتاده کافر شده پس چون مردم افغانان را سند برین رفته چه هر گاهے که شیخی و ملا و ملوک و کتخداے ایشان براهے رود از راههاے دین و دنیا سائر مردم متعبت نمایند چه این مردم در امور دین و دنیا مقلد آمده اند نه مدلل چنانکه الیوم اکثر مردم افغانان بل جمله ایشان در دین مشترک بوده اند چه نه کثرت اشرار و قلت ابرار مذبذب اند تا به تبعیت کدامی را اختیار کنند ازانچه غایت جهل حق را از باطل نه دریابند معلوم نیست که مسلمانان زبنده مسلمان میرند چه جهل در اسلام عذر و حجت نیست البته محروم از بهشت شایان دوزخ گردند مگر آنکه در عقائد اسلامیه ثابت آیند و تبعیت اهل سنت و جماعت ورزند بنابران این اکثر مردم مهمند زئی به تبعیت ملا دولت خان نموده مرید آن لعین گشتند زیرا که این مردم در سفاهت و حماقت از سائر افغانان مشهورتر اند این هنگام این لعین به هشتغر نموده در موضع کله ڈهیر متوطن شده و باطراف و جوانب نوشتهاردان کرده مردم را دعوت نموده چون بمردم کابل نوشته‌ردان کرده مردم بکفر و الحاد او فهمیده محسن خان غازی از اخبار برین جماعه متمردان تاخت نموده اکثر مردم را بقتل و تاراج رسانیده و این را دستگیر ساخته بجے از دو گیسوے او را تراشیده و به کابل بند برده اما این شیطان صفت چون عالم بوده چندان مکر و تلبیس نموده که سائر اعمال شریعت را پیشه گرفته و خود را متشرع ساخته و از اقوال ما تقدم انکار نموده حتی که سائر مردم را بر او شفقت آمده بعده سیصد مثقال زر دیت کرده را بخے از وزراے آنجانب رشوت داده خود را خلاص کرده چون در ننگهار در موضع ... در رسیده مردم افغانان توی را کافر ساخته بعد از ان چون به هشتغر رسیده جمله جماعه زنددان و لوندان را جمع ساخته در کوه توی در آمده

ف
افغانان را سفاهت برین آورده که مرید ملا دولت شدند

دزدے و رہزنی را پیشہ گرفتہ فقرا و مسافرانرا می کشت خونہاے ایشان و مالہاے ایشانرا حلال میداشتہ نعوذ باللہ من کفرہ در کفر او ہیچ شک نیست اما افغانان کوہی بکفر نزدیک اند چہ کفر مطلق را کفر نمیدانند بعد از مدتے این لعین بکوہ تیراہ توجہ نمودہ و چون این مردم تیراہی نیز مردم کول دلی صلاح بودند جماعۂ از ایشان بل اکثر ایشان مرید آن لعین آمدند ما افغانان کوہ تماہم مرید آمدند و کافر شدند چہ از دین محمدی در ایشان جز اسمی نبود و از شرائع محمدی جز رسمی نبود آنرا نیز بگفتۂ این کافر از دست دادند و مرتد شدند آخر الامر اتفاق افاغنین با این لعین چنان افتاد کہ مردم تیراہی را بقتل و تاراج بردہ از تیراہ بدر رسانند چہ بواسطۂ ایشان مردم مغل در تیراہ در می آیند تا این مملکت از حکام اسلام خالی گردد و چون مردم تیراہی را از این حادثہ و ازین مصلحت آگاہی شدہ تماہم مستعد جنگ آمدند تا بعد از ان این لعین بمکر و تلبیس نمودہ خود را پیر و پیشوا ساختہ بمردم تیراہی نوشتہ دعوت نمودہ کہ شما چون بر جانب پیر خود تیغ کشیدہ اید و پیر خود را بہ بدیانتی منسوب کردہ اید این از شما گناہ عظیم واقع شد شاید و باید کہ توبہ بجا آرید و شرط توبہ اینکہ دستہا بستہ بقدمبوسی پیر خود برسید پس ازانجا کہ این مردم بسفاہت و حماقت مشہور اند و در بخت گلیم شقاوت بدعت و ضلالت مستور اند اجابت نمودہ و انقیاد فرمودہ مبلغ سیصد و بست کس را از قلعہ بدر کردہ و کشتہ بدوزخ فرستاد چہ اہل ایمان نبودند بل اہل ہوا و تابع ہوا بودند بعد ازان تمام اولس تیراہی را بقتل و تاراج رسانیدہ مگر اندکی از ایشان خلاص شدہ و بجانب ننگہار بدر رفتند ازان زمان باز تا بہ این غایت مملکت تیراہ بدست اولاد این لعین و بدست افغانان آن کوہ ماندہ شنیدم از بعضے مردم یوسف زئی کہ در آن معاملہ با این ہمراہ بودند کہ چون محاربہ مردم تیراہی فارغ آمدہ بندیان و غنائم بدست آوردہ این ہنگام براسپی سفید سوار شدہ و بر مردگان میدوانید معہ جمع سواران خود تا استخوانہاے مردگان می شکست زہی مکار بیدین و زہی کافر لعین کہ در بد احوال گیاہ سبز نہ بریدی و مورچہ را زیر پا نیازردے و در زمان حصول جمعیت گردنہاے آدمیان بریدی و مردہ ہا را تہ پا نہ آوردے و زہے سفاہت افغانان کہ این نوع کافر مکار را مکار ندانند بعد ازان این لعین لشکر کشیدہ چند ہزار پیادہ و سوارہا را ہمراہ گرفتہ و بجانب ننگہار بدر رفتہ موضوع بڑہ را تاخت اما محسن خان غازی از جلال آباد در تعاقب او یلغار نمودہ

شصت سوار در رسیده بمجرد رسیدن چون سواران غازی بیکبارگی حمله نموده
این کافر را شکست داده اکثر این کفار را بدوزخ فرستاده اما این لعین پای پیاده
بکوه بر آمده از شدت گریختن و تشنگی جگر او سوخته بعد از مدت توجه اینجد دد نموده
چون در موضع کالاپانی آمد رحلت باللعنت از دار الفنا بدار البقا نموده در حدود
هشتنغر او را دفن کرده و این لعین را پنج پسر بوده شیخ عمر و نور الدین و خیر الدین
و کمال الدین و جلال الدین بعد از آن بر منصب خبیثت او شیخ عمر نشسته تا عوام
را دعوت ضلالت می نموده و برسم پدر دزدی و راهزنی را پیشه گرفته بعد از مدت استخوان
پدر را از قبر کشیده در صندوق نهاده با خود همراه گردانیده بقصد اینکه از برکات او
امان از آفات و نوائب خواهیم یافت اما ندانستند که از شومیت او هلاک خواهند شد
و این لعین از غایت جهل و ضلالت خود را بادشاه افغانان تصور کرده حتی که مردم
یوسفزی انقیاد بعضی اوامر دنیوی او نموده بل بعضی در دین او در آمده بدادن عشر و
خراج راضی شده مگر همزه خان اکوزی که اطاعت او را از جمله عیوب دین و دنیا دانسته
اطاعت نموده تا این ملعون بعقل لشکر کرده مواشی همزه خان را بتاراج برد این هنگام
جمع اولس غصه ننگ نموده بقصد جنگ رسیده نوبت اول جنگ در تهکاوی کرده
اینجا فتح بنام این کافر شده از اینجا گریخته نوبت دویم جنگ در موضع مینی کرده اینجا نیز
فتح بنام این ملعون شد زیرا که اولس را جمعیت کما ینبغی نبوده نوبت سویم جنگ در
موضع باره تونول لب آب سند کرده اینجا کما حقه اولس را جمعیت بوده فتح بنام همزه خان
شده شیخ عمر و خیر الدین را مردم دلازاک بدوزخ فرستادند و نور الدین گریخته از دست
مردم مهمندزی بدوزخ رفته و جلال الدین را نیز زخمی ساخته بدریا انداخته اما چون بر
وفق قضا اجل نرسیده بود از آب زنده بدر آمد و بدست مردم مندر قبیله بانزی افتاد
چون طفل بود اینمردم نه کشته اما خلاف قول شیخ سعدی کرده که آتش کشتن و اخگر
گذاشتن کار خردمندان نیست افعی کشتن و بچه اش نگهداشتن هنر خردمندان نیست
القصه تمام لشکر کفار از دست مردم یوسفزی بقتل رفته زن و فرزند ایشانرا زانبد گرفتند
پیر تاریک بمطرب داده تا در تحت ملک تمتع خویش در آورد و صندوق او را شکسته
بعضی استخوان را به آتش سوختند و بعضی استخوان او را بدریا انداختند میر داد دلازاک گفت چون

کلهٔ او را بدریا انداختند سنگے را در آب آن انداختیم تا در میان آب پارچه پارچه آمد
بشیخ عمر و خیر الدین گریخته از دریا بجانب تور سیلیه بگذشتند مردم دلازاک ایشانرا کشت
که حالا مدفن ایشان همان جا است و نور الدین چون گریخته بهشتنغر رسید مردم مهمند
زئی او را کشته که مدفن او الحال همانجا است و بعد از اتمام کارزار این مردم یوسفزی
بر وفق شریعت محمدی علیه الصلوٰة والسلام هیچ صلهٔ رحم با این طائفه متمردان نه کرده
با آنکه بیشتر لشکر این کفار از بنیر دم بوده چنانچه حضرت رسول صلی الله علیه وسلم با کفار
عرب و قریش صلهٔ رحم بجا نیاورده و از بهر استقامت دین ربانی بعضے در عرب قریش را
کشته و بعضے را برده ساخته و ایضاً حضرت صدیق اکبر در مرتدان مکه و مدینه همین
معامله بجا آورده در قدوری و شرح او آورده اند و توضع الجزیة علی اهل الکتاب
والمجوس وعبدة الاوثان من العجم ولا توضع علی عبدة الاوثان من العرب
والمرتدین یعنے وضع کرده شود جزیه بر اهل کتاب یعنے جهود و ترسا و بر مغ یعنی آتش
پرست و بت پرست عجم الی قوله و وضع کرده نشود جزیه بر بت پرستان عرب و نه بر
مرتدان زیرا که کفر ایشان متغلظ است اما بت پرستان عرب زیرا که بعثت رسول
علیه السلام و نشو نمای او در میان ایشان بود و نزول قرآن بلغت ایشان است او معجزه در حق
ایشان ظاهر تر باشد اما مرتد زیرا که و کفر گزیده بر وزگار خود بعد از آنکه هدایت کرده شده
به اسلام و واقف شد بر محاسن آن پس قبول نیفتد ازین هر دو جزیه مگر اسلام و یا تیغ
و چون غالب شدند مسلمانان بقتال برین هر دو فریق پس زنان ایشان و صبیان ایشان
را هم غنیمت شوند زیرا که ابوبکر صدیق رضی الله عنه برده کرده زنان بنی حنیفه و صبیان ایشان
را اندر آنچه مرتد شدند و قسمت کرد ایشانرا در میان غانمان و هر که اسلام نیاورد از مردان
ایشان بکشت ایشانرا انتهی کلامه پس ابنیر دم یوسفزی همچنان اموال و اسباب
این کفار را تاراج و غنائم برده و عورات و اطفال ایشانرا برده کرده و تمام جماعة ایشان
را تفرقه داده الحمد لله علی ذلک زهی سعادت ابنیر دم که بتوفیق سبحانی و تائید ربانی اعمال
ایشان موافق اعمال خیر البشر و موافق کردار صدیق اکبر آمد امید که جزاء جزیل اخروی
هم بران مضمون و بران موزون یابند چه درین ایام هیچکدام از مسلمانان این نوع جهد
در تقویت اسلام نموده اند اگر جهد نمایند هم هیچکدام از حکام و غیره برین جماعه متمرده اینقدر

فتح و ظفر نیافته چه سرداران این مردم خاصته لله و اظهاراً بکلمات الله العلیا مرگ
اختیار کردند تا که بیشتر دینداران این اولس درین جنگ شهید آمدند چنانکه خواجه
بن موسیٰ و غیره اکثر من ان یحصیٰ بعد از ان فتح بنام باقی ماندگان این مردم میسر شد
مسئله اگر این جماعة متمرده مرتد نبودی هم اخذ اموال ایشان بدین مردم مسلمان جائز
بودے زیرا که ایشان ابتداء و انتهاء ظلم نموده بودند بر سائر مردمان از مسلمانان
و کافران چه مسلمانانرا می کشتند اموال مسلمانانرا می ربودند و اطفال ایشان را به بندی
بردند و هرکه این معامله پیش گیرد اگر حلال داند کافر باشد و اگر حلال نداند بر مسلمانان
فرض و واجب است که ایشانرا بجنگ و جدل هلاک کند و هرچه از اموال ایشان بدست
افتد مباح باشد و درین باب ائمه کرام هیچ خلاف نموده اند کما نقل منهم قال ابو
مطیع لما افتی ابو یوسف رح بجواز اخذ مال البادے بالظلم و التصرف
فیه اخبر بذلک ابو حنیفة رحمة الله فقال المجیب مصیب و کان محمد
بن الحسن جالسًا عنده ولم یتکلم بشیئ فکان ذلک منهم بالاجماع و هو الصحیح
و در مشارق و شرح او آورده است قال علیه السلام من خرج علی امتی یضرب
برّها و فاجرها ولا یتحاشی من مومنها ولا یفی الذی عهدها فلیس منی
ولست معه یعنی هرکه برون آید برای جنگ و کارزار و ایذاء امتان من و قصد غارت و
کشتن مسلمانان میکند و یا ظلم پیش گیرد و میزند به تیغ و چوب و غیر ذلک نیکان و بدان
امتان مرا یعنی همه را بند میکند و دور نمیشود از ایذاء مومنان و وفا نمیکند با معاهدان
یعنی ذمیان را بلکه قصد و غارت مصادرت ظلم کردن باهم کرده است او از من نیست
و نه ام من از و بلکه از و بیزارم و این حدیث از برائے تحذیر خلق خدا است تا کسے مسلمانانرا ایذاء
نکند و با رعیت ظلم نه کند و از قبضه شرع نگذرد و اگر ازین هم بگذرد و خلاف کند و حلال
پندارد کافر است و اگر حرام داند و میکند باغی و ظالم و عاصی است رسول علیه السلام از و بیزار نعوذ
بالله منها انتهی کلامه القصه بعد از مدت یکے از خلفای این کافر و بے نیاز بر آستان اکبر بادشاه
نهاده عرض احوال نموده که غربا چندے در بند مردم یوسفزی بلا حجة شرعی افتاده اند امید
که از کرم عمیم خداوندی خلاص گردند چون اکبر بادشاه نیز از دین پاک خیر البشر علیه السلام
انحراف نموده بود انصاف نه کرد و ندانست که این مردم یوسفزی محض از برائے خدا توجه

نموده اند قمعاً للفتنة و قلعاً للبدعة این جماعهٔ متمردان را کشته و اسیر ساخته اند
تا توجه نموده جلال الدین وغیره از ذوی رحم محرمهٔ او را از بند خلاص کرده بخدمت خاص خویش
برگزید مگر بادشاه حکایت گلستان شیخ سعدی در نیافته بود که حضرت شیخ بران مضمون
فرموده اند بیت ناکس به تربیت نشود ای حکیم کس ٭ در باغ لاله روید و در شوره خار و خس
ایضا با بدان منشین که بنیادش بد است ٭ تربیت نااهل را چون گردگان بر گنبد است
ایضا زمین شور سنبل بر نیارد ٭ در و تخم عمل ضائع مگردان
نکوئی با بدان کردن چنان است ٭ که بد کردن بجای نیکمردان
آخر الامر جلال الدین لعین از اکبر بادشاه گریخته در کوه تیراه با فغانان متمردان آن کوه
که از توابع پدر او بوده پیوسته و بر رسم پدر و برادر خود ظلم دین و دنیا اشعار نموده راهها
فقرا و حاجیان و سوداگران وغیرهم زدن گرفته و رعایا مسلمانان بادشاه را بقتل و بند
و تاراج رسانیده و بر هیچکس از افغانان و مغل و هندو و رعیت دلسوزی نیاورده و
شفقت ننموده که اکبر بادشاه را هیچ دشمنی صعبتر در املاک ازین کافر شخصی دیگر نبوده زیرا که
هرچند اکبر بادشاه جهد نموده بل بعد از و شاه سلیم بادشاه جهد نموده این جماعه متمرده را
نابود نساخته و راه خیبر و رعایا و فقرا حدود کابل را از مکاید این ملعون مامون نگردانیده
تا وقتی از او وفات جلال الدین خطهٔ شریفه غزنی را تاخت مومنین محسنین را بقتل رسانیده
و مومنات محسنات را اسیر گردانیده اما چون افضال و اکرام رب العالمین از برکات فائضات
نود و نه هزار اولیاء اتقیاء غزنی ممد مومنان و مومنات آمده مردم هزاره از اطراف و جوانب ف نود و نه هزار اولیا غزنی
استیلا نموده تمام لشکر کفار را بدوزخ فرستاده و کله جلال الدین را به هندوستان کرده تا
از نظر اکبر بادشاه بگذرد و نیمه بدن او را در دروازهٔ کابل و نیمه او را بر دروازهٔ غزنی آویخته
تا فقرا روزگار از دیدن کیفیت احوال او فرحت می نمودند و کمال الدین نیز پیش ازین در
بند اکبر بادشاه افتاده در بندیخانه مرده بود اما چون حکمت غامضهٔ باریتعالی معلوم نیست
که در شان این کفار چه خواسته است که نابود نمیگرداند فقرا مومنان را از ایذاء ایشان مامون
نمیدارد باز پسر شیخ عمر احداد نام خروج نموده و در کوه تیراه جماعه دزدان و لوندان را جمع آورده
بر رسم پدر و جد خود فساد و عناد پیش آورده و مملکت بسیار را خراب و ویران ساخته
امید از الطاف رب الارباب این است که این مادهٔ شر را مستاصل کرده تا از بیخ بر کندن او

اظهار دین محمدی باشد صلی الله علیه وسلم **الغرض** اے فرزند دلبند در کفر والحاد این جماعه هیچ شک نیست افغانان کوهی نه عقل معاش دارند و نه عقل معاد والا در کفر ایشان هیچ مشکک نمی بودند و یکے از سفاهت این جماعه آنکه ایشان بچشم خود احوالات مذکورین را دیده اند اما در حدود خود قبرها بنام پیر تاریک و شیخ عمر و نور الدین و خیر الدین و کمال الدین و جلال الدین راست کرده اند و اتباع خود را بزیارت کردن آن قبرهائے زمانید و میفرستند که مدفن ایشان درینجا است نعوذ بالله من کذبهم وافترائهم وانکارهم وجحودهم بعد شهودهم احوالهم لعنت خدا باد بر بشیر دان این جماعه و بر پس روان این جماعه آمین یا رب العلمین

ذکر متمردان اشتات و مبتدعات مخترعات

که از کثرت ظهور پر فتور ایشان نور شریعت محمدی علیه الصلوٰة والسلام در ظلمت هوا مغلوب آمده و از تغلب ازدحام نا تمام ایشان عوام انام از طریقهٔ شریفه سنت و جماعت عدول نموده و در تنگنائے بدعت و زندقه هلاکت ابد یافته اند **از انجمله آنست** که مسموع است از قدماء ایندیار اعتقهم الله من النار که در زمان پیشین و دوران دیرین که اینحدود و مملکت در تحت تصرف و حکومت سلاطین صوات بوده برادرانے چند از سادات زمانیز از اطراف و جوانب عالم درین حدود رسیدند و هر کدام ایشان در ولایت علیحده متوطن آمدند چنانکه خواجه جود در دوابه وطن اقامت گرفته که اکنون مدفن او در آنجا است و خواجه وجود در باجوڑ مقیم گشته که مقبرهٔ او همانجا است و سید احمد محمود در نواحی کلپانی در موضع لنگر کوٹ بوده متوطن آمده که خطیرهٔ مقدسهٔ او بر بلندی از بلندیها نزدیک کوه لنگر بوده و بعضے برانند که خواجه حسن که مشهور بابا حسن ابدال است نیز از برادران این جماعه بوده و در نواحی هزاره متاهل آمده که الحال تربت شریف او نیز در آن منزل آسایش دارد و هر همه ازین برادران سادات سنی و علماء دینی و اهل کمال بوده اند و چون از تصرف پاک سبحان و از گردش دوران تصرف سلاطین صوات ازینحدود زائل آمده نوبت تصرف بمردم شلمانی رسیده و بعد از لهو لعب شور و شغب آنمردم بر ینحدود و این مملکت از ایشان رفته بدست مردم دلازاک افتاد **الغرض** درین اوان شخصے از خراسان بلباس قلندری در ینحدود رسید و خود را شاهباز قلندر نامیده و در موضع لنگر در میان قبیله هنجکی اقامت کرده اما چون مردم دلازاک در میان سائر افغانان بجهل منسوب تر اند و لیکن این قبیله در میان

بیان شاهباز قلندر

دلازاک از غایت جهالت و الحاد و ضلالت و عناد و فساد مشهور اند زیراکه سکونت
اهل علم و علماء و صلحاء و عرفاء درمیان مردم دلازاک معلوم نشده و هیچ فردے از ایشان
بصلاحیت و دیانت معروف نیامده مگر شیخ آدم بن بلی که یکی از صلحاء ایشان بوده و
مدفن او در هشتنغر است در ورع او گفته اند که روزے شخصے کنجشک را کشته بخدمت او
آورده شیخ از مکان کشتن این کنجشک کشنده را پرسید آن شخص جای را نشان داد و شیخ
از خوردن آن ابا نموده گفت سگان آن موضع افغانان خطک اند که بدزدی و راهزنی
و حرام خوری مشهور اند شاید که این کنجشک دانه را از داهای ایشان خورده باشد و این
ورع او بورع امام حنبل مشابه آمده **نقلست** که روزے کنیزکے نان بحضرت ایشان
پیش آورده کیفیت احوال نموده که خمیر مایه از خانهٔ قاضی است حضرت امام از خوردن
آن ابا نموده فرمود که هر که از تلامیذ من در رسد کیفیت احوال خمیر مایه در رسان تو خوردن
فرمایے روزے بسیار برین مضمون بگذشت و تلامیذ بسیار در رسیدند تا هیچکدام نخورد
بعد از مدتے حضرت امام کنیزکے را از نان پرسیده گفت در دریا انداختم حضرت امام
تا آخر عمر از آن دریا ماهے نخوردی به گمان آنکه آن نان را خورده باشد **القصه** بعد از مدتے
این قبیله هنجکزئی را آن لعین رافضے ملحد ساخته از نماز و روزه و اوامر شرعیه بدبرد
و بر منهیات شریعت چون خمر و زنا و غیر ذلک مستقیم داشته و استخوان با امن و ایمان
حضرت سید محمود را از حظیرهٔ مقدسه بدر آورده مقبره را مجلس خمر خوردن ساخته و اتباع
خویش را فرموده که این قبر تعلق بما دارد و هر گاه که از دنیا روم مدفن قالب من همین جایگاه
گردانید بعده جوگیان را گرفته فروخته اسپی سیاه ابلق را خریده و بعزم آنکه من بادشاه
جهان خواهم آمد و اتباع خود را چنان و چنین بنوازم سوار شده و اتباع او موافقت
نموده بر قریهٔ از قریهای مردم تونولی تاخت کرده در موضع دهوک آخر الامر مردم تونولی
او را شکست داده او را در کونل درهان کشته و کلهٔ او را بریده به تونول برده و اتباع
او نیز بیشتری کشته شده بد و نرخ رفته بعدهٔ اتباع او قالب بی سر او را آورده بجائے
قبر شریف سید محمود دفن کرده **ایضاً** قلندران روافض را دیده باشد که آهنی منقش
کرده و آن را علم ساخته با خود دارند این لعین را نیز همچنان علم بوده آن را مریدان او بر قبر او
بر پا داشته بود تا زمانیکه تصرف این املاک بدست مردم یوسفزئی افتاد بعد از مدت مدید ملا

ملا اصغر غازی که یکے از برادران این فقیر بوده دران مکان در رسید عالم آن لعین را
شکسته و آن را بالقصد عزا پیکانی چند ساخته و بعد ازان که خوانین اکبر بادشاه باین مردم
یوسفزئی توجه نمودند موضع لنگر را قلعه ساخته آنرا لنگر کوٹ نامیده و مقبره خبیثه
این لعین را شاهباز گره نامیده زیرا که از حقیقت این لعین باخبر بوده و این فقیر از
احوال خیر و شر او بالکلیه خبردار دو چیر ابنار زمان او را دریافته ام یکے ازانجمله و لود لازاک
بوده که کرات و مرات کلمات رفض و الحاد و کفر و عناد و افعال فساد او را دریافته
بود امید از حکام عظام که نگاهبانان دین محمد علیه الصلوة والسلام آمده اند آنکه استخوان
بی ایمان این رافضی را نیز از مقبره خبیثه بدر آرند تا بشفاعت سید محمود برسند از انجمله
آنست که چون اینمردم دو قبیله اند یکے قبیله یوسف دویم قبیله مندر و لیکن بنابر تغلیب
همه را یوسفزئی میگویند زیرا که نسبت برادرزاده به عم جائز باشد اما مردم یوسفزئی در صلاحیت
دیانت استقامت تام دارند اکثر اینمردم اهل صلاح اند و اگر از ارتکاب منهیات بنابر تبعیت
اشتها شهوانی و وسواس شیطانی نمایند آخر الامر بتوبه و استغفار مشغول گردند و بر
عقیده سنت جماعت ثابت باشند و مردم مندر خصوصاً درین ایام نادر کسے باشد که بر عقیده
سنت و جماعت ثابت باشد و نادر کسی اهل صلاح و اهل توبه باشد چنانکه فی ابا منا یکے از
ایشان را در حالت مردن بتجدید ایمان آوردن و کلمه طیبه گفتن امر فرموده آن لعین ابا نموده
و گفته که کلمه از سلاح مردم ملینه است نعوذ بالله من کفره و ایضاً یکے از ایشان را پرسیدم
که بر جا نیاوردن و تمام ناکردن قومه و جلسه صلوتیه شمار انفع چه باشد گفت مردم کلانتم
تنگ میداریم نعوذ بالله من کفره **الغرض** اینمردم بجهل و حماقت و ضلالت مشهور اند
پس نشنه مبتدعان و گمراهان باینمردم از جانب از جانب ایشان در می آید و اغلب مبتدعان
روزگار در ایشان سکونت میدارند چه از قدیم در مردم یوسفزئی علما بودند چنانکه در زمان
ما تقدم ملا کاکن در مردم الیاس زی بوده بعده ملا شاه نعمت نیز درینمردم بود بعده حضرت شیخنا
نیز در مردم یوسفزئی بوده و این فقیر نیز در مردم ملی زی و الیاس زی میباشند اما در مردم
مندر هیچگاه سکونت علما و اتقیا معلوم نشده و آنچه ملا عبد السلام در صوآلی جانب ایشان
بوده آن موضع نیز از تمام اولس یوسف و مندر بود و معاش مومی الیه نموده بودند پس انسین
سبب مبتدعان و گمراهان اکثر من ان یحصی در ایشان پیدا میشود چنانکه شخصے از خراسان،

آمده درمیان ایشان در صوات در موضع چکدره اقامت گرفته و متاهل گشته قوانین
و قواعد رفض والحاد را باظهار رسانیده اکثر این مردم را علی پرست و دشمنان خلفاء
ثلثه گردانید نماز و روزه وغیر ذلک از اوامر شرعیه را از میان برداشتند و خمر خوردن
و زنا کردن و ریش تراشیدن و سبلت ماندن وغیر ذلک از قوانین فسق و فجور را دین و ملت
ساختند و نام ناتمام آن خبیث پیر پهلوان بوده و چون معتقدان خود را بحد کفر رسانیده
و از دین پاک محمدی منکر گردانیده این هنگام باتفاق اولس آن قبیله را از میان مردم
مندر کافر جبل نامیدند مدفن خبیث این لعین نیز در موضع چکدره است سماع است
از مردم که حاضر مدفن او بوده اند آنکه اکثر روز بل تمام روز بکندیدن قبر او اشتغال تمام
نمودیم بعد جهد بسیار لحد او را بحد اعتدال و وسیع بکافتیم اما در زبان در آوردن او در
لحد چندان از اطراف و جوانب لحد تنگی نموده که هیبت بر ما متولی گشته آخر الامر بحیان
بماندیم سنگها را بر در است آوردیم و خاک بر بالای او پاشیدیم و این را از عجائب نباید
دید زیرا که شپلیدن گور حق است و این جا محض از برای تنبیه زندگان است که الله
تعالی زندگان را بدان آگاه گردانیده تا اقدام بر منهیات شرعیه ننمایند و از طریقه سنت جماعة
عدول نه ورزند و در تنگهای رفض والحاد در نه روند تا هلاک ابدنه گردند از انجمله آنست
که بابا قلندر نام رافضی نیز در میان مردم مندر متوطن بوده از آن جمله آنست که پیر طیب
که از افغانان غلجی بوده و مذهب تناسخ اظهار ساخته و بانواع مناهی و ملاهی اقدام نموده
و اتباع خود را بدان خوانده نیز در میان مردم مندر بوده اما پیر طیب در آخر عمر بحضور شیخنا
و امامنا و بحضور این فقیر اعتراف نموده که انواع بدعت را در ان میان من انتشار نمودم
الحال بتجدید ایمان مقر می آیم پس بشرف تجدید ایمان و توبه استغفار نزد شیخنا مشرف آمده
و دران عنقریب مرده ولیکن معلوم نیست که ایمان و توبه و استغفار او مقبول افتاده باشد یا نه زیرا که
اگر اتباع خود را باز برین عقیده خوانده نباشد مقبول افتاده باشد والا لا **لطیفه** در امم
ماضیه عالم بر فسق و فجور اقدام نموده مردم آن زمان تبعیت او نموده تا بعد از مدتی خواسته که
بتوبه و استغفار مشغول گردد این هنگام بر پیغمبر آن ایام جبرئیل علیه السلام بفرمان الله تعالی
در رسید و فرمود که اگر تمامی آن مردم را که تبعیت او در فساد نموده اند و به کردار او غرور ورزیده
بصلاح آورد و بتوبه و استغفار خواندن این هنگام توبه او را قبول دارم والا لا مگر حضرت خیر

البشر علیه التحیة والسلام ازینجا فرموده که الویل للجاهل مرة و للعالم سبعین مرة چه
عالم را در نیک و بد دیده عوام اقتدامی نمایند پس هر آئینه اجر و بال تبعیت اتباع مقتدا را
راجع میباشد بی آنکه از اجر و آثام اتباع چیزے کم گردد در **مشارق و شرح او**
آورده است قال علیه السلام مَنْ سَنَّ فِی الاسلام سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ
اَجْرُهُ وَاَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَیْرِ اَنْ یَنْقُصَ مِنْ اُجُوْرِهِمْ شَیْئٌ وَمَنْ سَنَّ
فِی الاسلام سُنَّةً سَیِّئَةً کَانَ عَلَیْهِ وِزْرُهُ وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ
مِنْ غَیْرِ اَنْ یَنْقُصَ مِنْ اَوْزَارِهِمْ شَیْئٌ یعنی هر که نهد در دین اسلام میان مسلمانان
راه خوبے که موافق شرع باشد و خلق را ازان نفع باشد و اول خود بجا آرد وی راست ثواب
آن نهادن و مر او راست ثواب آن کسانی که عمل کنند در آن کار از بعد رفتن و مردن او
بے آنکه نقصان شود از ثواب کنندگان آن چیزے و هر که بنیاد نهد راه و رسم بد در دین
مسلمانان مخالف شرع که در آن خلق را زیان باشد و در دین خلل باشد چنانچه بعضے اهل
بدعت و ظالمان بدعتها و ظلمها بنیاد نهند و آنرا دین و معامله نام کردند هر که چنین رسم بد نهد
هست مر او را بزه آن نهادن محدث و بزه آن کسانیکه بعد او بدان کار کنند بے آنکه نقصان کنند
از بزه و گناهان ایشان چیزے و نیز گفته اند ویل مر کسے را که بمیرد و گناهان وے زنده ماند آنکه
مذهبهای بد وضع کرده اند چنانکه رفض و اعتزال و قلندری و بحرمی و غیر ذالک و آن ظالمان و
فاسقان که بنیادها و رسمها در ظلم و فسق می نهند که ایشان مرده و بعد ایشان هر که بآن کارے
کند همچنان بزه برایشان واضع می نویسند تا روز قیامت این حدیث از برای وعظ خلق است
خاصه دانشمندان و مشائخ و استاذان امراء و قضاة که مقتدایان اند تا در میان خلق هیچ کار
نکنند که آن خلاف شرع باشد که خلق آنرا حجة سازند و بدان بروند و بزه گار شوند و آن نیز بزه
گار شود اگر چیزے کرده اند و گفته اند که آن مخالف شرع است باید که ازان توبه کنند و فساد
آنرا در میان خلق آشکارا کنند تا خلق نیز ازان توبه کنند و از بزه گاری خلاصی یابند انتهی
انتهی کلامه ازان جمله آنست که پیر دلی از افغانان برجی بوده انواع الحاد را پیش گرفته
و عوام الناس را از راه راست محمدی بیرون برده نیز در میان مردم مقدر بوده مذهب تناسخ
را اظهار کردی و منکر بعث بودی گاهی خود را پیغمبر گفتی و گاهی خدا و ظن فاسد او بران رفته
که ارواح و نفس حیوانات خدا اند نعوذ بالله من کفره تا روزے در مجمع او حاضر آمدم و کتابے

ازان جمله پیر ولی است

را با خود داشتم این متمرد از انجا که قواعد و قانون کفار بران رفته که علم و علما را دشمن دارند
کتاب او و علما را بتصغیر الفاظ یاد کرده و چون در میان افغانان بادشاه اسلام نمیباشد
و هیچ کسی در پی انصاف نیک و بد نمیرود و حق را از باطل جدا کردن بر خود لازم نمیدانند من نیز
چون قوت و شوکت نداشتم عمل باین حدیث کردم که مَن رَاَی مِنکُم مُنکَراً فَلیُغَیِّرہُ
بِیَدِہٖ فَاِن لَم یَستَطِع فَبِلِسَانِہٖ فَاِن لَم یَستَطِع فَبِقَلبِہٖ وَذٰلِکَ اَضعَفُ
الاِیمَان یعنی از ضرب و زجر و قتل او عاجز شدم اما از امور زبانی خدا شاهد حال است که در
هیچ اوان و مکان تعطیل نورزیدم پس گفتم که گوینده این سخن کافر مطلق میگردد و اگر
شک دارید در احادیث رسول الله صلی الله علیه وسلم نظر بکنید چون زمانی برین برامد
انا الحق و سبحانی و غیر ذلک از کلمات کفر و الحاد اکثر من ان یحصی بر زبان راند بعده وقت
نماز در آمد فقیر بقیام صلوة استقامت کرده و جماعه کثیر از مومنین متابعت نمودند
اما آن متمرد اتباع خود را از اقتدا ممانعت نمود بعد از فراغ این فقیر بوی استقامت
کرد و اتباع او اقتدا کردند بعد از ان گفتم در کتابها اسلامیه برین جمله آمده که اگر این
کلمات کفر و الحاد در الصحو و هوشیاری گفته و کافر شده بتجدید ایمان و تجدید نکاح باید
و اگر بسکر و بیخودی گفته پس بیهوشی و بیخودی سکر ناقض وضو اند چون نماز را بی وضو بجا آوردی
نیز کافر شدی پس از انجا عوام الناس اهل هوا ازینا تمام بمجرد ظن و خیال فاسد بلا اقامه دلیل
عقلی و نقلی کافر شده اند و الا هیچ حجه درست ندارند آن لعین حیران بی حجه مانده که هیچ گفتن
نتوانسته بعده ان بیحیا باز در تقریر اشارات و عبارات معرفت پاک بیچون در آمده و سخن
را بجای رسانیده که از قاضی جلال شنیده ام آنکه خدای عوام بر آسمان است و خدای خواص در دل
مومنان است نعوذ بالله من کفرهم گفتم ای اجنبی از فصاحت وای ولی بدیانت فرق میان کفر
اسلام آنکه اهل اسلام بدلالت انبیا بوحدانیت صانع بیچون قایل و اعتقاد فاسد کفار بران
رفته که صانع مصنوعات متعدد شاید که باشند پس خود را در محفل مسلمانان می شماری یا در مجمع کفار
میدهی اما آنکه خود را درویش میخوانی و درویشان در پی وحدانیت خون جگر خورده و رفته اند این
هنگام باز خجل آمد و فقیر را چون قوت ظاهری نبود از مجلس او در گذشت و اولاد این متمرد
نیز برسم پدر کفر اختیار کرده اند از انجمله آنست که کریمداد ملحد که از افغانان غرغشتی بوده
انواع الحاد و اتحاد پیش گرفته نیز درمیان مندر بوده از انجمله آنست که شیخ الیاس نیز

ف از انجمله است کریمداد

از قبائل ایمزدم بوده در زهد و ریاضت و محاربه نفس و مجاهده اعمال اقدام نمود حتی که در مدتهای مدید از
طعام و آب نفس را نصیبے نداده و بمرتبه غیب جن رسیده و اکثرے مردم را از امور غیب آگاه
میکردند و چون در ظلمت این راه مشعله علم با خود نداشت و شیخ محقق را خود رهبر نساخته و از
مجالست علماء انقیاد ننمانده آخر الامر در چاه ضلالت سرنگون افتاده و تابع جن گشته و
انصار وی چندے در صحبت پیر دلی مذکور گذرانیده ملحد و مرتد گشته چه اتباع او تارک صلوة و
صیام و مانع خیر و زکوة آمدند مذهب جبریه را پیشه گرفتند و زنار در گردن انداخته کافر شدند
و منکر بعث آمدند روزے ملاجیسے ملتانی را با او بحث افتاد همدرین معنے که اے غافل ساده و
جاهل لاده مخالفت قرآن ربانی و احادیث نبوی اختیار کردید و کافر آمدید اما چون لاف از
درویشی زنی و خود را شیخ حق بین دانی هیچکدام از اولیاء الله این نوع کفر و الحاد در انشا نموده
بود گفت آرے در بعضے رسالها آورده که بعضے اولیاء الله گاهی زنار بگردن انداختند ملا علیه گفت
این حماقت و سفاهت شما بحماقت دزدان هندی میماند سماع است که دزدان هندی زری
بسیار را دزدیده در خانه دزدے دیگر از دزدان هند مهمان آمدند اما از انجا که دزدان اموال دیگر
آنرا دیده در تب و تاب افتند و جان کنند و خون خورند و جهد کنند تا بدست آرند این دزد بجد و
اندیشیده و تامل و تفکر نموده تا بحیله و بهانه زر را از دزدان بگیرد این هنگام با زن خود مصلحت
درمیان نهاده روده حیوانے از پر خون ساخته و به گلوے زن خود انداخته و سخن کرده این
هنگام بنابر تلبیس ـــ و جدل میان یکدیگر بنیاد نهاده تا دزدے کارد را کشیده بر گلوے زن
نهاده چون روده را برید خون باطراف و جوانب دویده و زن مکار خود را بیهوش ساخته
افتاده و دزدان مهمانان ملامت کردن و لعنت گفتن آغاز کرده این زمان دزد گفته من
ندادی این امور دانم همان کارد را بگلوے زن مالیده زن باز بهوش آمد این هنگام در دل
کیفیت ماجرا پرسیده گفت کارد مرا خاصیت کشتن و زنده کردن هست تا دزدان سفیه
در پی خریدن آن کارد در آمده تا همه آن زر را بدل آن کارد داده چون بخانه آمدند یکے از ان
سفهاء همان کارد را بر گلوے زن خود نهاده و برید بعد هر چند مالیده زنده نشد چه این سفیه
حقیقت استعمال آن دزد را در نیافته بود پس همچنان اولیاء الله را در سلوک فتنها و سرها
متعارف و مشهور اند که فهم شما از ادراک حقایق آن عاجز و قاصر است بعضے از ان ملامت را
اختیار کنند بقصد دفع توجه خلق بر ایشان و این طایفه را ملامتیه نامند چه مقصود اصلی او مطلوب

کلی ایشان اتصال باحق است و انفصال از خلق و آن جز انقطاع از ماسوای الله حاصل نگردد
پس این طایفه ملامت را اختیار کنند بے ارتکاب مناہی و ملاہی تا مردم از ایشان رمند
و ایشان از اجتماع مردم رہند نقلست کہ چون سلطان العارفین بایزید بسطامی از سفر
رو بہ حضر آورد چندان خلائق استقبال نمودند کہ جمعیت قبیلۂ او را بتفرقہ رسانیدند این
ہنگام چون ماہ رمضان بود چیزے اندک فرو برد تا افطار حاصل آمد این ہنگام معاملہ دیدہ
تمام مردم از و برمیدند بایزید اصحاب خود را گفت کہ برخصت شریعت عمل کردم زیرا کہ مسافر
بودم اما از شر اجتماع مردم برہیدم نقلست کہ خواجہ حافظ شیرازی از بازار شراب بخریدی
و بمقصورۂ خود بردے و گاہے زنی را از بازار بگرفتے و در مقصورہ خود در آوردے تا بعد از موت در ادائے
صلوۃ جنازہ مردم متحیر و متفکر ماندند و توقف نمودند بعدہ دیوان او را بہ نیت امتحان
و بقصد اطلاع بر حقیقت بکشودند این بیت در نظم آمد بیت قدم دریغ مدار از جنازۂ حافظ
اگرچہ غرق گناہ است میرود بہ بہشت ؛ بعدہ خادم او را از کیفیت احوال بپرسیدند.
چاہے را نشان داد کہ ہمہ شرابہا را از بازار آوردہ و در آن می ریختہ و آنرا نشان دادند کہ
ہمشیرۂ او بود **الغرض** اگر بعضے از اولیاء اللہ تعالی تاری چند را در گردن انداختے بہ قصد
انقطاع از خلق و چون از انجا یکسو شدے از خود دور کردی بی آنکہ بران مداومت نمودے
و بر منہیات شریعت مرتکب آمدے و بے آنکہ از اوامر مجتنب گشتی این نوع کفر
نگویند نزدیک بعضے اہل تصوف چہ این کار بنا بر ضرورت از و وجود آمدہ و انقطاع ف بستن زنار را کفر الخ
از خلق اہم مہمات اہل تصوف است چہ بلا انفصال از خلق اتصال حق میسر نیست
چنانکہ شخصے در قید کفار افتد و جبر کردہ شود بر اجرای کلمہ کفر بر زبان خود این ہنگام آن کلمہ
مباح باشد و گویند کافر نگردد اما نزدیک جمہور علماء زنار بستن بے جبر و اکراہ کفر باشد و آن
ضرورت ایشان را ضرورت نداشتہ اند چہ از امور مجہولہ است نہ از امور معلومہ فالحاصل
اگر بعضے اولیاء اللہ گاہے زنار در گردن انداختہ اند بنا بر ضرورت و بنا بر اقتدار آوردن بہ
بعضے روایات مرجوحہ از دین و ملت نباید دانست و بدان اقتدار نمودہ کما ذکر
فی الردع علی اہل الاہواء والبدع افعال النبی صلی اللہ علیہ وسلم سوی الذلة
اربعة مباح و مستحب و واجب و فرض انما قلنا سوی الذلة لانہ لا تصلح للاقتداء
یعنی افعال پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم کہ در آن متابعت کنند چہار اند اما ذلت پیغمبر را متابعة

نکنند زیراکه صالح نیست مر اقتدا را ذلت این است که فعل نبی بغیر قصد صادر شود اے
عزیز چون ذلت پیغمبر را نشاید اقتدا کردن شطحیات صوفیه را از کجا اقتدا کنند و فی نسخ
اللغة الشطاح الذی یتوسع فی الکلام ولا یبالی انتهی کلامه زیراکه هیچکدام از
متصوفه واجب العصمة نیست تا تمام اقوال و افعال ایشان متابعت را شاید بل صراط مستقیم
قرآن وحدیث را مبالغه نمودن اولی است و ایضا صوفیان اگر در زمانی غلبهٔ شوق و ذوق و استیلاء
بیخودی و بیهوشی چیزے از مخالفات شریعت بجا آرند چون بهوش آیند از آن توبه کنند شیخ
نظام الدین دهلوی قدس سره از بعضے امور خود بعد از استعمال آن پشیمان شدی و تائب شدی
و این معنے را در رد البدع نظر باید کرد اما آنچه حق است از روے تحقیق هیچکدام از اولیاء الله حقانی
بر اقوال و افعال کفر اقدام نموده اند خصوصا زنار بستن وغیر آنچه از علامة دین کفار باشد و
اگر اقدام نموده کافر شده باشند چه اولیاء واجب العصمة نمی باشند پس کافر را تبعیت نباید نمود
و فی التمهید المسلم لو سجد للاصنام او تابع الکفار بفعل من افعالهم التی یکون
دینا عندهم فانه یصیر کافرا وکذلک المسلم لو ظهر من نفسه علامة الکفار
کقلنسوة المجوس ونحو ذلک فانه یصیر کافرا وکذلک لو لبس لباس الکفار ما
یکون علامة الکفار یکفر انتهی کلامه و فی تیسیر الکلام و لو فعل فعلا او
ذکر قولا یدل علی الکفر یحکم بکفره انتهی کلامه و در تحفة المسلمین آورده بدانکه آنچه
باتفاق موجب کفر است ملزم احباط عمل است قایل آنرا وطی کردن با زن نا روا است
و ولدے که در آن حالت متولد شود از زنا است و اگر باز اسلام آرد اعادهٔ حج برو واجب
است و اعاده صوم و صلوة و زکوة برو واجب نیست و هرچه در کفر آن اختلاف است قایل آنرا
امر کرده شود بتجدید نکاح و توبه و رجوع از آن از روے احتیاط و الفاظیکه خطا است و موجب کفر
نیست قایل از آن مومن است بحال خود و او را بتجدید نکاح امر کرده نمیشود لیکن ملوم باشد باستغفار
و رجوع از آن انتهی کلامه ایضا فی تعریف لخطا اگر از کسے کلمه کفر صادر شود چنانچه خواهد که
اگلنت بر زبان او کفر رفت جاری شود عند الله کافر نمیشود انتهی کلامه فالحاصل معلوم نیست
که اولیاء الله باختیار خود قصدا اقوال و افعال کفر کرده باشند و اعمال عزیزه خود را باحباط
رسانیده باشند با آنکه ایشان در ادای واجبات و مستحبات و آداب شریعت خون جگر خورده اند پس
آنچه در بعضے رسالها از اقدام نمودن اولیاء بر اقوال و افعال کفر یافته میشود همه افترا محض بر

فی هیچکدام از متصوفه واجب العصمة نیست

ایشان نوشته اند چه اهل هوا بر حضرت خیر البشر بل بر حضرت خداوند اکبر افترا می بندند چه جای آنکه
بر اولیاء الله افترا نه بندند لطیفه است که امام ابو یوسف قاضی علیه الرحمة را ده هزار احادیث فترا
یاد بوده تا هر که از ان روایت کردی امام ابو یوسف رحمه الله آنرا دفع نمودی که این افترا است کقوله
تعالی وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰی عَلَی اللّٰهِ كَذِبًا و با آنکه بغیر قصد از ایشان در وجود آمده باشد
و آنچه بغیر قصد باشد اگرچه از پیغمبر باشد هم اقتدا را نشاید کما مر القصه چون شیخ الیاس را
با این فقیر گاه گاهی مجالست می بوده و نصایح عقاید اهل سنت و جماعت را کما ینبغی شنود
آخر الامر وقتی از اوقات سعادات ملاقات بعد دیگر دست داد بنا بر معرفت سابق سایر عقاید
اهل سنت و جماعة را از تقدیر خیر و شر که از الله تعالی باید دانستن و مذهب قدریه و جبریه را نباید
تبعیت نمودن و سایر امور آخرت را از بعث و حشر و نشر حق باید دانستن و غیر ذلک نصیحت
نمودم تا معتقد گشت و تائب آمد امید که اگر بشومیت اتباع گرفته نشود آمرزیده گردد.
از انجمله آنست که قبیله از قبایل این مردم مذکور بسفاهت و حماقت معروف اند و چون نام
قطبیت و غوثیت شنیده اند هر کدام از ایشان دعوی قطبیت و غوثیت کنند چنانکه پیش از
این ملا میرو نام شخصی از ایشان دعوی قطبیت کرده و چون بمرتبه عیب جن رسیده بود دعوی
علم غیب کرده و عوام انام را بضلالت انداخته و این فقیر خلفا سفها او را دریافته بود
چنانکه میان خان حذر بیگ و شیخ بار امد خان وغیره مذهب ایشان آنکه حقتعالی متمکن بر
مکان میدانسته اند بل خدا را صورت میگفته اند اعتقاد فاسد ایشان آنکه خدا را در درخانه
و بر سر آن تخت او است امثال ما مردم را در انجا رفتن و از انجا آمدن او است و اخبار علم غیب را از او در میگیریم
و این معامله را بچشم سر معاینه میکنیم افزیند اگرچه ایشان میدانستند که دروغ محض از
برای اجماع حطام دنیا و طلب جاه میگویم اما کافر می شدند چه الفاظ کفر را باستهزا آوردن نیز
کفر باشد چنانکه شیخ ابراهیم نیز ازین قبایل است فی ایامنا هذا همین دعوی میکند و کافر میشود
و شیخ میران بنا: صواتی نیز برین مضمون دعوی علم غیب مینمود و می گفته که خداوند
تعالی تصرفات خداوندی خود را بمن می نماید نعوذ بالله من کفر القصه اتباع ملا میرو
درین باب بالفاظ خود بلیها انتشار نموده بودند مفهوم کلام ایشان آنکه بر بالای عرش فرش
است و بر بالای آن سنگ سخت است و بر بالای آن تخت است و بر آن تخت خیمه است که
آنرا هفتاد هزار دروازه است و در آن خیمه خدای است که علما را از و خبر نیست نعوذ بالله من کفرهم

و شیخ جلیل روغانی نیز بدین مضمون دعوی می نموده درسالی که لشکر یوسفزی بجانب
هزاره بقصد مردم هند بدر رفته بود شیخ میان خان همراه او بود و فقیر نیز موافقت نموده
بود تا از قضاء ازلی باران و ژاله سخت بر سر مردم باربدن گرفت حتی که همگی خودها را
بردن قرار داده بودند بعد از آن جهلا روی نیاز به شیخ میان خان آورده وسبب
اصابت این بلا پرسیده در جواب گفته که درین مقتل شخصی ذاکر حقانی از دست شما
کشته شده تا الله تعالی بغضب آمد و ژاله باریدن گرفت اما چندان بغضب سخت بلش
آمده بود که تحت او کسر آمده اگر من نرسیدمی و تحت را بتقویت ندادمی هر آئینه از تخت
می افتادے نعوذ بالله من کفره عقلا داد بده که این نوع سفها چگونه مرتبه قطبیت و
غوثیت را شایانند و این ملا میر خدمت شیخ میرداد خلیل جنی کرده بود شنیدم از دلو
چغرزی که من شیخ میرداد را پرسیدم از بسیاری راستا دچپا دیدن او در نماز و از سجده
آوردن او برامثال زنان چه تمامی اندامها بیکدیگر چسپیده سجدی کردی که درین
معامله سبب چه باشد گفت اگر چنان نه کنم سر من از مکه معظمه پیشتر خواهد گذشت
نعوذ بالله من افترائه چه اگر این معامله جائز و صادق بودی از خاتم النبیین و از خلفاء
راشدین و یا از ائمه دین گاهے صادر شدی بل در کتب فقه مشهور است که روی را به بعضے
سینه بجانبی بگرداند نماز فاسد گردد و اگر بعضے روی بگرداند فعل حرام بجا آورده باشد
و ایضا این شیخ میرداد فرمودے که الله تعالی منقار زنار بمن بخشیده نعوذ بالله من کفره
چه باین الفاظ و باین اعتقاد کافر شده زیراکه در کتب اسلامیه مشهور است که اگر کسے تاسف
برد برانکه کاشکے نکاح خواهر حلال بودی عاصی گردد نه کافر چه نکاح خواهر در زمن آدم
صفی الله جائز بود و بعده منسوخ آمده پس تاسف منسوخ عصیان باشد و اگر تاسف
برد برانکه کاشکے زنا جائز بودی کافر گردد چه زنا در هیچ امت جائز نه افتاده پس تاسف بر محظور
محرم در جمیع ادیان کفر باشد چه حکمت و ادراک خود را در اوضاع امور فزون تر از حکمت و
ادراک باریتعالی تصور کرده باشد و این اعتقاد کفر است و هم ازین قبیل باشد تاسف بردن بر
عدم جواز غنا چنانکه در شرح قدوری آورده اعلم ان التغنی حرام فی جمیع الادیان
انتهی کلامه پس تمنی آن تا بر محظورات شرعیه کفر باشد هر آئینه دعوی حلیت بطریق اولی کفر باشد القصه
در کفر و الحاد این نوع مردم هیچ شک نیست اما جهلا افاغنین را قواعد بر آنست چه هر گاه

شخصے را القاء جنے وشیطانی نصیب آمده باشد تا عوام را بدان از امور غیب اطلاع دهد آن
بشیخ کامل ومکمل دانند اگرچه در شریعت محمدی کافر مطلق باشد وبسیاری از شیخان این
زمانه بمرتبه غیب جن رسیده ودران قانع مانده تا ضال ومضل آمده اند چنانکه یکے از
تلامیذ این فقیر ملا عمر شلمانی نیز بمرتبه غیب جن رسید ودران قانع آمده اند چنانکه یکے از
تلامیذ این فقیر ملا عمر شلمانی نیز بمرتبه غیب جن رسیده ودران قانع آمده وچون از صحبت این
جانب دور افتاده دران مقام ومنزل غرور تمام ورزیده امید که الله تعالی او را از طلاطم
امواج بحر ضلالت بساحل هدایت بدر آید از انجمله آنست که ملا رکن الدین در رد
ذکر مذهب الحاد واتحاد در پیش گرفته ودر معرفت بی کیف بارسنغانی لغزش یافته خدا
را شل ومثال پیدا آورده واو را پنج پسر بوده همگی بر وفق پدر خود همین دعوی نموده یکے عبد الله
دوم رحمت الله سیوم نعمت الله چهارم فیض الله پنجم بایزید وعبد الله با لفاظ افغانی برین
مضمون ابیات انشار نموده ونعمت الله رسایل نوشته بل حضرت مخدومنا واستاذنا مخدوم
لطف الله را نیز همین نعمت الله در دل وهمی انداخته تا در تعریف ذکر وفکر رساله را تالیف نموده
بر خلاف مذهب شیوخ متقدمین اما چون پدرش امام الدین واقف حال گشته نصایح به
غایت کرده حضرت مخدومنا را ازین ورطه سوا بدر برده الحمد لله علی ذلک اعتقاد ملا رکن الدین
واولاد او بر آنکه ذکر فرض دائم است نعوذ بالله من منطنة فاسده صم چه اگر ذکر فرض دائم بودی
اکثرے از مومنین ومومنات بحد کفر رسیده بودی چه خالی بودن یکساعت بل یکلحظه ویک
لمحه از فرض دائم کفر است با آنکه ذاکر نیز در زمان تکلم کردن وجواب رفتن از ذکر خالی میماند و
غافل میگردد پس در عمدة الاسلام آورده که فرض دائم ایمان است وایمان تعلق به
اعتقاد دارد واعتقاد هیچگاه از معتقد ممتاز نمیگردد چه وصف است او وصف از موصوف
جدا نمیباشد از ان دائم می نامند وعبارت تمهید ابو الشکور سالمی وتیسیر الکلام نیز برین جمله
مشیر است از انجمله انست که ملا عبد الرحمن نام شخصے از زرگران هندرین حدود
رسیده خود را اسید نام برده منکر بعث وامور قیامت آمده فی الجمله مذهب او بعینه مذهب
پیر تاریک بود واین فقیر را با وکرات ومرات بحث افتاده وخجل می آمد بعون الله وتوفیقه
کقوله تعالی قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا اما مسلمانان شده
چون جماعت افغانان را خود بمکر وتلبیس موافق کرده دغدغه بادشاهی کرد وچون زرگرے

میدانسته خود مقید شده دراهم را مضروب ساخته بسکه میان شاه و آنرا میان شاهی خطاب نموده آخر الامر بادشاه نه شده الحال در هزاره در بانک رای متوطن است و این متمرد رساله را تصنیف کرده آنرا حسینه نامیده و غیر ازان تالیف بسیار مملو از الحاد والتحاد انشا نموده **وایضاً** این متمرد ذکر را فرض دایم میگفته نا درونی یکی از اتباع این فقیر پرسیده که فرضیت ذکر هم چون فرضیت صیام و صلوة باشد یا کمتر ازان گفت آری ذکر هم چون نماز و روزه از فرض عین امده باز پرسید که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بنا ر اسلام را چند چیز قرار داده گفت پنج گفت پس پنج بنا ر مسلمانی خطاب میکرده چرا ششم بنا ر مسلمانی نفرموده این زمان خجل آمده اما از عقیده مبتدعه بر نگشته کقول من قال **قطعه** اگر سنگی بود ناپاک جای ٭ چون با چیز خراشی پاک گردد اگر در اصل ناپاک است و بدعت ٭ نه گردد پاک گر صد چاک گردد **از انجمله** آنست که نانی نام شخصی از مردم مهمندزی با جوگیان روزگار بسر برده کافر مطلق آمده مذهب تناسخ و مذهب اباحت داشته و پسر او عبید نیز برین مذهب پدر اعتقاد ورزیده اما نبیره او شیخ فرید گاه گاهی مجالست علما اختیار میکند امید که عقیده او از عقاید ملحدان خانی و عاری باشد اما از بهر جاه منصب پدر و پدر کلان را نمی ماند **از انجمله** آنست که شیخ یوسف مهمندزی در مذهب اباحت متمکن است مع اتباع خویش و کیفیت مذهب اباحت بیش ازین بتحریر پیوسته **از انجمله** آنست که شیخ حسن تیراهی غلامی را از هندوستان خریده و چون درین حدود رسیده ازان روکه شیخ حسن از خواهر زاده های مردم خطک بوده بنا بر بعضی مصلحت امور غلام را در میان مردم خطک مانده بعد ازان بوقعه از واقعات غلام حکو نام با شیخ حسن نرسید دعوی اصالت نمود ازو فرزندی وجود آمده میرو نام این فرزند پیشه شیخی گرفته و از میرو فرزندی در وجود آمده سید احمد این مرد دعوی پیری میکرده روزی بر لباس کمینه خود را آراسته بخدمت حضرت نا در رسیده بقصد آنکه او را نشناسد اما حضرت شیخنا با آنکه ندیده بود بشناخت گفت بکدام مصلحت در رسیدید گفت اینک مردم توجه باینجانب مینمایند ا ما پیری من جائز باشد یا نه حضرت شیخنا فرموده بی اذن شیخ کامل و مکمل بعد از ادای خدمت واجبات و زعایت طول صحبت ازجمال و مفصل خواهد آمد گفت اذن از که جویم گفت در گرد جهان بگرد اهل الله را دریاب

بعد از آن سید احمد رفته آوازه پیری بلند گردانیده که ماذون و مجازم از اولاد خواجه بهاؤالدین
ذکریا و بر حسب اراده خود این مرد رسالها تالیف نموده و از و فرزندی ماند سر مست نام و
این مرد تبعیت جن مینموده و آلات مناهی نواختن و شنودن و رقص کردن را حلال می
دانسته نعوذ بالله من مقالات الهوی و امثالها از آن جمله آنست که خواجه خضر افغان از
افغانان تا زن کنیزک خود به حجامی از حجامان افغانان لودی نسبت کرده بود تا از و
فرزندی ماند فرید نام ساکن بجواره و این فرزند اندک و بیش طلب علم کرده بود تا از بهر
شقاوت او جماعه جوگیان در بجواره رسید روزی چند با ایشان صحبت کرده ملحد گشته حتی
که بعینه مذهب پیر تاریک را اختیار کرده مدت مدید با این جماعه جوگیان سیر اطراف و جوانب
عالم نموده تا در علوم جوگیان از دارو ها و اسمها که ایشان را در کار باشد متبحر آمده و در وقت
سلیم شاه پسر شیر شاه افغانان بندوقچی بوده چاکری کرده و چون در بادشاهی خلل
افتاده از انجا بجانب یوسفزی آمده خود را حاجی محمد نامیده آوازه پیری و مریدی در آورده
و اتباع خود را بمذهب اباحت در آورده و دعوی نموده که من ماذون و مجازم از
جانب میر فیض الله ولی پسر مرتضی علی است و عمر من سیصد و شصت سال بگذشته
است نعوذ بالله من الافتراء العظیم والکفر اللئیم و می گفته که من هفت حج بجا آورده ام
شخصی را فرستادم تا از علامات بیت الله را پرسیدن گرفت گفت من بخوردی رفته
بودم فراموش کردم دانستم که حاجی نیست ولیکن جهلا افغانان هرگز از اهل هوا اعتقاد
نمیبرند و فرار نمی نمایند بعد از آن خود توجه نموده خالصة لله از برای بحث و جدال در
رسیدم انکار نموده و حاضر نشده و چون در بنیر دم یوسفزی الحاد را شهرت دادم
از انجا بدر رفته با مردم غوریخیل پیوسته که الحال اولاد او در میان آنها میباشند و از جمله
مناهی لواطت در میان اتباع او در میان بنیرهای او بیشتر پیدا میگردد مرد ملیح
الوجه را نگه میدارند و حجت می آرند که نظر از بهر خدا میکنیم نعوذ بالله من الاضلال و در
دافع الملحدین است پس این اباحتیان نظر میکنند بسوی بچه امرد و آنرا عبادت میدانند
بدانکه این نظر محض حرام است و تامل کردن تا در بهشت چنانچه در جناح النجاح آورده است
که شاهد نام کردن امرد و نگریستن بدعوی محبت خدایتعالی و خود را نام حبیبان کردن
و گفتن که حق شاهد شود بدیدار وی یا حال شود در نفس و این مذهب حلولیان و اباحتیان

وزندیقان دانی الی قوله این سخن ایشان نیز باطل است محض کفر است وفی التمهید
وقالت الاباحیة والمقنعیة ان العبد اذا بلغ غایة المحبة وعبد الله بالحقیقة
فان الله یحل فیه ویسمی ربانیا ویعلم علم الکائنات والغیوب هذا کفر
لا یخفی علی احد وقالت الحلولیة من المانویة والخاقانیة من بلاد ترک
ان الله یحل فی کل شاهد وهذا کفر انتهی کلامه وفی عوارف المعارف
قال بقیة ابن الولید کانوا یکرهون النظر الی الغلام الامرد الجمیل و
قال عطاء کل نظرة یهواها القلب فلا خیر فیها وقال بعض التابعین ما
انا اخوف علی الشاب التائب من السبع انضاری خوفی علیه من الغلام
الامرد یقعد الیه وقال بعض التابعین ایضا اللواطة علی ثلثة اصناف
صنف ینظرون وصنف یصافحون وصنف یعملون ذلک العمل فقد
تعین علی طائفة الصوفیة الاجتناب من مثل هذا الاجتماع واتقاء
مواضع التهمة فان امر الصوفیة صدق کله جدا فلا یخلطوا بشیء من
الذل انتهی کلامه پس آنچه بعضی از ملحدان این ایام کرد از بعضی متصوفیه متقدمه
را حجت می آرند آن حجة نیست چه هیچکدام از اهل تصوف واجب العصمة نیست تا
متابعت نمودن مر ایشان را در اقوال وافعال از جائزات باشد بل واجب العصمة انبیا
باید نمود ودر لباب المعنوی که از تالیف محمد حسین بن علی البیهقی منتخب از مثنوی مولوی روم
است وفی الغفران آورده است در مذمت عشق مجازی وغافل ماندن از عشق حقیقی مثنوی

عشق آن زنده گزین کو باقی است — از شراب جان فزایت ساقی است
وانکه عشق مردگان پاینده نیست — زانکه مرده سوی ما آینده نیست
هرچه جز عشق خدای احسن است — گر شکرخواری است آن جان کندن است
عشقهائی کز پی رنگی بود — عشق نبود عاقبت ننگی بود
هین رها کن عشقهای صورتی — تو چرا دلبسته هر صورتی
آنچه معشوق است صورت نیست آن — خواه عشق این جهان خواه آن جهان
آنچه بر صورت تو عاشق گشته — چون برون شد جان چرایش هشته
بر کلوخی دل چه بندی ای سلیم — واطلب اصلی که تا بد او مقیم

چون زر اندود است خوبی در بشر	ورنہ چون شاهد تو پیر خر
چون فرشته بود همچون دیو شد	کان ملاحت اندرو عاریت بد
حسن دان وصف خدای بی نیاز	عاشقی بر غیر او باشد مجاز
زانکه این حسن زر اندود آمد است	ظاهرش نور اندرون دود آمده است
چون رود نور و شود پیدا دخان	بفسرد عشق مجازی آن زمان
عشق بر مرده نباشد پایدار	عشق را بر حی و بر قیوم دار

انتهی کلامه **وایضاً** این حاجی محمد مذہب جبریہ را اختیار کرده بود و این عقیده را در دل اتباع خود مستحکم گردانیده چنانکه در دافع الملحدین آورده است که مخالفان مذہب سنت و جماعة باکثرت انواع ایشان بدو قسم باز میگردند یک قسم از ایشان منکران عبودیت اند و آن جبریان و مرجیان اند و مقالت ایشان آنست که گویند که ما مجبور قضا و قدریم بدست ما هیچ چیز نیست یعنی هر افعالی و کرداری که از بنده در وجود می آید بقضا خدای تعالی میاید بنده را در ان کسبی و عملی و اختیاری نیست خواه نیکی است خواه بدی است مثل بادرختی است اگر باد بجنباند بجنبد و اگر نه و اول مبتدی را این بدبختان خذلهم الله تعالی همین حجت در دل متمکن میکنند بعد از ان ضلالت دیگر بروی بیان میکنند و زشتی مذہب ایشان آنست که چون خود را مجبور بقضا و قدر گوئی باطل کردن ثواب عقاب بود چون از کسب اختیار منکر میشوند پس از ثواب و عقاب انکار لازم می آید و این انکار از نص است و انکار نص موجب کفر است بدین سخن امور شرعی مرتفع میکنند پس فساد در عالم می افزایند زیرا که حق تعالی مومنان صالح را وعده بهشت و نعیم آن کرده است قال الله تعالی وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ و در باب کفار وعید بدوزخ یاد کرده است قوله تعالی وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَآ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ و دیگر خالق تعالی در قرآن امر و نهی یاد کرده است امر چنانکه گفت وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ و مانند آن و نهی چنانچه قوله تعالی وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنٰٓى اِنَّهٗ كَانَ فَاحِشَةً و دیگر امر بسیار کرده است چنانچه فرموده است اَلزَّانِيَةُ وَالزَّانِيْ فَاجْلِدُوْا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ یعنی زنا کننده مرد و زن هر یکی از ین دو کس صد تازیانه زنید

قوله تعالی وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا یعنی دزد مرد و زن چون کالائے اجنبی از حرز بیرون آورده باشد و قیمتش به درم شرعی رسد دست ایشان ببرید پس اگر بنده را در عمل اختیار و کسب نبودی حضرت صمدیت جلّت قدرته و تعالی آلاؤه برزنا امر برجم و به تازیانه نکردے و امر به بریدن دست و پای بر دزدی نکردی جز آن الی قوله ای عزیز قضا و قدر را حجّه خود نکنی در خلاف معصیت کردن باید که اقتدا به آدم کنی که چون از وے ذلت آمد بعذر مشغول شد و نه گفت که قضا تو بود که از من این آمد ولیکن گفت ستم کردیم بر تن خویش هر چند بقضا بود این دانستن را شاید ولیکن گفتن و حجت کردن را نے قوله بگفتار قبیح شان کفار را هم نکوهش نباید کرد زیرا که نزدیک شان بنده را کسب و عمل اختیاری نیست پس کفار بکفر خویش معذور باشد و چون معذور باشد گناه بر ایشان لازم نیاید و حق تعالی در حق کافران انواع عذاب دوزخ در قرآن وعید فرموده است پس چون معذور باشد عذاب کردن بیگناه ظلم باشد و ظلم صفت خدا نیست کقوله تعالی وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ یعنی من خدائے ستمگار نیم به بندگان و ظلم صفت من نیست پس این بدبختان لعنة الله علیهم و علی اتباعهم و علی اعوانهم باختیار خویش کافر شده اند و بوئے اسلام در ایشان نمانده است نعوذ بالله منها و این مذهب مغان است لعنة الله علیهم همین مذهب بعضے زنادقه هند بدل و جان اختیار کرده اند و مرد مانرا در آن راه باطل میخوانند و چهار رکن شرع محمدی را بدین اقوال باطل خراب میکنند و مسلمانان ضعیف العقل را از راه بیراه میکنند و کافر می سازند نعوذ بالله من شرهم و علماء دین را دشمن میدارند و درین باب ایشانرا نا سزا میگویند انتهی کلامه در لباب المعنوی در بیان جبر و اختیار آورده است مثنوی

جمله عالم مقر در اختیار — امر و نهی این بیار و آن میار
جبریش گوید امر و نهی ولا است — اختیاری نیست این جمله خطا است
درخرد جبر از قدر رسواتر است — زانکه جبری حس خود را منکر است
اختیاری هست ما را بی گمان — حس را منکر نتانی شد عیان
سنگ را هرگز نگوید کس بیا — از کلوخی کس کجا جوید وفا
آدمی را کس نگوید هین بپر — یا بیا ای کور تو در ما نگر ❊ ❊

امر و نهی و خشم و تشریف و عتیب — نیست جز مختار را ای پاک جیب

این که فردا این کنم یا آن کنم — این دلیل اختیار است ای صنم

جمله قرآن امر و نهی است و وعید — امر کردن سنگ مرمر را که دید

هیچ دانا هیچ عاقل این کند — با کلوخ و سنگ خشم و کین کند

اوستادان کودکان را می‌زنند — آن ادب سنگ سیه را کی کنند

هیچ گوید سنگ را فردا بیا — ور نیایی من دهم بد را سزا

خالقی را اختر و گردون کنند — امر و نهی جاهلانه چون کنند

در هر آن کاری که میل استت بدان — قدرت خود را همی بینی عیان

اندر آن کاری که میلت نیست و خواست — خویش را جبری کنی کین از خداست

یک مثال ای دل پی فرقی بیار — تا بدانی جبر را از اختیار

دست کو لرزان بود از ارتعاش — وانکه دستی را بلرزانی ز جاش

هر دو جنبش آفریده حق شناس — لیک نتوان کرد این با آن قیاس

زان پشیمانی که داری لرزه‌اش — خود پشیمان نیست مرد مرتعش

بحث عقل است این چه عقل حیله‌گر — تا ضعیفی ره برد آنجا مگر

کرد حق و کرده ما هر دو بین — کرد ما را هست دان پیداست این

گر نباشد فعل خلق اندر میان — پس مگو کس را چرا کردی چنان

خواستش میگوی بر وجه کمال — تا نباشد نسبت جبر و ضلال

چون که گویی فسق من خواه ویست — خواه خود را نیز هم میدان که هست

زانکه بی خواه تو هم عشق تو نیست — فسق با جبرش تناقض گفتنی است

پای چون داری کنی خود را تو لنگ — دست داری چون کنی پنهان تو چنگ

خواجه چون بیلی بدست بنده داد — بی زبان معلوم شد او را مراد

دست همچون بیل اشارتهای اوست — آخر اندیشی عبارتهای اوست

چون اشارتهاش را بر جان نهی — در وفای آن اشارت جان دهی

چون نه رنجوری سر خود را مبند — اختیارت هست بر ریشت مخند

حکایت در بیان رد مذهب جبر و اثبات طریقه اختیار که قول مختار این است

آن یکی بر رفت بر بالا درخت … می فشاند آن میوه را دزدانه سخت
صاحب باغ آمد و گفت ای دنی … از خدا شرمیت کو چه مے کنی
گفت از باغ خدا بندهٔ خدای … میخورد خرما که حق کردش عطاے
عامیانه چه ملامت مے کنی … بخل بر خوان خداوند غنی
گفت ای ایبک بیاور آن رسن … تا بگویم من جواب ای بو الحسن
پس به بستش سخت آنگه بر درخت … می زد او بر پشت و ساقش زخم سخت
گفت آخر از خدا شرمی بدار … می کشی این بے گنه را زار زار
گفت کز چوب خدا این بنده اش … میزند بر پشت دیگر بنده خوش
چوب حق بر پشت و پهلو ملک او … من غلام و آلت فرمان او
گفت توبه کردم از جبر اے عیار … اختیار است اختیار است اختیار

انتهى كلامه واین حاجی محمد در سفاهت و جهالت بحدے بود که در بدء احوال شجره نوشتی و بمریدان دادے برین مضمون که حاجی محمد مرید فیض الله بن مرتضے علے نعوذ بالله من جهالته اما درین ایام بعضے علماء اهل هوا اولاد او را تبعیت نموده و بر عیب این اسناد دروغ اطلاع داده تا شجره را برا وضاع دیگر نوشته بحضرت جنید بغدادی رسانیدند و ایضا اولاد او الحال دعوی سیادت نموده از وعید قول خیر البشر علیه الصلوٰة والسلام خبر ندارند که در مشارق و شرح او آورده است قال علیه الصلوٰة والسلام مَن ادعى الى غیر ابیه وهو یعلم انه غیر ابیه فالجنة علیه حرام الادعا خود را نسبت کردن بچیزے یعنی هر که خود را نسبت کند بغیر پدر خود و او میداند که بیشک او پدر او نیست بهشت برے حرام است و آن چنان باشد که مثلاً مرد زادهٔ الماس یا انگور یا نیکروز یا به روز است بیشک ناگاه خدا تعالی او را بدولت دینی رسانید چنانکه قاضی شهر شد و یا مفتی و یا شیخ الاسلام و یا رئیس و یا محتسب و همنشین علماء و مشائخ و سادات گشت و بدولت دنیا رسانید چنانکه ملکے و یا وزیرے و خانی گشت در آن حال بنام آن پدر محقر شرم میدارد و خود را نسبت محمد یا احمد و یا حاجی که خواندگان را پدر او بودند میکند پیغمبر صلعم میفرماید که بدین گناه که بر خلاف او اقرار می کنید خدائے تعالی او را عقوبت بزرگ کند و بے عقوبت کردن نگذارد

تا عقوبتش نه کند بهشت بروے حرام باشد مگر که توبه کند و نیز درین داخل است اگر
کسے یتیمی به پرورد و لقیط سازد و یا پسر زن او باشد و یا برادرزاده و غیر ذلک مثل این
بسیار است آن کس را نشاید که خود را از ترس یا برای رضاء او پسر گوید و خلق را نیز نشاید
که او را نسبت پدر او کنند چون به تحقیق دانند که او پسر دیگر است بلکه شاید که هم
بدان پدر و بنام او بخوانند و او نیز خود را بنام پدر خود را بخواند و امر خدای تعالی بر موافق
آنست قوله تعالی اُدْعُوْهُمْ لِاٰبَآئِهِمْ هُوَ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ پس شاید و واجب
باشد که از فوت ریاست و جاه دنیای فانی که البته فوت خواهد شد نیندیشند بلکه از فوت
بهشت بترسند و همواره پدر خود را التعظیم دارند و نیز یقین دانند که بحکم حدیث بهشت بر
ایشان حرام گردد اگر از پدر ذره ننگ کنند و درین زمانه اینچنین طائفه بسیار اند نعوذ
بالله منها انتهی کلامه پس آنچه معلوم است این همه از تعلیم علمای اهل سنت است چنانچه ملا
مصطفی غوریخیل و ملا شاه اویس بقصد تحصیل حطام دنیا توجه نموده چه درین ایام علمای
نفسانی بر در خانه امراء و حکماء و پیران زمانه رو آورده اند بقصد تحصیل دنیا چه عالمی که
مخالف پیران زمانه ورزد او را جهلا ایام حقیر و ذلیل میدارند تا هر کرا الله تعالی توفیق دهد
حقارت دنیای فانی را اختیار میکند و از حقارت ابد الآباد آخرت احتراز می نماید و آنانکه
آنها را الله تعالی توفیق رفیق نه کرده این نوع معامله ها در پیش گیرند چنانکه ملا فتح خان
مهمندزی تبعیت سادات نموده و از برای تقویت مذهب رفض ریاست و ایام مرجه
پیدا آورده نعوذ بالله من ذلک از انجمله آنست که حاجی عمر غوریخیل در زمانیکه از مکه
معظمه رجوع نموده و بمردم خود پیوسته در دره کالایانی منزل گرفته یکے از یاران او
از دار الفنا بدار البقاء رحلت نموده در مصیبت او گریه و توجه بسیار پیش گرفته بنا بر
اظهار آوردن فتنه چه گوشش بر قرار بر خاک نهاده زمانی استماع نمودی بعده فریاد
بر آوردی که مارا چنان و چنین گفت بعد از ان خلوت را اختیار کرده اطفال چند را با
خود همراه برد و کلمه طیبه را جهر گفتن ورد ساد و در مردم را بر خود بستے بعد از روز
چند مردم را بر خود راه داد و چون فرصت آه و اده و ناله دردمندانه بر آورد که سوخته
آتش شوق و ذوقیم تا افغانان بعضے گاو و گوسفند و زر تحفه پیش می آوردند و
بعضے جاهای فاخر را پیش نهادی و چون بلا اظهار رسم نو ایمردم بدست نمی آیند

حاجی آتش افروختی و ہمہ جا ہا را دران سوختی نعوذ باللہ من فسادہ واموال را ہمگی
بیک روز تصرف ساختی واز در آمدن در مسجد ابا نمودے بل جوانان و دختران را در
خلوت خود آورده ذکر کلمہ طیبہ جہر میفرمودے تا بر فقیر فرض آمدے ادائے امر معروف ونہی
منکر توجہ نموده فساد او را بعوام وخواص آشکارا گردانیدیم واو را بمسجد آوردیم
واز معاملات بدعت منع فرمودیم اما بنا بر استقبال جاه بعد از رجوع فقیر جا سوختن
را مانده وبدعت دیگر را بہانہ کرده بل برات افزود چہ زن را با مرد اجنبی کنار گیری فرمود
وحجت او اینکہ ہوا لنفسانی خود را ملاحظہ دارید کہ در شما سر میزند درین ہنگام یا نہ تا آن متمردان
می گفتند کہ در ما ہیچ نوع از ہوا اصلاً وقطعاً نمانده ونہ سر میزند این ہنگام ہمہ را یکجا
جمعیت میداده ورد او ہمین کہ کلمہ طیبہ را جہراً باتفاق یکدیگر بگویند وچون مدتے
برین برآمد بعضے از علما گفتند کہ شیخوخیت شما بی اذن شیخ مقبول نیست دران
اوان یکے از سپاہیان را مداس ہند دعوے نموده کہ من از نسل عبد القادر گیلانی
ام بنا بر نسب پیری میکنم بشیخ عمر توجہ نموده روزے چند نزدیک او آمد ورفت کرده
بعده دعوی نموده کہ من از جانب او باذن او مجاز آمدم ودر لغت او میگفتہ کہ روزے
من با او کلمہ طیبہ جہرا می گفتم ودرین ورد مشغول بودیم نماز دیگر از ہر دو ما فوت شد
ما خبر نشدیم نعوذ باللہ من الضلالۃ والاضلال این ہمہ معاملہ ہا نوپیدا وبدعت اند ودر
نوپیدا آوردن رسم حضرت خیر البشر علیہ الصلوٰۃ والسلام فرموده اند در مشارق وشرح
او آورده است قال علیہ الصلوٰۃ والسلام مَنْ اَحْدَثَ فِی اَمْرِنَا ھٰذا ما لیس
فیہ فھو رَدٌ ترجمہ ہر کہ احداث کند در دین ما آنچہ من عند اللہ تعالیٰ نیست آن مردود است
معنے ومراد حدیث این است کہ دین مسلمانی واحکام او از کتاب خدا تعالیٰ یعنی قرآن
وسنت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم گرفتہ شده وہر کہ بحکم این دو اصل کار کند او را
مسلمان سنی گویند ومتابع رسول واصحاب ومحبوب خدا گویند ومعنے احداث نوپیدا کردن
چیزے بہوا لنفس آنچہ در قرآن وحدیث منصوص نباشد وبعلت جامع برین ہر دو
مقیس نباشد واجماع صحابہ برین جمع شده آنرا محدث گویند وہر کہ آنرا پیدا کند آنرا
مبتدع گویند اکنون رسول علیہ السلام میفرماید کہ آن رد است یعنی عند اللہ تعالیٰ آن
مجاہده وآن طریقہ کہ خلاف سنت وجماعت بغیر اقتدار بر رسول علیہ السلام وصحابہ و

تابعین میکنند و پیدا آورده است پسندیده و مقبول نیست و آن مستحسن نیست
و جزیرهٔ واثم و چیزے او را حاصل نیست او مبتدع و ضال باشد و آن طریقه مجاهده
را بدعت گویند و آن سیرت او را ضلالة خوانند و صاحب آن مبتدع و ضال و زندیق
باشد و رسول ﷺ گفت امتان من هفتاد و سه گروه اند و جمله در دوزخ روند مگر یک گروه
نه روند گفته کیانند آن گروه یا رسول الله گفت آن گروه اند که اقتدا بمن و یاران من
کنند در کار دین و آن اہل سنت جماعة اند و ہر کہ جز ایشان ست آنرا اہل ہوا و
بدعت گویند و این حدیث اصل ست ابراے تمسک کردن را بقرآن و سنت احتراز کردن
از محدثات و بدعت و ہر کہ از خود چیزے بخلاف این وضع کند آن کس ضال ست او عمل
ضلالت عه و مردود است انتہی پس در معاملات شیخ عمر ہم احداث و جود یافته و ہم
اسراف و تبذیر و این ہمہ بنص مردود و ممنوع آمده اند کما قال و ایضا قال الله تعالی
كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا وایضا قال الله تعالى وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا
إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ
كَفُورًا و در باب اجتماع آوردن او مردان با زنان در فارسی شرعة الاسلام آورده
است سنت بر مردان آنکه چشم خود را از زنان نامحرم نگاہدارند قال ع م النظر
الحرام يزرع في القلب شهوة وكفى بها فتنة و بازنے که خود را آراسته
و خوشبوی کرده باشد البته نزدیک نه نشیند و سخن نه گوید و مزاح نه کند تا موجب فتنه
نه گردد قال عليه السلام من فاكه امرأة لم تحل له ولا يملكها حبس
بكل كلمة الف عام في النار و در حدیث دیگر است ہر کہ زن بیگانه در کنار
گیرد او را در دوزخ با شیطان در یک زنجیر کشند و زن خود را مانند مردان نسازد
مگر دختر خورد بود انتہی کلامه و در شواہد نبوت در مناقب عثمان ذی النورین رض آورده
روزے یکے از اصحاب بخانه عثمان رض میرفت در راه بازنے نامحرم نگاه کرد چون
بخانه وے در آمد عثمان فرمود چه بوده است مر شمارا که یکے از شما بخانه من در می
آید و در چشم وے اثرے زنا ظاہر است آن صاحب گفت یا خلیفه رسول الله
بعد از رسول الله وحی نازل میشود گفت این وحی نیست بلکه نور فراست است
انتہی کلامه و در جاے دیگر فرموده اند ہر که زنی بیگانه را مصافحه کند انگشتش دوزخ

عه و مردود است اگرچه بظاهر مجاهده نماید اما چون بخلاف قرآن و حدیث باشد باطل بود ۱۲

بردست او نهند تا از گرمی آن مغز سر او چون دیگ مسین بجوشد و چون این معاملات
که بسبب اجتماع مردان و عورات باشد در افغانان بسیار جاری میگردد روزے
یکے از ایشانرا پرسیدم که درین اجتماع شمارا هیچ هوا نفسانی سر میزند یا نه یا آن که در
کنار یکدیگر می افتید آن متمرد از روی کذاف و نفاق گفت که از اشتهای نفسانی
آن زمان با خبر نمی باشیم پس ازانجا که تاسف و حسرت مومن موحد درویش
صاحبدل مے باشد چندان غم و اندوه در من اثر کرد که سبب انزهاق روح آمده
بود مدت درین اندیشه خوار و زار و ضعیف و عاجز و نحیف و خسته دل بودم.
حتی که اثر ضعف دل در پیشانی من پیدا آمد تا باز آن متمرد کاذب را باین فقیر ملاقاتی
افتاد از کیفیت خستگی من پرسید گفتم ای شیخ کاذب وای متمرد خائب آنچه
حق است از روی حقیقت دروغ گفته اما خطرات قلبیه بر صدق ایمان من گواهی
نمیدهد بل مرا بکفر نسبت میکند زیرا که چون امثال شما مردم را که نعمتها با فراغت
میکنید و جامهای فاخر می پوشید و مسکنهای بلند می سازید و طعامهای گونا
گون و شربتهای لذیذ میخورید که اصل وسواس شیطانی و هوا نفسانی شکم پروری
است اینقدر مرتبه روزی شده که در حین مخالطت و مکالمت بل مصافحت
و معانقت زنان اجنبیه را هوا نفسانی سر نمیزند و هرگز دل شما بجانب ایشان
مائل نمیگردد و با آنکه در خبر است که روزی رسالت پناه صلعم بمجرد نظر اشتهاء
در دل افتاده با زن خود صحبت کرده و غسل بجا آورده و در مسجد نشسته
فرموده که زنان چون شیطان وسوسه دارند در دلها چه هرگاه که شما را بر زنے
بیگانه نظر افتد با زن حلال خود صحبت آرید تا شهوت نفسانی شما منقطع گردد
پس ما را که از جمیع راحتها و لذتها دنیا بریده ایم چرا این مرتبه میسر نمے گردد.
با آنکه از اول تا آخر ظاهر خود را بعون الله و توفیقه نگهداشته ایم اما خطره باطنی
نگهداشتن نمی توانیم چنان که در ایام طفولیت که طفل را مرفوع القلم فرموده اند
روزے نظر این فقیر بر زن اجنبیه افتاده دران ایام چندان عذاب الیم در خود
مشاهده کردم که در تحریر و تقریر نیاید چه مدت هفت روز بیخود و بیهوش افتاده بودم
و خود را بر زمین میزدم و بر دن میدیدم و چشمان خود را مقدار یک میل چون

دو لپشته کلان دراز کشیده معاینه کردم وحدیث نبوی نیز بر مضمون وارد است که هرکه زنی بیگانه را بشهوة نظر کند در عرصهٔ عرصات چشمان او را بمقدار میل در زمین کرم دار ارکشنده بعد از هفتم بهوش آمدم اما تا مدت یکسال درد چشمان از من نمیرفت **نقلست** که نظر اول که بلا اشتهاد باشد موجب اثم نمیگردد ونظر دویم اگرچه بلا اشتها باشد هم موجب اثم گردد مگر آن که نکاح کردن آن زن را خواسته باشد این هنگام ممنوع نیست **والضا** در ایام جوانی چنان که دانی جوانان را هوا، نفسانی بغایت بلیغ می باشد خاصه دختران را یکے از دختران فقیر را فریب داده بجای خفی در برد وقصد کرد اما خدا شاهد حال است که نظر تا جای گاه هم از دست نیامد چه حیا محظورات دیگر تا دوی بگریز آوردم خلاص شدم وچون در باب رعایت ظاهر خود را از زنان اجنبیه سعی بلیغ نمودم از اول تا به آخر الحال چه هرگاه که نظر می افتد زن از مرد در اکثر اوقات نمی شناسم مگر بعد از سعی اما خطره نفسانی را منع ساختن نمیتوانم پس شما چگونه منع ساخته آید با آنکه هیچ گاه از برای گناه با مثال ما تنبیه نیافته اید ونه جای گریخته اید بل امید با آنکه اگر نخفے شمارا در مجلس بگیرد بسفاح گرفتار خواهید آمد این هنگام آن شیخ از ساده دلی به راستی در آمد وصدق احوال خود را بیان نمود وبر صدق احوال من آفرین گفت که شما را الله تعالی به عصمت الطاف خود معصوم داشته است ولیکن اینز دجهلاء نه عقل معاش دارند ونه عقل معاد وگرنه زن را مخالطت شب وروز با مردان بیگانه چه مناسب بوده این هنگام اطمینان دل فقیر را حاصل آمد الحمد لله علی ذلک از انجمله آنست که خواجه افغانان ژدونی مذهب جبریه داشت تارک صلوٰة و صوم بوده وبرانواع منهیات پیوسته لعنة الله علیه از انجمله آنست سماع است هم از نیز دم وخلفاء ایشان که منگه نام دزدی در حدود قندهار لاف زده که از پشت من پیران پیدا خواهند آمد بنابران اولاد او چون شاه اسمٰعیل ومیر علے وابو بکر و عمر دعوے پیرے نموده با آنکه اندک وبیشی بمرتبهٔ جن رسیده بوده اند و مردم افغانان خطک بتمامهم با ایشان رجوع دارند بل خدا ورسول خدا را نشناسند و ایشان را شناسند سر ومال را فدای ایشان سازند و پیش ایشان آنکه دف ونای

وغیر ذلک آلات ملاہی شنوند و بدان رقص آرند و انرا حلال دانند و دعوے کنند
که این چیزها الله تعالی بر ما زاید از شریعت محمدی جائز داشته و بیهوش شوند و
حال آرند و علم غیب را بیان کنند و دعوے کنند که فلان کس را بنواختم و فلان کس را
معزول کردیم و فلان را زخم زدیم نعوذ بالله من کفرهم چه این دعوی کفر است چنانکه
از عبارت مجموع ملکی در تحریر پیوست و این جماعة حجت آرند که سرود نواختن به هوار
نفس حرام است و بے هوار نفسانی حلال است نعوذ بالله من مظنة فاسدهم
چه اگر بے هوائے نفس حلال بودی امام اعظم رحمة الله ابلیت نه گفتی و الابتلاء
بالمحرم یکون حرامًا کما مر من قبل وایضًا چون این جماعة شهر بشهر ده بده
باطراف عالم در پی تحصیل دنیا میگردند و در هر خانه سرود می نوازند و رقص آرند
بقصد آنکه مردم ایشانرا چیزے دهند چگونه اهل هوا نباشند پس نیستند مگر
دروغگویان و ازین افتراء ایشان دزدی بدر کلان ایشان درکار بود چه بدزدی
شخص کافر نمیشود تا حلال ندانند و بسبب افتراء کافر میگردد نعوذ بالله من ذلک
ازان جمله آنست که شیخ قاسم غوری خیل در پرشور زیر درختی سکونت و آرام
گرفته تا مردم بدو توجه آوردند و چون مذهب مخالف ایشان نموده یکے از حکام
اسلام شادمان خان نام که امیرے بود از امراء مرزا حکیم بن همایون بادشاه
علیه الرحمة و الغفران قصد کشتن او کرده ازان گریخته بجانب قندهار بدر رفته
و ازان با جماعة حاجیان همراه شده بمکه معظمه رسیده و چون باز رجوع نموده
دبمردم خود پیوسته در ینجد و آوازه پیرے درداده و مردم را شجره نوشته می
داد و دعوے می نمود که ماذون و مجاز آمدم از جانب اولاد عبد القادر گیلانی
پس مردم را گفتم اے جهال لایعنے مرتبه شیخوخیت تعلق به انساب ندارد
اگر وے از اولاد حضرت شیخ عبد القادر گیلانی است شیخ حسین نام موذن
نیست چه بر سجاده اباو اجداد او نشسته از بهر تحصیل حطام دنیا پس این
اذن در کار نیامد اما چون در شجره او نظر کردم دریافتم که شیخ حسین سپارش نامه
در حق او نوشته بود تا راه بانان وغیره مزاحم احوال او نکردند و این شیخ قاسم
از غایت جهل و نادانی همان را نوشته بمریدان بجای شجره داده و مفهوم

آن نوشته همین که فرزند شیخ قاسم سلیمانی هرجا که برود هیچ احدی مزاحم احوال او نشود بعد ازان چون مریدان او سخن فقیر را بدور رسانیدند که این شجره نیست بعده باطراف عالم مردم دوانیده شجرهٔ از نبیه عبد القادر گیلانی پیدا آورده بمریدان نوشته میداده نعوذ بالله من افترائه و چون مدتے درین حدود ها اندمذهب اباحت پیدا آورد چه اتباع او تارک الصلوٰة و صوم و مانع صدقه و غیر ذلک از اوامر شرعیه آمدند تن برهنه و سر برهنه و ریش تراشیده در اطراف و جوانب سیر مے نمودند خمر مے خوردند و سرود مے نواختند و رقص میکردند و بتها می گفتند و خدمت پیر را از همه شرائع فاضل میدیدند بل از فرض شریعت منکر و خدمت پیر را برخود فرض میدیدند و سب علما و صلحا مے نمودند علم و علما را دشمن میداشتند ارواح را ولفس را خدا میگفتند و غیر ذلک از علامات کفر اظهار کردند چنانکه شیخ قاسم را سفید خدا میگفتند نعوذ بالله من کفرهم بعد از مدتے اتباع او را با اتباع میان عیسے عداوت دنیاوی نه عداوت دینی چه ان طائفه هنوز بیشتر ازین بکفر و ضلالت و رفض و بدعت مشهور بودند و چون اتباع شیخ قاسم خانه را در دوابه ساخته بودند که آنرا لکه می نامند اتباع عیسے هجوم نموده همه آنها را کشته عیسے سعایت نموده تا اکبر بادشاه شیخ قاسم را به لاهور بردند مدتے در آنجا بودند و چون شاه سلیم بادشاه بر منصب شاهی نشسته شیخ قاسم بند ساخت و به چنار فرستاد دران موضع در بندیخانه مرد چون بعضے از علما اهل هوا در لاهور باین شیخ بقصد حطام دنیا بیعت کرده بودند از برائے او رسالها تصنیف مے نموده و بنام او مقرر مے کرده بقصد آن که در ازمنه متاخره مردم دانند که شیخ قاسم از ارباب تصنیف بوده نعوذ بالله من الهوا افضل و ایضاً کتابے را تالیف نموده اند از برائے شیخان افغانان که از اول تا آخر هرچه شیخان افغانان از اجنا جن چیزے گفته بودند همه را یک جا ساختند بقصد آنکه مردم او را گفتند که مردم دیگر را تذکرة الاولیاء آمده اما از افغانان هیچ ولی سر نزده که تا تذکره مانده باشد بنا بر طعن افغانان توجه نموده این تالیف انشا کرده از غایت جهل ندانست که بسبب این تالیف جهالت افغانان هنوز بیشتر خواهد آمد چه

تذکرة الاولیاء آن باشد که دران ذکر مجاهدهٔ اولیاء از طاعت و ریاضت باشد نه
آنکه دران ذکر غیب گوئی اولیاء گفته باشد که دعوی غیب گوئی کفر است پس ویل
علماء را آنکه افترا نوشتن را روا داشته‌اند و اخذه نترسند و داخل وعید آیت ربانی
گردند قال الله تعالی وَمِنْهُمْ أُمِّيُّونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِيَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا
يَظُنُّونَ ۝ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَٰذَا
مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ
أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ۝ اما درین اوان بسیار و شیخ
کبیر بعضے رسمها بتدعه را محو نموده ولیکن در سرود شنودن بحد غلو می نماید که
تعریف نتوان کرد وایضاً مردم رسالهٔ غوثیه را شهرت نام داده و آن را بر
عوام حجت آورده تا تبعیت ایشان بگیرند چه دران مسطور و مذکور از حضرت عبدالقادر
گیلانی بر بمضمون هرکه مرید من گردد ویا مرید نسل من گردد ویا مرید مرید من
گردد الی یوم القیامة همه را بدوزخ کاری نباشد امید که این گزاف از شیخ اعظم
سر نزده باشد چه از عبارات کتب اسلامیه چون تمهید وغیره به تحریر آمده که بعد
از جملهٔ پیغمبران و بعد از عشرهٔ مبشره ایمن بودن از عذاب باریتعالی ویا ایمن
بودن از خوف خاتمه ویا ایمن گردانیدن یکے را ویا ضمین آمدن یکے را کفر است
والامساک عن الشهادتین یکے از جملهٔ عقاید سنت و جماعت است زیراکه گواهی
دادن بکی را بمطابق بهشت ویا بدوزخ کفر است پس حضرت شیخ بر کفر اتفاقی
چگونه اقدام نموده باشد و همچنان مسطور است که قدمی هذه علی رقبة کل ولیّ
نعوذ بالله منها از عدم استثناء خلفاء راشدین نیز در عمومیت کل داخل میکردند
وعلی هذا القیاس کلمات ناشایسته اکثر من ان یحصے دران یافته مے شوند
شاید که این کلمات را کسے بر غوث اعظم افتراء نوشته باشد چنانکه یکے از
بزرگان حضرت شیخ شرف الدین را ازین حادثه پرسیده که در بعضے رسائل
یافته میشود که چشتی مرید خود را فرموده که بگو لا اله الا الله چشتی رسول الله
این نوع کفر چگونه از چشتی سر زده حضرت شیخ شرف الدین در جواب فرموده
که چشتی مرد بزرگ بود این کفر از وے بوجود نیامد بل این را اهل هوا براد

در بیان حقیقت رسالهٔ غوثیه و علم ان الخ

قدمی علی رقبة الخ

افترا نوشته اند چه اهل هوا بر پیغمبر آخر زمان صلی الله علیه وسلم و بر خداوند تعالی افترا مے
نویسند چه جای بر چشتے نه نویسند از آنجمله آنست که سادات اچه و بیلوت
رفض انشا نموده اما مردم اچه تمام هم از مهتران و کهتران بنهایت رفض رسیده اند
مگر اندکے که بر طریقه سنت و جماعت ثابت باشند و اما مردم بیلوت مهتران دعوی
مذهب سنت و جماعت و اظهار شریعت نمایند و کهتران و اتباع ایشان مذهب
رفض و الحاد و زندقه باظهار رسانیده هم از آنست که حضرت بیلوت برگزیده
دوران بادشاه زمین و زمان شایسته رضا و رضوان بابر بادشاه مشهدی
خورد خوانده بود چه در بعضے اسفار خویش چون شبی در آن منزل و مقام گرفته
سحرگاه موذنان بعد از حمد و صلوٰة و بعد از ثنا مرتضی سب خلفاء ثلاثه نمودن
گرفته تا بمسامع علیه حضرت امیر کبیر رسیده در آن ساعت تمام شهر را قتل
عام فرموده اما ازین روشن تر چه باشد که چون عبدالوهاب و عبدالرحمان
و عیسے هر سه دعوے مذهب سنت و جماعت نموده اند اما اتباع ایشان
به مذهب رفض و الحاد بیعت می نموده اند چنانکه درین اوان فرزندان عیسے
چون سید جلال وغیره رفض صریح را پیش گرفته اند شنیده ام از ملا محمد
ترین که در زمان سلطنت افغانان عبدالوهاب منصب دنیاوے از حکام
یافته نوکرے مینموده تا در زیے جماعه علما را بتمامهم کشته نعوذ بالله من ذلک
چون بادشاه زمان مصلحت قتل او نیز دید از آن قلندری نموده و بجانب
حدود طهماس خان رافضی بدر رفته بعد از مدت مدید چون افغانان تغیر یافته
باز باین حدود توجه نموده در موضع بیلوت زیر درختے سکونت ورزیده و
رسم نو را انشا نموده چنانکه بر بستر غیرے قدم نمی نهاده وغیر ذلک تا بدایع
او سبب تغلیب قلوب عوام زنان از مردان و زنان آمد این هنگام آوازه
پیری و مریدی در داده و سبب رسیدن پیرے او درین حدود یوسفزئی
آن بوده که سهت نام هندوستانی از بنجدد زن غیرے را شنگری کرده
و بدان حدود در رفته و بعد از مدت باز درین حدود آمده بشیخ فاضل مندر بلیه
حذرزئی را از جانب عبدالوهاب تعرفها و وصفها فوق الحد و العد بیان کرده

تا شیخ فاضل را از برائے زیارت ایشان با خود ہمراہ بردہ و پیش ازین بہ تحریر
پیوستہ کہ افغانان را قواعد کلیہ بر آنست چہ ہر گاہ کہ شیخ و ملا و ملک ایشان
در کارے اقدام نماید تمامی اولس بلا استدلال در آن کار بر روے در افتند
و از نیک و بد نہ اندیشند پس چون فاضل مرید گشتہ این ہنگام مردم افغانان
فوج فوج رُوے بدان جانب ے آوردند و مرید می شدند و مردے این مردم
اینکہ روزے چند مسافرت نمودہ بعضے بشوق نواختن آلات ملاہی و بعضے
بذوق انواع مناہی چون خمر وغیرہ قطع مسافت بعیدہ کردہ و بلا ادائے
شرائط کہ طہارت ظاہر و باطن باشد جماعۃ جماعۃ بحضور پیوستہ و مجرد
لقاے ایشان پیرے و مریدے خیال کردہ بل سبب نجات از نیران و وصول
بجنان بل موجب امن از زوال ایمان تصور کردہ مجاہدۂ سفر را سبب پاکی
از ذنوب و آثام دانستہ ہر کدام آنہا غزو در ورزیدہ و بر انبار جنس تفاخر نمودہ
کہ من کارے کردہ ام چہ خود را شایان بہشت گردانیدہ ام از آن رو کہ
سادات ماموں العاقبۃ اند بنا بر تبعیت و محبت ایشان و مشرف آمدن بہ
لقاء با برکت ایشان ما نیز ماموں آمدیم نعوذ باللہ من مظنۃ فاسدھم چہ ظنہا
ضلالت و ہلاکت را شاید نہ نجات و ہدایت را و پیری آنمردم آنکہ از ازدحام
عوام بجان رسیدہ بجز مصافحت نمودن فرمودہ توبہ کن و شریعت
نگہدار و بعدہ این را پس راندہ و غیر او را پیش خواندہ و برہمین قیاس شب و
روزہا مردم معاملہ بسر بردہ و بار دیگر بر ہر مردم گوش کردہ کہ این گفتہ را بر زبان
راندہ و در دل گرفتہ یا نہ بعدہ خدمتگاران کلاہہای بیشمار برین محفل آوردہ
ہر یکے آنرا در سر کشیدہ و اسماء دوازدہ امام را بجای شجرہ دادہ نعوذ باللہ من
غرورھم المومنین و اضلالھم المسلمین زیراکہ اسماء دوازدہ امام را بجای شجرہ
دادن از مذہب روافض است علیہم اللعنۃ و چون نوبت خلافت بعبد الرحمن
سیدہ جماعۃ کثیرہ را خلفا خواندہ و خود دعوے مذہب سنت و جماعت
سبکردہ و خلفاء او دعوے مذہب رفض و اباحت می نمودہ و ہیچکدام از خلفاء
این مردم مسلمان دستی سر نزدہ بل ہمہ کافر مطلق ظاہر شدہ چنانکہ

جمال الدین کلال و شیخ حسین ترین و شیخ داود و شیخ معزود و مصطفی کبیر
و حمزه باغبان و زکریا صوابی و غیر ذلک اکثر من ان یحصی همه مذهب رفض و
اباحت در پیش گرفته و ضعفاء مسلمانان را تارک صوم و صلوة و مانع حج و زکوٰة
منکر شرایع محمدی علیه السلام تن برهنه و سر برهنه مجتنب از اوامر شرعیه و مرتکب
بر مناهی چون خمر و زنا و ملاهی کرده ریش تراشیده علم و علماء را دشمن داشته
کسب را از میان برداشته دریوزه و گدائی را دین و ملت ساخته سیر املاک
و ولایت را زهد و عبادت شمرده بلیتهارا ورد قرآن خواندن تصور کرده فریادها
و بانگهای ناموزون را ذکر گمان برده و غیر ذلک جمیع محظورات شرعیه را برخود
حلال دانسته و لا نهایا زده و مامون آمده که سیدرا قوت فوق الحد است این
همه بقوت او می کنم پس بنابر اظهار این امور و این عقاید کافر مطلق آمده نعوذ
بالله من کفر هم شنیدم از حاجی ایمل ماهیار که من در مجلس عبدالرحمن حاضر
آمدم جمال الدین کلال در آن اوان بعرض رسانیده که حضرتم چون شخصی را
ذکر میکنم موصوف باوصاف مذکور میگردد و از دین و شریعت بدر میرود چه باید
کرد پس عبدالرحمن فرموده تو در ذکر دادن تقصیر مکن ایشان هرچه کردند تو بکردند
خواه کافر شوند خواه مسلمان نعوذ بالله من الامر بالمنکر و الامر بالضلال سماع سماع است
است که عبدالله نام ملحدی در سیالکوٹ مذهب اباحت و الحاد انشاء نموده
بود حضرت مخدوم الملک شیخ الاسلام لهانوری او را با جماعه مریدان بدوزخ
فرستاده اما یکی از انجمله جمال الدین کلال گریخته و بخدمت عبدالرحمن رسیده
بنابر تبعیت او مذهب آشکارا کرده چه در مردم دلازاک منزل گرفته و این مردم چون
بجهالت و ضلالت مشهور اند از غایت ضلالت او را سیاه خدا مے گفتند
و اکثری خلفاء این سادات در مردم دلازاک انشاء مذهب نموده تا از شومی ایشان
مردم دلازاک ویران گشته و باطراف عالم پریشان شده و چون نوبت خلافت به عیسی
رسیده در اجتماع کسب سعی بلیغ نموده علم و علماء را دوست داشته اما اولاد را
و اتباع را از رفض و الحاد منع نفرموده خصوصاً فرزند کبیر او سید جلال ریش
تراشیده و سب خلفاء ثلثه می نموده اما منع نه کرده شنیدم از شیخ نتوی رنگریز

که مدت ششماه در خدمت اقتابه عیسٰی شب و روز گذرانیدم از وی هیچ از الفاظ رفض نه شنیدم اما اولاد و اقربای او تمامهم سب خلفا ثلثه می ورزیدند و منع نمیکرد مگر آنانیکه در پیش او چیزی گفتی این هنگام منع کردی الغرض از زبان عبد الوهاب و عبد الرحمن و عیسٰی هیچ احدی از عدول نقل کلمه رفض نمیکنند و در سائر اولاد و اتباع ایشان یافته میباید پس از روی قیاس و اعتبار در ایشان نیز باشد الا بعضی اتباع خود را و یا خلفاء خود را بر طریق سنت و جماعت مستقیم میداشتند مگر موید این قول است این حکایت که در کوههای حدود ما درختان نارنج بسیار اند همگی بار ترشش می آرند مگر درختی از آن میان شیرین بار آورد حتی که طعم او بطعم شیر مشابه بودی تا مردم را در شان او اختلاف افتاد و بعضی گفتند که اصل او شیرین است و بعضی گفتند که این درخت را به شیر تربیت داده اند آخر الامر فرمودیم تا شاخ آنرا جای دیگر نهال کرد و به آب تربیت داد اما بار شیرین آورد این هنگام دانستم که اصل او شیرین بود است مگر ازین فرموده اند

رباعی

آنرا که نه دانی نسب و نسبت حالش ✤ او را نبود هیچ گواهی جو فعالش
فی الجمله که درختی که ندانی ثمرش چیست ✤ بارش خبرش آرد کانیست نهالش

وهم از آن رد که عیسٰی تالیف کرده در باب فضیلت سادات و اهل بیت روایات مرجوحه از تفاسیر بر آن مضمون ثبت نموده و اصل بیت پیغمبر علیه السلام مرتضٰی و فاطمه و حسن رض و حسین رض را دانسته و در اهل بیت بودن بی بی عائشه صدیقه رضی الله عنها شک آورده نعوذ بالله من ذلک ظن و توهم رفض در حق او متوکد آمد چه در صراح آورده است که اهل کسان و کسان سرای را گویند پس حضرت صدیقه چگونه از کسان آنحضرت خیر البشر نباشد و یا از کسان سرای او نباشد با آنکه معنی محکم آیت اِنَّمَا یُرِیْدُ اللّٰهُ لِیُذْهِبَ عَنْکُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَیْتِ وَیُطَهِّرَکُمْ تَطْهِیْرًا در شان جمیع زنان خیر البشر آمده زیرا که سیاقت کلام از اول و آخر دلیل برین مضمون است و آنانیکه در

بیان معنی اہل بیت

هـ تاویل این آیت مرتضیٰ را و فاطمه زهرا را و حسن رضا را و حسین شهید دشت کربلا را در می آرند آن نوعی از تاویل است پس نوع از تاویل را دلیل ظنی گویند نه دلیل قطعی و شاید که این تالیف را ملا موسیٰ افغان رافضے که یکے از علماء دیار او از اساتیذ او لا داد ست استخراج نموده باشد چه این مرد درباب رفض و رسالها ثبت نموده اکثر مَن اَن یحصے سماع است که یکے از علماء اتقیا از اطراف عالم در رسید و عیسےٰ را موعظه بسیار و نصایح بشمار در داده حتے که هیچ پرده نگاه نداشته و فرموده که بشومیت رفض و الحاد و اتباع و اولاد فردای قیامت ماخوذ خواهے شد چون از پیش او برخاسته متمردان از جوانب استیلا نموده فقیر حق گوئی حق را شهید ساخته و بآتش سوخته و عیسےٰ نصاف امراو نه ورزیده دران عنقریب دانه بر بدن او پیدا شده نا نالهاے سوزناک در داده و هم ازان مرده و چون نوبت خلافت سید جلال رسید این هنگام در خاندان ایشان رفض صریح پیدا آمد حتے که در اطراف عالم نوشتهاردان کردے که پنج تن پاک را دوست دارید و دوازده امام و چهارده معصوم پاک و پنج فرق وده گیسو و غیر ذلک از قواعد رفض مے نوشته تا مردم یاد گیرند و چون این فقیر رفض او را برآورده پس ازان سبب در قتل من جد و جهد تام نموده و مردم را فرموده اما قضاء ازل بر وفق اجل او را مقدم از من فرستاد تا مگر روزے چند دین پاک محمد آخر الزمان را بر سائر مردم اظهار سازم چنانکه درین ایام حضرت خیر البشر علیه السلام را در خواب دیدم چون قصد زیارت او کردم حائلے درمیان من و آن سرور پیدا آمد ازین ممر دلتنگی نمودم تا شخصے درمیان پیدا آمد و پیغام آن سرور آورد آنکه حضرت خیر البشر علیه الصلوٰة و السلام جمال انور را درین ایام نمے خواهد که روزے شما گردانند چه اگر جمال او را دیدید در بدیه از دار الفنا بدار البقاء رحلت خواهید اورد اما اراده حضرت خیر البشر آنکه چون دین من بغربت رسیده امثال شما مردم روزے چند در دار دنیا باشند تا اداے نصایح کما ینبغی بجا آرند الحمد لله علےٰ ذلک :

ف خان خلافت سید جلال لفظ پنج تن پاک و دوازده امام غیره مقرر کردن ۱۲

ف چنانکه پیغمبر خدا را درین ایام در خواب دیدم الخ

بدان ای فرزند سعادتمند که دانستن اسامی آئمه اربعه که عبارت از ابوحنیفه وشافعی ومالک واحمد است از فروض اعیان است وحق دانستن احکامی راکه ایشان اتفاقاً ویا اختلافاً مقرر نموده انداز از فروض اہل ایمان است چه بعد از خلفاء راشدین وسائر اصحاب سید المرسلین حقایق دین پاک محمدی را ودقایق سنت احمدی را کما حقها ایشان دریافته اند وایشان واتباع ایشان اہل سواد اعظم گشته اند پس تبعیت ایشان می باید نمود وایضاً دانستن اسامی خلفاء راشدین وحق دانستن خلافت ایشان بترتیب محصوله واثبات فضیلت صدیق رح بر خلفاء ثلثه وسایر اہل بیت وسائر اصحاب بعده عمر فاروق بعده اثبات فضیلت ذی النورین رضی الله عنه بر مرتضی کرم الله وجهه وسائر اہل بیت وسائر اصحاب و اختیار کردن محبت ایشان ہم برین ترتیب از فروض اسلام وعلامت مذہب سنت وجماعت است چه اثبات فضیلت اہل بیت بر خلفاء ویا اختیار کردن محبت ایشان بیشتر از خلفاء مذہب رفض والحاد وزندقه است نعوذ بالله من ذلک اما روافض برخلاف این قواعد خود تراشیده وضع نموده اند ودر میان یکدیگر متداول داشته اند برخلاف اجماع امت وچون مخالفت اجماع امت کفر باشد کافر شده اند چنانکه اثبات آئمه عشریه بر مذہب ایشان از دو امر بیرون نیست یکے آنکه سلطنت وحکومت ایشانرا امامت گفته باشند چنانکه معنے لغوی امام محتمل آنست پس برین مضمون ہم علامة رفض باشد وہم کذب چه اگر ایشان برطریق سنت مصطفویه وملت نبویه امامت را مقرر می بودند پس خمسه عشر میگفتند تا خلفاء ثلثه نیز داخل می آمدند وچون خلفاء ثلثه را داخل نه کردند پس دوستی ایشان درحق مرتضے و اولاد او ثابت آمد ودوستی مذکورین بی رعایت دوستی به ترتیب میان خلفاء راشدین رفض باشد ودلیل بر کذب آن که ایشان خود مقر اند برآنکه سه از ایشان بمرتبه سلطنت وحکومت نرسید پس چگونه اثبات سلطنت کنند ایشانرا وامر معدوم را موجود گفتن کذب است وکاذب ملعون

ف دانستن اسامی خلیفه از فروض است

ف چنانکه اثبات ائمه اثنا عشریه الخ

است کقوله تعالی لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَی الْکَاذِبِیْنَ و دیگر آنکه آئمه اثنا عشریه
را آئمه دین و مجتهدان اهل یقین تصور کرده باشند پس برین تقریر بر ایشان
دو سوال فرود مے آید یکے آنکه میان آئمه اربعه و میان آئمه اثنا عشریه اختلاف
و مخالفت در احکام اسلام رفته و یا موافقت بوده اگر اختلاف جائز داراند
کافر گردند زیرا که مذهب آئمه اربعه بعینه مذهب خلفاء راشدین پس اگر اختلاف
جائز بودی هر آئینه علی مرتضی کرم الله وجهه با خلفاء ثلثه اختلاف ورزیدی و
متابعت ایشان در امور دین و دنیا نه نمودی با آنکه افضل ترین آئمه اثنا عشریه
امیر المؤمنین مرتضی علی بوده اند چه متابعت نمودن امام باطل کفر است
پس چون مرتضی خلاف نموده اتفاق ثابت آمد و انکار از اتفاق ایشان
کفر است و هیچ دلیل قطعی در اختلاف ایشان نخواهند آورد دوم آنکه موافقت
میان آئمه اربعه و اثنا عشریه اعتقاد کرده باشند پس این هنگام اثبات
مذهب مر آئمه اثنا عشریه بیفایده آمد چه مشهور و متعارف است که
بعضے ازین جماعة اثنا عشریه مقدم از آئمه اربعه بودند بعضے موخر و آنها
که مقدم بودند آئمه اربعه دین و علوم دین از آنها دریافته اند و تبعیت آنها
نموده اند و آنها که موخر بوده اند آنها اخذ دین و علم دین از آئمه اربعه نمودند و
تبعیت آنها کردند پس اطلاق اسم آئمه اثنا عشریه بر ایشان از جمله
محدثات روافض آمده کما ذکر فی التمهید ومنهم من قال بان الائمة
لم یعرفوا الامام وهم اثنا عشر الی قوله وهذا منهم کفرا و تخمین
لفظ پنج تن پاک چون از خلفاء راشدین و آئمه دین منقول نیامده از نو
پیدا کرده ایشان است و علامات رفض است کما مر من قبل چه اگر سید
المرسلین و خلفاء راشدین را ازین لفظ مراد داشته باشند روا باشد
اما بدعت آمیز چه لفظ بدیع را در امور دین استعمال کردن بدعت مے باشد
بل محمد آخر زمان و خلفاء راشدین عبارت نماید که این الفاظ منقول اند
و لفظ پنج تن پاک منقول نی و اگر حبیب مجتبی و علی مرتضی و حسن و حسین
و فاطمه زهرا مراد داشته باشد علامات رفض باشد چه مردم روافض

لفظ پنج تن پاک محض علامت روافض است

چون بر فضیلت اینها بر خلفاء قائل اند بل خلفاء را دشمن دارند نعوذ باللہ من ذلک
از ان الفاظ خلفا احتراز نمایند و برین لفظ اقدام نمایند پس استعمال لفظ روافض
مؤمن موحد جائز ندارد و جاری نسازند و ہمچنان لفظ پنج فرق وده گیسو بدایع
روافض است چه اگر محمد مصطفےٰ صلی اللہ علیہ السلام و خلفای راشدین
مراد داشته باشد روا باشد اما بدعت آمیز کما مر و اگر خاتم النبیین مرتضی
و حسن حسین و فاطمه زہرا مراد داشته باشند علامت رفض باشد با آنکه
این متمردان درین وہم و اسناد بر غلط رفته اند چه بی بی فاطمه را رضی اللہ عنہا
سه گیسو بوده دو گان در طرفین و یکے در پس سر پس زیاده چرا نه گویند
و چون از قواعد اہل ہوا آنکه بلا تحقیق بهوا نفسانی در پی کاذی روند بنابران برین
لفظ اقدام نموده و تفحص احوال نموده **الغرض** اگر مراد از ائمه اثنا عشریه
اتفاق با ائمه اربعه دارند و مراد از لفظ پنج تن پاک و پنج فرق حبیب اللہ
و خلفاء راشدین مراد دارند پس الفاظ مشہوره باستعمال آرند تا از
توهم رفض دور باشند و اگر اختلاف مراد دارند و یا غیر از خلفاء راشدین
مراد دارند پس رافضی اند پس موحد را شاید که استعمال کردن این الفاظ
و دانستن و یاد کردن این الفاظ و بر زبان راندن این الفاظ احتراز نماید
تا متهم به تهمت رفض نه گردد و یکے از سفاہت و حماقت روافض آن که
چهارده معصوم پاک را دانستن و یاد گرفتن از جمله روافض اسلام شمرده اند
با آنکه گواهی عصمت بر ایشان جمله مخالف سنت و جماعت آمده چه بعد
از انقطاع وحی گواهی عصمت دادن اولیاء را و صلحاء را و علماء را و سادات
را بل ائمه اربعه را بل سائر مومنین و مومنات را از صغیر و کبیر کفر باشد **و اسامی**
چهارده معصوم پاک بنابر مذهب ایشان آنست (۱) اول محمد اکبر است
ابن علی مرتضی و مادرش بی بی فاطمه زہرا در جنگ شہید شده است.
و قبرش در بغداد است (۲) دویم عبد اللہ بن حسین در ہفت سالگی از دست
طلحه ابن عامر شہید شده است قبرش نیز در بقیعه است (۳) سیوم عبد اللہ
ابن حسن است در دو سالگی از دست عبد اللہ زنے شہید شده است

قبرش در کربلا است چهارم قاسم ابن امام حسن است در سه سالگی از دست
اندپدرانش شهید شده است قبرش در بلا است پنجم حسن بن زین
العابدین است در شش سالگی از دست منصور احمد بن معاویه شهید
شده است قبرش در ابا است ششم سعید بن زین العابدین است
در سه سالگی از دست عمر بن یزید معاویه شهید شده است قبرش در بصره
است هفتم علی اصغر است ابن امام محمد باقر در شش سالگی از دست احمد
منصور شهید شده است قبرش در ساده است هشتم عبد الله بن امام
جعفر است در سه سالگی در میان لبسطان از دست عربان شهید شده است
قبرش در لبسطان است نهم یحیی بن حادی در دوازده سالگی از دست
محمود کوفی شهید شده است قبرش در تبریز است دهم صالح ابن امام موسی
کاظم است در سه سالگی از دست یوسف دمشقی شهید شده است قبرش
در ابا است یازدهم طیب ابن امام موسی رضا است از دست عثمان بن
محمود دمشقی شهید شده است در هفت سالگی قبرش در شیراز است دوازدهم
جعفر بن محمود طبقی است در چهار سالگی از دست ابراهیم دمشقی شهید
شده است قبرش در قم است سیزدهم جعفر ابن امام حسن عسکری در یک
سالگی از دست ناصر بن ابراهیم دمشقی شهید شده است قبرش در ابا
است چهاردهم ابن علی حادی است از دست منصور دمشقی شهید
شده است قبرش در خراسان است علما انقیا دانند که دانستن اسامی ف علما انقیاد انقیا
این اطفال چگونه از لوازم اسلام باشد بلا اقامته دلیل قطعی بلا استنباط
تاویلات ظنی از کلام ربانی واحادیث نبوی و فی الصرح عصمت بنگاه داشتن
ازگناه مراد داشته باشند این جائز است چه سائر اطفال مومنین معصوم ف بحث معصوم
اند پیش از بلوغ یعنی مرفوع القلم اند واگر معصوم بمعنی مامون از خوف
خاتمه مراد داشته باشند اگرچه اطفال مومنان را امید بهشت هست
فضلا من الله وتبعا لا بائهم اما این شهادت از ایشان خلاف سنت و جماعة
افتاده چنانکه حضرت بی بی عائشه صدیقه نزدیک مردن طفلے از اطفال ف منقوله بی بی عائشه

فرموده که مرغی از مرغان بهشت بوده و به بهشت پیوسته حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم صدیقه را ازین شهادت منع نموده و فرموده که از کجا
گوئیه چون جبرئیل امین بفرمان رب العالمین این حکم برابر من انزال ننموده
و من بشما نرسانیده ام اقدام نمودن شما برین حکم را از سهو انفسانیه باشد
پس جائیکه شهادت عائشه صدیقه در شان طفلی از اطفال منع باشد
شهادت روافض جماعت کثیره را از اطفال چگونه روا باشد با آنکه اسناد روافض
بتمامه توهم کذب وافتراء دارد که محمد اکبر نام فرزندی بی فاطمه زهرا رضی الله تعالی عنها
را نبوده چنانچه شریف بن جعفر محمد بن حسن بن علی بن ابی البرکات مدنی بن
زید بن حسن بن ابی طالب در کتاب خویش که مسمی بکتاب المزار است.
آورده اند که مرتضی را هبیست وهفت فرزند بودند پنج از بی بی فاطمه حسن و حسین
و محسن و زینب و ام کلثوم و باقی از زنان دیگر انتهی کلامه و تیسیر الکلام
کان لعلی یعنی الله عنه ثمان عشر بنین الحسن والحسین و
المحسن ومحمد الحنیفة یقال له محمد اکبر الی آخره انتهی کلامه پس در
سائر انساب واحوال اطفال شاید که فقرا نوشته باشند وهم اگر از ان
رد که سائر اطفال مومنان مرفوع القلم اند پاک گویند جائز است اگر بنا بر
شهادت پاک گویند حقیقت سخن را در نیافته اند چه اطفال مومنان پس
بیش از شهادت پاک اند چنانکه در شرح قدوری آورده خون شهید بالغ شوئیدن
گناه است پس اورا شوئید اما خون شهید صبی شوئیدن گناه نیست.
چون بکنیا و ست پس اورا بشوئید انتهی کلامه وعلی هذا القیاس بر ابطال
مذهب روافض والحاد دلائل عقلی ونقلی اکثر من ان یحصی وارد است.
زیراکه ایشان تابع ظن وگمان ووهم آمده اند وتابع ظن گمراه وبیراه گردد والله
اعلم بالصواب ودیگرے از ضلالت قبیحه وجهالت بلیغه روافض آن که
سیادت را از جانب مرتضی کرم الله وجهه تصور می کنند ومرتضی را سید
گویند واز ان خبر ندارند که اگر مرتضی رضی الله عنه سید بودے سائر اولاد او را
چون محمد حنیفه وغیره را سیادت بودی وفضیلت مرتبه اولاد خلفاء ثلثه بر اولاد

او جز اولاد بی بی فاطمه زهرا ثابت نیابدی چه اولاد زهرا را فضیلت است بعد از
خلفاء راشدین بر سائر انساب لقرابتهم الی النبی علیه السلام چنانکه در بعضی
از کتب عقاید چون اعتماد وغیره آورده ثم قیل لا یفضل احد بعد الصحابة
والتابعین الا بالعلم والتقوی وقیل فضل اولادهم علی فضل
ترتیب آبائهم الا علی اولاد فاطمه رضی الله عنها فانهم یفضلون
علی اولاد ابی بکر وعمر وعثمان رضی الله عنهم بتقربهم مع
رسول الله صلی الله علیه وسلم انتهی کلامه پس واضح گشت
که سیادت از جانب بی بی فاطمه زهرا بوده اما توهم ناشی روافض در سیادت
مرتضی این قصه و این حدیث است که وقتی از اوقات حضرت خیر البشر
از مسکن خود بمسکن مرتضی توجه نموده واین چهار تن همراه داشته اند در آن
اوان باران باریدن گرفت حضرت خیر البشر علیه الصلوة والسلام جگر گوشه
های حسن وحسین رضی الله عنهما چون خوردان بودند هر دو را در کنار گرفته
وچون چادر مبارک خویش بر فرق انداخته وطرفین را لفافه کرده بود یک
طرف فاطمه زهرا در آمده واز طرف دیگر مرتضی در آمده وقیل جبرئیل نیز بمرتضی
همراه درآمده پس حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم این حدیث
نموده که سیدی تحت ردائی پس بدین اضافت روافض مرتضی
را نیز سید میگیرند مع جبرئیل علیه السلام پس بطور اهل سنت وجماعة
هر ابطال قول ایشان را وجوه بسیار است وجه اول آنکه این قصه واین حدیث
بصحت نرسیده بل قصه گلیم بصحت رسیده است کما مر من قبل وجه
دویم آنکه مجموعه بر سعیدین الشهیدین باشد با والده ایشان ویا
محمول بر ایشان باشد علیحده چه اطفال را در زمان اکرام اباء وامهات بستایند
بالفاظ فخیمه وغریبه وفی الصراح سید مهتر را گویند انتهی کلامه وفی شرح النصاب
سید بفتح سین مهمله وتشدید یاء تحتانیه مکسوره ودال مهمله مهتر وبر سادات
جمع کنند و مهتر را نیز گویند ولقب است یحیی علیه السلام را وسید الشهداء
امیر المومنین حمزه وسید امیر المومنین حسن وحسین انتهی کلامه وایضا فیه

کنیت اسمی است که مصدر باشد به اب یا ام چون ابوالقاسم وام سلمه و
ام حبیبه و لقب اسمی است که مصدر بهیچ یک نباشد و دلالت کند بر مدح
یا ذم چون بدر الدین و اسم محضه آنکه هیچ یک از هر دو نباشد چون اسحاق
و یعقوب انتهی کلامه و باید دانست که لفظ سید در کلام عرب کثیر الاستعمال
است زیراکه هرگاه که شخصی را به ناز و کرشمه و ادب ذکر کنند بلفظ سید خطاب
کنند خواه که باشد خواه مه باشد خواه خواجه خواه غلام چنان لفظ میان
در هندی و لفظ خواجه در فارسی پس اگر حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
همه آن جماعت را بلفظ سید خطاب کرده باشد هم سیادت مرتضی ثابت
نه گردد چه سید از الفاظ القاب است و الفاظ القاب مثبت نمیباشد
مر مفهوم خویش را چنانکه شخصی را بدر الدین لقب کنند پس ثبوت بدریت
مر او را محالست مگر آنکه توجیهی مراد داشته باشند خصوصاً اگر لقب مثبت
مفهوم خویش بودی درین اضافت سیادت مرتضی بر سرور کاینات ثابت
آمدی نعوذ بالله من ذلک چه اضافت بخود کرده **نقلست** که روزی حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم طفلی را دید با مرغی در دست که بدان بازی
میکرد و بعد از زمانی مرغ را در دست آن طفل ندیده تا حضرت ایشان فرمود
مر آن طفل را - یا ابا عمیر ما فعل النغیر و فی الصراح نغیر مرغکی ریزه انتهی کلامه
پس ثابت شد که کنیت نیز مثبت مفهوم خود نیست و الا حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم صغیر بی فرزند را چگونه بلفظ اب کنیت نمودی فالحاصل
کنیت و لقب هر دو مثبت مفهوم خود نمی باشند و الا خلفاء راشدین
را نیز سیادت بودی کما قال النبی صلی الله علیه وسلم فی حقهم هؤلاء
سیادات المؤمنین فی الدنیا و الآخرة و یبغضهم الا الاشقیاء و لا
یحبهم الا المؤمن و فی بستان ابی اللیث السمرقندی و روی ابو اسحاق
الهمدانی عن الربیع عن علی قال سمعت عن رسول الله صلی الله
علیه وسلم ان الله امرنی ان اتخذ ابابکر والدا و عمر مشیرا و عثمان
سندا و علیا ظهیرا هذه الاربعة اخذ الله تعالی میثاقهم فی

ام الکتاب لا یحبهم الا المؤمن ولا یبغضهم الا فاجر الی قوله وروی
عن علی ابن ابی طالب رضی الله تعالی عنه انه قال یهلک فیّ
اثنان محب مفرط ومبغض مفرط وقال عامر الشعبی الرفض سلّم
الزنادقة فما رایت رافضیا الا ورایته زندیقا انتهی کلامه
وجه سیوم واضح ترین توجیهات آنکه شاید که مراد خیر البشر ازین لفظ وازین
اضافت مهتر جبرئیل باشد صلوات الله علیه چه اگر مراد مجموع آن افراد
بودے پس لفظ سادات را بکار بردے واگر مراد حسن وحسین بودی
لفظ تثنیه درکار آوردی وچون لفظ وحدان آورده یقین آید که مهتر جبرئیل را
فرموده اند که اسم مفرد بنابر جنس اقل مرتبه جمع میگردد که آن سه است آن
نیز اینجا درست نمی آید چه در تحت رداء چهار بودند یا پنج پس ثابت آمد که
مفرد حقیقی را گرفته وآن مفرد حقیقی جبرئیل بود زیراکه حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم گاهے جبرئیل امین را اخی خطاب کردی وگاهے
سیدے خطاب فرمودے چنانکه در تمهید ابو شکور سلمی مسطور است
فان قیل روی عن النبی صلی الله علیه وسلم انه قال رایت ربی
فی احسن صورة الجواب معناه فی احسن صورة ای کنت فی
احسن صورة لان العرب یقول رایت فلانا راکبا یعنی کنت راکبا
یقطع علی الرائی والمرئی وایضا الی قوله وجواب آخر رایت ربی
یعنی سیدی جبرئیل فی احسن الصورة الدلیل علیه قوله
تعالی خبرا عن یوسف ع قال اذکرنی عند ربک ای عند سیدک
انتهی کلامه واگر گویند که از لفظ مفرد مرتضی مراد داشته اند این استدلال
بلا دلیل است چه هیچگاهے حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم مرتضی را
تنها بلفظ سید خطاب نه کرده پس از همه توجیهات این اولی باشد
وفی الاصول لابن الحاجب اصول الشرع ثلثة الکتاب والسنة
واجماع الامة انتهی کلامه والاصل الرابع القیاس انتهی کلامه
الغرض فنون وقواعدی را که اهل سنت وجماعت مقرر نموده اند

متبعیت باید نمود چه همگی آن مستنبط از قرآن و احادیث و اجماع امت اند و مثبت بقیاس ائمہ اربعہ اند که انکار از هر کدام ایشان کفر است بخلاف قواعد و قوانین اهل رفض و الحاد که اصول ایشان مستنبط از هیچکدام نیست چنانکه اقوال مذکور و کلمات مذبور روافض که مقرر افتاد پس اصول ایشان را مخالفت مے باید نمود هم در ظاهر و هم در باطن هم در گفتار و هم در کردار بے اختیار کردن عداوت اهل بیت را که آن موجب هلاک دارین باشد و در اقوال و افعال مذهب سنت و جماعت را متابعت باید کرد که این مذهب قوی و مشرب محتوی مشربها است که همگی هفتاد و دو مشرب را باخود جمع میدارد تا دلیل رجحان و تقویت این مذهب بر مذهبهائے دیگر همین امده هفتاد و دو گروه اهل هوا بیکبارگی در حکم حکمی مسئله اتفاق ندارند بل هر کدام ایشان علیحده در حکم مسئله یا باخلاف میدارند و دیگر آن همه در آن مسئله با ما مخالفت می ورزند پس اجماع روافض اجماع نباشد چه مرجع او بر اعادا است کما ذکر فی التمهید ثم الدلیل علی ان اهل السواد هؤلاء المذکورین من الصحابة والائمة ومن تابعهم من المسلمین والامة هذا لان اهل الهواء والبدعت تفرقت باثنی وسبعین فرقة اتفقت واجتمعت معنا علی ان الفرقة الواحدة مخطئ فی مقا۔۔۔ مبتدع فی دینه وکذلک الفرقة الثانیة اذا خالفت فی مسئلة فان الفرقة الاولی وانفنا فی خطائه وبدعته وکذلک جمیع الفرقة من المبتدعین لا یخالفون الامة والجماعة جمیعًا فی مسئلة واحدة بل خالف واحد منهم لا غیر وخلاف الواحد فی مسئلة لا یکون معتبرا ویکون ردا علیه فثبت ان الجماعة و السنة کان مع الصحابة والتابعین وتبع التابعین ومن تابعهم الی یوم الدین من الفقهاء والمسلمین وقد وجدت المتابعة والموافقة فی السنة مع الائمة والصحابة وتحققت من مشائخنا الائمة الهدی فی بلاد الشرق والصین ومن فقهاء خراسان وماوراء النهر وبلاد الترک وقد اثبتوا قواعد الدین وارکانها علی طریق

واحدة والسنة واحدة بحجتهم وادلتهم من کتاب الله وسنة رسوله
وسیرة الصحابة والتابعین الذین سبقت اسامیهم وهو سبیل
الله وسبیل المرسلین والمسلمین کما قال الله تعالیٰ قُلْ هٰذِهٖ
سَبِیْلِیْٓ اَدْعُوْٓا اِلَی اللّٰهِ عَلٰی بَصِیْرَةٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِیْ ومعناه قل
هذه دینی علی حجة مرویة ونور وضیاء بصیرة ادعوا الی الله انا
ومن اتبعنی ثم من اخذ طریقاً من غیر حجة فانه یکون ضالاً و
یکون مخطئاً مبتدعاً انتهی کلامه **وایضاً** یکے از علامات روافض آنکه
گویند خدا و پیر گواه است درین حادثه و فی تیسیر الکلام ومنهم من قال
ان النکاح من غیر شهود جائز لان علیا واولاده یحضرون فیه الی
قوله وهذه کله کفر واین الفاظ را درین ایام اتباع ومریدان وپیران زمانه
با بر زبان میرانند وایضاً یکے از اقوال روافض والحاد متمردان زمانه آن که
هر کدام ایشان دعوے کنند که پیر ما مهدی آخر زمان است خصوصاً اتباع
سادات در حق هر کدام از سادات این ظن را بالیقین محقق مے شمارند
و ندانند که در خروج مهدی اختلاف است درینکه از سادات باشد یا غیر از
ایشان و ندانند که علامات مهدی چه باشد وخروج مهدی از کدام مملکت
باشد پس قدرے از اوصاف مهدی بیان کنم بعون الله وتوفیقه تا معلوم
گردد عبارت تیسیر الکلام بعبارت فارسی بیارم **در خبر است** که حضرت
رسالت پناه صلے الله علیه وسلم فرمود اگر تمام عمر دنیا منقرض گردد مگر یک
روزے مانده باشد پس آن روز الله تعالےٰ چندان بتطویل رساند که تا یکے
از امتان من دران روز بادشاه شود که نام او چون نام من باشد ونام پدر
او چون نام پدر من باشد و بعضے گفته اند که از سادات باشد واز جانب
مغرب بدر آید ولشکر او بیشتر از جانب مشرق در رسد وبا حضرت عیسے صلوٰت
الله علے نبینا وعلیه موافقت کند ودجال را بکشد ومهدی مردے فراخ پیشانی
وبلند بینی باشد وتمام زمین را از عدالت وانصاف پر سازد چنان که پیش
از و بظلم وجور پر باشد ومدت بادشاہے او هفت سال باشد ودر

روایت دیگر هشت سال باشد و در روایت دیگر نه سال باشد و فرشتگان
بمدد او پیشروی کننده در حدود فلسطین نزدیک دروازه لد مهتر عیسی صلوات
الله علی نبینا و علیه دجال را بکشد و لد نام موضع است که بر در او مهتر عیسی
دجال را دریابد و بکشد و در زمان اتفاق عیسی صلوات الله با مهدی امامت
نماز بجا آرد و در نماز مهتر عیسی اقتدا نماید و در زمان خروج مهدی
را دو علامت است یکی آنکه در شب اول ماه رمضان ماه گرفته شود
و در نصف رمضان نیز گرفته شود تا در یک رمضان دو خسف حاصل آید
و ایضاً و ایضاً دو بار آفتاب در ماه رمضان گرفته شود تا در یک ماه دو کسوف
حاصل آید و در بعضی روایات آمده که مهدی لقب است مر مهتر عیسی را صلوات
الله علیه پس بغیر از و مهدی دیگر نباشد و اغلب آنست که مهدی از غیر از
مهتر عیسی باشد و در روایت دیگر آمده که مدت بادشاهی او چهل سال باشد
ده سال در مغرب باشد و دوازده سال بمدینه باشد و دوازده سال
بکوفه باشد و چند سال بمکه باشد و چون از جانب مغرب بمکه در رسد در مسجد
حرام میان رکن و مقام بایستد و از هر جانب هر موضع مردم در رسند و با او
مبایعت کنند و نیزهای او سفید و زرد باشند که در ان سفرها نوشته شده
باشند و در ان اسم اعظم باشد و مردم دیلم و مردم قسطنطنیه را نیز در تحت تصرف
حکومت آرد بعده ببلدهٔ انطاکیه توجه نماید و آن شهر عظیم است بر دریاب
پس تکبیر گویند لشکریان مهدی سه بار یعنی الله اکبر گویند پس بیفتد گرد اگرد
و آن قلعه همگی در دریاب از برکت تکبیر ایشان پس بخشند مرد آنرا بند کنند
نان و خوردان ایشان را و غنائم بسیار بدست آرند و در انطاکیه مسجدها بنا
نهند بعمارت سلام معمور سازند بعده بسوی رومیه برند و در ان چهار صد
ـ بکنند و هفتاد هزار دختران بکر را دریابد و شهرهای آن حدود را فتح کند
و اموالهای ایشان را بگیرد و مردان را بکشد و زنان و اطفال را بند کند در خبر
است که چون بنی اسرائیل عصیان و طغیان از فرمان پیغمبران اختیار کردند
الله تعالی بختنصر را بر ایشان گماشت که بادشاه آتش پرستان بود و

مدت بادشاهی او هفده سال بود پس با لشکر خود به بیت المقدس درسید مردان بنی اسرائیل را بکشت و زنان و اطفال ایشان را به بند برد و جمیع اموال از طلا و نقره و جواهر و یاقوت و زمرد و غیر ذلک بگرفت بهفتاد هزار گردون بار کرده در زمین بابل آورده در کنیسه ذهب بنهاد پس چون مهدی هفتاد شهر از شهرهای روم فتح کند و مردم اندلس نیز با او مبایعت کنند این زمان بسوئے کنیسه ذهب برسد و جمیع اموال را در یابد پس قسمت کند میان لشکریان خود بقسمت برابر اما دران مخزن تابوت سکینه را نیز دریابد که در آن تابوت عصاء موسیٰ باشد و آن عصا بود که برائے آدم صلوات اللہ علیه از بهشت آورده بود زیرا که آن تابوت را نیز کفار از بیت گرفته بودند دران مخزن نهاده بودند پس مسلمانان همگی در گرفتن آن عصا نزاع و جدال پیدا آرند و هر کدام ایشان خواهند که عصا را بگیرند و چون مسلمانان دران روز چهار عسکر باشند مصلحت بران ببینند که عصا را چهار پارچه بشکنند تا با هر لشکری از ان یگان پارچه باشد پس بسبب شکستن عصا اللہ تعالیٰ ظفر و نصرت خود از ایشان منع کند و خلاف میان ایشان واقع گردد تا اینجا بود مفهوم عبارت تیسیر الکلام پس آنچه روافض نوشته اند که مهدی امروز در غار است و نیز ها راست میکند آن قول ایشان باطل است و در جائے دیگر آورده که چون خلاف میان مسلمانان پیدا شود و حضرت عیسےٰ صلوات اللہ علیه و مهدی هردو بمیرند بعده مردم تمامهم کفار گردند حتےٰ که گوینده کلمه طیبه در جهان نماند بعد ازان صور دردمند تا جانهائے حیوانات از خورد و بزرگ چون فرشتگان و آدمیان و دیوان و پریان وغیرهم بیرون شوند و همه بمیرند و مدت سی سال میوه ها و غله ها پخته شده بر زمین ریزند و هیچ کس در دنیا نباشد تا دانه بخورد بعده مدت چهل روز باران بارید گیرد آب سفید خالص همچون آب منی بارد تا تمام دنیا از شرق و غرب پُر گردد بعده حضرت جبرئیل را زنده کند تا همه این آبها را در یک پر خود بردارد و در حلق همان گاو که در زیر زمینها است ریزد اما تا بشکم او نرسد بل درین میان خشک شود و فریاد برآرد که یارب الارباب آب

رامیخواهم و از تشنگی طاقت ندارم بعده صور را در دمد تا جمیع حیوانات از
اول تا به آخر زنده شوند و در کتب عقاید آورده که مگس نیز زنده کند و چون
از کثرت ازدحام بر یکدیگر افتاده باشند کقوله تعالی یَوْمَ یَکُوْنُ النَّاسُ
کَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوْثِ و استادن نتوانند بعده الله تعالی باد را فرمان دهد
و بلند بهار را پراگنده عالم کند و زمین را از مشرق تا مغرب هموار سازد و زمین
را پهن کند این هنگام هر کدام را جایگاه یکپای روزی شود چه از شدت
ازدحام جای نهادن پای دویم نیابند و آفتاب را چون هژده رد داست اکنون
هفده از آن بجانب بالا می تابد و یکی از آن بپایان می تابد و هزار ساله راه
از ما دور است و چند حجاب برف و ژاله در پیش او بفرمان الله تعالی می گردد
آن هنگام همه ردهای او به پایان بتابد و مقدار یک میل نزدیک نزدیک
گردد و بمدت پنجاه هزار ساله مردم را قیام باشد و از هر کدام ایشان عرق
روان گردد که در حد نیاید و هر کدام در عرق خود بسوزد چنان که مرغ در روغن
بجوشاند بعضی تا شتالنگ در عرق باشند و بعضی تا بزانو و بعضی تا بناف
و بعضی تا بسینه و بعضی تا بگلو و بعضی تا بلب بعضی تا به فرق هر کدام بقدر
گناه غرق گردند اما چند طائفه را در زیر سایه عرش برند یکی کسانیکه در جوانی
بتقوی و ورع اقدام نموده باشند و تائب باشند دویم امامانیکه از بهر رضای
الله تعالی امامت کنند و اجر دنیاوی بامامت نه طلبند سیوم موذنانی
بی اجر که بانگ نماز را از بهر رضاء الله تعالی گفته باشند و صحیح خوانده باشند
چهارم امراء عادل در کار دین و دنیا که مبتدعان را هلاک کنند و رسمهای
ظلم را از مملکت دور سازند پنجم کسانیکه در شب و روز و صد آیت
کلام الله خوانده باشند ششم کسانیکه در وقت سحر استغفار را دوست
دارند پس برین مردم پنجاه هزار ساله قدر دو رکعت نماز خواندن بگذرد نقلست
که چون الله تعالی خطاب کند حساب طلبد مردم را فوج فوج بیارند همران
مضمون که در دنیا میت بدیگر اعتقاد خودها می نموده اند و بر حسب اعتقاد خود
اعمال کرده اند چنانکه جبریه و قدریه و رافضیه و ناجیه و غیر ذلک آنکه خوجهای

انساب باشند بل نوجهاے ادیان بود پس میدانی که بر غلط رفته اند الله
تعالی ایشانرا از برائے سرزنش پرسد که چون شریعت محمدی را کما حقها
تبعیت نه نموده اید و مذهب وثیق سنت و جماعت را چرا متابعت
نه کردید و چرا در پی هوا نفسانی رفتید ایشان گویند یا رحمن یا رحیم تو دانائے
که ما طالبان تو بودیم و ترا طلب میکردیم اما ائمه ما مایانرا بر غلط برده و راه
غلط نشان داده اند و ائمه ازین دعوی انکار آرند که ما بر منزل و مقام خود
بودیم و در پی ایشان نمی گشتیم بل ایشان از اطراف و جوانب بر ما فرود
می آمدند تا حکم جبار جهاندار در رسد آئمه را در دوزخ اندازند و اتباع
را بر بالائے او افگنند زیرا که جهل در اسلام حجت نیست بعد از دعوت
نبوت انبیاء و انزال کتب و بعد ازان که علما خلفاء انبیاء بودند و دعوت
سے نمودند سخنها را چرا اجابت علماء اتقیا نه کردید و اگر با فعال یکدیگر راضی
نبودید چرا از یکدیگر نه گریختید مگر نزول این آیت در شان ایشان نیست
کقوله تعالی وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ قَالُوا إِنَّكُمْ كُنتُمْ
تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ قَالُوا بَل لَّمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ وَمَا كَانَ
لَنَا عَلَيْكُم مِّن سُلْطَانٍ بَلْ كُنتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ فَحَقَّ
عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ فَأَغْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ
فَإِنَّهُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ اما کسانیکه شریعت محمدی صلے الله
علیه وسلم مستقیم بودند و بر مذهب سنت و جماعت استقامت ورزند
بعضے چون برق از پلصراط بگذرد و بعضے چون سوار تیز و بعضے چون پیاده و
بعضے چون شخص مار دار هر کدام بقدر اعمال نیک بگذرد و از برائے بعضے
که خمس اوقات را از مسجد و جماعت خلاف نموده اند مسجد را بیارند
تا در ان بنشستند و مسجد همچون کشتی از پلصراط بگذرد و از برائے حاجیان اهل
سنت و جماعت بیت الله را بیارند و در آن بنشانند و از پلصراط بگذرد
و به بهشت رسند **الغرض** هر کرا این علامات مذکوره باشد او مهدی باشد
نه آنکه هر خر بیدین و هر گاوے بے یقین را مهدی خیال کنی که آن ظن

ترا بکفر اندر آرد چنانکہ اتباع پیران زمانہ بالسبب این گمان کافر شدہ اند
زیراکہ پیر خود را مہدی دانند و برین گمان محرمات شریعۃ را بر خود جائز دانند
نعوذ باللہ من فسادھم و ازان خبر ندارند کہ مہدے ذرہ از دائرہ شرائع محمدی
علیہ السلام تجاوز نتماید بل مہتر عیسٰے صلوات اللہ علی نبینا و علیہ باآنکہ پیغمبر مرسل
است ہمچون یکے از علماء امت محمد باشد خلاف نخواہد نمود چہ آن خلاف
جائز نباشد لتقلست کہ مذاہب ثلثۃ را منع نماید و بر مذہب ابو حنیفہ
کوفی مردم را دعوت نماید و فی التمہید ثم عیسٰے بعد نزولہ من السماء
فانہ یتابع محمدا علیہ السلام بالاتفاق لانہ نسخت شریعتہ
وھو رسول و کان صاحب الشریعۃ ولا یجوز لہ ان ینصب
حکما من تلقاء نفسہ ولا یوحی من اللہ تعالی فیکون خلیفۃ
رسول اللہ صلعم ثم اختلف الناس فی امامتہ بالصلوۃ قال بعضھم
انہ لا یجوز لہ ان یؤم الناس بالصلوۃ ولانہ یصیر متبوعا
وھذا غیر جائز بل یصلی خلف المہدی وقال بعضھم ان
المہدی ھو عیسٰے علیہ السلام والاصح انہ یصلی بالناس ویؤم
الناس لانہ افضل من المہدی فھو اولی بالامامۃ ولا یصیر
بالامامۃ متبوعا فی الحقیقۃ رسولنا و عیسٰے علیہ السلام یکون
تبعا للرسول وھذا کما نقول ان ابابکر رضی اللہ عنہ صلی بالناس
فی حال حیوۃ النبی م وھو ما کان متبوعا فی الحقیقۃ بل الکل یکون
تبعا للرسول و یجوز المتابعۃ فی الصلوۃ وان لم یجز المتابعۃ فی
الشریعۃ کما کان فی زماننا من الفقہاء والائمۃ وان عیسٰے
علیہ السلام لا یکون بمنزلۃ الفقہاء باداء الشریعۃ الا انہ
یکون رسولا نبیا ثم لو فعل ما لا یکون مشروعا بشریعۃ
محمد فاذا کان یوحی جاء موافق شریعۃ النبی م غیر ناسخ ولا
مخالف فانہ یجوز والا فلا انتہی کلامہ اے فرزند جائیکہ خلاف
شریعۃ محمد م از دست پیغمبر مرسل کہ مہتر عیسٰے باشد جائز نیست اگرچہ

وحے جدید برو نازل گردد پس چہ جائے آنکہ غیر پیغمبر کسے دیگر از علماء صلحاء
و از سادات وغیرہم بلا انزال وحی خلاف شریعۃ جائز دارند کافر گردند والے
مردمی را کہ امروز پیروی پیران خود نمودہ اند و نیک و بد اگرچہ پیر خلاف دین
محمد و برایشان بیان کند آنرا قبول مے دارند و اگر علما اتقیاء محض شریعۃ اظہار
سازند ازان برمند خصوصاً اتباع سادات در تبعیت غلو نمودہ اند
و سخن غیر ایشانرا قبول ندارند چہ ایشانرا افضل الناس تصور کردہ و ازان
خبر ندارند کہ بعد از صحابہ و تابعین و تبع تابعین لا افضل الا بالعلم و التقوی
باآنکہ مرتبہ نسب فروتر از مرتبہ حسب است و در شرح مختصر کہ مسمی بہ
فوائد دینیہ ست آوردہ ان العالم کفو للعلویۃ لان شرف العلم ازید
فوق شرف النسب انتہی کلامہ و در شرح فصوص ملا عبد الرحمان جامی
آوردہ و الہ ءم اہلہ و اقاربہ و القرابۃ اما ان یکون صورۃ فقط او
معنی فقط او صورۃ او معنی فمن صحت نسبتہ الی رسول اللہ صلعم
صورۃ و معنی فہو الخلیفۃ و الامام القائم مقامہ سواء کان قبلہ
کالا کابر الانبیاء الماضین او بعدہ کاولیاء الکاملین و من صحت
نسبتہ الیہ معنی فقط کما فی الاولیاء السابقین علیہ کمومن ال
فرعون وصاحب یٰسٓ فہو ولدہ الروحی القائم لما تہیا بقولہ من معنا
فذلک قال ءم و سلیمان منا اشارۃ الی القرابۃ المعنویۃ و من صحت
نسبتہ الیہ صورۃ فقط فہو اما ان یکون بحسب طینتہ کالسادات
والشرفاء او بحسب دینہ و نبوتہ کاہل الطاہرین من المجتہدین
وغیرہم من العلماء الصلحاء و العباد و سائر المومنین فالقرابۃ
التامۃ المعتبرۃ ہی القرابۃ الجامعۃ للصورۃ و المعنی ثم القرابۃ
المعنویۃ الروحیۃ ثم صح القرابۃ الصوریۃ الدینیۃ ثم القرابۃ
الطینیۃ انتہی کلامہ بدان اے فرزند کہ اکثر اتباع این ایام در وجود
افتادہ اند منکر شریعۃ محمدی آمدہ اند و بعضے در شک ماندہ اند چہ طریق
حق و باطل را کماینبغی جدا کردن نداند بل از روی ظن و گمان گاہی تبعیت

هوا نمایند و گاهی تعصبیت سنت و از ان خبر ندارند که شک و جحود هر دو نا سے
و زایل کننده ایمان اند اگرچه بظاهر اسلام عمل کنند روزه و نماز بجا آرند
کما ذکر فی الردع علی اهل الهواء والبدع وسوء الخاتمة اما بالشك
او الجحود عند النزع بظهور بطلان ما اعتقده او شکه و لهذا
اورد قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا الآیة والمعاملة لا ننا
فیه انتهی کلامه از انجمله آنست که عبدالله نام رافضی درین ایام از
جانب هزاره درین حدود آمده و در مردم مندر مکان گرفته مذهب رفض آشکار
کرده و در اصالت او مردم مشکک اند بعضے او را مطرب گویند و بعضے از غلامان
سادات میدانند و او خود را خواهر زاده ملا عبدالرحیم مانگرا دیے مے گفته
و چون کنیزک سید خان گکر را اشتکری کرده بود او را گرفته بینی او سوراخ
کرده بودند بعد از ان گریخته بکشمیر رفته و از ان بمردم مندر رسیده چون
این مردم بغایت جهل و ضلالت منسوب اند جماعة او را تعصبیت نموده و شهرت
یافته و چون او را در مباحثه خجل و شرمنده ساختم باز بجانب هزاره بگذشته
از ان جمله آنست که حسین نام آهنگرین پیرکی از آهنگران و لازاک
در میان مردم یوسفزی دعوی سیادت نموده ذکر و فکر ناموجه بمردم میداده
و کلمات رفض بر زبان رانده و اتباع خود را بدان خوانده و دعوے
مے کرده که من بادشاه خواهم شد چون در مباحثه خجل ساختمش از ان
برگشت اما از باطن او آن عقاید باطله بدر نرفت مردم را باید که از تعصبیت
او احتراز تام نمایند وایضًا یکے از اقوال روافض آنکه آیت إِنَّمَا يُرِيدُ
اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ
تَطْهِيرًا نازل در شان مرتضے و حسن و حسین و فاطمه زهرا رضی الله
عنهم میدانند و بنا بر نزول این آیت تفضیل مذکورین بر خلفاے ثلثه
اثبات میکنند و از ان خبر ندارند که نزول محکم این آیت در شان عورات
مطهرات سرور کائنات است چه اول و آخر کلام مشیر بر ان است
و وجه ایراد ضمیر تذکیر آنکه حضرت رسالت پناه بایشان پس بنا بر

تغلیب ضمیر اند آورده و تاویل نمودن این آیت را بر ندکورین از تاویلات ظنی باشد بل اگرچه قطعی باشد هم موجب تفضیل نباشد چه در شان هر کدام از خلفاء آیات آمده بل در شان صدیق اکبر تمام سورۃ آمده کقوله تعالیٰ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ الخ در تفاسیر باید دید بل تفضیل کسے را باشد که در تاویل مقدم افتاده باشد بر دیگران چنان که در تفسیر ملا یعقوب کابلی آورده است در بیان حوض کوثر در تفسیر سورۃ انا اعطینک الکوثر وآن حوض را چهار رکن است بر هر رکنے یکے از چهار یار من باشد هر که چهار یار را دوست دارد از ان آب بدهندش و هر که یکے از ایشان را دشمن دارد از ان آب نه دهندش انتهیٰ کلامه و در کتاب مناقب الخلفا آورده بدان که حق تعالیٰ بالطف و تعظیم اول درین آیت ذکر محمد مصطفیٰ صلے اللہ علیه وسلم و ذکر چهار یاران فرموده الصَّابِرِينَ یعنی محمد وَالصَّادِقِينَ ابو بکر صدیق وَالْقَانِتِينَ یعنی عمر وَالْمُنْفِقِينَ یعنی عثمان وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ یعنی علی ابن ابی طالب و جائے دیگر فرموده وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ یعنی ابو بکر أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ یعنی عمر رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ یعنی عثمان تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا یعنی علی انا اعطینک الکوثر اہل اشارت در تفسیر آورده اند که کاف اشارت بابو بکر صدیق واو اشارت به ابو حنیفه یعنی عمر رض و ثا اشارت بعثمان و را اشارت به حیدر ایضاً در کتاب سلطان المشائخ مخدوم جهانیان شیخ نجم الدین کبری قدس اللہ سره العزیز آورده اند که خدائے تعالیٰ امیر المومنین صدیق را در چند فضیلت با چند پیغمبران در قرآن مشابهت کرده است اول خلافت در شان آدم انی جاعل فی الارض خلیفة در شان ابو بکر فرموده وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ

فی الارض دویم رفعت در شان ادریس ع فرموده و رفعناه مکاناً علیاً
و در شان ابوبکر فرموده لیعلم الله الذین امنوا منکم و در شان ابراهیم ع
فرموده اواه منیب و در شان موسیٰ ع فرموده و قربناه نجیاً و در شان
ابوبکر فرموده واتبع سبیل من اناب و در شان ابوبکر فرموده و اذا سألک
عبادی عنی فانی قریب و در شان سید علیه السلام فرموده ولسوف
یعطیک ربک فترضی و در شان ابوبکر فرموده ولسوف یرضی
و در فضل با حضرت خود ستش بستود چنانکه فرمود در شان خود ان الله لذو
فضل علی الناس و در شان ابوبکر فرموده ولا یأتل اولوا الفضل
منکم زهے دولت و اقبال زهی عز و حشمت و جلال که ابوبکر را بود **والبضا**
فیه در خبر است که پیغمبر علیه السلام گفت که من محمد ام شصت و چهار بار از
حضرت عزت درخواستم که خلافت بعد از من بعلی دهی جواب میداد که حق
ابوبکر است باو دهم انتهی کلامه **الغرض** در شان هر کدام از خلفاء راشدین
آیات آمده و بجز آیت تمسک نمودن از علامات اهل هوا است بل مومنان
مخلص را تمسک بمذهب سنت و جماعت باید چه حقائق معانی آیات ربانی
را اهل سنت دریافته اند **و در بدو النشأ مذهب رفض** بعضے
برانند که چون سرور کائنات علیه السلام از دار الفنا رحلت باد دولت بر
دار البقا نمود اصحاب اولوالالباب تمامهم بخلافت صدیق راضی شده دین
محمدی علیه السلام را تقویت دادند این هنگام کفار مکه و مدینه و اهل نفاق
درمیان یکدیگر مصلحت بر آن دیدند که چون از ظن و خیالات ما این آن بوده
که محمد آخر زمان برود دین او برهم خورد و جماعه او تفرقه یابد چه پسر جای نشین
ندارد نعوذ بالله من اعتقاد فاسدهم و اکنون چون جماعه او تفرقه نمے یابند
معلوم آن شد که این جماعه در یک دین پاک و یک ملت موافقت نموده اند
پس ما این نیز یگان دین را بر مثال دین اسلام پیدا بکنیم و دعوی نمائیم مگر
بعضے ازین جماعه محمدیه نیز موافقت بکنند تا دین محمد صلے الله علیه و سلم را خلل
پیدا آید این هنگام مذهب رفض انشا نمودند تفضیل علی - ابر او بگر و سائر

خلفاء رضوان الله علیهم اجمعین اثبات می کردند و احادیث افترا از حضرت
خیر البشر علیه السلام نقل می کردند تا بعضی از اهل نفاق با ایشان موافقت نمودند و مرتد
شدند و با صدیق اکبر محاربه کردند و مدت دو نیم سال خلافت صدیق در همین
مقاتله و محاربه مشغول بود با تفاق عمر و عثمان و علی مرتضی آخر الامر ایشان را هلاک
گردانید و این اهل ضلال ندانستند اگر حق بجانب ما بودی هر آئینه مرتضی با ما
موافقت کردی و بعضی بر آنند که مرتضی طفل یتیم بی پدر را تربیت میداد و علم
می آموخت تا روزی از روزها آن یتیم پیش از همه بمسجد در رسید و بر جائی
حضرت خیر البشر بنشست و ادب را نگاه نکرد چون صدیق اکبر در رسید بنا بر
ترک ادب او را یکان طپانچه زد و از آن مکان یکسو گردانید بعده عمر فاروق رسید
از کیفیت گریستن آن طفل پرسید و کیفیت احوال نمودند فاروق نیز
یکان طپانچه زده بنا بر موافقت تا مخالفت بین الخلفاء سر نزند بعده عثمان
ذی النورین رسیده بعد از ادراک احوال او نیز یکان طپانچه زده بعده علی
مرتضی رسیده بعد از ادراک احوال او نیز یکان طپانچه زده بعده علی مرتضی رسیده
آن طفل را بنواخته و از گریه منع کرده چون سرور کائنات را ازین معامله آگاه
کردند حضرت فرمودند که بنا بر مخالفت مرتضی را همین طفل خواهد بمرتبه شهادت
رسانید تا از قضا قدیر چون نوبت خلافت بمرتضی رسیده آن طفل بر دختر از
دختران کفار عاشق شده چون شب بقصد آن دختر در آمد او را مردم آن دختر
بگرفتند آخر الامر مصلحت بر آن دیدند که اگر مرتضی را بکشد این دختر را به او دهیم
بر همین عهد و سوگند او را رها کردند تا آن سگ ناقابل مرتضی را شهید ساخته و
باطراف و جوانب عالم بگریخته و در میان مردم جاهل روزگار بسر می برده
و کتابهای نوشته در مدح علی مرتضی کرم الله وجهه و مذمت خلفاء ثلثه و افترا
بسیار و عیوب بیشمار بر خلفاء ثلثه نوشته نعوذ بالله من کفره و بعضی بر آنند
که روزی از روزهای علی مرتضی بر دریا رسید و بقصد گذشتن از آن و
چون کشتی وغیره نبوده مضطرب مانده و از مردم آن دریا پیر زنی بود طفل خود
نصیر نام را همراه کرده تا گذرها بگذشتن را نشان دهد تا طفل بر غلط نشان

عجب

داد این ہنگام مرتضیٰ از درگاہ ذوالجلال درخواست تا آب دریا دیم رفت و
از جریان بایستاد از بہر گذشتن او پس مرتضیٰ طفل را پرسید کہ مردم خود را
چہ خواہی گفت خواہم گفت کہ خدائے جہان را دیدم مرتضیٰ او را بکشت اما
چون مادرش بشرط امانت ہمراہ کردہ بود ہیبت بر مرتضیٰ افتاد و از اللہ تعالیٰ
درخواست تا او را زندہ کند زندہ شد باز پرسید گفت خواہم گفت کہ خدئ
جہان را دیدم ہکذا چند بار بکشت و زندہ شد و از کلمہ کفر برنگشت آخر الامر
بنا بر ضرورت او را بہ مادرش سپردہم آن است کہ بعضے روافض مرتضے را
خدا میگویند در زمان مرتضیٰ روافض مذہب آشکار کردہ بودند مرتضیٰ ایشان
را بآتش مے سوختہ کما ذکر فی التمہید اعلموا انہم سموا رافضیۃ لانہم
رفضوا دین الاسلام وقد سماہم اللہ کفارا فی قولہ تعالیٰ لیغیظ بہم
الکفار والرسول علیہ السلام سماہم مشرکین حیث قال لعلی
رضی اللہ تعالیٰ عنہ یخرج من اقوام لہم نبذ یقالہم الرافض
فاذا لقیتموہم فاقتلوہم فانہم مشرکون الی قولہ قال بعضہم
بان علیاً کان الٰہاً نزل من السماء وخرج عن صورۃ اللاھوتیہ
الی صورۃ الناسوتیہ ففعل فعالاً تدل علی الربوبیۃ ثم عرج
الی مکانہ وھذا القوم قالوا لعلی انت الالٰہ فاحرقہم فی انارا لے
قولہ وھم کفار بلا خلاف انتہی و آنچہ حق است از روی تحقیق اکثر مدعیان
مفتریان دعوئے سیادت نمودہ و در رفض فتادہ اند کما ذکر فی البستان
لابی اللیث السمرقندی قال علی ابن ابی طالب رضی اللہ عنہ
یخرج فی آخر الزمان قوم سینۃ ینحلون شیعتنا ولیسوا من
شیعتنا لہم اسم یقال لہم الروافض فاذا لقیتموہم فاقتلوہم
فانہم مشرکون انتہی کلامہ وفی بعض نسخ اللغۃ الانتحال
خود را بہ تکلف بہ کسے نسبت کردن انتہی کلامہ وایضاً آنچہ روافض نوشتہ
اند کہ امیر المؤمنین عثمان رضی اللہ عنہ را پسر ابوبکر صدیق کشتہ است ۔
آن محض افتراء و بہتان است زیرا کہ او را سرکشان مصر کشتہ اند ؛

کما ذکر فی تیسیر الکلام ولم ینکر احد من الصحابۃ فی البیعۃ مع
عثمان ثم اجتمع علیہ الناس وبعض الصحابۃ غیر علی فی الیوم الذی
قتل فیہ یظنون انہ یخالف الامر والبیعۃ الی قولہ فلما یتقنوا الی
انہ لم یخالف تابوا وارجعوا من کان من الصحابۃ ولم یکن علی
رضی اللہ عنہ عائفۃ فلما حضر ارسل الحسن والحسین معینا
للعثمان ہو الصحیح الی قولہ ثم رجعت الصحابۃ کلہم من الجمیع
بقی اناس من مصر ولم یکن معہم من الصحابۃ والحسنؓ الحسین
کانا علی بابہ حافظین علیہ فنقبوا جدارا ودخلوا علیہ فاذا
ہو یقرء القرآن فقتلوہ الی قولہ وہو قتل مظلوما الی قولہ و
قتل یوم الجمعۃ ولم یتعین قاتلہ وقیل ذبحہ رومان وقیل قتلہ
الموت الاسود وہو من طغاۃ مصر فقطع یدہ بسبب من الاسباب
انتہی کلامہ ودر مناقب الخلفاء آوردہ اند کہ آن روز کہ عثمان را شہید
کردند غلامان فریادے کردند کہ یا امیر المومنین سر بالا کن وبہ بین کہ کیست
کشندگان تو ما بمیدانیم امیر المومنین عثمان سر در پیش کردہ بود ونظر در قرآن
کردہ جواب داد کہ نے نگرم تا فردای قیامت کہ با من گویندای عثمان ترا کہ
گشت گویم یارب نمیدانم کہ در آن وقت عفو شان کردم بشارت آن کسے را
کہ سرش بریدا وعفوش نے کرد انتہی کلامہ وبہتر آنست کہ آن واقعات
وحادثات کہ میان اصحاب رفتہ چنانکہ مقتل عثمان رضی اللہ عنہ ومحاربہ علی
با بغاۃ ومحاربہ حسنؓ وحسینؓ با یزید ازان ہیچ نباید گفت تا جاہلان ایام بہ
سبب عداوت بعض اصحاب ایمان خود ر ابباد ندہند کقولہ علیہ السلام
الصحابۃ کلہم عدول وہیچ کدام ایشان مرتد وکافر نبودہ اند بل ارادہ باری
تعالی بران رفتہ بود وبس لعنت کردن ایشانرا علامت رفض بل در اکثر اوقات
موجب کفر باشد چہ لعنت بر کافر آمد کما ذکرہ فی البستان لابی اللیث
السمرقندی وروی عن ابراہیم النخعی انہ سئل عن القتال الذی
وقع بین الصحابۃ فقال ابراہیم تلک دماء قد سلمت انلطخ ایدینا

منها فلا تلطخ بها السنتنا انتهی کلامه و در فارسی شرعۃ الاسلام آورده که از طعن صحابۂ رسول صلے اللہ علیہ وسلم نگہدارید وایشان را بدنہ گویند کہ خدائے تعالیٰ ایشانرا رحمت ومغفرت ازخورده که ازیشان آمده باشد وعده کرده است وذلالت ایشان را در گذرانیده است به برکت صحبت وخدمت رسول انتہی کلامہ وفی التمہید وقال بعضہم بان یزید لم یامر القوم بقتل الحسین وانما امرہم بطلب البیعۃ او باخذہم وہم قتلوہ من غیر امرہ وما رضی بذلک والاصح ان تقول بان یزید لو امر بقتل الحسین وارضی واجاز او جوز اللعن علے اہل البیت فانہ یجوز اللعن علیہ والا فلا وکذلک قاتلہ لا یکفر من غیر استحلال انتہی کلامہ پس جائے کہ قدما سلف چون ابوشکور سالمی وغیرہ از حقیقت رضا یزید آگاه نشده اند متمردان این ایام ازکجا آگاه شدند تا لعنت را جائز مے دارند وفی شرح الامالی المسمّٰی بنخبۃ اللآلی والحاصل انہ لم یلعن احد من ... اہل القبلۃ بزید الا من کثر کلامہ والمثل معروف من کثر کلامہ کثر سقطہ وذکر فی الخلاصۃ ان النبیؐ صلعم نہی عن لعن المصلین ومن ہو من اہل القبلۃ ومن السرائر ان یزید من المصلین ومن اہل القبلۃ ولہذا یقتل قاتل یزید بالقصاص فظہر بہذا فساد قول من قال وانفقوا علے جواز اللعن علے من قتلہ امرہ واجاز ورضی بہ والحق ان رضاء یزید بقتل الحسینؓ واستبشاره بذلک واہانۃ اہل بیت النبیؐ مما تواتر معناہ وان کان تفاصیلہ احاداً لان یزید من اہل القبلۃ وامرہ بقصاص قاتلہ دلیل علے ان التواتر بالالسنۃ شہرۃ کاذبۃ لا اعتبار لہ علے اثبات الرضاء بقتلہ لانہ حاکم وہو لا یخاف من ان یعصی منہ ومثل ہذا التواتر لا یثبت حکما من احکام الشرعیۃ فکیف یحل شیئاً حرم اللہ ورسولہ وہو اللعن علی المؤمن المصلی الی قبلتنا فلم یستدل بمثل ہذا التواتر وایضاً ہذا الاعتقاد مخالف

لاعتقاد السلف الصالح من اهل السنة فصن عن ذلک اصناف الاهال
فانه من مطارح الاذکیاء انتهی کلامه پس چون لعن حرام کرده شده
خدا و رسول خدا است استحلال حرام کفر باشد و در مشارق و شرح او
ادا آورده است قال علیه السلام ان اللعنین لایکونون شهداء
ولا شفعاء یوم القیامة یعنی هر آئینه کسانیکه عادت سازند در زبان لعنت
فرستادن را بر خلق یعنی شب و روز میگویند مر هر جزو هر کسی را لعنت بر تو
باد لعنت بر تو باد نباشند گواهان و نه شفاعت کنندگان باشند در روز
قیامت و این حدیث دلیل است که لعنت بر هیچ چیز فرستادن روا نیست
مگر بر کافر و مبتدع و ظالم و اگر بر ایشان هم نفرستند و زبان را نگهدارند بهتر اما
بر مومنان و اسپ و مواشی و غیر ذلک بر هیچ جانوری روا نیست لعنت کردن و
اگر کند بزه گار باشد و فردای قیامت گواهی او از جانب پیغمبران اگر مکذبان
بد نشنوند و چون صالحان و متقیان شفاعت گناهگاران کنند شفاعت
او در باب هیچ کس نشنوند که او از سبب لعنت هم خود گناهگار است به
شفاعت دیگران محتاج است و این حدیث از برای تعلیم امتان است تا
به هیچ وجه بر هیچ جانوری لعنت نکند که در آن بزه گاری بسیار است . بلکه
در آن کوشد که بزبان رحمت گفتن عادت سازد و بگوید رحمت بر تو باد
و معنی لعن طرد است یعنی راندن از رحمت خدا العنة گویند و لعّان بتشدید
عین کسی را گویند که بر خلق خدا لعنت بسیار فرستند انتهی کلامه پس آنچه
بعضی سادات این ایام لعنت یزید را ورد ساخته اند اگر ایمان به سلامت
برند از مرتبه شفاعت محروم مانند و اگر ایمان بسلامت نبرند از شومی استحلال
حرام بشقاوت ابد درمانند ذکر علماء و شیوخ نامدار و سایر مومنین ابرار و — فی ذکر علماء و شیوخ نامدار الخ
اشرار در مجموع نادرات آورده که یک علم مثل جان است و آن علم
ایمان و معرفت الله تعالی است چنانکه بیجان هلاک نفس است همچنین
بی ایمان هلاک نفس باشد و در دوزخ در آید و دوم علم مثل نان است
و آن علم فقه است چنانکه از آب و نان چاره نیست سیوم علم مثل

داروا ست وآن علم نحو وصرف است چهارم علم مثل زہر است وآن علم
اصولِ کلام است کہ وراِی حاجت باشد پس واجب است بر کافۂ
مسلمانان علم ایمان ومعرفت اللہ تعالیٰ تا از ہلاکی ابد برہند وواجب است
کہ بیاموزند علم فقہ را بقدر مایحتاج تا نماز وروزہ وزکوۃ وحج وبیع وشریٰ
ونکاح وطلاق وعتاق بدانند ونحو وصرف بیاموزند تا درِرہ دین با صحت
باشند الیٰ قولہ وواجب است علم کلام مایحتاج بیاموزند درا وحاجت
نشاید وہر یکے از مرد وزن وآزاد وبندہ کہ این چہارم علم بقدر مایحتاج
الیہ بیاموزند تا عاصی نباشند واگر نیاموزد وبوجہ استخفاف بیگذرد و
بر خود آموختن علم بقدر مایحتاج الیہ فرض نداند ہیچ باک ندارد واز خدائے
تعالیٰ نترسد ہم چنانکہ نماز وروزہ وطلب کردن علم فرض نداند کافر شود
نعوذ باللہ منہا وہر کہ فرزند خود را علم نیاموزاند پس ہر گناہی کہ از فرزند
در وجود آید حال حیوٰۃ پدر یا بعد وفات پدر آثم وبزہ کاری پسر وپدر برابر باشد
وہر بندہ کہ خدای را شناسد وصفت ایمان واحکام شرع نداند وبال آن ذمہ
خواجہ باشد وخواجہ را عذاب کنند چنانکہ غلام را بترک طلب عذاب باشد
وخواجہ را بترک تعلیم عذاب باشد وبرائے یک عورت چہار کس را روز
قیامت عذاب کنند اوّل شوہر دوم فرزند سیوم پدر چہارم برادر زیراکہ عورت
را دانا باشد کہ از خانہ بیرون رود پیش عالم بیگانہ بنشیند وعلم خواند و
سخن بلند کند اگرچہ پس پردہ باشد زیراکہ سخن عورت ہم عورت است
پس واجب است بر شوہر وبر پدر وبر برادر وبر فرزند کہ از عالم بپرسند
وا درا بیاموزند وبندہ نیز مشغول است در خدمت خواجہ واجب است
کہ خواجہ اورا علم بیاموزد یا چندان بگذارد تا علم بیاموزد وحضرت سید المرسلین
فرمودہ ہر کہ بیاموزد یک مسئلہ از علم خدی تعالیٰ روز قیامت در گردن او
کنند ہزار قلادہ از نور وبیامرزد اورا ہر گناہ وبنا کنند مراورا یک شہری در
بہشت از زرِ سرخ وبنویسد اورا بہر موی کہ در اندام اوست ثواب حج و
عمرہ ایضاً فیہ وہر کہ نظر رادی عالم با عمل را چنانست کہ نظر کردہ باشد در

روی محمد صلی الله علیه وسلم وهرکه نظر کند محمد مصطفی را چنان است که نظر کرده
باشد بخدا جل جلاله وهرکه نظر کند بخدای عز وجل او در بهشت باشد ؛
روایت میکند عبدالله بن مسعود رضی الله عنه که رسول علیه السلام گفت
یا عبدالله نشستن تو یکساعت در حلقهٔ علم وعلما که نگیری قلم ونه نویسی
حرفی بهتر است مر ترا از انکه آزاد کنی هزار برده ونظر کردن تو در روی عالم
بهتر است از هزار اسپ که به غازیان داده باشی وسلام دادن تو مر
عالم را بهتر است از هزار سال عبادت روایت می کند حسان بن عطیه که
رسول علیه الصلوة والسلام فرمود هرکه اندوهناک نشود بمرگ علما او منافق
است که هیچ مصیبتی بزرگتر از مرگ عالم نیست چون عالم بمیرد هفت آسمان
وباشندگان آسمان هفتاد روز بگریند وهر آن مؤمنی که اندوهناک باشد به
مرگ عالم بنویسد اورا ثواب هزار عالم وهزار شهید روایت میکند حسان
بن عطیه که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود که هرکه عالم را هفت روز خدمت
کند چنان است که بادشاه عالم را هفت هزار سال خدمت کرده باشد.
وبهر روزی اورا ثواب هزار شهیدان باشد روایت میکند از ابن عمر رضی
الله عنه که رسول صلعم فرموده است کسی را این توفیق نیست که عالم را دوست
دارد مگر دوستان خدا تعالی وهرکه عالم را خوار دارد چنانست که پیغمبر را خوار
داشته باشد وهرکه پیغمبر را خوار دارد او کافر است وجای او دوزخ است
انتهی کلامه وفی البستان لابی اللیث السمرقندی رح قال الفقیه ینبغی
ان لایاخذ العلم الا من ثقة لان قوام الدین بالعلم فینبغی ان لا
یأتمن الرجل علی دینه الا من یجوز ان یؤتمن علیه وروی عباد
بن کثیر عن النبی صلعم قال لا تحدثوا عمن لاتقبلوا شهادته
وعن محمد بن سیرین ان هذا العلم دین فانظروا دینکم عمن تاخذون
وعن الحسن انه قال من قال قولا حسنا وعمل عملا سیئا فلاتاخذوا
عنه العلم ولا تعملوا بعلمه ولا یعتقدوا علیه **فان قیل**
ابلیس قد روی عن النبی صلی الله علیه وسلم انه قال العلم ضالة

ف روایت عبدالله

ف هرکه عالم را هفت روز

المؤمن حیث ما وجده **قیل** له حیث ما وجده اخذه اذا کان الذی
اخبره ثقة واما اذا کان الذی اخبره غیر ثقة فلا یاخذ منه ولو ان
رجلا سمع حدیثا او سمع مسئلة فاذا کان موافقا للاصول له ان
یعمل به والا فلا فان لم یکن القائل ثقة فلا یسعه ان یقبل منه
الا ان یکون قولا یوافق الاصول فیجوز العمل به وکذلک لو وجد
حدیثا مکتوبا او مسئلة فان کان موافقا للاصول جاز له
ان یعمل به والا فلا انتهی کلامه و در مکتوبات شیخ شرف الدین آورده
است قطب العالم دامت برکاته میفرموده چون یکے را علم باشد اما پرہیزگار
نباشد علوم دینی از وی حاصل نباید کرد و در صحبت خود آمدن نه گذارند زیرا که
علمی که او را نفع نه شده است ترا کی نفع باشد چیزے که از نجے آموزی انتهی
کلامه حضرت سید علی همدانی در ذخیرة الملوک در اوصاف مستحقان زکوٰة
آورده صفت دوم علم است اگر این مستحق را با صلاح و تقوی علم هم
باشد بلشیک ثواب صدقه مضاعف گردد و مراد ازین علم علم توحید است
و معرفت حقایق اداب وصول بنده بجناب قرب حضرت صمدیت نه علم
رسمی از مجادلات و خصوصا که مترسمان روزگار علم نام کرده اند و تحصیل آن
را مادهٔ حرص و حسد و عجب وکبر گردانیده انتهی کلامه و فی البزوری من
ارتکب کبیرة سقطت عدالته و صار متهما بالکذب و اذا اصر
علی ما دون الکبیرة کان مثلها فی وقوع التهمه وخرج عن العدالة
فاما من ابتلی بشیئ من غیر ذلک الکبائر من غیر اصرار فعدل کامل
العدالة وخبره حجة فی اقامة الشریعة انتهی کلامه و در شرح محمد
صلاح هروی که آن شرحی است از شروح مختصر آورده در حدیث صحیح وارد
شده است که یک مرد فقیه بر شیطان اشد است از هزار عابد و یک
مسئله علمی فاضل تر است از هزار نماز جنازه و هزار حج نافله و هزار
عیادت مریض و هزار ختم قرآن چون صحابه رضوان الله علیهم اجمعین گفتند
یا رسول الله از ختم قرآن چون فاضل تر است فرموده اند که از قرآن بی علم

در سمع حدیث یا یک مسئله

حضرت سید علی همدانی ذخ

فایده نمی توان گرفت و از هزار رکعت نماز نافله و هزار سال عبادت که شب نماز کند و روز روزه دارد فاضلتر است از انکه تمام دنیا ملک وے بود وصرف در رضاء خدای تعالی کند و علماء ورثه انبیاء اند و فضل عالم بر عابد مثل فضل پیغمبر است بر فروترین خلایق و مثل ماه چهاردهم است بر باقی ستاره ها و جمیع جانوران برای اہل علم آمرزش مے خواہند الی قوله یکقدم از برای طلب علم برداشتن فاضلتر است از هزار ساله عبادت که شب نماز گذارد و روز روزه دارد و تمام ملک دنیا بود آنرا تصدق کند و اگر در طلب علم بمیرد میان او و پیغمبر یک درجه بود انتهی کلامه و در تعریف عالم فقیه در بزدوی آورده العلم علمان، علم التوحید و الصفات وعلم الفقه والشرائع والاحکام والاصل فی النوع الاول التمسک بالکتاب والسنة ومجانبة الهوی والبدعة ولزوم طریق السنة والجماعة الذی کان علیه الصحابة والتابعون ومضی علیه الصالحون وهو الذی علیه ادرکنا مشائخنا وقد کان علی ذلک سلفنا اعنی ابا حنیفة وابا یوسف ومحمد وعامة اصحابهم رحمة الله علیهم الی قوله والنوع الثانی علم الفروع وهو الفقه وهو ثلثة اقسام علم المشروع بنفسه والقسم الثانی اتقان المعرفة وهو معرفة النصوص بمعانیها وضبط الاصول بفروعها والقسم الثالث هو العمل به حتی لا یصیر نفسه العلم مقصودا فاذا تمت هذه الاوجه کان فقیها وقد دل علی هذا المعنی ان الله تعالی سمی علم الشریعة حکمة فقال يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وقد فسر ابن عباس رضی الله عنه الحکمة فی القرآن بعلم الحلال والحرام وقال اُدْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ای بالفقه والشریعة والحکمة فی اللغة العلم والعمل به انتهی کلامه وذکر فی شرح الفصوص العلم ادراک الحقایق والحکمة العلم بحقایق الاشیاء والعمل بمقتضاه انتهی کلامه پس چون از

در تعریف علم فقه

عبارات ذوی البرکات این کتب معلوم گشت که عالم با عمل را فقیہ
خوانند و کامل دانند و عالم بی عمل را عالم خوانند ولیکن ناقص دانند بل
در احادیث معتبرہ او دزد دین و قطاع الطریق و دشمن خدا نامیدہ پس
ف از انجمله آنست ها
بعضے از علماء روزگار را بتحریر آرم تا حق از باطل ممتاز گردد و از انجمله آنست
که محمد گجراتی ساکن اطراف نو گجرات مرد فقیہ فاضل عالم کامل عارف
ربانی و مکتسب اعمال آنجہانی است دیگے از خلفا فضلا حضرت شیخنا
قدس اللہ سرہ و عمم برہ اوصاف حمیدہ او فوق الحد و البیان است ؛
ازان جملہ آنست که میان ابابکر دانشمند سہاری از علما اتقیا و فقہاء
اصفیا بودہ در اداء امر معروف و نہی منکر چنان مستحکم بود و مبرم که در ہیچ
مکان و در ہیچ اوان رعایت خاطر مہتر و کہتران دنیا نمودے حتی که سید
خان لنگر حاکم مملکت او بودہ ہر چند بانواع انعام و اکرام بزیارت حضرت
ایشان پیش آمدی او را کافر خطاب فرمودے زیرا که سید خان زنان حرائر
بیشتر از چہار زن در تحت تصرف ملک نکاح خویش در آوردہ بود و این
معنے در شریعت محمدی حرام میباشد و در کتب فقہ مشہور است
ہر که زن محرمہ را در تحت خود نگہدارد کافر است چه مداومت نمودن بر
ف روزی از روزها الخ
حرام بلا استحلال نمے باشد و استحلال حرام کفر است روزی از روزہا
حضرت ایشانرا گذر بر بیلوت افتادہ بود و چون بزیر سایہ درختی نشستہ
سادات آن موضع را از قدوم شریف او خبر رسیدہ میان عبدالرحمن معہ
جماعہ سادات استقبال نمودہ بقصد زیارت در رسیدند اما حضرت ایشان
از دور ممانعت نمودہ و بشرف مصافحہ و معانقہ بدیگر نگذاشتہ و رخصت
ندادہ و چون از اظہار تقصیرات و خطیات خویش که موجب عدم صحبت
با دولت ہمگنان باشد پرسیدہ گفت ظاہر ترین تقصیرات آنکه حدود
زنا از ذو استنین را مرعی نداشتہ اند مگر از وعید این معاملہ با خبر نمے
شید که این معا موجب محرومی از نظر رحمت باری تعالی باشد تا بعد
ان حضرت ایشان بدست عہود رہدی معلوم بریدہ لعدہ مصافحت.

ہمدیگر نموده و آیضاً حضرت ایشان دو رکعت نماز را سر برہنہ شب بجا آوردی
و در ہر رکعت ہزار بار فاتحہ خواندی و علیٰ ہذا القیاس شب و روز بانواع
ریاضت و طاعات و عبادات اشتغال نمودے و در ادای امر معروف
و نہی منکر بغایت چالاک بودی تا کہ شخصے بی نماز و مبتدع را در شہر
خود نگذاشتی و ایضاً در علم تصوف و سلوک ہم از روی حال و ہم از روے
مقال وحید زمان و مستغرق آن بحر بے پایان بوده چہ در حصول این علم بہ تحت
اقدام حضرت شیخنا و امامنا روزگار طویل و عمر جلیل بسر برده بود و از انفاس
قدسیہ حضرت شیخنا مستفید آمده بود تا کہ مبلغ سہ صد اذکار با سند تصور
و اذکار کما ینبغی از حضرت شیخنا دریافتہ بود اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلَهُ وَلِجَمِيعِ
الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ الْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْوَاتِ از الجملہ آن است
کہ ملا جمال الدین ملتانی عالم ربانی و برگزیده حضرت شیخنا سبحانی بود بانواع
علوم آراستہ بل ہوا و بدعت عداوت تام و بحث مالا کلام میداشتہ شنیدم
از وے کہ از مملکت خراسان روافض چند موافقت کرده ہمراہی نموده بحدود ف شنیدم از وسے الخ
ہند روے آورده بعده ہر کدام ایشان باطراف و جوانب متوجہ شد چنانکہ
یکے از ایشان بمردم یوسفزی پیوستہ جماعة از ایشان را کافر و رافضے
ساختہ و خود را پیر پہلوان نامیده و چون درین میان بادشاه اسلام نیست
روزگار مدید درین مردم بسر برده و ہیچکس تفحص احوال او نموده و دیگر ایشان
بہ لاہور توجہ نموده تا شیخ الاسلام تھانوری او را بدوزخ فرستاده و یکے
از ایشان بہ کشمیر در آمده و در اثبات مذہب رفض دلایل ناموجہ بر علما ایراد
نموده چون این فقیر نیز از برای تحصیل علم در کشمیر بوده در مضاف مباحثہ و
مجادلہ او قیام نمودم اما بعون اللہ و توفیقہ او را خجل ساختم تا حکام عظام
و علماء ذوی الاحترام مصلحت بر آن دیدند کہ او را زنده در گور کردند روز دوم
مردم او را در بازار زنده یافتند پس از انجا کہ خوارق عادات از اعداء بکرد ف مردم او را زنده یافتند الخ
استدراج می باشد در حق ایشان خوارق او را منکر نیستم بل روز دیگر
او را زنده بآتش سوختم اما یکے از ایشان ملا جمال الدین عبد اللہ زمان تبعیت

اہل ہوا نمودہ و در انواع الحاد رسایل نوشتہ و ذکر را فرض دائم گفتہ احتراز مے
باید نمود **از انجملہ آنست** کہ ملا عبد الرحیم بانکراوی دانشمند مدقق و مربی
مرفق بودہ در اثبات مذہب سنت و جماعت و ابطال مشرب اہل ہوا و بدعت
منقولات معتبرات از تفاسیر و احادیث و سائر کتب ائمہ عالی برکات جمع
کردہ و تالیف می نمودہ و برین مضمون تالیفے چند انشا کردہ چون رد البدع
وغیرہ اما در بعضے تالیفات او بعضے کلمات نامناسب افتادہ و در بعضے امور
جد و جہدی مبفایدہ بردہ بود آیندگان را باید کہ بصحت برسانند بعد ازان
تبعیت نمایند و آنچہ ایشان فرمودہ اند کہ نام پدر مہتر ابراھیم صلوات علیہ تارخ
بودہ و آزر نام عم ایشان بودہ آن از ایشان سہو افتادہ چہ در تیسیر الکلام
وغیرہ آوردہ کہ نام پدر ابراھیم صلوات اللہ علیہ آزر بودہ کہ او را تارخ نیز گویند
وایضاً آنچہ ایشان فرمودہ کہ ہر کہ قوت یک روزینہ داشتہ باشد صدقہ
فطر را ادا باید کرد کہ آن از مذہب ما نیست بل از مذہب امام شافعی است.
ازان جملہ آنست کہ ملا عبد الوہاب مانکروای دانشمند مدقق و فقیہ
محقق است متع اللہ المقتبسین بطول بقائہ این مرد نیز از فضلاء این ایام
و از کبراء این مقام است و در اثبات طریقہ شریفہ شرعیہ محمدی و در استقامۃ
دلایل نقلی و عقلی بر صحت سنۃ احمدی تالیفات بسیار و تصنیفات بے شمار
دارد و ہم در ابطال انواع مذاہب باطلہ از قدریہ و جبریہ و رافضیہ وغیرھم
دلایل واضحہ اکثر من ان یحصی بر پای میدارد و چون این مرد متبحر در انواع علوم
است ہم در تالیفات نثری دستی رفیع دارد ہم در تصنیفات شعری پایگاہ
منیع بعضے از تالیفات او بزبان عربی افتادہ و بعضے بزبان ہندی و کتاب
کنز الدقایق را نیز نظم آوردہ امید کہ در اتمام عالیمقام و سہو و ذللے را اگذری
نباشد بفضل اللہ تعالےٰ و توفیقہ **ازان جملہ آنست** کہ ملا حبیب
شلمانی مرد سعید بودہ و پسر او ملا رکن الدین نیز مرد اہل است از انجملہ آنست
کہ میان عیسے نکپھری ساکن اٹک کہ از سادات نکپھری است مرد سنی و زاہد
و اہل صلاح و دیانت است از انجملہ آنست کہ ملا احمد توبی در میان مردم

یوسفزی در قبیله ملی زی ساکن موضع لنگر از علماء اتقیاء بوده چه سائر اتباع
خود را بر سنت و جماعة مستحکم گردانیده بود و یکے از فرزندان او ملا هارون نام نیز
مرد باصلاح و عالم با فلاح است اکثر مردم اکوزی را از بدعت بسنت و از
انکار به اقرار آورده الحمد لله علے ذلک و ازانجمله آنست که سید هارون و ملا
علی در میان مردم کاکیانی این هر دو برادر از علماء اتقیا و از عرفاء اصفیاء بوده وصف
و تعریف ایشان از فوق الحد و العد است و اولاد ایشان نیز اهل سنت جماعة
اند اما چون منصب قضا را اختیار کرد در تحت وعید قول خیر البشر در آمده علیه
الصلوة والسلام من جعل قاضیا فکانما ذبح نفسه بغیر سکین
ازان جمله آنست که ملا عزیز لمغانی ساکن لمغان از علماء اهل هوا
است چه تابع ملا دلی آمده و بشعوذهاے جن مغرور و فریفته گشته و در معرفت
ذات و صفات باری تعالے نیز لغزش یافته ازانجمله آنست که ملا سلطان
صافی نیز در تبعیت ملا دلی لغزش خورده کلمات کفر را بر زبان میراند چنانکه ملا
دلی را بر ابوبکر صدیق فضیلت میداده نعوذ بالله من کفر و پسر او خلیفه قاسم
درین دعوی و درین شعوذها جن بحد کفر رسیده آلات ملاهی نواختن و سرود
کردن و رقص ورزیدن زنان و مردان جائز داشته و چون در مباحثه
خجل ساختنش از کفر جلے احتراز نموده اما از کفر خفے اجتناب نمی نماید چه در مرتبه
غیب جن قرار گرفته و آزادین و ملت و وصول بحضرت عزت تصور کرده
و جمیع احوال از ایشان از تقریر رساله ملیه معلوم میگردد چنانکه بتحریر میپوست
من قبل ازانجمله آنست که ملا ابو احمد نادن نیز تبعیت ملا دلی نموده ازان
جمله آنست که ملا لالو اتمان خیل نیز گاہے مائل بجانب ملا دلی مے گردد
و مرتبه غیب جن را مرتبه میداند و سبب لغزش این علماء آنکه ایشان
از علم کلام و عقاید که قوام دین محمدی بدانست محروم اند و از علم تصوف
و سلوک که سرمایه علوم اند بی نصیب اند و خدمت شیوخ اصفیاء که
علماء اتقیاء باشند در نیافته اند ازان باندک و بیش معامله فریفته
گردد گمراه شوند ازان جمله آنست که ملا رحمت الله دانشمند باغیان

که متوطن اٹک بوده در ابتداء احوال خود را ما در ع و تقوی اشتهار نام داده
امادر آخر احوال همه اهل اسلام را کافر دانسته بجز اتباع خود و تناول اموال
مسلمانان را برا اتباع خود حلال گردانیده و ایضاً عقیده او بران رفته که بعد
از محمد آخر الزمان پیغمبری از جائزات باشد بنابرآن دعوی پیغمبری نیز خفاء
کرده نعوذ بالله من کفره و چون در مباحثه و مناظره عامیه بایراد دلائل نقلی
و عقلی خجل ساختمش از نجد و فرار نموده بدعوی آنکه به بیت الله میروم ولیکن
فی لعنت الله میرفت پس در حدود دیگچ مکران خود را اشتهار داده بعضے ضعفاء
مسلمانان را از ره برده الله تعالی توفیق و هدایت رفیق گرداند جمله مؤمنین
و مؤمنات را بمنه و کمال کرمه از انجمله آنست که ملا حنیفه صافی از علماء
اتقیاء بوده از ان جمله آنست که اولاد ملا محمد حاجی ننگنهاری که درمیان
مردم یوسفزئی اند همه اهل صلاح و اهل علم اند خصوصاً ملا عبد الکریم از علماء
کبراء این ایام است از ان جمله آنست که اولاد ملا محمد که در حدود هزاره
موضع قاضی پور متوطن اند همه اهل سنت و جماعه اند از انجمله آنست که ملا مصری
برحی از علماء اتقیاء نیست روایات مفتریات را اکثر من ان یحصی بر حواشی کتابهاء
خود ثبت نموده بل بعضے روایات موضوعه را در حین استکتاب در کتب آئمه
بقوت علمیه مندرج گردانیده و میگرداند نعوذ بالله من فساده از ان جمله آنست
که ملا پاینده صافی اگرچه در صحبت بشیخوخیت ملا ولی بابا مجتی کرده و بصحبت
نرسانیده اما امید هست که الله تعالی او را بر جاده شریفه سنت و جماعة مستقیم
دارد زیرا که تبعیت اهل هوا ننموده و ملا میرداد صافی تبعیت ملا ولی نموده بود اما
الله تعالی او را توفیق داده و از ان عقائد باطله برگشته ولیکن ملا رکن الدین
که افغانان او را ملا نصر الدین میخوانند لاف از صلاح و تقوی میزند اما از
تبعیت ملا ولی بر نمیگردد و مرتبه غیب جن را مرتبه کلی مقصود اصلی تصور
میکند امید نیست که ایمان بسلامت برد زیرا که بسیار از مؤمنان بشومیت
بدعت ایمان بباد داده اند نعوذ بالله من ذلک از ان جمله آنست
که پسر ملا یعقوب قاضی ابراهیم نام گوشت اسپ را حرام کرده و از

اجماع امت بدر میرود نعوذ بالله من مفارقة السنة والجماعة از انجمله آنست
که ملا میرو مهمند زی شیخ افغانان بوده بقدر وسع زهد و ریاضت می ورزید
اما مشعله علم دینی کما ینبغی با خود همراه نداشته و شیخ قاسم کاکیانی نیز
خیرات و صدقات نافله صرف فقرا و اغنیاء مے کرده اما از علوم دینی هیچ
نصیبے نداشته اما شیخ نور کاکیانی مایل بمذهب رفض و الحاد و مغرور در مرتبه
جن است عداوت علماء می ورزید ردش او آنکه سوال به الحاح و تصرف
باسراف مے نماید و افغانان این نوع مردم را شیخ کامل میگویند نعوذ بالله
من جهالته ازان جمله آنست که شیخ قنبو الیاس زی از قبیله سالار
زی در زهد و ریاضت استحکام داشته و اولاد او تمامهم معتقد مذهب
سنت و جماعت اند فرزند او ملا ابراهیم و نبیره او ملا اسحاق امر معروف
و نهی منکر اند و در دوستی علماء و نفرا اسلامیه جهد تمام می نمایند و سایر
اتباع و اقربای ایشان بر مذهب سنت و جماعت مستحکم اند و ملک
متہ خان الیاس زی از قبیله نسوزی با جمیع اولاد خویش از مذهب
رفض و الحاد برگشته بسبب تبعیت اولاد شیخنا در مذهب سنت و جماعة
مستقیم آمده الحمد لله علی ذلک و در قبایل دا اهل سنت یافته مے آیند
اما در قبیله عایشه زی شخصے از اهل صلاح کما ینبغی معلوم نشده و در قبیله
گدائی زی ملک خواجو ملک او دریا معتقدان مذهب و جماعت اند اما سایر
مردم ایشان اهل هوا اند و از مردم ملی زی قبیله جیغرزی تمامهم اهل سنت
و جماعت اند مگر بعضے از ایشان اهل هوا و بدعت اند و از قبیله نورزی اکثر
ایشان اهل سنت اند مگر بعضے از ایشان اهل هوا و بدعة اند از طائفه برت خیل
قبیله الهداد خیل تمامهم اهل سنت اند بنا بر تبعیت نمودن ایشان سرداران
خود را چون ملا عبد الله که مشهور به ملا مدو بن بهلول است و ملک پاینده
بن همراه آنچه حق است از روے تحقیق جمله مردم نورزی بنا بر تبعیت ملا
عبد الله در مذهب سنت و جماعة در آمده اند و در قبیله دولت زی از مردم
بارک شاه زی هیچ احدے از اهل صلاح معلوم نشده مگر نبیره های دختر حضرت

شیخنا و اتباع ایشان و در مردم مهمندزی نیز بعضے اہل سنت یافته می آیند اما در
مردم اسمٰعیل زی اگرچه پیش ازین همه اہل صلاح و اہل سنت و جماعت بوده
اند بنا بر تبعیت نمودن ایشان سرداران دین داران را چون شیخ ابدال و
ملک پیر علے و خواجه علے و ملک کاکو ولیکن درین ایام همگی بالحاد و ضلالت
در افتاده اند مگر پسران علے و خواجه علے و زکریا و پسر ملک یحیٰی وغیرهم و در
مردم اکوزی چون علاؤ الدین زی دو قبائل اند از قبیله بابوزی از ایشان
همه اہل سنت و جماعت اند و از قبیلهٔ ختمان ملا مصری بن آدم خان و اتباع
او اہل سنت و جماعت آمر معروف و ناهی منکر اند و از قبیلهٔ شامی زی
ملا یوسف بن عادل اہل صلاح است با اتباع خویش و قبیلهٔ شموزیے
بتمامهم اہل سنت اند بنا بر تبعیت نمودن ایشان شیخ منظور را و از قبیله
یوسف خیل ملا یارا خان اہل صلاح است با اتباع خویش و از قبیلهٔ
بلی زی شیخ ماما و ملا شاهی اصل اند با اتباع خویش و از مردم رانی زی
ملا ماجو اہل صلاح و اہل سنت و جماعت است با اتباع خویش و از مردم
حاجی خیل فتح بن شنید و اہل صلاح است با اتباع خویش در مردم بابوزی
آدم بن ماما اہل صلاح و اہل سنت است با اتباع خویش و از مردم موسی
خیل هیچ شخصے اہل صلاح معلوم نشده بل اکثر ایشان بنا بر تبعیت نمودن
مرزا کریا صوانی را مذهب رفض و الحاد افتاده اند و در مردم مندد در قبائل
رجر اہل صلاح یافته مے آیند و در قبیله ماموزی نیز اہل سنت یافته می آیند
و از بنیرپاے ملا میرو ملا خواجه خدرو شیخ ادین اہل صلاح و اہل سنت
و جماعت اند و لیکن در قبیله سدوزی هیچ فردے از اہل صلاح معلوم
نیست مگر ملا میرداد و شیخ ایوب که آمر معروف و ناهی منکر اند و ملک کالو خان
بن رستم و بابو اہل سنت اند اما اہل صلاح نیند و در مردم غوریخیل قبیلهٔ
داؤدزی اہل سنت اند و ملک محب مهمند نیز اہل سنت است و ملک
حسن داؤدزی نیز اہل سنت است اما در مردم خلیل اہل سنت کم
یافته می آیند چه تبعیت پیر تاریک نموده اند و در مردم کاکیانی اہل صلاح و

و اهل سنت یافته می آیند چون ملک یحیی و ملک عیسی وغیره اما از سرداران
مردم مهمندزی هیچ شخصی از اهل صلاح معلوم نشده مگر علی بن ابراهیم الیاس
زئی و از سرداران مردم مهمندزی میر دلیس خان معتقد اهل سنت است.
و از مردم شلمانی ملا ابراهیم با اولاد و اتباع خویش اهل سنت است و از
مردم لمغانی ملک حبیب با اولاد و اتباع خویش اهل سنت است الله تعالی
ما را و ایشان را و جمله مؤمنین و مؤمنات را بر راه راست محمدی ثابت دارد
بمنه و کمال کرمه بدان ای فرزند که سبب تذکره عوام ابرار و اشرار
بعد از ذکر علماء اخیار آن بوده که تا اولاد این مذکورین بعد ازین از احوال
آباء و اجداد با خبر باشند هر که از اهل صلاح و اهل سنت باشند اولاد
ایشان بنابر تفاخر مذهب آباء و اجداد تقلید نمایند زیرا که این مردم در امور
دین و دنیا مقلد می باشند و اکثر تقلید آباء و اجداد اختیار کرده اند بلکه سند در ...
آباء و اجداد را حجت قوی تصوّر کرده اند و میگویند که اگر این رسم در دین کار
بد بودی پدران ما بجا نیاوردی و هر که اهل هوا و بدعة اولاد ایشان را اگر توفیق
رفیق گشته از آن مذهب باطله بگردند و رو بمذهب شریف سنت و
جماعة آرند تا در بحر ضلالت نسوزند و هلاک ابد نگردند اکنون عوام مسلمانان
را باید که از مذهب باطله مذکور بگردند و در مذهب وثیق سنت و جماعت
مستقیم و گردند و از هیم ... ایمان را بدست آرند تا از اهل سعادت و نجات
گردند و ایمان مجمل در حق عوام این ایام اینکه خدای را یکدانند بلا اثبات جهت
و تشبیه مر او را و بلا ایراد عبادت و اشارت مر ذات او را و محمد را پیغمبر مطلق
و راهبر بر حق دانند و هر چه آورده محمد است و فرموده اوست از قرآن و احادیث
و سائر کتب اربعه همه را حق دانند و قبول کرده محمد را قبول دارند و رد کرده شده
محمد را رد دانند بعد از محمد آخر زمان پیغمبری جائز ندارند و دعوی کننده پیغمبری
را بعد از محمد آخر الزمان کافر خوانند و سائر احوال قیامت را از حشر و نشر این اجساد بعینه
و بهشت و دوزخ را حق دانند و همه پیران مستقیم بر جاده شریفه شریعت
و طریقت سنت را قبول دارند بی آنکه یکی را بد و بد دوستی گیرند و دیگر از اهل اسلام

را بدشمنی که این موجب زوال ایمان است و جملهٔ پیران باطل را بدشمنی گیرند
و بعداوت پیش آیند و از جمله مذاهب باطله بیزار گردند تا دوستی خدا و رسول
خدا را شاید و بی اصابت حرارت با شدت نیران در جنات الخلد در آیند
آمین یا رب العلمین **اے فرزند** اگر امعان نظر و حذاقت بصر در شان
این فقیر بکار بری همه افعال و اقوال مرا موافق سنت و جماعت یابی و همه
رسوم و آیین مدعیان مخالف این مذهب موافق بدعت و زندقه یابی پس
نسبت عداوت اشرار ایام با این فقیر مگر از روے هواء نفسانی مگر بمثل من و
بمثل ایشان ازین مثل معلوم گردد **حکایت** فے ایامنا سفیهی از سفهاء
مردم الیاس زی از غایت جهل و سفاهت که خیر را از شر و دیو را از دد
نشناختی و از نهایت سفاهت و حماقت با هر که ملاقی شدی جنگ و جدل
بے فایده بنیاد کردی تا اکثر اهل دیار از مردم گویی او و از ترشی گفتگوی او راه
بر کنار گرفتے و در زمان اراده عقد ازدواج زنی را در تحت عقد نکاح خود در آورد
که او نیز موصوفه بدین باوصاف مذکوره بوده و چون از ایشان فرزندی بوجود
آمدی همگی بر رسم والدین مبتلا بمرض ماخولیا می بودی تا از قضاء بیچون و گردش
گردون فرزند پسینه از ایشان مردے باصلاح و اهل خیر زیرک و تیز فهم
در امور دنیا پیدا شده بر رسم و آیین والدین و برادران و خواهران استهزا
مے نموده بل از اکثرے معاملات بے حاصلات زجر میکرده و منع مے ساخته
تا در میان ایشان عداوت و مخالفت افتاده و همگی خیل خانه او را بدیوانگی و
سفاهت منسوب کردند مصلحت قتل او در میان نهادند آخر الامر که خدایان
این مردم مصلحت بران دید که آن فقیر بے گناه را از ان جماعة سفها جدا
کرده و بجاے بگرو طرف دیگر از اطراف دیار ساکن و متوطن گردانید زہے
بشرف و سعادت این فقیر که از بهر اظهار دین محمدی و سنت احمدی میکشند
نقلست هر حیوانے که از بهر الله تعالے کشته و ذبح کرده اند فردا قیامت
بر سایر حیوانات تفاخر نماید الهی آنچه این فقیر خاطی و مستعذ من الشیطان
الرحیم و این حقیر عاصی ملتجی بسم الله الرحمن الرحیم عبد الکریم از کلمات جان

نظر در شان این فقیر الخ

فی
الهی این فقیر

پرور ملک العلماء الراسخین رئیس الفضلاء المتبحرین تاج العرفاء الکاملین زبدة
الاصفیاء الواصلین سیف السنة والشریعة الغراء ماحی البدعة والضلالة
والهواء استاد محقق ومربی مرفق وپدر مشفق المتفرع الی الباری شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ درویزه ننگنهاری قدس سره در تحریر آورده وتالیف نموده
وآنرا بتذکرة الابرار والاشرار نامیده امید از کرم عمیم ولطیف قدیم آن که
سهو وزلل را در وجاندهی و بنظر اعز واشرف علما اتقیا وعرفا اصفیاء منظور
سازی تا بر صحت او در حق ایمان این جانبان دعاء مقرون باجابت فرستند
و بر زلت او قلم عفو کشند و باصلاح آن اندچه بر قصور علم وادراک وتقلیل بضاعت
خویش اعتراف تام دارم کقول من قال **بیت**

نه کنی عیب گر تو بتوا سُے!	که در وحله بپوستانی!
من به عجز و قصور معترفم	نه چو نادان واحمق خرفم!

وایضا چون خرما به شیرینی اندوده پوست ؛ چو بازش کنے استخوانے دروست
وآنچه از روایات متفرقات مکرر افتاده از جهت مناسب محل آنرا عیب ندارند
اما آنچه حق است از روی تحقیق بر عقاید اهل سنت وجماعت وغلط نیابند
مگر عیب الفاظ وترکیب زیراکه تمام مسائل وعقاید اهل سنت وجماعت
از کتب ائمه شریعة منقول نموده ودرین مجموعه ثبت گردانیده ام تا هر که مسائل
مذکوره را خلاف ورزد واین فقیر را به غلط نسبت کند او مریض بمرض هوا باشد
وقواعد مریض آنکه آب شیرین با تلخ نماید وچشم بیمار آفتاب را تاریک داند.
والله اعلم بالصواب **مسئله** منجم وغیب گوی را چیزے دادن وخدمت
کردن بهر حال جائز نباشد وراست گوے داشتن منجم وغیب گوی را در
گفتار او کفر باشد وهمچنین اگر نیک وبد روزگار از ستارها داند کفر باشد
واگر نیک وبد روزگار را از خدا داند ولیکن ستارها را دران سبب داند
آن کس عاصے باشد پس بهر حال باید که ازین اعتقاد باز گردد ونیک و
بد را از خدای تعالی داند واکثر مردم این دیار از مردم صواتی وغیره بسبب
ستارها وبسبب پرسیدن منجمان واعتقاد کردن بر آنکه منجم از غیب خبر دارد

در حق ستارها اعتقاد کردن

کافر شده اند چنان که بعضے گویند که باران باریدن از فلان ستاره بوده و یا
فلان واقعه را فلان منجم وغیب گوی بمن گفته بود همچنان آمد این کفر باشد۔
و در تحفة المسلمین آورده که تصدیق بکاهن و منجم و فال گوی و ساحر
کفر است و ایضاً گفتن مردم نزد دیدن هالۂ قمر باران خواهد بارید و مدعی علم
غیب باشند علامت آن کفر است انتهی کلامه و فے التمهید و من
رای الفعل والتدبیر من غیر الله تعالیٰ فهو کافر وروی عن
النبی صلی الله علیه وسلم انه نهی عن حلوان الکاهن
وهو اعطاء الکاهن وروی عنه ؑم انه قال من اتی عرافاً او
کاهناً وصدقه علی ما یقول فقد کفر بما انزل الله علی محمد ؐ
یعنی القرآن والمعنی فیه والله اعلم بان الکاهن اذا قال ان الفلک
یفعل کذا والنجوم یفعل کذا ورای الفعل من هذه الاشیاء
فانه یکون کافراً ومن صدقه علی ذلک یصیر کافراً ومن رای الفعل
من الله وعرف هذه الاشیاء سبباً بانه یقول بان نجم کذا اذا
بلغ برج کذا او دقیقة کذا فانه یکون بامر الله کذا فانه لا
یصیر کافراً بل یکون مخطیا یفر فیه وحکی عن شمس الائمة
عبد العزیز بن احمد الحلوانی ببخارا رحمة الله علیه انه
سئل عن المنجم د علم النجوم قال علم النجوم فی السماء حق و
فی الارض منسوخ والعمل به باطل والمنجم مخطئ انتهی کلامه
پس اکثر اهل دیار بسبب پرسیدن منجمان وغیب گویان و فال گویان
ایمان بباد داده اند و در شرح مشارق آورده هر که غیب گوی را از علم
غیب بپرسد چهل روز نماز او قبول نه شود و همچنین از برای مضرت پریان
گوسفند و مرغ وغیره کشتن و بخوان آن چیزے نوشتن کفر باشد۔
و بخت نامه را دیدن روا نباشد و به کتاب طالع نامه اعتقاد کردن که
فلان بسایه فلان زحمت یافته و فلان دیو و پری آسیب یابنده و فلان چیز
صدقه باید کرد و فلان وقت صحبت باید وغیر ذلک این همه از منهیات شرع غیر است

ف از قال ان الفلک یفعل کذا ۱۲

واین طائفہ حشویہ گویند ودر تفسیر یعقوب چرخی آوردہ است نصیب تو این
است کہ پری خوانی نہ کنے واز برای پریان خونی نکنی کہ کافر شوی وعروس بر تو
طلاق شود واعتقاد بکتاب طالع نامہ وحشویان نادان نکنی وبوی خوش
سوختن وچراغ نہادن از برائے دفع مضرت پریان نکنی انتہی کلامہ **مسئلہ**
ایمان اقرار کردن است بزبان وباور داشتن است بدل یعنے باہمہ شرائط
ایمان را از روئے تفصیل بر زبان راند یا از روی اجمال بگوید کہ قبول کردم
آنچہ قبول کردہ محمد رسول اللہ است بیزارم از آنچہ محمد رسول اللہ از ان بیزار
بودہ است بعدہ این مجموعہ را در دل باور کند تا مسلمان شود پس آنچہ بعضے
گمراہان گمان بردہ اند کہ محض معرفت اللہ تعالیٰ ووحدانیت او ایمان باشد۔
آن محض کفر والحاد است کما ذکر فی التمہید رکن الایمان الاقرار باللسان
وتصدیق بالقلب الیٰ قولہ وامامن قال ان الایمان ھو المعرفۃ بالقلب
دون الاقرار باللسان وقال انہ اذا عرف ربہ لا یضرہ المعصیۃ وان
شتم ربہ وکما لا ینفع الاقرار بدون المعرفۃ ھکذا لا یضرہ الانکار مع
المعرفۃ الجواب قلنا ان اللہ تعالیٰ شرط الاقرار مع المعرفۃ بدلیل قولہ
تعالیٰ فَاَثَابَهُمُ اللّٰهُ بِمَا قَالُوْا وروی عن النبیؐ انہ قال اُمِرْتُ ان
اقاتل الناس حتی یقولوا لا الٰہ الا اللہ وقال ؐ مفتاح الجنۃ لا الٰہ الا
اللہ وقال ؐ من قال لا الٰہ الا اللہ خالصاً مخلصاً دخل الجنۃ شرط
الاقرار مع المعرفۃ دل ان المعرفۃ المحضۃ لا یکون ایماناً والمعنی فیہ
وھو ان ابلیس علیہ اللعنۃ قد عرف اللہ تعالیٰ حق المعرفۃ ثم لما
وجد منہ الکفر باللسان صار کافرا وقال اللہ تعالیٰ اَلَّذِيْنَ اٰتَيْنٰهُمُ
الْكِتٰبَ يَعْرِفُوْنَهٗ كَمَا يَعْرِفُوْنَ اَبْنَآءَهُمْ ثم المعرفۃ مع الانکار او من
غیر الاقرار لا ینفعھم فی الدنیا ولا فی الاخرۃ دل انہ لا یکون ایماناً
انتہی کلامہ وایضاً آنچہ بعضے اہل غرور عوام را غرور دہند وخداع کہ یکبار
کلمہ طیبہ را بر زبان رانید مسلمان خواہید شد اگرچہ نہ از روی اخلاص اعتقاد
باشد آن محض کفر است وفی التمہید وامامن قال ان الایمان ھو الاقرار

المفرد يؤدي الى الكفر لان الله تعالى شهد بابطال ايمان المنافقين حيث
قال وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ لَكٰذِبُوْنَ وهو قد حكم بصحة ايمانهم
وهذا كفر والله تعالى شرط الاعتقاد مع الاقرار بدلائل التي ذكرنا
فيه قال المهتدى ابوشكور السالمي ناظرت حشويةً من الكرامية الى
قوله فقلت فقلت وماذا تقولون فيمن قال لا اله الا الله واعتقد غير
ذلك قال انه مؤمن قلت فما بينكم الا ان تقولون ان المؤمن منافق
فتحير وانقطع عن كلامه لان الباطل لا يقابل الحق انتهى كلامه
ايضًا فيه ان الرجل اذا قال لا اله الا الله ولم يتبرء عن الكفر فانه
يكون منافقا لان التبري عن الكفر شرط الصحة الايمان بدليل
قوله تعالى فَمَنْ يَّكْفُرْ بِالطَّاغُوْتِ وَيُؤْمِنْ بِاللّٰهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ
بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى ايضًا ان الكافر لو قرء القرآن من اوله الى آخره
ولم يعتقد على صدقته فانه لا يحكم باسلامه انتهى كلامه
پس باطل آمد قول کسانیکه مجرد لا اله الا الله را ایمان دانسته اند وبدان
غزور ورزیده اند وفی تیسیر الکلام ولو امن بالشرائط کلها الا
شرطا واحدا فانه يكفر ولا يصح ايمانه انتهى كلامه وفي التمهيد
قال اهل السنة والجماعة شرائط الايمان ما يجب الايمان به ولا يصح
بدونه ويكفر بالانكار والرد وهو كل ما ثبت بالخبر الواحد واتفق
الفقهاء على صحة ذلك واجتمعت على قبوله من غير تاويل فانه
يكون من شرائط الايمان كعذاب القبر والصراط والميزان والشفاعة
والمعراج الى السماء وامثال هذا ثبت بالخبر الواحد ولكن الفقهاء
والصحابة اتفقت على صحة ذلك وقبولها فحل محل الاجماع
فانه يوجب الايمان به الى قوله والفرق بين الشرائع والشرائط
عندنا ان الشرائط تسمى ملة والشرائع تسمى خدمة والملة
تصح بدون الخدمة والخدمة لا تصح بدون الملة والملة يشترط
فيها الدوام والخدمة لا يشترط فيها الدوام ولو ترك شيئًا من

من الاوامر او ارتکب شیئاً من النواهی بنظران فعل ذلک استحلالا
لانہ یکفر ولو فعل عصیاناً فانہ لا یکفر انتہی کلامہ پس معلوم
شد کہ مجرّد کلمہ طیبہ درحق ہر کدام از کفار ایمان نباشد بل درحق بعضے ایمان
باشد مادام کہ خلاف اسلام از وظاہر نشود و اگر خلاف اسلام ظاہر شود
باز کافر گردد اگر بعد ازان تجدید ایمان نیارد کافر باشد اگرچہ کلمہ طیبہ را برحکم
عادت گفتہ باشد چنانکہ از عبارت تمہید مفہوم آمد من قبل زیراکہ کفر و اسلام
دریک محل ثابت نمیشود زیراکہ درحق بعضے از کفار مجرّد لاالہ الا اللہ ایمان میباشد
اگر از روے اعتقاد برزبان رانند و از خدایان باطل بیزار گردند و درحق بعضے ایمان
نباشد تا محمد رسول اللہ را برزبان رانند آنگاہ مسلمان بیزار نشوند و درحق بعضے
از کفار این ہر دو ایمان نباشد تا سمہ ادیان باطلہ را انکار نکنند و از دین باطل
خود بیزار نشوند مسلمان نمیگردد کما ذکر فی شرح القدوری ومن الکفار
من یجحد الباری سبحانہ وتعالی کعبدۃ الاوثان ومنھم من یقر بہ
ویشرک بہ غیرہ کالثنویۃ فاذا قال احد من ھٰؤلاء اشھد ان لا
الہ الا اللہ کان ذلک اسلاماً منھم وکذا اذا قال اشھد ان محمداً
رسول اللہ ومنھم من یقر بالتوحید ویجحد بالرسالۃ فاذا قال
لا الہ الا اللہ لا یصیر مسلماً واذا قال محمد رسول اللہ یصیر
مسلماً والیھودیۃ لا یصیر مسلماً بذلک یعنے بانیان الشہادتین
حتی تتبرء من الدین الذی کان علیہ لان طائفۃ من الیھود یقرون
بانہ صلی اللہ علیہ وسلم نبی مرسل مبعوث الی العرب خاصۃ
دون بنی اسرائیل ولو قال واحد منھم انی مؤمن لم یکن بذلک
مسلماً لانھم یزعمون ان الایمان والاسلام ماھو عندھم انتہی
کلامہ پس مرتدان این زمان کسانی اند کہ بہ گفتن کلمہ طیبہ مسلمان نہ شوند
تا بیزار نگردند از دینے کہ بدان انتقال نمودہ اند یا بیزار کردند ازان عقیدہ
کہ بدان مرتد شدہ اند چنانکہ در شرح قدوری آوردہ است اگر مرتد شد
مسلمانی از دین عیاذاً باللہ عرضہ کردہ شود برے اسلام را الی قولہ وکیفیت

توبه او آنکه کلمه شهادت بگوید و تبرا کند از کل ادیان بغیر دین اسلام انتهی کلامه
مسئله ایمان غیر از عمل است و عمل غیر از ایمان است که بتحریر پیوسته من
قبل و عمل چنانکه نماز و روزه و حج و زکوٰة و غیر ذلک از اوامر اسلام بجا آوردن
و از مناهی دور شدن از اعمال اسلام است تا اگر شخصی ایمان داشته باشد
یعنی ایمان بمؤمن آورده باشد و اعمال را ترک داده باشد بلا استحلال او مسلمان
باشد و اگر شخصی اعمال اسلام از اوامر بجا آورده باشد و از نواهی مجتنب باشد
اما از بعضی شرائط ایمان انکار آرد چنانکه از پیغمبر آخر زمان منکر شود یا بعد از
محمد آخر زمان پیغمبری جائز دارند یا از قرآن منکر شود و یا از یک حرف قرآن
منکر شود و یا از یک مسئله شرعی منکر شود و یا یک حق را ناحق گوید و در دل
حق داند کافر گردد نعوذ بالله من ذلک زیرا که قبول کردن جمله احکام اسلام را
ایمان گویند و قبول ناکردن احکام اسلام را کفر گویند پس چون در میان کفر و
اسلام جای دیگر نیست اگر از تمام احکام انکار کند هم کافر میشود و اگر از یک
حکم انکار کند هم کافر میشود کما ذکر فی تیسیر الکلام لو انکر شرطا واحدا
او وصفا واحدا فانه یکفر بلا خلاف انتهی کلامه پس باطل آمد
قول کسانیکه در کافر شدن مسلمان بکلمه کفر شک دارند و عوام را عذر میدهند
و بر کلمه کفر گفتن تحریض میکنند بل این نوع مدعیان خود کافر می گردند زیرا که
دلالت کردن شخصی را بر کلمه کفر و بر رسم کفر کفر باشد این معنی را در ردع البدع
باید دید و فی الامالی **شعر**

وَلَفْظُ الْكُفْرِ مِنْ غَيْرِ اعْتِقَادٍ　　بِطَوْعٍ رَدُّ دِيْنٍ بِاغْتِفَالٍ

و فی شرح المسمّی ببحر اللآلی ان من اتی بلفظ الکفر من غیر اعتقاد
و علم بانه کفر طائعا ردّ دین ای خروج من الایمان الی الکفر بالغفلة
المکتسبة من المعاصی و ارتکاب النواهی ذکر فی فصول العمادی
ان من اتی بلفظ الکفر مع علمه بانه ان کان من اعتقاد لاشک انه یکفر
و ان لم یعتقد او لم یعلم انه کفر و لکن قال عن اختیار کفر عند عامة
العلماء و لا یعذر بالجهل انتهی کلامه و فی البزدوی الهزل بالردّة

کفرلا بما هزل به ولکن بعین الهزل لان الهازل جاد فی نفس الهزل مختار راض والهزل بکلمة الکفر استخفاف بالدین الحق فصار مرتداً بعینه لا بما هزل به الا ان اثرهما سوآء انتهی کلامه **مسئله** اصح الاقاویل در هفتاد و دو فرق اہل ہوا آنکہ تمامہم از اہل نار اند کما ذکر فی التمهید وروی عن عبد الله بن عباس رضی انه قال فی معنی قوله تعالی اِنَّ الْمُجْرِمِیْنَ فِیْ ضَلٰلٍ فی الدنیا وَسُعُرٍ فی الاخرة الی قوله اِنَّا کُلَّ شَیْءٍ خَلَقْنٰهُ بِقَدَرٍ وانتم انکرتم ذلک دل ان القدریة کفرة انتهی کلامه **وایضاً** قوله تعالی اِنَّ هٰذَا صِرَاطِیْ مُسْتَقِیْمًا فَاتَّبِعُوْهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِکُمْ عَنْ سَبِیْلِهٖ پس چون تبعیت راہہای مختلف بسبب تفریق وتنفیر از راہ راست باری تعالی باشد ہر آئینہ سبب دخول دوزخ نیز باشد چہ راہہاے مختلفہ مسدود اند بر کافہ انام جز طریقہ مرضیہ شرعیہ محمد مصطفے صلے اللہ علیہ السلام کہ آن مفتوح است کہ خواص و عوام الی آخر الایام کقوله علیه الصلوٰة والسلام الطرق الی الله بعدد انفاس الخلائق وکلها مسدودة الا من اتبع الرسول کما ذکر فی التمهید وروی عن النبی صلعم انه قال ان بنی اسرائیل تفرقت بعد موسیٰ علی احدی وسبعین فرقة کلهم فی النار وستفرق امتی بعدی علی ثلاث وسبعین فرقة کلهم فی النار الا واحدة فقیل ما تلک الواحدة فقال الذی انا علیه واصحابی علیه الیوم الی قوله ویروی انه قال یهلک اثنان وسبعین وتنجو واحدة منهم انتهی کلامه وفی تیسیر الکلام ثم الدین هو دین الله تعالی ودین الملٰئکة ورسله والنبیین ودین اولیاء الله تعالی والمسلمین ومن خالف عن هذا الجمع فانه یکون ضالا بدلیل قوله تعالی وَاعْتَصِمُوْا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِیْعًا وَّلَا تَفَرَّقُوْا ای لا تعرضوا عن دین الله وهو السنة والجماعة لان الاعراض یکون بدعة ویکون صاحبه من اهل النار بدلیل قوله تعالی وَلَا تَکُوْنُوْا کَالَّذِیْنَ تَفَرَّقُوْا ثم قال فَاُولٰٓئِکَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِیْمٌ ولما روی عن النبی صلعم

قال ستفرق امتی من بعدی ثلث وسبعین فرقة کلهم فی النار
الا واحدة فهذه الواحدة اهل السنة والجماعة انتهی کلامه
سوال در بعضے روایات از حضرت خیر البشر علیه السلام برین مضمون آمدہ
ویروی انه قال کلهم فی الجنة الا واحدة فقیل وما تلک الواحدة
فقال علیه السلام المقدریة والمخفی فیه انهم انکروا وحدانیة
الله تعالیٰ پس همگی اهل جنت باشند **جواب** دفع این روایت بر
چند وجوه است اول آنکه در آمدن ایشان در آتش هم ازین روایت مفهوم
مے گردد زیراکه سببے دخول در دوزخ طائفہ قدریه را انکار وحدانیت فرموده
پس اگر امعان نظر در مبتدعان این ایام کسے نماید همگی را منکر وحدانیت
یابد چه بعضے پیر خود را خدا می گویند و بعضے ارواح ونفس را در هر چیزے
در آینده دانند و بعضے تصرفات نیک بد ونفع وضرر را از پیر خود دانند
علی هذا القیاس کلمات کفر والحاد اکثر من ان یحصی بر زبان رانند وکافر شوند
پس کافران را نصیب جنت نمی باشد کما ذکر فی التمهید فمن تکلم فی
الله او فی کلام الله او فی قدرة الله بغیر حق فهو کافر بلا خلاف انتهی
کلامه و هر کدام از مبتدعان درین ایام در بدعت خود چندان غلو نموده
اند که بحد کفر رسیده اند و مبتدع وقتی کافر نباشد که در تاویل آیت وحدیث
خطا یابد وآن خطا را ملت نسازد واگر آن خطا را ملت سازد بحد کفر
رسد کما فی تیسیر الکلام البدعة علی خمسة اوجه الی قوله
وان کان مخالفا للخبر الواحد او القیاس ویکون ذلک بدعة
سیئة قریبة للکفر انتهی کلامه وجه دوئم آنکه این از اخبار
آحاد است واخبار آحاد عمل کردن را شاید واعتقاد کردن را نشاید چه
اخبار آحاد موجب عمل مے باشند نه موجب علم الیقین کما ذکر فی
البزدوی فی باب خبر الواحد وهو کل خبر یرویه الواحد او الاثنان
فصاعدا لا عبرة للعدد فیه بعد ان یکون دون المشهور والمتواتر
وهذا یوجب العمل ولا یوجب العلم یقینا عندنا

الی قوله و اماد عوے علم الیقین به فباطل بلا شبهة انتهی کلامه
وآنچه بعضے فرموده اند که اخبار احاد در امور آخرت از عمل مے باشد
واگر نکنند آن معتقد مے باشد وآن اصلے را اثبات می کنند کما ذکر فی البزدوی
واما الاحاد فی الاخرة فمن ذلک ماهو مشهور ومن ذلک مادونه
لکنه یوجب من العلم انتهی کلامه پس اگر این خبر نوعی از اعتقاد را
ثابت کند در شان مبتدعان ان به کفر نرسیده باشند واگر بحد کفر رسیده
باشند این روشن ومبرهن است که اهل جنت نباشد وایضاً این خبر با
خبر اول قوت تعارض ندارد چه آن بحد شهرت رسیده پس ترجیح مر خبر
اول راست که علم الیقین حاصل میکند اما خبر دوم از روایات مرجوحه
باشد وجه سیوم آن که بعضے کلمات درین خبر متروک اند کما ذکر فی
تیسیر الکلام وروی عن النبی علیه السلام انه قال ان بنی اسرائیل تفرقت
بعد موسی علی اثنا وسبعین فرقة کلهم فی النار الی قوله و
ستفرق امتی من بعدی ثلثة وسبعین فرقة فی النار الا واحدة
ویروی انه قال یهلک اثنان وسبعین فرقة وتنجو واحدة منهم
ویروی انه قال اثنان وسبعین فرقة فی النار وواحدة فی الجنة
ویروی انه قال کلهم فی الجنة بعد ما تاب الا الواحدة وهم القدریة
لانهم انکروا وحدانیة الله وهذه الروایة مرجوحة ان قیل علی
وجه الاطلاق والصحیح ما ذکرنا من قبل هذا انتهی کلامه
سوال احادیث وارده درباب دخول هفتاد ودو فرق اهل هوا در
دوزخ نیز شاید که از قبیل احاد باشند **جواب** لانسلم بل بحد تواتر
رسیده اند والا در مشهور بودن ایشان شکے وشبهه نیست واگر از احادیث
احاد باشند هم بحد شهرت رسیده اند وهر خبر واحد که بحد شهرت رسد
حقیقت خبر وحقیقت علم الیقین ثابت می کند انکار از ان فسق بل کفر
مے باشد کما ذکر فی البزدوی واذا اجتمع الاحاد حتی تواتر حدثت
حقیقت الخبر ولزوم الصدق باجتماعهم وهذا وصف حادث

مثل اجتماع الامة اذا ازدحمت الاراء سقطت الشبهة انتهى
كلامه وفى التمهيد احاد الاحاديث على ثلث مراتب منها ما تلقته
الفقهاء على قبوله فيما يتقنت فيكون فى حد الشهرة قريبا الى
المتواتر لكثرة الرواة فى مجلس مختلفة ولم ينكروا حدا من
الصحابة المنقد مين العمل وفين محل محل الاجماع فانه يوجب
العلم والعمل به ومن انكر هذا يصير فاسقا ويكون مبتدعا
فيوجبا التعزير والزجر انتهى كلامه وهم ازين قبيله اند اخبار وارده
درباب معراج رسول الله صلى الله عليه وسلم وهم ازين قبيله اند اخبار
وارده درباب تحريم غنا ورقص واستماع آن ليس بنابر شهرت حقيقت
خبر اثبات ميكنند واعتقاد راشايند وفى التمهيد ثم القتال مع اهل الهوء
اذا ظهر بدعتهم بحيث يوجب الكفر فانه يباح قتلهم جميعا اذا لم
يرجعوا ولم يتوبوا واذا تابوا واسلموا فانه يقبل توبتهم جميعا وقال
بعضهم بانه يقبل توبتهم جميعا الا الاباحية والغالية والشيعة من
الروافض والقرامطة والزنادقة من الفلاسفة لا يقبل توبتهم بحال
من الاحوال ويقتل توبته كما هو قبل التوبة الى قوله فاما اذا كانت
بدعتنا لا يوجب الكفر وانه يوجب الزجر والمنع ويوجب التعزير باى
وجه يمكن فانه يمنع عن ذلك فان كان لا يمكن منعه وزجره
بدون الحبس والسبوط فانه يجوز حبسه وضربه وكذلك لو لم يكن
المنع بدون السيف ان كان رئيسهم ومقتداهم فانه يجوز قتله
سياسة وامتناعا وكذلك لو كان اهل بلدة من بلاد المسلمين فى دار
الاسلام اذا تركوا الجمعة والجماعة والعيدين او تركوا الاذان و
الاقامة او تركوا الحكم والقضاء او تركوا القراءة اصلا فانه يوجب التكليف
ولو لم يقبلوا بالتهديد والسوط فانه يوجب التكليف بالسيف
فان قتلوا فلا باس والاثم وكذلك الشخص الواحد لو ترك شيئا مما
ذكرنا ولم يأت بهذه الاحكام او بواحدة منها فانه يكلف ولو قتل فدمه

در سخن جمعه و جماعة ٢

هدا لی قوله و لهذا المعنیٰ قلنا ان المبتدع اذا کان منه دعوة و دلالة
للناس فی البدعة ویتوهم ان ینتشر منه البدعة وان لم یحکم بکفره
فانه یجوز للسلطان ان یقتله سیاسة و زجراً لان فساده اعلیٰ
واعم حیث یؤثر فی الدین والبدعة اذا کانت کفرا فانه یباح قتلهم
عاماً و اذا کانت فسقا لا یباح قتلهم عاماً ولکن یقتل من کان معلماً
او رئیساً واماماً لهم زجراً او منعاً انتهی کلامه وہم ازینجا است کہ
حضرت امام المتکلمین امام ابو منصور ماتریدی شاتم پیغمبر را بکشتن امر فرموده و
اہمال در کشتن او جائز نداشتہ تا قلع مادهٔ فساد گردد کقوله ومن شتم النبی
او عابه او اهانه فی امر دینه او فی شخصه او فی وصف من اوصاف
ذاته وکان الشاتم مثلا من امة او غیرها من اهل الکتاب وغیره ذمیا
او حربیا سواء کان الشتم والاهانة والعیبة صادرا عنه عمدا او
سهوا او غفلة او جدا او هزلا فقد کفر خلودا بحیث ان تاب لم یقبل
التوبة وحکمه فی الشریعة المطهرة عند المتاخرین المجتهدین اجماعا
وعند اکثر المتقدمین القتل ولابد للسلطان او نائبه او القاضی
او نائبه ان یقتله وکذلک الولاة والعمال وان اهملوا فی قتله بلا سبب
الشرعی مع قدرتهم علیٰ قتله فقد رضوا بما صدر عنه من الشتم
مثلا وهو کفر منهم فالراضی بالکفر کافر وکذا شتم الخلفاء الراشدین
رضی الله عنهم خصوصا شتم الشیخین رضی الله عنهما انتهی کلامه
از عبارت تمهید چنان معلوم آمد کہ مبتدع را کمال تعزیر کردن نیز جائز باشد
چنانکہ در شرح مختصر کہ مسمیٰ بفواید دینیہ است آورده یجوز التعزیر باخذ
المال ان رای القاضی او الوالی ومن جملة ما یجوز فیه ذلک عدم
حضور الجماعة انتهی کلامه واگر بدعة او بحد کفر و ارتداد رسیده باشد
مال مکتب او در حالت ردّه غنیمت مسلمانان باشد اگر بمیرد و یا بدار الحرب
لاحق گردد واما ملک او از لحوق او بدار الحرب وملک از موت او دست او از
اموال خود زائل گردد نه والّا موقوفا پس اقرباء او اموال او را نگهدارند اگر

شاتم نبی

مسلمان شد بدہند چنانکه در قدوری و شرح او آورده ویزول ملک المرتد
عن امواله بردته زوالاً مراعیٰ فان اسلم عادت علیٰ حالها وان مات
(وقتل علیٰ ردته) نتقل ما اکتسبه فی حال الاسلام الیٰ ورثته من
المسلمین وکان ما اکتسبه فی حال ردته شیئاً الیٰ قوله وزائل شود ملک
مرتد از اموال او بسبب ردة او زوالی موقوف پس اگر عود باسلام کند
مال او نیز بملک او بر حال خود الیٰ قوله واگر مرد یا کشته شده بردة ویا لاحق
شد بدار حرب وحکم شد بلحاق او پس قرار گرفته شد کفر او پس عمل کند
در زوال ملک او چون مرد یا کشته شد بردة ومنتقل شود مال او ہر چه مکتسب
است در حالة الاسلام بسوی ورثه او که مسلمان اند وہر چه مکتسب است
در حالت ردت غنیمت شود آن بقول ابی حنیفه رح **مسئله** آنچه بعضے
شیوخ زمان ما در دعا کردن رسم نو اختراع نموده اند چنان که امام آہسته
دعا می خواند ومقتدیان نیز کلمات مخترعات باواز بلند وتحسین صوت بزبان
میرانند ودعا مے کنند ویا چون امام دعامے خواند مقتدیان لفظ آمین واذکرات
ومرات باواز بلند بر زبان میرانند ویا امام نیز ادعیات ماثوره باواز بلند بر زبان
راند این جمله از قبیل منہیات شرعیه ومخترعات فرقه مبتدعه باشد کما ذکر
فی السراجی ویستحب فی الدعاء الاخفاء ورفع الصوت بدعة
ورفع الصوت عند سماع القرآن والوعظ مکروه ومایفعله الذین
یدعون الوجد والمحبة لا اصل له ویمنع الصوفیة من رفع الصوت
وتخریق الثیاب انتہی کلامه **وایضاً** در کتب اصول فقه چون تلویح
وغیره منع این امور مقرره ومحرر آمده کما ذکر فیهم علمائنا قالوا السنة فی
التامین الاخفاء دون الجهر قال الله تعالیٰ لموسیٰ وهارون قد اُجیبت
دَعْوَتُکُمَا وَرَویٰ ان موسیٰ علیه السلام کان یدعوا وهارون ع
کان یؤمن وسنة الاخفاء کما فی سائر الادعیة اذ الاصل فیها
الاخفاء کقوله تعالیٰ اُدْعُوْا رَبَّکُمْ تَضَرُّعًا وَّ خُفْیَةً وقوله علیه السلام
خیر الدعاء ما یخفی وخیر الرزق ما یکفی اوهو ذکر حقیقة لان

آمین اسم من اسماء اللہ تعالیٰ کذا فی الاسرار و ھو قول مجاھد فکانت
سنۃ الاخفاء کما فی سائر الاذکار لقولہ تعالیٰ وَاذْکُرْ رَبَّکَ فِی نَفْسِکَ
تَضَرُّعًا وَّ خِیْفَۃً وَّ دُوْنَ الْجَھْرِ الایۃ و قال للذی رفع صوتہ بالذکر
انک لا تدعوا اصما ولا غائبا انتہی کلامہ پس امام را شاید کہ دعا
آہستہ بجا آرد و مقتدیان نیز آمین آہستہ بجا آرند تا موجب اجابت دعا
باشد و از بدعت دور باشد اما امام ہم از برائے خود دعا کند و ہم از برائے
مقتدیان و اگر از برائے خود دعا کند و مقتدیان را یاد نکند پس خیانت کردہ باشد
و ایضاً آنچہ پیش از دخول نماز بعضے عوام استغفار را منع می کنند بر غلط رفتہ
اند کما ذکر فی خزانۃ الفقہ و من شرائط الامامۃ ان لا یدخل فی
الصلوۃ حتی یستغفر اللہ تعالیٰ لنفسہ وللمؤمنین لانہ مقام الشفاعۃ
ولا یخص نفسہ بالدعاء لما روی عن النبی ع انہ قال اذا فرغ الامام
من الصلوۃ و خص نفسہ بالدعاء فقد خان من ورائہ انتہی
کلامہ **مسئلہ** آنچہ بعضے از مردم حدود ما چون صواتی وغیرہم در ایام
نوبہار از گل بت راست مے کنند و روزی چند بران سرور و خوشحالی
مے نمایند و آن بت را بندہ می نامند بعدہ آنرا شکستہ در آب مے اندازند
بعدہ بر رسم کفار آتش پرستان رسم نوروز بجا می آرند و دران روزہا سرود
و شادی میکنند این جملہ معاملات کفر باشد کما ذکر فی تحفۃ المسلمین
و تعظیم بندہ و نوروز کفر است انتہی کلامہ و فی دستور القضاۃ الخروج
الی نیروز المجوس والموافقۃ معہم فیما یفعلون ذلک الیوم من
المسلمین یوجب التکفیر و اکثر ما فعل ذلک من اسلم منہم فیخرج
الیہم فی ذلک و یوافقہم فیصیر فیہ کافرا ولا یشعر بذلک قال
العبد الفقیر عفی اللہ لہ و علی ھذا الخروج الی العید الذی یدعی
یجتبرون والموافقۃ معہم فیما یفعلون ذلک الیوم یلزم ان یکون
کفرا لان فیہ اعلان الکفر فکانہ اعان علیہ قال عفی اللہ لہ
وکذا الخروج فی اللیلۃ التی تلعب کفرۃ الھند فیہا بالنیران

الی بعضهم هذا و الموافقه معهم بما یفعلون فی تلک اللیلة یلزم ان یکون کفراً
قال عفا الله له و کذا الخروج الی العب کفرة الهند فی یوم الذی یدعوه
اهل الکفر بسم ہولی و الموافقة معهم فیما یفعلون فی ذلک الیوم من
تزیین البقور و الافراس و الذهاب بها الی دار الاغنیاء یلزم ان یکون
کفراً انتهی کلامه فالحاصل بجا آوردن جمله رسمهاء کفر کفر باشد کما مر **مسئله**
آنچه بعضے عوام برزبان رانند که اگر پیر من به بهشت رود من نیز روم و اگر پیر من بدوزخ
رود من نیز روم این لفظ و این اعتقاد کفر باشد بدو معنے اول آنکه پیر خود را مامون
ز خوف خاتمه اعتقاد کرده باشد و امن دانسته باشد و ان بودن از عذاب باری
تعالی کفر است دوم آنکه دوزخ را سهل و چیز حقیر تصور کرده باشد و چون دوزخ
اثر قهاری باری تعالی است گویا که قهر باریتعالی را حقیر دانسته باشد از ان دلیر میگوید
و حقیر دانستن قهاری او کفر باشد و بهشت را جای کمینه تصور کرده باشد و چون بهشت
اثر رحمت باری تعالی خفیف دانسته باشد نعوذ بالله من ذلک و این نیز موجب
کفر است و یا انکار از هر دو داشته باشد و انکار نیز کفر است چنانکه در دستور القضاة
آورده است و لو قال با تو در دوزخ روم و بی تو در بهشت نه روم یکفر انتهی کلامه
مسئله آنچه بعضے عوام این ایام گاو و گوسفند و غیره را نذر کرده از برای کفایت
مهمات دنیاوی در سر قبر بکشند و یا به نزدیک درختی یا به نزدیک سنگ توده یا نه نزدیک
دریا بکشند المقصد آنکه آن محل را شریف دانسته از ان کشایش مهم خود تصور کرده
می کنند این از علامات مشرکان باشد ازین نوع معامله دور باید بود بل هر چه نذر کرده باشند
در خانه بکشند و صرف فقراء کنند چنانکه در دستور القضاة آورده قال النبی صلعم
حرم الله ما ذبح امتی علی الاصنام و الاوثان و الاوزار و الاٰبار و
الاحجار و الانهار و البیوت و العیون و الاودیة فالذابح مشرک و
المذبوحة میتة و امراته بائنة انتهی کلامه فالحاصل هر چه نه از
برائ رضا خدا تعالی کشته باشند بل از برای شرک کشته باشند آن از رسوم کفار
باشد چنانکه بعضے عوام تصور کرده کنند که اگر این جانور را نه کشتم دیو و پری مارا آسیب
خواهند رسید و یا ضرر دیگر مارا ناحق گردد این اعتقاد کفر باشد ازین اعتقاد و ازاین

اعمال اجتناب باید نمود **مسئله** در دلیل العارفین آورده است یکی از گناه
کبیره اینست که در گورستان طعام و شراب خورند پس اوست منافق و ملعون
زیرا آنچه این جای عبرت است نه جای لهو و بازی و شهوت لقوله علیه السلام
من اکل فی المقابر طعاما او شرابا فهو ملعون و منافق وقتی خواجه
حسن بصری در قبرستان میگذشت طعام دید که طائفه مسلمانان میخورند نزدیک
ایشان شد گفت ای خواجگان شما منافق آید که این جا طعام میخورید ایشان خواستند
که بد گویند خواجه فرمود که من بسبب آن میگویم که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه
وسلم فرماید هر که طعام و شراب در گورستان خورده او منافق باشد زیرا آنچه آن مقام
هیبت و عبرت است معاینه می بینید که همچون شما بزرگان و بهتر از شما درین خاک
خفته اند اسیر و مور گشته اند گوشت و پوست ایشان نمانده و بدست خود بخاک
سپرده آید چگونه شما را شاید که اینجا طعام و شراب خورید و به لهو و بازی مشغول گردید
خواجه این بگفت بالفور جوانان برخواستند و ازان تائب شوند که بد کردیم ۔ وقتی
حضرت رسول صلی الله علیه وسلم در گورستان میگذشت جماعتی دید همه برخاستند و
روی بر زمین آوردند رسول علیه السلام فرمود که ای برادران شما را از مرگ یاد
آید و ازان گذشته گفتند خیر فرمود پس بخنده و جز آن مشغول در گورستان چون
می باشید انتهی کلامه فالحاصل طعام بردن بر قبرها جائز نباشد و گاو و گوسفند
کشتن نزدیک قبرها و خیرات کردن دران محل نا روا باشد کما مر **مسئله** بعضی
علماء اهل هوا در تعریف خمر میگویند که از خرما و انگور است آن از محض ضلالت
ایشان است بل هر چه مستی آرد آن خمر است و آن حرام است **چنانکه در شرح
مشارق** آورده است هر چه مستی آرد آنرا خمر گویند و رسول علیه السلام فرمود
کل مسکر خمر و کل خمر حرام و زیرا که می پوشد عقل را و معنی خمر از روی
لغة پوشیدن است رسول علیه السلام را پرسیدند که خمر از چند چیز باشد گفت
از پنج چیز از انگور و خرما و حنطه و شعیر و عسل پس ازین جا معلوم می شود که هر چه
مستی آرد و مردم را بیعقل کند آن را خمر گویند و آن حرام است الی قوله و خمر منفعت
عقل را ببرد و منفعت عقل ایمان و معرفت و علم است پس از وی حذر کنید زیرا که

منفعت عقل گفتیم که دین و شریعة و علم است و به خمر این همه زائل میگردد و اگر نعوذ
بالله منها بی توبه بمیرد بی دین مرده باشد و اگر بی توبه بزید بدین بزید پس واجب است که
بر همه مسلمانان لازم است که از آن توبه کنند و تجدید نکاح و ایمان کنند تا پسندیده خدا
باشند و رسول ؐ فرموده همه مسکرها حرام و همه مسکرها خمر است و هر که خمر بخورد و بی توبه
بمیرد بدمن خمر باشد و اندر آخرت از شراب بهشت محروم اند پس زینهار ای مومن
بگفته این دانشمندان شراب خواره مغرور نه گردی که میگویند مراد از خمر آن است
که از عنب و نخل می سازند و دیگر مباح است بلکه مراد ازین مسکرات است چنان
که نبشتم پس ازین همه مسکرات پرهیز و توبه کن تا از شراب بهشت محروم نه گردی
انتهی کلامه و در ذخیرة الملوک آورده است قال ؑ إِنَّ اَوَّلَ مَا یُکْفَأُ الْاِسْلَامُ
کما یکفأ الاناء نفی الخمر قیل فکیف یا رسول الله و قد بیّن الله فیها
ما بیّن قال یسمّونها بغیر اسمها فیشربونها بدرستی که اول گناه کبیره که نگون
سار گرداند اسلام خلق را در خوردن خمر خواهد بود گفتند ای رسول خدا چگونه خورند
خمر را که خدای تعالی در قرآن بیان آن فرموده و آنرا حرام گردانید رسول ؑ فرمود که آنرا
نامهای دیگر کنند چون عرق و سور و بگنی و بوزه و نبید و غیر آن و آنرا حلال دارند
قال علیه السلام کل مسکر خمر و کل خمر حرام و ان علی الله عهدا
لمن یشرب السّکران یسقیه من طینة الخبال قالوا یا رسول الله
وما طینة الخبال قال هی عصارة اهل النار یعنی هرچه مست می گرداند
حرام است و هر که چیزی بخورد که است میگرداند واجب است بر خدای عز و جل
که آن کس را در دوزخ طینه خبال بخوراند گفتند یا رسول الله طینة خبال چیست
گفت ریم و زرداب دوزخیان است و در روایت دیگر فرموده است بدان
خدا که بجان محمد ؐ در قبضه قدرت اوست که اگر یک قطره از آن ریم و زرداب دوزخیان
در دنیا فتد همه اهل دنیا از گندگی و مرداری آن بمیرد و هلاک شوند قال علیه السلام
ما اسکر الفرق منه فملأ الکف منه حرام یعنی هر چیزی که یک فرق از آن
شیئ بخورد و مست گردد پری کف از آن حرام است و یک فرق شانزده رطل
است که هشت من شرعی باشد انتهی کلامه و در شرح قدوری که از تالیف

وجیز کردری آورده است که قوله نبیذ الحنطة والشعیر حلال این به نزدیک
ابوحنیفهؒ و ابویوسفؒ است چون بغیر لهو و طرب باشد و اگر از خوردن اینها
مست شد واجب شود بروی حد در اصح روایت زیراکه مروی است از محمد
در کسی که مست شود از شراب انه یحد و این بغیر فصل است زیراکه فساق
جمع مے شوند در زمانهٔ ما در شب و ازان نبیذها مجلس خمر سازه میکنند چنانکه مجلس
خمر از شیر مادیان انتهی کلامه اے فرزند اگر شیرهٔ گندم و جو حرام نبودی بقول
مفتی حد لازم نشدی از ان که حد در مقابل گناه مے باشد کما ذکر فی التمهید
قال اهل السنة والجماعة ان الحدود والکفارات مطهرة لعمله
وکفارة لفعله وکذلک کلما یصیب العبد من المحن والالام واشباه
ذلک فانه یکون کفارة ذنبه وانکره المعتزلة والروافض فقالوا ان
الحدود والکفارة شرع فاجرة له عن القبائح والسیئات انتهی کلامه
وهمچنین در تحریم بنگ آثار و اخبار اکثر من ان یحصی وارد اند از انجمله آنست
که در شرح کرمانی وغیره آورده ان البنج احد نوعی شجر القنب حرام لانه
یزیل العقل وعلیه الفتوی بخلاف نوع آخر منه فانه مباح و
علیه یحمل ما فی الهدایة وغیره من اباحة البنج کما فی شرح اللباب
وتمامه فی شفاء الجیران للعلامة القاضی شمس الائمة والدین لسکر
من البنج حرام بالاتفاق ومن اعتقد حله یقتل ومن سکر منه یحد
کما یحد شارب الخمر والمراد من البنج غیر المباح الذی ذکر فی الهدایة
هو البنج المسمّی به بنج دیوانه بالفارسیة انتهی کلامه مسئله و در حجة الهند
آورده است دیگر بدبختی اهل کفر آنکه آنچه سبب زشتی وجود ایشان و وجود دیگران
است مقرر میدارند یعنی موے سبلت نگاه میدارند مانند خرس که همه دهان وی
بزیر موئے مانده است و بعضے ازین مسلمان گمراهان نیز این رسم بجامی آرند
بنا بر آن که ما غاربانیم تا خصم را مهابت باشد این نوع یکے از جهل الست زیراکه
دلیری در دل است نه در سبلت قال علیه السلام من قص شاربه
اعطاه الله تعالی اربعة انوار نورا فی وجهه ونورا فی قلبه ونورا فی قبره و

نور فی القیامة واز روے ثواب چنان بود که از اشتر موی سرخ خریده و در راه خدا
اشتر وجل صدقه داده و ایضاً قال ع من طوّل شاربه عوقب بالثلث لم ینل
شفاعتی ولم یشرب من حوضی و سلطه الله تعالیٰ منکرا و نکیرا بغضب
و ایضاً رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده که چون بنده مومن موے لب پست دارد
و کلمه شهادت گوید آن شهادت را هفت آسمانها حجاب نکند و همچنان میرود تا بساق
عرش خطاب حضرت رب العزت آید که چرا ساکن نباشی کلمه گوید اے پروردگار
من چگونه ساکن باشم تا گوینده مرا نیامرزی امر آید از خدا عزوجل که گوینده ترا امرزیدم
انگاه ساکن شود که اگر موے لب دراز دارد و کلمه شهادت گوید آن کلمه گرد دهان او
میگردد و بیرون نیاید کاتبان اعمال آنرا گویند که چرا بیرون نمی آئی تا ثواب ترا نویسیم
کلمه گوید چگونه بیرون آیم که این پرده در راه است رسول علیه السلام فرموده
که فردای قیامت اہل عرصات سجده آرند پروردگار را سجدۀ تحیة مگر کافران که موے لب ایشان
چون سرون گاوی راست مانده باشند و کسانیکه موی سبلت دراز داشته باشند موهای
لبهاے ایشان در زمین رسد همچون تیرها و ایشان را مانع باشد از آوردن سجده و بعضے
ازین مسلمانان عقل جوی باریک موی لب ستانند بگمان آنکه من سنت بجا آورده ام
این نوع نیز جهل است زیرا که سنت رسول ع تمام بجا می باید آورد تا حکم اسلام او تمام
باشد و معلوم عاقلان است که صحابه رسول شجاع ترین مردمان بودند و بجهة آشکارا
کردن دین و اسلام تا بچه حد کوشش نموده اند و اگر دراز داشتن سبلت چیزے بودی
ایشان نگاه میداشتند چون نیکو نبودی اعراض کرده اند و سنت رسول ع را بتمام و کمال
بجا آورده اند انتهی کلامه **مسائل الفاظ کفر** فی دستور القضاة المرفضی اذا
کان یسب الشیخین ویلعنهما یکون کافرا ومن اعتقد الحرام حلالا او علی
القلب یکفر رجل قال الاخر الا یخشے الله قال لا یکفر وان کان فی معصیته فعذر
فقال لا اخاف یکفر ولو قال الاخر اگر روے خدا شود هم من حق خود را از وے بستانم
یکفر رجل قال الآخر خدا را تو ستانده هم آن کند که تو گوئی یکفر ولو قال مرا بر آسمان
خدا است و بر زمین ترا یکفر وکذا لو قال هیچ مکان از خدا تعالی نیست خدای من در و
استاده است یا نشسته یکفر رجل مات ابنه فقال خدا را بایست بود یکفر و لو

قال الآخر خدائے بر تو ستم کند یکفر ولو قال انا بری من الثواب والعقاب یکفر رجل تزوج امراۃ ولم یحضر الشہود فقال خدا ورسول خدا او فرشتگان را گواہ کردہ ام یکفر ولو قال صاحب الھامۃ فقال یموت المریض او قال غلہ گران خواہد شد او صاح العقعق نرجع من السفر اختلف المشائخ فی کفرہ ولو قال خدا امیداند کہ پیوستہ ترا یاد میکنم قال بعضہم یکفر ولو قال خدا امیداند کہ بشادی وغم تو ہمچنانم کہ بغم و شادی خود قال بعضہم یکفر وقال بعضہم ان کان یقوم بمساوتہ وہمستر دبالمال والبدن کما یقوم بامر نفسہ لا یکفر ولو قال لو کانت فلانا نبیا لا امنت بہ اولو کانت القبلۃ الی ہذہ الجہۃ لا اصلی فہذا کفر ولو عاب نبیا یکفر ولو قال ان کان ما یقول الانبیاء حقا نجونا یکفر ولو قال قلم الاظفار فانہ من السنۃ فقال لا افعل وان کان من السنۃ یکفر ولو قال چہ کار آید سبلت پست یکفر ولو قال للمعروف غوغا آوردہ علی وجہ الرد خیف علیہ الکفر رجل قال للآخر مسلما ثم فقال لہ لعنت بر تو باد و بر مسلمانی تو یکفر رجل علم امراۃ الردۃ لتبین عن زوجہا یکفر المعلم من ارتد ثم اسلم وہو قد حج مرۃ علیہ ان یحج ثانیا ولیس علیہ اعادۃ الصلوۃ والزکوۃ والصیام ردۃ احد الزوجین توجب البینونۃ فی الحال بدون قضاء القاضی وقال الیہودی خیر من النصرانی یکفر ولکن ینبغی ان یقول ان النصرانیۃ شر من الیہودیۃ وقال فلان از من کافر تر است او قال چنان دل تنگ بودم خواستم کافر شدن یکفر ولو اجتمع المجوسی یوم النیروز فقال المسلم خوب سیرت نہادہ اند یکفر رجل تمنی ان لا یکون حرم اللہ الخمر او لا یفرض صوم رمضان لا یکفر ولو تمنی انہ لا یحرم الزنا او قتل نفس بغیر حق یکفر رجل ارتکب صغیرۃ فقال لہ رجل تب فقال من چہ کردہ ام یکفر تصدق من الحرام ویرجو الثواب علم الفقیر ودعا وامن المعطی یکفر ولو فسق بشرب خمر فجاء اقرباءہ والنثروہ الدراہم علیہ لم ینثر الدراہم علیہ لکنہم قالوا مبارکباد یکفرون واستحلال الجماع فی حالۃ الحیض کفر رجل یجلس علی مکان مرتفع ویسال الناس منہ مسائل بطریق الاستہزاء ثم یضربونہ فہم یضحکون یکفرون جمیعا وکذا مجرد

الاستهزاء بدون ان یجلس علی مکان مرتفع ولو قال مر المجلس علم چه کار را وقال من یقدر
علی اداء ما یقولون یکفر ولو قال درم باید علم چه کار آید وقال اینها که علم می آموزند افسانها
است یکفر رجل شرب الخمر وقال بسم الله او قال عند الزنا یکفر وکذا لو اکل الحرام رجل قال لمدیونه
اعط دراهمی فی الدنیا فانه لا دراهم فی القیامة فقال ده دیگر بده بآنجهان باز خواهی باز دهمت
ولو قال اگر مرا بهشت دهند بی تو نه خواهم یا بی فلان نخواهم یکفر رجل قال ذرع الدنیا التناول
الآخرة فقال لا اترک النقد لاجل النسیئة یکفر انتهی کلامه و در تفسیر حرجی است بسیار فاسقان
هستند که میگویند که بیاید ما خود را خوش داریم در حالی که خواهیم مردن معلوم نیست.
که چه خواهد بود باین سخن کافر می شوند چنانکه انکار قرآن است چون انکار کردند آن
قیامت را انتهی کلامه ای برادر دور باش ازین نوع مردم خدمت علماء حقانی و شیخ
محقق کن تا ایمان بیاید نهی نعوذ بالله منهم لان ظاهرهم الرفض وباطنهم الکفر
المحض واین طائفه خود را مزکی گویند و مذهب باطل ایشان را کسی نداند در وقت سلطان
محمود غزنوی بسیار پیدا شده بودند سلطان ایشان را بر انداخت انتهی کلامه
پس در سالهای بسیار و مدتهای بی شمار از دست مبتدعان روزگار سوخته و ناوک
اندوه و غم دوخته بودم و میخواهم که تذکره نویسم اما شرف سعادت فرصت میسر نمی
شد و نصیب وقت این فقیر نمی آمد تا بتوفیق و تایید ربانی سنه الف و عدی و عشرون
این سعادت و فرصت را غنیمت یافتم و در تالیف این مجموعه اقدام نمودم تا مگر
بعضی نو در آیندگان اعصار بدین مجموعه مستفید گردند و فقیر را بدعا ایمان و نجات
از نیران و وصول بجنان یاد فرمایند تا مارا دعا گویان را بشرف دار السلام مشرف
گرداند یا اله العالمین و یا خیر الناصرین جمیع مؤمنین و مؤمنات مخلصین را از قطاع الطریق
و جماعه نگهداری و از اختلاط اهل هوا و بدعة و از فسون کلمات مخترعات اهل
ضلالت در پناه داری و بر جادهٔ شریعة محمدی ثبات بخشی و هم بر آن عقاید میرانی
بر آن عقاید انگیزانی و از سعادت شفاعت شفیع اعظم مقبول الشفاعة بهره مند
گردانی و به جنت الفردوس برسانی ؞ آمین یا رب العالمین

تمت بالخیر

مختصر فہرست کتب

پشتو

تفسیر سراج القرآن
تاریخ اسلام کامل ۴ جلده
تاریخ اسلام سوال جواب محمد میاں
تنبیه الغافلین
فتاویٰ ودودیه کامل دو جلد
فتاویٰ رشیدیه
جنتی کالے
قصص القرآن
راهِ عمل
زادِ راه
سفینه نجات
حصنِ حصین
راهِ سنت
جواهر التوحید
دِ ژوند آداب
تحفة العباد
تاریخ سردارِ عالم
شرح اسماء الحسنیٰ
شرح قصیده برده
شرح قصیده امالی
تعلیم الدّین
رُکن الدّین
غنیة الطالبین
دَحشر میدان
دَبرزخ حالات
دَجنت حالات
دَجهنم حالات
شِفاء العلیل
اسانه فقه
دَجنت کُنجی

دَامامت مسئلے
مُعلم الدین
سَتر او پرده
فلاح دارین
طبِ روحانی
دَقبر رو مبئ شپه
کنز الحسین
نقشِ سُلیمانی
گلزارِ تعویزات
حنفی مونځ
حیوة المسلمین
احیاء العلوم
پَند و نصیحت
معرفت
مواعظ
یوسُف بیبیانے
تبلیغ دین
اِصلاح الرسوم
دُرِّ مجالِس
دیوان سیّد ابو علی شاه
پیر زو نے
دَآخرت تو بنه
دیوان حافظ الپوری
انوار سهیلی
احکام الحج
مونځ او مونږ
بنځه اسلام
توحید او سنت
د ږیرے شرعی حکم
راځئ چه او ژاړو
شرک څه ته وائ

مه م چیره
دَلارے ملگرے
دَسرو مُسلمانی
اکرم نورنامه
هسے کارد ے
الحمدُ لِلّٰه سُبحانَ الله
اسلام او اداب
عنوانات القرآن
خُلاصه کیدانی
هَدیة الاخوان شرح ایساغوجی
الهدایات شرح سبعه معلقات
منهات ابن حجر عسقلانی
دقیامت پیشنگوئی
انداغ
لوظ
دیر غم
داور لمبے
سرو تکے
غم غلط
عجب خان افریدے
داغ
رامداد خان
د پیسے خپلوان
نغمه حیات
دایمان نخه
پرواز عقل
پردے غم
محبُوبه جلات
حکایتِ لاجواب
انجام غرور
بهادره پیغله

روپل گلونه
رنگین گلونه
اتفاق
ناطق شهزاده
دیدار حسین
دَصدق یارانه
شهزاده اورنگ
روح چمن
گلزار عشق
خشبِ زیتون
دَگودر بنگلے نظاره
عجیبه وینا
دَهمت توره
نیک اختر

فارسی

قِصص القرآن
راهِ عمل
تاریخ سردارِ عالم
فتاویٰ شهابیه
هدایت الابرار
تذکرة الابرار
کنز الحسین
مجُربات سلیمانی
جواهر خمسه

عربی

تحریر سنبٹ
العامیه
حاشیه صدیقیه

اِسلامی کُتب خانه
211687
قصّه خوانی پشاور